

50 CENT & ROBERT GREENE

NGUYỄN TẮC

THE 50TH LAW ROBERT GREENE

50 CENT ROBERT GREENE THE 50TH LAW

I LAW ROBERT GREENE **THE 50TH**

ENT ROBERT GREENE THE 50TH LAW 50 C

ERT GREENE 50 CENT 50 CENT ROE

THE 50TH

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH LAW ROBERT GREENE

50 CENT ROBERT GREENE

I LAW ROBERT GREENE

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH L

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH I

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH L

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH L

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH L

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH L

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH L

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

ENT ROBERT GR

ERT GREENE

THE 50TH L

50 CENT ROBERT G

I LAW ROBERT

I LAW ROBERT GREENE

ERT GREENE THE 50TH LAW 50 C

THE 50TH LA

THE 50TH LAW 50 CENT RO

REENE 50 CENTS

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

W ROBERT GREENE

OBERT GREENE

REENE 50 CENT

50TH LAW

ROBERT GREENE

I LAW ROBERT

The 50th Law

KHÔNG SỢ HÃI

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

LỜI MỞ ĐẦU

Tôi gặp 50 Cent lần đầu tiên vào mùa đông năm 2006. Anh rất thích cuốn sách *48 nguyên tắc quyền lực* của tôi, và cũng rất hứng thú với việc hợp tác trong một dự án sách mới. Trong buổi gặp gỡ đó, chúng tôi trò chuyện về chiến tranh, chủ nghĩa khủng bố, và công việc kinh doanh âm nhạc. Điều khiến tôi ấn tượng nhất là chúng tôi có cách nhìn nhận rất giống nhau về thế giới, một cách nghĩ chung vượt qua những khác biệt lớn lao về nguồn gốc xuất thân của chúng tôi. Chẳng hạn, khi trò chuyện về những trò chơi quyền lực mà anh đang tự mình trải nghiệm trong lĩnh vực kinh doanh âm nhạc, cả hai chúng tôi đều gạt sang bên những lời giải thích nhẹ nhàng hiền lành của người đời về cách ứng xử của họ và cố gắng xác định xem thực ra họ đang muốn hướng tới cái gì. Anh đã tạo lập cho mình lối suy nghĩ này trên những con phố đầy rẫy hiểm nguy của khu Southside Queens, nơi nó thực sự là một kỹ năng sinh tồn; còn tôi đến với lối suy nghĩ này sau khi đã đọc không ít về lịch sử và quan sát những mảnh lối xảo quyệt của nhiều loại người tại Hollywood, nơi tôi từng làm việc nhiều năm. Dù thế nào đi nữa, bức phối cảnh tổng thể vẫn chẳng có gì khác biệt.

Chúng tôi kết thúc cuộc gặp gỡ hôm đó bằng một ý tưởng mở về một dự án trong tương lai. Trong khi tôi ngẫm nghĩ trong những tháng tiếp theo để tìm một đề tài triển vọng cho cuốn sách này, càng ngày tôi càng bị cuốn hút bởi ý tưởng đưa hai thế giới của chúng tôi gần lại nhau. Điều khiến tôi thích thú nhất về nước Mỹ là xã hội linh hoạt không ngừng biến đổi của nó, liên tục có những người từ dưới đáy vươn lên tới đỉnh cao và làm thay đổi nền văn hóa trong quá trình đi lên của họ. Thế nhưng ở một cấp độ khác, đây vẫn là một quốc gia sống với những cộng đồng xã hội khép kín. Những người nổi tiếng thường tụ tập lại quanh những người nổi tiếng khác; các nhà học giả, trí thức khép kín bản thân trong thế giới riêng của họ; người ta thích liên hệ với những người giống như mình. Nếu như chúng ta rời bỏ những thế giới chật hẹp này, cuộc hành trình đó thường sẽ giống như quan sát hay du lịch vào một khía cạnh khác của đời sống. Vậy nên một đề xuất có vẻ rất thú vị ở đây là hãy cố quên đi càng nhiều càng tốt sự khác biệt bề ngoài của chúng ta và hợp tác dựa trên các ý tưởng - tức là soi sáng một vài sự thật về bản chất con người vượt qua tất cả khác biệt về đẳng cấp hay sắc tộc.

Với một cái nhìn mở và mong muốn xác định xem cuốn sách này cần nói về điều gì, tôi đã trao đổi với 50 Cent trong gần hết năm 2007. Tôi gần như được phép thâm nhập hoàn toàn vào thế giới của anh. Tôi đi cùng anh tới nhiều cuộc gặp gỡ bàn chuyện kinh doanh với các nhân vật quyền thế, lạng lẽ ngồi xuống ở một góc và quan sát anh hành động. Có một hôm tôi tận mắt chứng

kiến một bàn so năm đấm ngay trong văn phòng của anh giữa hai nhân viên dưới quyền, dữ dội đến mức 50 Cent đã phải đích thân can thiệp để chấm dứt. Tôi đã quan sát một cơn khủng hoảng giả tạo mà anh đã dàn dựng nên cho giới báo chí nhằm mục đích quảng cáo cho mình. Tôi đã đi theo anh trong khi anh gặp gỡ những ngôi sao khác, những người bạn thuở thiếu thời, các nhân vật hoàng gia ở châu Âu, hay các khuôn mặt trong chính giới. Tôi từng tới thăm ngôi nhà thời thơ ấu của anh ở khu Southside Queens, trò chuyện cùng những người bạn của anh từ thời còn lang thang trên đường phố, và cảm nhận được lớn lên trong thế giới đó là như thế nào. Và càng được chứng kiến anh hành động trong tất cả những bối cảnh này nhiều hơn, tôi càng cảm thấy 50 Cent chính là một ví dụ sống động của những nhân vật lịch sử mà tôi đã đề cập trong ba cuốn sách của mình. Anh chính là một tay chơi thượng thặng trong trò chơi quyền lực, một Napoleon Bonaparte của kỷ nguyên hip-hop.

Khi viết về những nhân vật quyền uy khác nhau trong lịch sử, tôi đã xây dựng một lý thuyết cho rằng nguồn gốc thành công của họ gần như luôn luôn có thể tìm thấy ở một kỹ năng duy nhất, một phẩm chất độc nhất vô nhị nào đó khiến họ trở nên khác biệt so với những người khác. Với Napoleon đó là khả năng đáng nể của ông trong việc hấp thu một khối lượng khổng lồ các chi tiết và tổ chức, sắp xếp chúng lại trong đầu. Điều này đã cho phép ông hầu như luôn biết rõ hơn các tướng lĩnh đối phương về những gì đang diễn ra. Sau khi đã quan sát 50 Cent và trò chuyện về quá khứ của anh, tôi khẳng định rằng nguồn gốc sức mạnh của anh chính là hoàn toàn không hề biết sợ.

Phẩm chất này không thể hiện công khai qua những màn gào thét hay những chiến thuật hăm dọa một cách quá lộ liễu. Bất cứ khi nào 50 Cent làm như vậy trước công chúng đều chỉ là diễn xuất đơn thuần. Phía sau cánh gà, anh là một người lạnh lùng đầy toan tính. Sự không biết sợ của anh được thể hiện qua cả thái độ lẫn hành động. Anh đã chứng kiến và sống sót qua quá nhiều cuộc chạm trán nguy hiểm trên đường phố nên không còn cảm thấy lúng túng, dù chỉ là một chút thoáng qua, trong thế giới có tổ chức. Nếu anh không thích một thỏa thuận nào đó, anh sẽ lập tức bỏ đi ngay không buồn quan tâm đến. Nếu anh cần phải chơi rắn với một đối thủ, anh lập tức thực hiện không do dự. Anh luôn cảm thấy hoàn toàn tự tin vào chính mình. Sống trong một thế giới nơi phần lớn mọi người nói chung đều rụt rè và bảo thủ, anh luôn có lợi thế ở quyết tâm muốn làm nhiều hơn, sẵn sàng chấp nhận rủi ro, và hành sự bất chấp quy tắc. Xuất thân từ một môi trường nơi anh chưa bao giờ trông đợi có thể sống quá hai mươi lăm tuổi, anh cảm thấy mình chẳng có gì để mất, và điều đó mang đến cho anh sức mạnh lớn lao.

Càng nghĩ nhiều về sức mạnh độc đáo này của anh, dường như tôi càng thấy nó đem đến cho tôi nhiều cảm hứng và ý tưởng. Tôi có thể thấy chính bản thân mình được hưởng lợi từ tấm gương của anh và vượt qua được nỗi sợ hãi

của chính tôi. Tôi đi tới quyết định rằng *không sợ hãi*, dưới mọi hình thức đa dạng của nó, sẽ là chủ đề của cuốn sách.

Quá trình viết *Nguyên tắc 50* rất đơn giản. Trong khi quan sát và trò chuyện với 50 Cent, tôi ghi nhận một số hình thái xử thế và chủ đề mà cuối cùng trở thành mười chương của cuốn sách này. Sau khi đã xác định các chủ đề, tôi thảo luận về chúng với 50 Cent, và chúng tôi cùng nhau gọt giũa, định hình chúng cụ thể hơn nữa. Chúng tôi nói về việc vượt qua nỗi sợ cái chết, về khả năng đón nhận sự hỗn loạn và thay đổi, về sự biến đổi kỳ diệu trong tâm tưởng bạn có thể tạo ra bằng cách xem bất cứ nghịch cảnh nào như một cơ hội để nắm lấy sức mạnh. Chúng tôi liên hệ những ý tưởng này với trải nghiệm của chính bản thân mình, cũng như với thế giới nói chung. Sau đó tôi phát triển những cuộc thảo luận này bằng những nghiên cứu của chính mình, kết hợp giữa ví dụ của 50 Cent với những câu chuyện về những người khác cũng từng thể hiện phẩm chất can đảm như vậy trong suốt chiều dài lịch sử.

Cuối cùng, đây là một cuốn sách về một triết lý sống cụ thể có thể được tóm lược lại như sau: những nỗi sợ hãi của bạn là một thứ nhà tù giam hãm bạn trong một ranh giới hành động chật hẹp. Càng ít sợ, bạn càng có nhiều sức mạnh hơn, và sống trọn vẹn hơn. Chúng tôi hy vọng rằng *Nguyên tắc 50* sẽ là nguồn cảm hứng giúp bạn khám phá ra sức mạnh này cho chính mình.

GIỚI THIỆU

Thứ đang đè nặng lên bạn chính là kẻ thù lớn nhất của mỗi con người, và đó là nỗi sợ hãi. Tôi biết một số trong các bạn sợ phải nghe sự thật - các bạn đã được nuôi dạy bằng sự sợ hãi và dối trá. Nhưng tôi sẽ tiếp tục chỉ ra cho các bạn sự thật, đến khi các bạn thoát được nỗi sợ hãi đó...

MALCOLM X

DỊCH BỆNH SỢ HÃI

Nước Mỹ đã trở thành miền đất của sợ hãi - nỗi sợ hãi chẳng vì một cái gì cụ thể. Nó là một thứ gì đó trong bầu không khí mà chúng ta đã hít thở và hấp thu vào trong người. Và hậu quả dễ lây nhiễm của nó lên chúng ta đã trở thành một dịch bệnh.

Nguồn gốc rõ rệt nhất gây ra nỗi sợ hãi hiện tại của dân Mỹ đến từ giới truyền thông - công cụ mà chúng ta sử dụng ngày càng nhiều hơn với vai trò như tai mắt cho mình để nhìn thế giới rộng lớn. Giới truyền thông dội xuống đầu chúng ta những câu chuyện về các dạng tội phạm mới, về những kẻ khủng bố đang lẩn khuất giữa chúng ta, về những người nhập cư đang đe dọa lối sống của chúng ta, sự suy giảm các giá trị đạo đức, khủng hoảng kinh tế, những mối đe dọa tới sức khỏe từ những nguồn gốc tưởng như vô hại nhất, và vô số viễn cảnh khác nhau về ngày tận thế.

Nhặt riêng ra từng thứ một, những thông tin này đều là phóng đại, và thường chúng ta có thể nhận ra điều đó. Tỷ lệ tội phạm đã giảm xuống liên tục từ nhiều năm qua. Sự suy đồi đạo đức đã trở thành đề tài cho các nhà văn và nhà tư tưởng từ thời Hy Lạp cổ đại, vậy thì tại sao thời đại của chúng ta lại có gì khác biệt? Kể từ cuối những năm 1960 tới nay, đã có nhiều người Mỹ chết vì bị sét đánh, vì những vụ tai nạn xe hơi do loài hươu, hay vì dị ứng với đậu phộng, hơn vì chủ nghĩa khủng bố quốc tế. Trên thực tế, nếu so sánh với những mối nguy hiểm mà cha ông của họ hay những người đang sống tại những nơi khác trên trái đất phải đối mặt, hay những hy sinh mà người Mỹ phải chịu trong Thế chiến thứ II, môi trường mà người Mỹ hiện nay đang sống an toàn và ổn định hơn rất nhiều.

Thế nhưng, một cách tổng thể, chúng ta chẳng thể nào tránh khỏi nhiễm phải ít nhiều nỗi sợ hãi mà giới truyền thông trút xuống đầu mình. Không phải bản thân những bản tin đó, mà chính là giọng nói run rẩy đã thông báo chúng, cũng như những hình ảnh được nhấn mạnh và âm nhạc đầy kịch tính. Tất cả

chúng trở thành một phần của bức tranh toàn cảnh và tạo ra một cảm giác hoảng hốt, có thể bùng nổ thành một tâm trạng khác trầm trọng hơn khi mối nguy hiểm thực sự xuất hiện. Thay cho hình ảnh của bản thân, chúng ta lại dần cảm thấy mình như những tạo vật yếu ớt trong một môi trường đầy đe dọa và cần được che chở.

Vấn đề đáng quan ngại là ở chỗ sự hiện diện của cảm giác sợ hãi làm méo mó đi cái nhìn về thực tế của chúng ta. Điều thực ra rất nhỏ thường có xu hướng trở nên lớn hơn nhiều trong tâm trí chúng ta, và chúng ta đưa ra quyết định dựa trên những hình ảnh méo mó này, gây nên đủ loại hậu quả không mong muốn. Cũng giống như trong tất cả các giai đoạn lịch sử trước đây, chúng ta hiện phải đối mặt với một số mối đe dọa không thể chối cãi. Ngày nay chúng ta có thể xếp mối đe dọa từ chủ nghĩa khủng bố và cuộc khủng hoảng năng lượng vào nhóm những nguy cơ lớn. Nhưng ngay cả nếu ta nhìn nhận chúng như những mối đe dọa có mức độ nguy hiểm tương đối ngang bằng, thì chủ nghĩa khủng bố vẫn luôn là điều thu hút sự quan tâm của phần lớn các nhà lãnh đạo, nhất là sau sự kiện 11-9. Vì mối đe dọa này hiện hiện một cách rõ ràng hơn, ấn tượng hơn, dễ làm người ta hoảng sợ hơn, mà nó trở nên có vẻ nguy hiểm hơn.

Do cảm xúc này, những nhà lãnh đạo đã tập trung hết tỷ đô la này tới tỷ đô la khác vào cuộc chiến chống khủng bố. Sự mất cân bằng về nguồn lực (cả về tiền bạc và con người) được dồn vào để chống lại sự sợ hãi thay vì đáp ứng nhu cầu về nguồn năng lượng thay thế đã lớn đến mức không thể hiểu nổi. Nhưng những người đang bị nỗi sợ hãi kìm kẹp lại có thứ tự ưu tiên bị bóp méo đi theo đúng cách như vậy. Và sự quan tâm chúng ta dành cho những phần tử khủng bố đã gây ra hệ quả ngoài ý muốn là không ngừng mở rộng sự hiện diện của chúng, cho chúng cơ hội để tự quảng bá, thu hút thành viên mới, và tạo ra sự hỗn loạn mà chúng tận dụng để tồn tại.

Những nỗi sợ hãi này - bị khuấy động lên bởi giới truyền thông và các nhà lãnh đạo chính trị “đã xâm nhập vào cuộc sống hàng ngày và các mối quan hệ xã hội của chúng ta. Những bậc làm cha làm mẹ chợt cảm thấy con cái họ thật dễ bị tổn thương trước đủ loại đe dọa cả về thể chất và tinh thần; họ bao bọc lấy con mình (những bậc cha mẹ “đi đưa về đón”), cố gắng che chở chúng khỏi mọi nguy cơ, nghịch cảnh hay bất cứ tình huống khó khăn nào có thể hình dung ra được. Nhìn chung, cái tôi của con người ta trở nên nhạy cảm hơn. Việc góp ý với người khác hay thách thức niềm tin của họ, cho dù với cách thức nhẹ nhàng nhất, cũng thường bị nhìn nhận như một hình thức công kích cá nhân, một tình huống khiến cho mọi trao đổi ý kiến lành mạnh đều hầu như bất khả thi. Chúng ta đành phải nhón chân thật khễ khi đi qua bên cạnh người khác vì sợ sẽ làm họ phật ý.

Một kiểu tế nhị có thể khó nhận thấy hơn nhưng cũng ấn tượng chẳng kém đã

dần định hình, trở thành thứ mà ta sẽ gọi là trào lưu Đoàn Trang Mới. Sự “đoan trang” này không dính dáng gì đến tình dục mà về quyền lực. Một người theo trào lưu Đoàn Trang Mới này thận trọng tránh không thể hiện ra lời ý tưởng của mình một cách quá mạnh mẽ, tỏ ra dửng dưng với quyền lực, làm ra vẻ hờ hững và chệnh mảng một cách thân thiện, dấu thật kỹ mọi biểu hiện về tham vọng, như thế mọi thành công của họ chỉ là chuyện tình cờ mà thôi. Ẩn chứa dưới tất cả chúng là nỗi sợ hãi làm phật ý hay trở thành mối đe dọa với ai đó, chỉ vì tỏ ra quá khác biệt.

Thật khó để chúng ta có thể nhìn thấy điều này dù ít hay nhiều. Chúng ta không có khoảng cách để nhìn. Tuy nhiên một phần sự thiếu nhận thức của chúng ta lại là cố ý - chúng ta sợ phải nhìn quá cận cảnh vào xu hướng này, cũng như vào chính chúng ta. Chúng ta thích nghĩ về nỗi sợ hãi như một cảm xúc xuất hiện khi tiếp cận một mối nguy hiểm cụ thể, chứ không phải một thái độ và một cách nhìn làm cho nhận thức của chúng ta về thế giới này bị méo mó đi. Hiểu được hiện tượng này, cũng như bản thân khái niệm nỗi sợ hãi, là bước đầu tiên để vượt qua nó.

THÁI ĐỘ SỢ SỢ

Giờ đã đến lúc tôi cần thiết phải nói lên sự thật, toàn bộ sự thật, một cách thẳng thắn và can đảm. Chúng ta không cần phải né tránh đối đầu một cách trung thực với thực trạng đất nước của chúng ta hiện tại... Vì vậy, trước hết hãy cho phép tôi khẳng định niềm tin kiên định của tôi rằng điều duy nhất chúng ta phải e sợ là chính bản thân nỗi sợ hãi - nỗi kinh hoàng không tên, không nguyên cớ, không thể lý giải đã làm tê liệt những nỗ lực cần thiết để biến sự thật lùi thành một đà đi lên.

FRANKLIN DELANO ROOSEVELT

Từ buổi bình minh của lịch sử nhân loại, tổ tiên của chúng ta đã phải đối mặt với vô vàn nỗi kinh hoàng thường trực luôn ám ảnh đời sống của họ - thiên tai, chiến tranh, dịch bệnh, sự chuyên quyền bạo ngược, cũng như sự mê tui khiến cho mức độ của nỗi sợ hãi bị nhân lên gấp bội. Sợ hãi là cảm xúc lâu đời nhất và cũng mạnh mẽ nhất mà nhân loại từng biết đến, một thứ gì đó đã ghi sâu bắt rễ vào trí óc và tiềm thức của chúng ta.

Trong đời sống cá nhân của mỗi người, chúng ta đều phải đối mặt với tổn thương tâm lý lúc chào đời - một khoảnh khắc kinh hoàng. Khi còn là những đứa trẻ sơ sinh, chúng ta phải chịu đựng cảm giác bất lực nặng nề cùng những nỗi sợ hãi mơ hồ. Thời thơ ấu, những nỗi lo âu như thế trở nên ít quan trọng hơn, nhưng để xử trí chúng vẫn chẳng kém khó khăn. Chúng ta biết được mình rồi sẽ phải chết, và điều đó ám ảnh chúng ta với một cảm giác kinh

hoàng chúng ta không tài nào rũ bỏ được. Chúng ta hình thành cho mình nỗi sợ hãi khi làm phật ý cha mẹ, sợ bị bỏ rơi, sợ không được yêu thương. Đến tuổi vị thành niên, chúng ta lại hình thành một nỗi sợ hãi sâu sắc nữa mang tính xã hội - sợ không hòa nhập được vào trong nhóm. Đến lúc trưởng thành, những nỗi lo của chúng ta trở nên ít nặng nề hơn nhưng lại nhiều hơn về số lượng - lo kiếm sống, lo giữ gia đình toàn vẹn, lo ốm đau bệnh tật, lo già đi, vân vân và vân vân.

Tất cả động vật đều cảm nhận được sự sợ hãi, nhưng khi nguyên nhân gây ra cảm giác đó biến mất, chúng cũng rũ bỏ luôn nó và tiếp tục sống. Không con vật nào có thể sống sót lâu được trong tự nhiên nếu lúc nào cũng chìm trong cảm giác này. Thế nhưng chúng ta lại không được trang bị khả năng quên lãng như động vật. Lắng sâu bên trong nội tâm chúng ta là ký ức về những lo âu sợ hãi, sẵn sàng sống dậy ngay khi có một thoáng khuấy động dù nhỏ nhất. Nếu chúng ta không tranh đấu chống lại sợ hãi, chúng sẽ có thể trở thành cách thức nhìn nhận cuộc sống của chúng ta, là chiếc thấu kính qua đó chúng ta nhận thức về thế giới.

Sợ hãi là cảm xúc có sức tàn phá khủng khiếp nhất. Nó bóp méo nhận thức của chúng ta về thực tế, khiến chúng ta phóng đại các mối đe dọa hay nhìn thấy những mối đe dọa ngay cả khi không hề có. Người ta đã gây ra nhiều cuộc chiến tranh xuất phát từ sợ hãi hơn là do bị gây hấn. Sự sợ hãi thường nguy hiểm hơn sự căm ghét, vì cảm xúc thứ hai này không bắt rễ sâu bằng sợ hãi ở bên trong chúng ta, và nhìn chung thường cũng không tồn tại lâu bằng sự sợ hãi. Căm thù có thể mãnh liệt hơn, nhưng sợ hãi lại dai dẳng hơn.

Trên thực tế, chúng ta có thể định nghĩa về loài động vật con người theo một cách khác - nếu chúng ta có thể vượt qua được nỗi sợ hãi đang ẩn chứa bên trong mình, chúng ta trở thành những tạo vật có lý trí, nhận thức. Chúng ta bước qua thời trẻ con để bước vào tuổi trưởng thành, nơi chúng ta có thể phân biệt được giữa thực tế và sự tưởng tượng.

Vượt qua nỗi sợ hãi của chính chúng ta không hề đơn giản. Nó đòi hỏi rất nhiều nỗ lực vì đây là một quá trình đi ngược lại những gì thuộc về mầm mống đầu tiên của bản chất chúng ta. Nó đòi hỏi phải dành ra khoảng cách nhất định để nhận thức và tự ý thức về mình. Khi chúng ta sống trong một nền văn hóa liên tục nuôi dưỡng sự sợ hãi, quá trình khuất phục nỗi sợ của chính mình lại càng khó khăn gấp bội. Một nền văn hóa như vậy đánh trúng vào điểm yếu lớn nhất của chúng ta - sự dễ dàng gục ngã trước cảm giác sợ. Nó làm sâu sắc thêm lớp trầm tích sợ hãi đã tích tụ sẵn trong chúng ta, đến mức có vẻ như là một điều hoàn toàn tự nhiên và bình thường nếu ta luôn cảm thấy một mức độ sợ hãi nào đó. Quan trọng hơn, sẽ rất khó khăn cho chúng ta giải quyết các trở ngại và đương đầu với thực tế trong tình trạng như vậy.

Đây cũng chính là điều Franklin Delano Roosevelt (FDR) nhận ra trong bài

diễn văn nhậm chức nổi tiếng của ông vào năm 1933. Ông bắt đầu nhiệm kỳ đầu tiên của mình vào một trong những thời điểm đen tối nhất trong lịch sử nước Mỹ. Cuộc Đại suy thoái đang ở thời điểm tồi tệ nhất, và tâm trạng chung của cả đất nước mỗi ngày một u ám hơn.

Trong bài diễn văn, ông nói ông sẽ không lãng quên những thực tế hiển nhiên như sự suy sụp của nền kinh tế và ông sẽ không rao giảng sự lạc quan một cách ngây thơ. Nhưng ông cầu xin thính giả của mình hãy nhớ rằng đất nước này đã phải đối mặt với những điều còn tồi tệ hơn trong quá khứ, những thời kỳ như giai đoạn Nội chiến. Điều đã giúp họ vượt qua được những khoảnh khắc như vậy là tinh thần tiên phong, sự quyết tâm và kiên định. Đây chính là những gì cần thiết với một người công dân thời đó. Sự hãi tạo ra viễn cảnh của riêng nó, một viễn cảnh hoàn toàn có thể tự trở thành hiện thực - khi người ta buông xuôi chấp nhận nó, họ sẽ mất đi năng lực và sức bật. Sự thiếu tin tưởng của họ biến thành sức ì khiến cho sự thiếu tin tưởng lại trầm trọng hơn nữa, và cứ như thế lặp đi lặp lại.

Những gì Roosevelt phác ra trong bài diễn văn của ông chính là lằn ranh mong manh ngăn cách giữa thất bại và thành công. Lằn ranh đó chính là thái độ của bạn, thứ có sức mạnh giúp bạn hình thành nên thực tiễn của chính mình. Bạn có thể dễ dàng nhìn nhận một tình huống khó khăn như một cuộc khủng hoảng và một rắc rối, hoặc như một thách thức và một cơ hội để chứng tỏ bản lĩnh, một thay đổi khiến bạn mạnh mẽ, cứng cỏi hơn, hoặc như một đòi hỏi phải hành động tập thể. Bằng cách xem đó là một thách thức, bạn đã chuyển một tình thế tiêu cực thành tích cực chỉ thuần túy bằng một quá trình tâm lý cho phép dẫn tới những hành động tích cực. Trên thực tế, bằng sự lãnh đạo truyền cảm hứng tới người khác, FDR đã giúp đất nước thay đổi cách suy nghĩ và đối đầu với cuộc Đại suy thoái với một tinh thần mạnh mẽ hơn.

Ngày nay con người cũng phải đối diện VỚI một vài thách thức. Thế giới đã trở nên cạnh tranh hơn. Cuộc khủng hoảng năng lượng đang hiện hữu khắp nơi; nền kinh tế có những điểm yếu không thể chối cãi. Như trong mọi tình hình, yếu tố quyết định sẽ vẫn là thái độ của chúng ta, cách mà chúng ta lựa chọn để nhìn nhận thực tế này. Nếu chúng ta buông xuôi theo những ảo giác của thứ văn hóa sợ hãi, chúng ta sẽ để ý quá mức tới những gì tiêu cực và tạo ra chính những tình trạng bất lợi mà chúng ta e ngại. Nếu chúng ta đi theo hướng ngược lại, nuôi dưỡng cho mình một cách tiếp cận không sợ hãi trước cuộc sống, tấn công mọi thách thức một cách can đảm và mạnh mẽ, khi đó chúng ta sẽ tạo ra một động lực hoàn toàn khác biệt. Vào lúc này, hơn bao giờ hết, chúng ta cần e sợ chính sự sợ hãi.

Kiểu người không biết sợ

Điều đầu tiên mà tôi nhớ về những năm thơ ấu của mình là một ngọn lửa, một ngọn lửa xanh lét đang nhảy nhót trong một chiếc bếp ga ai đó vừa bật lên... Lúc đó tôi mới ba tuổi... tôi cảm thấy sợ, thực sự sợ, lần đầu tiên trong đời mình. Nhưng tôi cũng nhớ về nó như một cuộc phiêu lưu, một kiểu thú vui huyền bí. Tôi nghĩ rằng trải nghiệm đó đã đưa tôi tới một nơi trong tâm trí mình mà tôi chưa từng biết. Có thể là một vùng biên giới mới, một lần ranh dẫn đến một nơi mà mọi điều đều khả thi... Cảm giác sợ đó giống như một lời mời gọi, một sự thách thức tiến tới Những thứ mà tôi chưa hề biết đang nằm phía trước. Nó chính là nơi tôi nghĩ triết lý sống của cá nhân mình... đã bắt đầu, với khoảnh khắc ấy... Trong đầu tôi đã luôn tin tưởng và nghĩ kể từ thời điểm ấy rằng mình cần phải hướng về phía trước, vượt qua sức nóng của ngọn lửa kia.

MILES DAVIS

Có hai cách để xử trí nỗi sợ hãi - thụ động, hoặc chủ động. Nếu theo hướng thụ động, chúng ta tìm cách né tránh tình huống gây lo lắng cho chúng ta. Điều này có thể thể hiện ra bằng việc đình chỉ mọi quyết định trong đó có khả năng chúng ta sẽ làm tổn thương người khác. Có nghĩa là cố gắng thu xếp để mọi sự đều an toàn và dễ chịu trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta, để không chuyện rắc rối lôi thôi nào có thể chen chân vào. Nếu chọn cách thức này, chúng ta làm thế vì cảm thấy mình thật mong manh sẽ bị tổn thương khi chạm trán với điều chúng ta e sợ. Phiên bản chủ động là điều mà phần lớn chúng ta đều đã trải qua tại một vài thời điểm trong cuộc đời: khi tình huống nguy hiểm hay khó khăn mà chúng ta sợ hãi ập xuống đầu mình. Đó có thể là một trận thiên tai, cái chết của ai đó gần gũi, hay một bước không may trong làm ăn khiến chúng ta mất mát ít nhiều. Thường trong những khoảnh khắc đó chúng ta tìm thấy một sức mạnh nội tại khiến bản thân mình phải ngạc nhiên. Những gì chúng ta sợ hãi hóa ra cũng không đến nỗi quá tệ hại. Chúng ta không thể tránh được chúng và buộc phải tìm ra cách vượt lên trên nỗi sợ hãi nếu không muốn phải chịu những hậu quả nghiêm trọng thực sự. Những khoảnh khắc như thế, thật kỳ lạ, lại có tính trị liệu rất hữu ích, bởi vì cuối cùng chúng ta cũng phải đối mặt với điều gì đó có thực - không phải là một nỗi sợ hãi tưởng tượng. Chúng ta có thể giải tỏa được nỗi sợ này. Vấn đề là ở chỗ những khoảnh khắc như thế thường kéo dài không lâu và cũng không thường xuyên lặp lại. Chúng nhanh chóng mất đi giá trị và chúng ta lại quay về với kịch bản né tránh thụ động.

Khi chúng ta sống trong những điều kiện thoải mái, mục tiêu chủ yếu của chúng ta lúc đó là tìm cách duy trì sự yên ổn mà chúng ta đang có, và chúng ta trở nên nhạy cảm hơn với những nguy cơ hay mối đe dọa dù nhỏ nhất ảnh hưởng tới trạng thái đó. Chúng ta càng ngày càng thấy khó khăn hơn khi phải chịu đựng cảm giác sợ hãi, vậy là chúng ta yên vị với giải pháp thụ động.

Thế nhưng trong lịch sử đã có những người từng sống trong những hoàn cảnh căng thẳng hơn, với hiểm họa rình rập họ hầu như mỗi ngày. Những người này buộc phải đối mặt với nỗi sợ hãi của mình theo cách tích cực liên tục hết lần này tới lần khác. Có thể đó là việc lớn lên trong hoàn cảnh cực kỳ nghèo khổ; đối mặt với cái chết trên chiến trường hay dẫn đầu một đạo quân trong chiến tranh; sống trong những thời kỳ đầy biến động, những cuộc cách mạng; trở thành nhà lãnh đạo trong thời điểm khủng hoảng; phải chịu đựng những mất mát cá nhân và trải qua những hoàn cảnh bi kịch; hay một lần phải cận kề cái chết. Vô số người lớn lên trong những hoàn cảnh đó hay bị đưa đẩy rơi vào chúng đã bị nghịch cảnh nghiền nát tinh thần. Nhưng có một số ít vượt lên trên. Đó là cách lựa chọn tích cực duy nhất của họ - họ buộc phải nhìn thẳng vào nỗi sợ hàng ngày của mình và vượt lên trên chúng, hay chấp nhận bị cuốn xuống vực thẳm. Họ dần dà được tôi luyện cứng rắn hơn, mạnh mẽ hơn, đến mức dường như trở thành sắt thép.

Hãy hiểu một điều: không có ai sinh ra đã như vậy. Sẽ là phi tự nhiên nếu bạn không cảm nhận được sự sợ hãi. Vượt qua nó là cả một quá trình đòi hỏi nhiều thách thức và thử nghiệm. Điều tạo ra sự khác biệt giữa những người bị chìm xuống dưới và những người vượt lên trên trong nghịch cảnh là sức mạnh lý trí và sự khao khát thành công của họ.

Tại một thời điểm nhất định, vị thế phòng ngự để vượt qua nỗi sợ hãi chuyển hóa thành một vị thế tấn công - một thái độ không biết sợ. Những người ở vị thế đó học được giá trị của việc không chỉ không sợ hãi mà còn tấn công vào cuộc sống một cách can đảm, khẩn trương và một cách tiếp cận không theo quy tắc, tạo dựng ra những mô hình mới thay vì đi theo những lối mòn. Họ nhìn thấy được sức mạnh lớn lao từ đó, và nó nhanh chóng trở thành ý thức thường trực của họ.

Chúng ta tìm thấy mẫu người này trong mọi nền văn hóa, ở mọi thời kỳ lịch sử - từ Socrate và những người theo trường phái Khắc Kỷ (Stoics) cho tới Cornelius Vanderbilt và Abraham Lincoln.

Napoleon Bonaparte là một đại diện kinh điển cho mẫu người không biết sợ. Ông bắt đầu con đường binh nghiệp của mình đúng lúc cuộc Cách mạng Pháp bùng nổ. Ông đã phải trải qua một trong những giai đoạn hỗn loạn và kinh hoàng nhất của lịch sử. Ông phải đối mặt với vô vàn hiểm nguy trên chiến trường khi một hình thái chiến tranh mới xuất hiện, cũng như phải vững tay lái vượt qua không biết bao nhiêu âm mưu chính trị, nơi chỉ một bước sai lầm cũng sẽ dẫn tới máy chém, ông vượt qua tất cả những thách thức đó với một tinh thần bất khuất, đón nhận lấy những sóng gió của thời cuộc cũng như những thay đổi to lớn trong nghệ thuật chiến tranh. Và tại một trong vô vàn chiến dịch của đời mình, ông đã nói lên những lời có thể dùng làm khẩu hiệu cho tất cả những ai không biết sợ.

Vào mùa xuân năm 1800, ông đang chuẩn bị dẫn một đạo quân tiến vào Italy. Các thống chế của ông cảnh báo ông rằng dãy Alps là chướng ngại không thể vượt qua được vào thời gian đó trong năm, đề nghị ông hãy chờ đợi, mặc dù trì hoãn có thể làm mát cơ hội thành công. Vị tướng tổng chỉ huy đã trả lời họ: “Với đạo quân của Napoleon, sẽ không có dãy Alps nào hết.” Cưỡi trên lưng một con la, Napoleon đã đích thân dẫn binh lính của mình vượt qua địa hình hiểm trở, vượt qua vô số trở ngại. Chính sức mạnh ý chí của một con người đã đưa họ vượt qua dãy Alps, áp xuống đầu kẻ thù một cách hoàn toàn bất ngờ và đánh bại chúng. Không có dãy Alps hay bất cứ chướng ngại nào khác có thể cản được một con người không biết sợ.

Một con người không hề biết sợ khác là Frederick Douglas, nhà hoạt động vĩ đại cho sự nghiệp bãi bỏ chế độ nô lệ, đồng thời cũng là một nhà văn, người đã chào đời trong cảnh nô lệ ở Maryland năm 1817. Như ông viết sau này, chế độ nô lệ là một hệ thống dựa trên việc tạo ra những cấp độ sợ hãi sâu sắc. Douglas không ngừng buộc mình đi theo hướng ngược lại. Bất chấp những lời đe dọa trừng phạt tàn nhẫn, ông bí mật tự học để biết đọc biết viết. Khi bị phạt roi vì thái độ phản kháng, ông đã đánh trả và nhận ra mình dần ít bị phạt roi hơn. Không có tiền bạc hay quan hệ, ông đã bỏ trốn lên miền bắc năm hai mươi tuổi, ông trở thành một người dẫn đầu phong trào đòi bãi bỏ chế độ nô lệ, đi khắp nơi trên miền bắc để nói cho công chúng biết sự tàn ác của chế độ nô lệ. Những người theo phong trào này mong muốn ông chỉ dừng lại ở những cuộc diễn thuyết, lập đi lập lại những câu chuyện cũ, nhưng Douglas muốn làm nhiều hơn thế và một lần nữa ông lại nổi loạn, ông lập ra tờ báo của riêng mình chống chế độ nô lệ, một hành động chưa từng có của một cựu nô lệ. Tờ báo tiếp tục hoạt động với thành công vang dội.

Trong mỗi giai đoạn của cuộc đời, Douglas đều bị thử thách bởi những trở ngại rất lớn chống lại ông. Thay vì buông xuôi để nỗi sợ chế ngự - sợ bị đánh roi, trở trở một mình trên đường phố của những thành phố xa lạ, đối mặt với sự giận dữ của những người khác theo phong trào bãi nô - ông đã nâng sự can đảm của mình lên một tầm cao hơn, dẫn thân mạnh mẽ hơn theo hướng chủ động tấn công. Sự tự tin đó cho ông sức mạnh để vượt lên trên những sự chống đối quyết liệt và thái độ thù địch của những người xung quanh. Đó là phương thuốc mà tất cả những người không lùi bước trước nỗi sợ hãi đều khám phá ra tại một thời điểm nào đó - sự ăn khớp toàn diện giữa sự tự tin và nghị lực khi phải đối mặt với những hoàn cảnh tiêu cực, thậm chí vô vọng.

Kiểu người lãnh đạo này không chỉ xuất hiện từ trong cảnh bần hàn hay môi trường sống khắc nghiệt. Franklin Delano Roosevelt lớn lên trong một gia đình thượng lưu giàu có. Ở tuổi ba mươi chín ông bị mắc bệnh bại liệt, chứng bệnh đã làm ông bị liệt hoàn toàn từ hông trở xuống. Đây chính là một bước

ngoặt trong cuộc đời ông, khi ông phải đối mặt với hạn chế nghiêm trọng về khả năng cử động, và sự nghiệp chính trị của ông có vẻ như chấm hết. Thế nhưng ông đã không chịu để nỗi sợ hãi và thái độ buông xuôi xâm nhập vào tinh thần của mình, ông đi theo hướng ngược lại, tranh đấu hết mức có thể với tình trạng sức khỏe của mình, hình thành nên một tinh thần bất khuất đã giúp ông trở thành vị tổng thống dũng cảm nhất của nước Mỹ. Với những người như vậy, bất cứ lần chạm trán nào với nghịch cảnh hay những giới hạn cũng đều có thể trở thành chiếc lò để tôi luyện tính cách, cho dù vào độ tuổi nào chăng nữa.

KIẾU NGƯỜI KHÔNG BIẾT SỢ MỚI

Cái quá khứ đó của dân da đen, với dây trói, lửa thiêu, tra tấn... cái chết và nỗi nhục; với nỗi sợ hãi cả ngày lẫn đêm và thấm vào đến tận xương tủy... Cái quá khứ đó, với cuộc đấu tranh không ngừng nghỉ để giành giật, để khẳng định, và để xác nhận quyền con người... Dù nó tràn ngập những nỗi kinh hoàng, nhưng vẫn chứa đựng những điều thật đẹp... Những ai không thể vượt qua khổ đau sẽ chẳng bao giờ trưởng thành, chẳng bao giờ khám phá được mình là ai...

JAMES BALDWIN

Trong phần lớn thế kỷ XIX, người ta đã phải đương đầu với đủ loại hiểm nguy và bất trắc - môi trường ngoại cảnh đầy thù địch ở vùng biên giới, sự chia rẽ sâu sắc về chính trị, một tình trạng vô luật pháp hỗn loạn nảy sinh từ những thay đổi to lớn về công nghệ và sự vận động của xã hội. Con người đã đáp trả lại môi trường sống đầy rẫy hạn chế này bằng cách vượt qua nỗi sợ hãi của chính bản thân và hình thành cho mình một tinh thần tiên phong - chúng ta thể hiện ý thức sẵn sàng mạo hiểm và năng lực trong việc giải quyết vấn đề của mình.

Trong thời gian gần đây, những mẫu người mới đã xuất hiện từ các đô thị của nước Mỹ với nhiều tự do hơn để tiến thân tới những đỉnh cao quyền lực của quốc gia này - trong giải trí, chính trị, và cả kinh doanh. Họ tới từ một kiểu Miền Tây Hoang Dã - một cách so sánh hoàn toàn tương hợp với môi trường nơi họ đã học cách xoay xở cho bản thân và hình thành nên tham vọng. Những gì họ được học đến từ đường phố và những kinh nghiệm xù xì thô nhám trong đời sống hàng ngày của chính họ. Trong nhiều khía cạnh, những người này chính là sự tái hiện của kiểu người đầy tự do của thế kỷ XIX, những người không trải qua nhiều trường lớp nhưng đã tạo dựng nên một cách thức kinh doanh mới. Tinh thần của họ phù hợp với sự hỗn độn của thế kỷ XXI. Họ là những người có sức lôi cuốn mạnh mẽ và về nhiều mặt có không ít điều để dạy cho chúng ta.

Ca sĩ nhạc rap được biết dưới nghệ danh 50 Cent (tên thật là Curtis Jackson) có thể được xem như một trong những ví dụ đương thời ngoạn mục nhất của hiện tượng này, kiểu người này. Anh lớn lên trong một khu vực đầy rẫy bạo lực và xung đột - khu Southside Queens giữa bối cảnh cơn khủng hoảng của những năm 1980. Và trong mỗi giai đoạn của cuộc đời mình, anh đã phải đối mặt với hàng loạt những mối đe dọa, thử thách đã khiến anh trở nên cứng rắn hơn, dần dần hình thành cho anh thái độ không biết sợ.

Một trong những nỗi sợ lớn nhất của bất cứ đứa trẻ nào là sợ bị bỏ rơi, bị bỏ lại một mình trong một thế giới kinh hoàng. Đó chính là nguồn gốc của những cơn ác mộng đầu tiên trong đời chúng ta. Đây chính là thực tế với 50 Cent. Anh không bao giờ biết cha mình là ai, còn mẹ anh bị sát hại khi anh mới lên tám tuổi. Cậu bé nhanh chóng hình thành thói quen không phụ thuộc vào người khác để bảo vệ hay che chở cho mình. Có nghĩa là trong tất cả những tình huống xảy ra sau đó trong cuộc sống, mỗi khi cảm thấy sợ, anh chỉ có thể trông cậy vào chính bản thân mình. Nếu anh không muốn phải cảm thấy nỗi sợ hãi nữa, anh cần phải học cách vượt qua nó - và học một mình.

Anh bắt đầu lang thang trên đường phố từ rất sớm, và tại đó thì không tài nào tránh khỏi cảm giác sợ. Gần như mỗi ngày Curtis đều phải đối diện với bạo lực và sự gây hấn. Sống trong sợ hãi thường xuyên, Curtis hiểu rằng nó có thể trở thành một thứ cảm xúc hủy hoại mình. Khi phải sống trên đường phố, việc thể hiện nỗi sợ hãi sẽ khiến những kẻ khác không tôn trọng ta. Kết quả là ta sẽ bị săn đuổi khắp nơi và rất có thể phải hứng chịu bạo lực chính từ mong muốn lẩn tránh nó. Không có lựa chọn nào khác - nếu như Curtis muốn có sức mạnh của một kẻ bản lĩnh, anh cần phải khuất phục được cảm xúc này, và buộc phải đặt mình liên tục vào những tình huống có khả năng gây ra cảm giác lo sợ. Lần đầu tiên đối mặt với ai đó có súng, anh sợ đến run người. Lần thứ hai, ít hơn. Đến lần thứ ba, chuyện đó chẳng còn là gì cả.

Trải nghiệm và chứng tỏ sự can đảm của mình bằng cách này giúp anh cảm thấy có sức mạnh to lớn. Anh nhanh chóng học được giá trị của sự can đảm, học được cách làm thế nào khiến những kẻ khác phải e ngại bằng cách cảm thấy tự tin đến cực độ vào chính mình. Nhưng cho dù có trở nên cứng rắn dần dà đến đâu đi nữa, những kẻ lọc lõi vẫn phải đối mặt với một chương ngại thường khiến họ nản chí - nỗi sợ hãi phải xa rời những đường phố đã trở nên quen thuộc, nơi đã dạy cho họ tất cả những kỹ năng họ có. Những kẻ lọc lõi trở nên phụ thuộc vào kiểu sống này, và bất chấp nguy cơ kết thúc trong tù hay từ già cuộc đời một cách sớm sủa, họ không thể từ bỏ được môi trường quen thuộc của mình.

Tuy nhiên, 50 Cent lại có những tham vọng lớn hơn nhiều so với chỉ dừng lại ở chỗ trở thành một tay anh chị thành công, vậy là anh buộc mình phải đối mặt và vượt qua nỗi sợ hãi đầy sức mạnh này. Ở tuổi mười tám, đang ở đỉnh

cao thành công trong “sự nghiệp” trên đường phố của mình, anh quyết định cắt đứt mọi mối liên hệ với trò chơi này và tấn công vào lĩnh vực âm nhạc mà không hề có mối quan hệ hay một sợi dây an toàn nào. Chính vì anh không hề có kế hoạch dự phòng, bởi với anh hoặc là thành công trong âm nhạc, hoặc là trắng tay, anh đã vào cuộc một cách quyết liệt, khẩn trương và táo bạo, điều đã giúp anh tạo được sự chú ý trong thế giới rap.

50 Cent vẫn còn là một anh chàng rất trẻ khi phải đối diện với một số nỗi sợ hãi tồi tệ nhất có thể ám ảnh một con người - bị bỏ rơi, bạo lực, những thay đổi quyết liệt - và anh đã vượt qua, đồng thời trở nên mạnh mẽ hơn, nhiệt huyết hơn. Nhưng ở tuổi hai mươi bốn, ngay trước ngày phát hành đĩa nhạc đầu tiên của mình, anh phải mặt đối mặt với điều mà nhiều người trong chúng ta xem như nỗi sợ hãi tối thượng - cái chết. Vào tháng 5 năm 2000, một tên sát nhân đã bắn chín phát đạn vào người anh khi anh ngồi trong một chiếc xe hơi đậu ngay bên ngoài nhà mình, một viên đạn đã đi xuyên qua hàm và chỉ chệch thêm 1 milimet nữa là nó đã giết chết anh.

Sau vụ xả súng, hãng Columbia Records đã xóa tên anh khỏi bìa đĩa, đồng thời hủy bỏ việc phát hành album đầu tay của anh. Anh nhanh chóng bị loại bỏ ra khỏi ngành công nghiệp âm nhạc, vì những ông chủ hãng đĩa đều sợ bất cứ liên quan gì với anh cũng như những sự kiện bạo lực dính dáng tới chàng ca sĩ trẻ. Nhiều bạn hữu quay ra chống lại anh, có lẽ vì cảm thấy sự yếu đuối của anh. Giờ đây anh không có tiền, cũng không thể quay lại với hoạt động trên đường phố trước đây sau khi đã đoạn tuyệt với nó, và sự nghiệp âm nhạc của anh có vẻ như đã chấm dứt. Đây là một trong những bước ngoặt đã cho phép thể hiện sức mạnh ý chí của một con người khi đối mặt với khó khăn. Như thế anh cũng đang phải đối mặt với dãy Alps không thể vượt qua.

Vào lúc đó, anh hành động đúng như Frederick Douglas từng làm - anh quyết định huy động hết toàn bộ sự phẫn nộ, nguồn năng lực, và sự bất khuất của mình. Đã đến cận kề cái chết, anh hiểu rõ cuộc đời có thể ngăn ngui thế nào. Anh sẽ không bỏ phí dù chỉ một giây. Anh sẽ bỏ qua con đường thông thường tới thành công - làm việc trong khuôn khổ của ngành công nghiệp đĩa hát, chộp lấy những hợp đồng béo bở, và cho ra đời thứ âm nhạc mà bọn họ cho rằng có thể bán được. Anh sẽ đi theo con đường của riêng mình - xúc tiến một chiến dịch ghi đĩa. Trong chiến dịch này, hoặc là anh sẽ bán thứ âm nhạc của riêng mình, hoặc sẽ tặng không nó trên đường phố. Bằng phương thức đó anh cho thể mài giũa nên những âm thanh nặng nề, thô ráp mà anh cảm thấy tự nhiên hơn với bản thân mình. Anh có thể nói bằng ngôn ngữ của chính mình mà không cần phải làm cho nó mềm mại đi.

Ngay thời điểm đó, một cảm giác tự do thật mạnh mẽ chợt tràn ngập tâm hồn - anh có thể tự tạo dựng nên mô hình kinh doanh của mình, có thể thoải mái phá bỏ mọi quy tắc như anh mong ước. Anh cảm thấy mình chẳng có gì để

mất, như thể những vết tích cuối cùng của sự sợ hãi vẫn còn lưu lại trong người anh đã bị tống ra ngoài cùng với máu từ những vết thương trong chiếc xe hơi hồi năm 2000. Chiến dịch bán đĩa này khiến anh trở nên nổi tiếng và thu hút sự chú ý của Eminem, người đã nhanh chóng đưa tên của 50 Cent lên nhãn đĩa của mình và Dr.Dre, tạo nên tiền đề cho sự thăng tiến chóng mặt của 50 Cent lên đỉnh cao của thế giới âm nhạc vào năm 2003, cũng như sự ra đời của đế chế kinh doanh mà anh đã tạo ra sau đó.

Chúng ta đang trải qua một thời kỳ lạ lùng, với những đổi thay to lớn. Trật tự cũ đang sụp đổ trước mắt chúng ta ở nhiều mức độ. Thế nhưng trong một thời điểm đầy biến động như vậy, có những người nắm vai trò dẫn dắt chúng ta vẫn níu kéo quá khứ và các phương thức cũ. Họ sợ thay đổi, cũng như bất cứ dạng xáo trộn nào.

Màu người không biết sợ mới, những người giống như 50 Cent, đi theo hướng đổi lập. Họ nhận thấy sự hỗn loạn của thời cuộc phù hợp với khí chất của mình. Họ đã trưởng thành và không hề e sợ việc thử nghiệm, tìm tòi xoay sở, và cố gắng thực hiện những phương thức làm ăn mới. Họ đón nhận những tiến bộ công nghệ vốn khiến những người khác ngấm ngầm cảm thấy sợ. Họ bỏ qua những gì thuộc về quá khứ và tạo lập nên mô hình kinh doanh của chính mình. Họ không thừa nhận tinh thần bảo thủ đang ám ảnh các tập đoàn Mỹ trong thời điểm mang tính quyết định này. Và cốt lõi trong thành công của họ là một tiền đề, một nguyên tắc về Quyền lực đã được tất cả những tâm hồn không sợ hãi biết đến và sử dụng trong quá khứ, và nó cũng chính là nền tảng cho bất kỳ sự thành công nào trên thế giới.

NGUYÊN TẮC 50

Nỗi sợ hãi lớn nhất của con người: nỗi sợ phải là chính mình. Họ muốn trở thành 50 Cent hay ai đó khác. Họ làm điều những người khác làm, cho dù chúng không hề phù hợp với hoàn cảnh và bản thân con người họ. Nhưng bằng cách đó bạn sẽ chẳng đi đến đâu cả; năng lượng của bạn thật yếu ớt và sẽ chẳng ai để ý tới bạn. Bạn đang xa rời khỏi thứ duy nhất bạn sở hữu - thứ tạo nên sự khác biệt của bạn. Tôi đã giữ bỏ được nỗi sợ hãi đó. Và một khi tôi cảm nhận sức mạnh có trong mình bằng cách thể hiện cho cả thế giới thấy rằng tôi không bận tâm đến việc trở thành giống như những người khác, tôi sẽ không bao giờ có thể quay lui.

50 CENT

Nguyên tắc 50 dựa trên giả thiết sau đây: Con người nhìn chung không có nhiều khả năng khống chế ngoại cảnh. Con đường đời của những người khác tình cờ cắt ngang qua cuộc sống của chúng ta, họ làm những việc ảnh hưởng

trực tiếp hay gián tiếp tới chúng ta; có những điều tốt đẹp, nhưng cũng có những điều tệ hại. Chúng ta vật lộn hết mức có thể để nắm được ít nhiều sự kiểm soát. Tuy đôi lúc cũng thành công, nhưng mức độ kiểm soát mà chúng ta có được trên những người khác cũng như ngoại cảnh thường là yếu ớt đến thảm hại.

Nhưng có một thứ có thể chủ động kiểm soát, đó là cách thức chúng ta đáp lại những gì diễn ra quanh mình. Nếu như chúng ta có thể vượt qua những nỗi lo và rèn luyện cho bản thân một thái độ không sợ hãi trước cuộc đời, những điều khác thường và nổi bật có thể sẽ xảy ra - mức độ kiểm soát trên ngoại cảnh mà chúng ta vừa đề cập ở trên sẽ tăng lên. Ở cực điểm, thậm chí chúng ta có thể tạo ra chính ngoại cảnh, và đó cũng chính là nguồn gốc của sức mạnh đáng nể mà những kẻ không biết sợ có được trong suốt tiến trình của lịch sử. Và những người thực hiện nguyên tắc này, Nguyên tắc 50, trong cuộc sống của họ đều có chung một số phẩm chất - cực kỳ táo bạo, bất chấp thói thường, rất linh động, và luôn khẩn trương - những phẩm chất đó cho họ khả năng độc nhất vô nhị có thể tạo dựng nên ngoại cảnh.

Một hành động táo bạo đòi hỏi mức độ tự tin rất cao. Những ai bị trở thành mục tiêu của một hành động táo bạo, hay những ai chứng kiến chúng, đều buộc phải tin rằng một sự tự tin cao độ như thế là có thật và hoàn toàn chính đáng. Người ta sẽ đáp lại một cách bản năng bằng việc ủng hộ, hoặc nhường đường, hoặc đi theo người tự tin kia. Một hành động táo bạo có thể khiến những người khác phải khuất phục và dẹp bỏ được các chướng ngại. Nhờ đó, nó tự mình tạo ra hoàn cảnh thuận lợi cho bản thân.

Con người là những tạo vật có tính cộng đồng, vì vậy hoàn toàn tự nhiên khi chúng ta muốn hòa hợp với những người xung quanh hay các quy tắc của nhóm. Nhưng ẩn chứa bên dưới những điều này là một nỗi sợ hãi sâu sắc - sợ bị gạt rạ rìa, sợ đi theo con đường của chính mình và bất chấp việc những người khác nghĩ gì. Những người gan lì có thể khuất phục được nỗi sợ này. Họ khiến chúng ta phải nể phục về mức độ họ có thể tiến xa bằng khả năng bất chấp những lễ thói thông thường của mình. Chúng ta âm thầm khâm phục và tôn trọng họ vì điều đó; chúng ta thầm ước bản thân mình cũng có thể hành động giống họ hơn nữa. Thường sự chú ý của chúng ta khó duy trì được lâu, bởi chúng ta nhanh chóng dịch chuyển sự quan tâm của mình từ chuyện này sang chuyện khác. Nhưng những ai dám thể hiện sự khác biệt của mình một cách không hề e dè lại thu hút sự chú ý của chúng ta ở một cấp độ sâu đậm hơn, trong thời gian dài hơn, chính điều đó sẽ chuyển hóa thành quyền lực và khả năng kiểm soát.

Nhiều người trong chúng ta phản ứng lại sự thay đổi của hoàn cảnh trong cuộc sống bằng cách cố gắng điều chỉnh ở mức vi mô mọi thứ trong môi trường lân cận với mình. Khi có điều gì đó không mong đợi xảy ra, chúng ta

trở nên cứng nhắc và trả lời bằng cách sử dụng nguyên mẫu chiến thuật cũ đã từng có tác dụng trong quá khứ. Nếu các sự kiện thay đổi quá nhanh, chúng ta sẽ nhanh chóng bị tràn ngập và đánh mất sự kiểm soát. Những người làm theo Nguyên tắc 50 không sợ sự thay đổi hay hỗn loạn; họ đón nhận chúng bằng cách trở nên mềm dẻo hết mức có thể. Họ vận động theo dòng sự kiện, sau đó nhẹ nhàng điều chỉnh chiều hướng của chúng theo hướng họ lựa chọn, tận dụng cơ hội thời điểm đem đến. Thông qua thái độ ứng xử của mình, họ chuyển hóa một thứ tiêu cực (những sự kiện ngoài dự kiến) thành tích cực (một cơ hội).

Việc cận kề cái chết, hoặc từng được nhắc nhở một cách sâu sắc về sự ngắn ngủi của đời người có thể sẽ đem lại một hiệu quả trị liệu tích cực. Thời gian của chúng ta là hữu hạn, vậy nên tốt nhất hãy tận dụng từng khoảnh khắc, hãy có một ý thức khẩn trương trong cuộc sống. Nó có thể chấm dứt bất cứ lúc nào. Những kẻ không sợ hãi thường có được ý thức này qua một kinh nghiệm gây tổn thương sâu sắc. Họ được thúc đẩy để nỗ lực hết mình trong từng hành động, và động lực nó tạo ra cho họ trong cuộc sống giúp họ quyết định được những gì sẽ tới tiếp theo.

Nói chung tất cả tương đối đơn giản: khi bạn vi phạm nguyên tắc nền tảng này qua việc đưa những nỗi sợ hãi thông thường của bạn vào mọi việc mình gặp phải, bạn sẽ thu hẹp lựa chọn cũng như khả năng định hình các sự kiện của mình. Nỗi sợ hãi thậm chí có thể đẩy bạn tới chỗ tiêu cực, khi đó năng lực của bạn sẽ bị đảo lộn. Chẳng hạn, tỏ ra bảo thủ sẽ dồn ép bạn vào một góc chật hẹp, nơi bạn sẽ có nguy cơ mất tất cả những gì mình sở hữu về lâu về dài vì bạn cũng sẽ đánh mất đi khả năng thích ứng với những thay đổi. Nỗ lực quá mức để cố làm hài lòng người khác rất có thể sẽ kết thúc bằng việc đẩy họ rời xa bạn - thật khó tôn trọng ai đó có thái độ chỉ chăm chăm lấy lòng người khác như vậy. Nếu bạn sợ học hỏi từ những sai lầm của mình, hầu như chắc chắn bạn sẽ lặp lại chính những sai lầm đó. Khi bạn vi phạm nguyên tắc này, không mức độ giáo dục, quan hệ, hay hiểu biết công nghệ nào có thể cứu được bạn. Thái độ sợ sệt của bạn giam hãm bạn trong một nhà tù vô hình, và bạn sẽ mãi bị cầm tù trong đó.

Việc xem xét Nguyên tắc 50 sẽ tạo nên một động lực theo hướng ngược lại - nó mở ra những khả năng, đem lại tự do cho hành động, và giúp tạo nên một động lực hướng về phía trước trong cuộc sống.

Chìa khóa để nắm giữ sức mạnh tối thượng này là lựa chọn phương thức chủ động khi giải quyết những nỗi sợ hãi của bạn. Có nghĩa là hãy mạnh dạn bước thẳng vào những đấu trường nơi thông thường bạn vẫn rụt rè không dám đặt chân tới: hãy đưa ra những quyết định khó khăn mà bạn vẫn né tránh, đối mặt với những ai đang chơi trò chơi quyền lực với bạn, nghĩ về bản thân mình và những gì bạn cần thay vì chỉ làm vui lòng người khác, tự mình thay đổi hướng

đi của cuộc đời bạn, cho dù một thay đổi như thế là điều mà bạn e sợ nhất.

Hãy đưa mình vào những tình huống khó khăn một cách có chủ ý và kiểm tra những phản ứng của chính bản thân bạn. Trong từng trường hợp, bạn sẽ nhận ra những nỗi sợ hãi của bạn đều là phóng đại và việc đối mặt với chúng rất hữu ích, đưa bạn lại gần thực tế hơn.

Tới một lúc nào đó bạn sẽ khám phá ra sức mạnh đảo ngược phối cảnh - vượt qua khía cạnh tiêu cực của một nỗi sợ cụ thể sẽ dẫn tới những phẩm chất tích cực: khả năng tự lực, sự kiên nhẫn, lòng tự tin cao độ, vân vân và vân vân. (Tất cả các chương tiếp theo sẽ nhấn mạnh vào việc đảo ngược phối cảnh này). Và một khi bạn đã bước theo con đường này, sẽ khó có thể quay lại được. Bạn sẽ bước tiếp con đường, hướng tới một cách tiếp cận táo bạo và gan li trước mọi thứ.

Hãy hiểu: bạn không nhất thiết phải lớn lên ở Southside Queens hay trở thành mục tiêu của một kẻ sát nhân để hình thành nên thái độ này. Tất cả chúng ta phải đối mặt với những thách thức, sự kình địch, và những thất bại. Chúng ta lựa chọn tâng lờ hay né tránh chúng vì sợ. Điều quan trọng ở đây không phải là thực tế môi trường bạn đang sống mà là trạng thái tâm lý của bạn, ở cách mà bạn đối phó với nghịch cảnh, vốn là một phần của cuộc sống ở mọi cấp độ. 50 Cent đã buộc phải đối mặt với những nỗi sợ hãi của anh; bạn cũng phải lựa chọn như vậy.

Cuối cùng, thái độ của bạn có sức mạnh định hình thực tế theo hai chiều hướng đối nghịch - một chiều hướng sẽ giam hãm và khống chế bạn với nỗi sợ hãi, còn hướng kia mở ra những khả năng và sự tự do hành động. Cũng tương tự như vậy với thái độ và tinh thần mà bạn mang theo khi đọc những chương sách tiếp theo. Nếu bạn đọc chúng trong khi đặt tự ái cá nhân lên trước, để rồi cảm thấy bạn đang bị phán xét ở đây, hay đang bị công kích - nói cách khác, nếu bạn đọc chúng theo cách phòng vệ - khi đó bạn sẽ tự khóa mình lại và lãng phí sức mạnh mà chúng có thể mang tới. Tất cả chúng ta đều là con người; tất cả chúng ta đều bị ảnh hưởng bởi những nỗi sợ hãi của bản thân; không ai bị phán xét ở đây hết. Hoặc nếu bạn đọc những dòng này cứ như chúng là những đơn thuốc chỉ kê riêng cho cuộc sống của bạn, rồi cố gắng theo sát từng từ một, khi đó bạn đang hạn chế giá trị của chúng - chính là khả năng ứng dụng chúng vào thực tế của bạn.

Thay vào đó, hãy hấp thu những dòng này với một tinh thần cởi mở và không sợ hãi, hãy để cho những ý kiến ở đây thấm dần vào con người bạn, tác động lên thế giới quan của bạn. Đừng e ngại thực hiện những thử nghiệm với chúng. Theo cách đó, bạn sẽ áp dụng cuốn sách này cho phù hợp với hoàn cảnh của bạn và có được sức mạnh tương tự với thế giới xung quanh.

Theo tôi... thà rằng hung hãn còn hơn thận trọng. Vì vận may là một người

*đàn bà, và nếu muốn chế ngự ả, bạn cần phải đánh, phải đập ả. Rõ ràng ả sẽ
đề bị chiếm hữu bởi những người đàn ông hung hãn hơn là những kẻ nhốn
bước một cách rụt rè.*

NICCOLÒ MACHIAVELLI

CHƯƠNG 1: HÃY NHÌN NHẬN MỌI THỨ ĐÚNG BẢN CHẤT CỦA CHÚNG - LUÔN CÓ ÓC HIỆN THỰC Ở MỨC TỐI ĐA

Thực tế có thể rất khắc nghiệt. Thời gian của bạn chỉ là hữu hạn. cần liên tục nỗ lực để tạo dựng một chỗ đứng cho bản thân bạn trong thế giới cạnh tranh nghiệt ngã này và bám chặt lấy chỗ đứng đó. Người đời có thể tráo trở. Họ biến cuộc đời bạn thành một trận chiến không ngừng nghỉ. Nhiệm vụ của bạn là chống lại cám dỗ chỉ muốn được ngồi yên để ước ao giá như tất cả khác đi; thay vào đó bạn cần can đảm chấp nhận những hoàn cảnh này, thậm chí chào đón chúng. Bằng cách tập trung chú ý đến những gì đang diễn ra xung quanh, bạn sẽ có được khả năng nhận định một cách sắc bén về những gì đã giúp một số người tiến lên phía trước, hay đã kéo những người khác tụt lại phía sau. Bằng cách nhìn thấu suốt những thủ đoạn của người khác, bạn có thể điều khiển được họ. Càng nắm vững thực tế, bạn sẽ càng có nhiều quyền lực hơn để thay đổi nó theo ý muốn của mình.

CON MẮT CỦA MỘT KẸ LỘC LỖI

Đây chính là cuộc sống, mới mẻ và lạ lẫm; lạ lẫm, vì ta sợ nó; mới mẻ, vì ta luôn không dám đưa mắt nhìn thẳng vào nó... Con người là con người và cuộc sống là cuộc sống, ta phải đối mặt với chúng đúng như bản chất của chúng; và nếu ta muốn thay đổi chúng, phải tác động tới chúng dưới đúng dạng thức chúng tồn tại.

RICHARD WRIGHT

Khi còn là một cậu nhóc, Curtis Jackson (tức 50 Cents) có một động lực thúc đẩy mạnh mẽ - tham vọng. Hơn tất cả, cậu ta muốn đúng những thứ có vẻ cậu sẽ chẳng bao giờ đạt được - tiền bạc, tự do, và quyền lực.

Nhìn ra những con phố của Southside Queens, nơi cậu lớn lên, Curtis trông thấy một hiện thực tuyệt vọng, u ám đang trợn mắt nhìn thẳng vào mặt mình. Cậu có thể tới trường và theo đuổi việc học hành một cách nghiêm túc, nhưng những đứa trẻ làm như thế có vẻ như chẳng đi được xa - chỉ dừng lại ở những công việc được trả lương rẻ mạt. Cậu cũng có thể chọn con đường tội phạm để kiếm tiền thật nhanh, nhưng những gả bước chân vào con đường này hoặc chết trẻ, hoặc phải trải qua phần lớn tuổi trẻ của họ trong tù. Cậu cũng có thể chạy trốn tất cả bằng cách xì ma túy - nhưng một khi đã trượt xuống con dốc này sẽ không còn đường trở lại. Những kẻ duy nhất mà cậu bé có thể trông thấy đang tận hưởng cuộc sống mà cậu mơ ước chính là những kẻ kiếm tiền

lọc lõi thực sự, những tay buôn bán ma túy. Bọn họ có xe hơi, quần áo hàng hiệu, cuộc sống sành điệu và mức độ quyền lực tương xứng với những tham vọng của cậu. Vậy là ở tuổi mười một, cậu bé quyết định lựa chọn đi theo con đường giống những kẻ kia và trở thành kẻ thực dụng vĩ đại nhất trong đám người này.

Tuy thế, càng bước sâu vào con đường đó, cậu càng nhận ra thực tế còn u ám và khắc nghiệt hơn nhiều so với những gì cậu từng tưởng tượng. Những con nghiện ma túy, những khách hàng, thường lang thang bất định và rất khó nhận diện ra. Những gã đồng nghiệp của cậu cũng đều vật lộn trên cùng các ngõ ngách địa bàn và sẵn sàng cho cậu một nhát dao vào lưng bất cứ lúc nào. Những tay buôn ma túy cựu trào có thể tỏ ra bạo lực và xuống tay rất tàn nhẫn. Nếu cậu làm ăn quá tốt, ai đó sẽ tìm cách lột sạch những gì cậu có. Cảnh sát xuất hiện khắp nơi. Chỉ cần một sai sót nhỏ là đủ để đưa cậu vào tù. Làm thế nào cậu có thể thành công trong bối cảnh hỗn loạn này và né tránh được tất cả những mối nguy hiểm không thể tránh khỏi? Có vẻ như bất khả thi.

Một ngày kia, cậu bé nói chuyện về những khía cạnh rắc rối của trò chơi với một kẻ thực dụng lõi đời hơn có tên là Sự Thật, kẻ đã nói với cậu vài điều cậu sẽ không bao giờ quên. “Đừng có phàn nàn về những tình thế khó khăn,” gã kia nói. “Thực ra, cuộc sống khắc nghiệt trên những con phố này là một món quà vô giá nếu anh bạn biết rõ mình đang làm gì.” Bởi vì đó là một thế giới nguy hiểm như vậy, một kẻ năng động cần phải căng mắt ra tập trung tìm hiểu những gì đang xảy ra xung quanh hắn. Hắn cần phải có được cảm nhận về đường phố - kẻ nào có thể gây rắc rối, ở đâu có thể có cơ hội làm ăn mới. Hắn cần phải có cái nhìn sáng suốt, xuyên thấu qua mớ bòng bong những thứ chết tiệt người ta đang ném vào hắn - những thủ đoạn của họ, những ý tưởng tệt hại của họ. Hắn cần phải nhìn lại chính mình, biết rõ giới hạn và sự ngu ngốc của bản thân. Tất cả những điều này mài giũa cho con mắt quan sát của hắn trở nên sắc bén như dao cạo, biến hắn trở thành một người có cái nhìn thấu đáo về mọi sự. Đó chính là quyền lực của hắn.

“Mối nguy hiểm lớn nhất chúng ta phải đối mặt,” gã kia nói với Curtis, “không phải là cảnh sát hay vài tay đối thủ cạnh tranh xấu tính.” Đó là việc đầu óc bị ‘mềm’ đi. “Tôi đã thấy chuyện đó xảy đến với không ít kẻ năng động,” gã nói. Nếu mọi sự trôi chảy, hắn ta bắt đầu nghĩ rằng nó sẽ tiếp tục như thế mãi mãi và bắt đầu rời mắt khỏi đường phố. Nếu sự tinh xảo đi, hắn bắt đầu ước giá như mọi sự khác đi và cuối cùng, hắn sẽ đi đến chỗ nghĩ ra một kế hoạch ngu ngốc nào đó để kiếm tiền thật nhanh và dễ dàng. Trong trường hợp nào đi nữa, hắn cũng sẽ rơi xuống rất nhanh. “Cứ thử thả lỏng sự nắm bắt thực tế trên những con phố kia của cậu xem, làm thế coi như cậu đã tự sát.”

Trong những tháng sau đó, Curtis bắt đầu nghĩ ngày càng nhiều hơn về những gì Sự Thật đã nói với mình, và bắt đầu thẩm thà. Cậu quyết định chuyển những lời nói của gã thành một dạng tôn chỉ mà cậu sẽ sống theo: cậu sẽ không tin ai hết; cậu sẽ giấu thật kín mọi ý định của mình, thậm chí cả với bạn bè và đối tác; và bất chấp cuộc sống đem đến thành công hay thất bại, cậu sẽ vẫn giữ cho mình là người thực tế đến tối đa, giữ cho đôi mắt của kẻ năng động cậu sở hữu luôn sắc bén và tập trung.

Trong vòng vài năm sau đó, Curtis trở thành một trong những tay làm ăn sắc sảo nhất trong vùng, điều khiển một đám tay chân luôn đều đặn mang về cho anh khá tiền. Tương lai có vẻ đầy hứa hẹn, nhưng một khoảnh khắc bất cẩn đã khiến anh sa bẫy cảnh sát, và ở tuổi mười sáu, chàng trai trẻ bị kết án chín tháng tại một trung tâm cải tạo kinh hoàng ở phía bắc bang New York. Trong môi trường lạ lẫm này, với đủ thời gian để nghiên ngẫm, bất ngờ những lời nói của Sự Thật lại quay trở lại với chàng trai. Giờ không phải là lúc để tuyệt vọng hay mơ mộng, mà cần phải tập trung con mắt lọc lõi đó vào chính bản thân anh và thế giới anh đang sống. Hãy nhìn nhận nó đúng như nó vốn thế, cho dù có tệ hại đến đâu đi nữa.

Anh có tham vọng vô bờ; anh muốn quyền lực thực sự, một thứ gì đó anh có thể xây dựng sự nghiệp dựa trên nó. Nhưng không có tay anh chị đường phố nào tồn tại được lâu đến thế. Đó là trò chơi dành cho những người trẻ tuổi. Khi những tay anh chị tới tuổi ngoài hai mươi, họ chững lại và rồi một điều gì đó tồi tệ xảy ra, hoặc họ vội vàng chuyển sang một công việc với đồng lương rẻ mạt. Và điều đã bịt mắt họ, đẩy họ tới thực tế này chính là tiền bạc và cuộc sống thoải mái nhất thời họ đang có; họ nghĩ rằng chúng sẽ tiếp tục mãi mãi. Họ quá e dè để dám thử thách điều gì khác. Cho dù bạn có thông minh đến đâu đi nữa, vẫn sẽ có một mức trần cao nhất mà bạn không thể vượt qua.

Anh cần phải tỉnh lại và thoát ra trong khi vẫn còn trẻ và những tham vọng của anh vẫn còn khả năng trở thành hiện thực. Anh không được phép sợ hãi. Vậy là dựa trên những suy nghĩ này, anh quyết định cần phải xâm nhập vào thế giới âm nhạc. Anh sẽ phải tìm một người đỡ đầu, ai đó có thể chỉ cho anh đường đi nước bước. Anh sẽ học tất cả những gì có thể về âm nhạc và kinh doanh. Anh sẽ không có phương án B nào hết - hoặc thành công hoặc là chết.

Vào cuộc với quyết tâm một mất một còn, anh thực hiện bước chuyển sang âm nhạc, xây dựng cho mình chỗ đứng bằng cách tạo ra một thứ âm nhạc nặng nề và phản ánh đúng thực tế trên đường phố. Sau một chiến dịch quảng bá âm nhạc của mình ở New York, anh thu hút được sự chú ý của Eminem, và tiếp theo là một hợp đồng ghi đĩa. Giờ đây cổ vẻ như anh đã thực hiện được những tham vọng thời thơ ấu của mình. Anh đã có quyền lực và tiền bạc. Mọi người đều tỏ ra dễ chịu với anh. Bất cứ nơi nào anh tới, người ta cũng tán tụng anh, muốn được trở thành một phần trong thành công của anh. Anh có

thể cảm nhận được tất cả những gì đang diễn ra - sự ca tụng của báo giới, những kẻ nịnh hót bợ đỡ xung quanh - tất cả bắt đầu xâm nhập vào đầu óc của anh, làm cho nhận thức của anh mất đi sự sắc bén. Bề ngoài mọi sự có vẻ thật tuyệt, nhưng sự thật ở đây là gì? Hơn bao giờ hết, lúc này anh rất cần tới con mắt thực tế tình tảo, sáng suốt để nhìn thấu qua những lời quảng cáo ca tụng hay sự sùng bái si mê đó.

Càng nhìn vào thực tế quanh mình, anh càng nhận ra rằng thực tế trong ngành kinh doanh âm nhạc cũng khắc nghiệt chẳng kém gì đường phố trước đây. Những người điều hành các thương hiệu đĩa đều tàn nhẫn. Bọn họ làm bạn mất cảnh giác bằng những lời đường mật, nhưng trên thực tế họ mặc xác tương lai nghệ sĩ của bạn; họ chỉ muốn bòn nít tới đồng đô la cuối cùng từ bạn. Một khi bạn không còn là món hàng nóng nữa, bạn sẽ nhận ra mình đang từ từ bị gạt sang bên; sự tụt dốc với bạn sẽ càng đau đớn hơn sau khi đã được nếm trải mùi vị của thành công. Trên thực tế, bạn chỉ là một con tốt trong trò chơi của họ. Một gã bán lẻ ma túy ở góc phố còn có nhiều quyền lực và khả năng kiểm soát tương lai của chính mình hơn một ca sĩ nhạc rap.

Thế còn về bản thân ngành kinh doanh này thì sao? Doanh số bán đĩa đang sa sút vì người ta tải lậu nhạc mỗi lúc một nhiều, hay mua chúng dưới những dạng khác. Bất cứ kẻ nào còn đủ hai con mắt bình thường đều có thể nhìn thấy thực tế này. Mô hình kinh doanh cũ phải biến mất. Nhưng cũng chính những kẻ điều hành ngành kinh doanh này, những người có vẻ sắc sảo đến thế, lại sợ hãi khi phải đối mặt với thực tế trên. Họ khư khư ôm chặt lấy quá khứ và chắc chắn sẽ khiến tất cả mọi người chết chìm theo.

Nhưng 50 Cent thì không. Anh sẽ tránh cho mình số phận này bằng cách chuyển sang một hướng khác. Anh sẽ tạo dựng một đế quốc kinh doanh đa dạng, còn âm nhạc chỉ là một phương tiện để vươn tới đó. Quyết định của anh dựa trên việc tìm hiểu cận kề môi trường đang không ngừng thay đổi mà anh phát hiện ra trong ngành kinh doanh âm nhạc, nhưng đồng thời cũng đang len lỏi vào ảnh hưởng tới mọi cấp độ, lĩnh vực kinh doanh. Những kẻ khác cứ việc trông cậy vào những tấm bằng MBA, vào tiền bạc và những mối quan hệ của họ. Thay vì thế, anh sẽ trông cậy vào đôi mắt của con người lọc lõi đã đưa anh từ dưới đáy của xã hội Mỹ lên tới đỉnh cao chỉ trong vài năm ngắn ngủi.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Thực tế chính là chất kích thích của tôi. Càng có nhiều nó, tôi càng cảm thấy mình mạnh mẽ hơn, ở trên tầm cao hơn.

50 CENT

Bạn có thể nghĩ rằng những đường phố đã nhào nặn nên 50 Cent cũng như

tôn chỉ sống mà anh tạo ra cho mình chẳng có gì chung với hoàn cảnh của chính bạn, nhưng đó chỉ đơn thuần là một hội chứng bạn mắc phải từ sự mơ mộng của mình, từ chuyện bạn đã bị ảnh hưởng sâu sắc bởi những ảo tưởng và mức độ bạn sợ phải đối diện với thực tế. Thế giới đã trở nên u ám và nguy hiểm như những con phố của khu Southside Queens - một môi trường toàn cầu đầy cạnh tranh trong đó tất cả mọi người đều là những kẻ thực dụng tàn nhẫn, sẵn sàng làm tất cả vì mình.

Những lời nói của Sự Thật có thể áp dụng với bạn tương tự như với 50 Cent: mối nguy hiểm lớn nhất bạn phải đối diện là việc đầu óc bạn trở nên mềm yếu và đôi mắt bạn mất đi sự sắc bén. Khi mọi chuyện trở nên khó khăn và bạn dần trở nên mệt mỏi với cuộc sống thực tế khắc nghiệt, tâm trí bạn có xu hướng trôi dạt về phía những ảo tưởng; bạn ước rằng mọi thứ đều diễn ra theo một chiều hướng ổn định chắc chắn, và dần dần, một cách âm thầm, bạn quay vào những ý nghĩ, những khao khát của bản thân. Nếu mọi sự xuôi chèo mát mái, bạn trở nên tự thỏa mãn, tưởng tượng rằng tất cả những gì bạn đang có trong tay sẽ tiếp tục như thế. Bạn bắt đầu mất đi sự tập trung. Trước khi bạn nhận thức được điều đó, bạn đã bị khuất phục trước những đổi thay diễn ra không ngừng và những con người trẻ tuổi hơn đang trưởng thành lên xung quanh bạn, thách thức vị trí của bạn.

Hãy hiểu: bạn cần đến tôn chỉ sống này còn hơn cả 50 Cent. Thế giới của anh ta quá khắc nghiệt và nguy hiểm, vì thế nó buộc anh ta phải mở to mắt ra trước thực tế và không bao giờ để mắt mỗi liên hệ đó. Thế giới của bạn có vẻ dễ chịu hơn, ít bạo lực hơn, ít nguy hiểm thường trực hơn. Điều đó khiến bạn mơ mộng vẩn vơ và nhìn đời thiếu thực tế hơn. Động lực cạnh tranh, cho dù là trên đường phố hay trong thế giới kinh doanh, thực ra đều tương tự như nhau; nhưng môi trường bạn đang sống, với vẻ ngoài tưởng như thoải mái hơn, khiến bạn khó nhận ra điều đó hơn. Thực tế có sức mạnh riêng của nó - bạn có thể quay lưng lại với nó, nhưng cuối cùng thế nào nó cũng tóm được bạn, và sự bất lực không thể thích ứng với nó của bạn sẽ khiến bạn mất hết. Giờ là lúc cần chấm dứt mơ mộng và tỉnh dậy - hãy xem xét lại chính mình, những người xung quanh mình, cũng như hướng đi hiện tại của mình một cách lạnh lùng và khắt khe nhất có thể. Không chút sợ hãi.

Hãy nhìn nhận người đời đúng với con người thật thay vì những gì bạn tưởng về họ, như vậy bạn mới cảm nhận được chuẩn xác hơn động cơ của họ. Nghĩa là bạn cần nhìn xuyên qua được tấm bình phong mà họ căng ra che mắt thiên hạ để thấy rõ tính cách thực sự của người đời. Những hành động của bạn trong cuộc sống sẽ trở nên hiệu quả hơn khi bạn được trang bị hiểu biết này.

Công việc bạn đang làm cũng là một lớp thực tế khác. Ngay lúc này, có thể mọi sự dường như đang phẳng lặng trên bề mặt, nhưng vẫn có những thay đổi đang làm chao đảo thế giới đó; những mối nguy hiểm đang hé lộ phía chân

trời. Rất nhanh thôi, những giả định của bạn về cách thức mọi việc được thực hiện sẽ trở nên lỗi thời. Những đổi thay và khó khăn đó sẽ không lộ diện ngay đâu, và nếu nhận ra chúng trước khi chúng trở nên quá nghiêm trọng sẽ đem đến cho bạn sức mạnh lớn lao.

Khả năng nhìn ra thực tế đang ẩn chứa phía sau vẻ bề ngoài không tỷ lệ thuận với trình độ học vấn hay chỉ số thông minh. Người ta có thể hiểu biết rất nhiều về sách vở, mang trong mình hàng núi thông tin nhưng lại chẳng thực sự cảm nhận được gì về những việc đang diễn ra quanh họ. Trên thực tế, khả năng này gắn liền với tính cách và sự can đảm của con người. Nói một cách đơn giản, những người thực tế không sợ phải nhìn vào hoàn cảnh khắc nghiệt của cuộc sống. Họ mài sắc khả năng quan sát của mình bằng cách tập trung chú ý vào từng chi tiết, vào ý định của những người khác, cũng như vào thực tế đen tối đang lẩn khuất phía sau bất cứ bề mặt lộng lẫy đầy mê hoặc nào. Giống như những cơ bắp đã được rèn luyện, họ hình thành cho mình khả năng quan sát với sự tập trung cao độ hơn mức bình thường.

Đó chỉ đơn giản là một lựa chọn mà bạn phải có. Vào bất cứ khoảnh khắc nào trong đời, bạn đều có thể cải hóa mình sang với chủ nghĩa thực tế, vốn không phải một hệ thống niềm tin, mà là một cách nhìn nhận thế giới. Nó có nghĩa là mọi hoàn cảnh, mọi cá nhân đều khác biệt, và nhiệm vụ của bạn là xác định sự khác biệt, để rồi thực hiện hành động phù hợp. Bạn sẽ tập trung nhìn vào thế giới khách quan, chứ không phải vào chính mình hay cái tôi của bạn. Những gì bạn nhận thấy sẽ quyết định những gì bạn nghĩ hay bạn làm. Vào khoảnh khắc bạn tin vào một ý tưởng nào đó mà bạn nâng niu, khẳng khái khẳng nín giữ cho dù đôi mắt và đôi tai có nói với bạn điều gì đi nữa, khi đó bạn sẽ không còn là một người thực tế.

Để thấy rõ sức mạnh này trong thực tế, hãy cùng nhìn vào một người như Abraham Lincoln, người có lẽ là tổng thống vĩ đại nhất của nước Mỹ. Ông không được hưởng nhiều sự giáo dục theo lối thông thường, và lớn lên trong môi trường khắc nghiệt của vùng biên giới. Khi còn trẻ, ông thích tháo rời những chiếc máy ra rồi lại lắp lại như cũ. Ông hoàn toàn là một con người cửa thực hành. Khi trở thành tổng thống, ông nhận ra mình đang phải đối mặt với cơn khủng hoảng nghiêm trọng nhất trong lịch sử nước Mỹ. Ông bị bao quanh bởi những thành viên nội các và những cố vấn tham gia chính trường nhằm tìm đường thẳng tiến cho bản thân hay quảng bá cho một ý thức hệ cứng nhắc nào đó mà họ tin tưởng. Họ là những người cảm tính và nóng nảy; họ xem Lincoln là một người yếu đuối.

Có vẻ như ông luôn mất quá nhiều thời gian để đưa ra một quyết định, và lại thường là những quyết định đi ngược lại những gì họ tham mưu. Ông đặt niềm tin vào những viên tướng như Ulysses S. Grant, một người nghiện rượu nặng và không hòa nhập được với xã hội. Ông cộng tác với những người mà

các cố vấn của ông xem là những đối thủ chính trị thuộc phe đối lập.

Điều mà họ không nhận ra vào thời điểm đó là Lincoln đã tiếp cận với từng hoàn cảnh cụ thể mà không hề có một định kiến nào. Ông luôn quyết tâm xem xét mọi thứ đúng như tình hình thực tế. Những lựa chọn của ông được đưa ra hoàn toàn mang tính thực tế thuần túy. Ông là một người có khả năng quan sát thấu đáo bản chất con người và đã tin nhiệm Grant vì ông nhìn nhận Grant là viên tướng duy nhất có khả năng hành động hiệu quả. Ông đánh giá con người dựa trên kết quả, không phải thông qua tình bạn hay giá trị chính trị. Sự đánh giá thận trọng của ông đối với con người và sự kiện không phải là một điểm yếu mà là đỉnh cao của sức mạnh, một phẩm chất thể hiện sự không sợ hãi. Làm việc theo cách này, ông thận trọng dẫn dắt đất nước qua vô vàn hiểm nguy. Đây không phải là kiểu lịch sử mà chúng ta quen đọc, vì chúng ta thường thích thú hơn khi được cuốn theo những ý tưởng lớn lao, những hành động hào hùng. Nhưng thiên tài của Lincoln chính là khả năng tập trung cao độ vào thực tế của ông, để nhìn nhận đúng bản chất mọi sự vật và hiện tượng, ông là một bằng chứng sống cho sức mạnh của chủ nghĩa thực tế.

Thoạt nhìn dường như quan sát thực tế quá nhiều có thể khiến người ta suy sụp, nhưng điều ngược lại mới đúng. Ý thức được rõ ràng bạn đang hướng tới đâu, những người khác đang hướng tới đâu, và những gì đang diễn ra trong thế giới quanh bạn sẽ chuyển hóa thành sự tự tin và sức mạnh, cùng một tư tưởng sáng suốt. Bạn sẽ cảm thấy liên hệ chặt chẽ hơn với môi trường sống của mình, giống như một con nhện trong lưới của nó vậy. Bất cứ khi nào có sai lầm xảy ra trong cuộc sống của bạn, bạn có thể sửa chữa nó nhanh chóng hơn những người khác, bởi vì bạn sẽ nhanh chóng thấy được những gì đang thực sự diễn ra và làm cách nào có thể tận dụng được ngay cả những thời điểm tồi tệ nhất. Và một khi đã nắm trái sức mạnh này, bạn sẽ cảm thấy thỏa mãn hơn với việc thâm nhập sâu vào thực tế thay vì thỏa mãn bản thân bằng kiểu mơ mộng viễn vông nào đó.

CHÌA KHÓA KHÔNG SỢ HÃI

Biết mình biết người, trăm trận không nguy; thông địa lý, hiểu thiên văn, trăm trận trăm thắng.

TÔN TỬ

Nước Mỹ đã từng là quốc gia của những người thực tế và thực dụng vĩ đại. Điều đó xuất phát từ sự khắc nghiệt của môi trường sống, cũng như vô vàn mối hiểm nguy trong đời sống ở vùng biên giới. Con người buộc phải để ý tìm hiểu thấu đáo mọi thứ xảy ra quanh mình để có thể sống sót. Vào thế kỷ XIX, cách nhìn nhận thế giới như vậy đã dẫn tới vô số phát minh, làm gia

tăng sự giàu có, và biến đất nước Mỹ trở thành một siêu cường. Nhưng cũng với quyền lực không ngừng tăng lên này, môi trường sống không còn gây sức ép dữ dội như trước, và tính cách của con người bắt đầu thay đổi.

Thực tế dần bị nhìn nhận như một thứ cần né tránh. I Dần dần, chúng ta âm thầm hình thành nên khuynh hướng muốn trốn tránh - khỏi những khó khăn của bản thân, khỏi công việc, khỏi những gian truân của cuộc sống. Cuộc sống của chúng ta bắt đầu sản xuất ra những dòng ảo tưởng liên tu bất tận cho chúng ta tiêu thụ. Được nuôi dưỡng bằng những ảo tưởng đó, chúng ta dần trở nên dễ bị lừa bịp hơn, vì chúng ta không còn có được sự tỉnh táo về lý trí để phân biệt giữa sự thật và hư cấu.

Đây là một động lực đã xuất hiện lặp lại nhiều lần trong lịch sử. Thành Rome cổ đại đã khởi đầu từ một thành bang nhỏ. Các công dân của nó đều cứng rắn và khắc khổ. Họ nổi tiếng vì sự thực tế của mình. Nhưng khi họ chuyển từ một nước cộng hòa thành một đế quốc và quyền lực của họ mở rộng, mọi sự lại chuyển biến theo hướng ngược lại. Tâm trí các công dân của họ không ngừng thêm muốn những phương cách mới mẻ hơn để trốn tránh khỏi thực tế. Họ để mất đi mọi cảm nhận về sự hợp lý - những cuộc đấu đá chính trị nhỏ nhen khiến họ bận tâm nhiều hơn so với những mối nguy hiểm rất nghiêm trọng đang đe dọa các miền biên cương của đế quốc. Đế quốc đã sụp đổ từ lâu trước khi bị những bộ tộc man rợ xâm lược. Nó sụp đổ do sự mềm yếu tập thể về lý trí của những công dân của mình, vì họ đã quay lưng lại với thực tiễn.

Hãy hiểu: là một cá nhân, bạn không thể ngăn cản được cơn thủy triều hoang tưởng và trốn tránh bao trùm lên cả một hệ suy nghĩ. Nhưng bạn có thể đứng vững như một thành lũy cá thể chống lại khuynh hướng này và tạo nên sức mạnh cho chính mình. Bạn được sinh ra cùng với vũ khí lợi hại nhất có thể tìm thấy trong tự nhiên - một ý thức tỉnh táo, chừng mực. Sức mạnh của nó giúp bạn mở rộng và phóng xa tầm nhìn của mình, đem lại cho bạn khả năng độc nhất vô nhị có thể phân biệt được những đặc tính của các sự kiện, học hỏi từ quá khứ, dự đoán được tương lai, đọc được bản chất ẩn giấu dưới vẻ bề ngoài. Hoàn cảnh xung quanh đang hợp lực với nhau để làm cùn nhụt đi vũ khí đó, khiến nó trở thành vô dụng bằng cách biến bạn trở thành một kẻ chỉ chăm chăm hướng vào suy nghĩ của riêng bản thân, khiến bạn sợ hãi thực tế.

Hãy xem đây như một cuộc chiến. Bạn phải chiến đấu chống lại xu thế này hết mức có thể và tiến bước theo hướng đối nghịch với nó. Bạn cần hướng sự chú ý của mình ra xung quanh, trở thành một người có khả năng quan sát thấu đáo mọi thứ quanh mình. Bạn đang chiến đấu chống lại tất cả ảo tưởng được nhồi nhét vào bạn. Bạn đang gia cố chặt chẽ hơn mối liên hệ của mình với môi trường ngoại cảnh. Bạn cần sự sáng suốt chứ không phải sự trốn tránh và tình trạng hỗn độn. Đi theo hướng này sẽ lập tức đem đến cho bạn sức mạnh giữa những kẻ mộng mơ.

Hãy xem những điều được nói tiếp sau đây như các bài tập rèn luyện cho đầu óc của bạn - làm cho nó ít cứng nhắc hơn, sắc bén và rộng rãi hơn, trở thành một thước đo thực tiễn chính xác. Hãy thực hành tất cả những bài tập này càng nhiều càng tốt.

HÃY THỂ HIỆN MỘT LẦN NỮA TRÍ TÒ MÒ - SỰ CỞI MỞ

Một ngày kia nhà triết học Hy Lạp cổ đại Socrates biết được nhà tiên tri tại Delphi đã tuyên bố Socrates chính là người thông thái nhất trên đời. Điều này khiến nhà triết học bối rối - ông không nghĩ bản thân mình xứng đáng được vinh danh như vậy. Ý nghĩ này khiến ông bất an. Ông quyết định sẽ đi khắp Athens để tìm một ai đó thông thái hơn mình - điều này chắc hẳn chẳng khó khăn gì và sẽ chứng minh sự sai lầm của nhà tiên tri.

Ông thảo luận với các chính khách, thi sĩ, nghệ nhân, cũng như những triết gia khác, ông bắt đầu nhận ra nhà tiên tri đã nói đúng. Tất cả những người ông từng trò chuyện cũng đều tỏ ra rất chắc chắn về mọi việc, tự tin đưa ra những ý kiến vững chắc về những vấn đề mà họ chẳng có chút hiểu biết nào; tất cả họ đều thật rỗng tuếch. Chỉ cần thử vặn hỏi họ một chút thôi, họ sẽ không thể thực sự bảo vệ được những ý kiến của mình, những lập luận có vẻ như dựa trên những điều họ đã khẳng định từ nhiều năm trước. Socrates chợt nhận ra sự hơn hẳn của mình nằm ở chỗ ông biết rằng mình chẳng biết gì cả. Điều đó cho phép đầu óc ông cởi mở đón nhận mọi sự theo đúng bản chất của chúng, và đây cũng chính là nguồn gốc của mọi hiểu biết.

Tình trạng kém hiểu biết cơ bản này chính là thứ bạn có khi còn là một đứa trẻ. Bạn có nhu cầu, có khao khát tìm hiểu, để vượt qua sự thiếu hiểu biết của bản thân, vậy là bạn quan sát thế giới xung quanh kỹ càng nhất có thể, hấp thu cho mình một lượng lớn thông tin. Bất cứ điều gì cũng là nguồn gốc khiến bạn cảm thấy tò mò. Cùng với thời gian, đầu óc bạn có xu hướng ngày càng khép lại. Đến một thời điểm nào đó, chúng ta có cảm giác như mình đã biết mọi thứ cần thiết; quan điểm của chúng ta trở nên chắc chắn và vững chãi. Chúng ta làm thế vì sợ. Chúng ta không muốn những ngộ nhận của mình về cuộc sống bị đặt dấu hỏi, bị thách thức. Nếu như đi quá xa theo hướng này, chúng ta có thể trở thành cực kỳ thủ thế và tìm cách che đậy nỗi sợ của bản thân bằng cách làm ra vẻ cực kỳ tự tin và chắc chắn về mọi sự.

Điều bạn cần phải làm trong cuộc sống là trở lại với thứ đầu óc bạn từng có khi còn là một đứa trẻ, mở rộng tâm trí mình ra để trải nghiệm thay vì đóng kín nó lại. Hãy thử tưởng tượng một ngày kia bạn chẳng biết gì hết nữa, và những gì bạn tin tưởng hóa ra đều sai lầm. Hãy vứt bỏ đi những định kiến của

bạn, thậm chí cả những niềm tin bạn trân trọng nhất. Hãy tự trải nghiệm thực tế. Hãy buộc mình phải suy nghĩ theo hướng ngược lại, hãy nhìn thế giới qua đôi mắt kẻ thù của bạn. Hãy để tâm lắng nghe nhiều hơn từ những người xung quanh. Hãy nhìn nhận mọi thứ như một nguồn hiểu biết cho mình - thậm chí cả những cuộc gặp gỡ tình cờ vặt vãnh nhất. Hãy tưởng tượng rằng thế giới này vẫn còn đầy rẫy những bí ẩn.

Khi bạn hành động theo cách này, bạn sẽ nhận thấy có một điều thật lạ lùng thường xuyên diễn ra. Các cơ hội sẽ bắt đầu lọt vào tay bạn bởi vì đột nhiên bạn trở nên dễ lĩnh hội được chúng hơn. Có lúc sự may mắn hay vận hội thật ra chính là kết quả từ sự cởi mở của đầu óc bạn.

HÃY TÌM HIỂU MỌI NGÕ NGÁCH - SỰ MỞ RỘNG

Chiến tranh được tiến hành trên những chiến trường cụ thể. Nhưng có nhiều thứ can dự vào chiến cuộc hơn thế. Còn phải kể tới tinh thần quân địch, những nhà lãnh đạo chính trị đã khiến những đội quân này xuất trận, đầu óc các tướng lĩnh đối phương, những người sẽ đưa ra quyết định then chốt, cũng như tiềm năng tài chính và các nguồn lực khác đứng đằng sau. Một viên tướng tồi sẽ chỉ giới hạn hiểu biết của mình ở địa hình thực tế của chiến trường. Một viên tướng khá hơn sẽ cố gắng mở rộng kiến thức của ông ta bằng cách đọc các báo cáo về các yếu tố khác có ảnh hưởng lên một đạo quân. Và viên tướng tài ba sẽ cố gắng tăng cường hiểu biết này bằng cách tự thân quan sát thực tế càng nhiều càng tốt, hay tham khảo từ những nguồn thông tin trực tiếp nhất có thể. Napoleon Bonaparte là viên tướng vĩ đại nhất từ trước tới nay, và điều khiến ông đứng trên những người khác chính là lượng thông tin khổng lồ mà ông tiếp thu vì mọi chi tiết có liên quan tới trận đánh, với ít bước sàng lọc trung gian nhất có thể. Điều này cho ông khả năng nắm bắt thực tế vượt trội.

Mục đích của bạn là đi theo con đường của Napoleon. Bạn muốn tìm hiểu càng nhiều càng tốt bằng chính đôi mắt của mình. Bạn trao đổi thông tin với những người nắm cao hơn và thấp hơn trong bậc thang quyền lực của tổ chức bạn đang làm việc. Bạn không đặt ra bất cứ chướng ngại vật nào cho các mối tương tác xã hội của mình. Bạn muốn mở rộng khả năng thâm nhập của mình tới nhiều ý tưởng khác nhau. Hãy buộc mình phải tới tham dự các sự kiện, tới những nơi nằm ngoài vòng quan hệ thông thường của bạn. Nếu bạn không thể tự mình quan sát được điều gì đó, hãy cố gắng tìm được những thông tin trực tiếp nhất, nguyên bản nhất, hay tìm cách đa dạng hóa các nguồn thông tin của bạn, như thế bạn có thể nhìn nhận sự việc từ nhiều góc độ khác nhau. Hãy trực tiếp cảm nhận mọi thứ đang diễn ra trong môi trường sống của bạn - đến

từng ngõ ngách.

HÃY ĐÀO TỚI TẬN GỐC RỄ - SỰ SÂU SẮC

Malcolm X là một người theo chủ nghĩa thực tế - ông có cách nhìn nhận thế giới được gọt giũa qua những năm dài lang bạt trên đường phố và nằm trong tù. Sau khi ra tù, mục đích sống của ông là xác định nguồn gốc đã gây ra hiện trạng của cộng đồng da đen tại Mỹ. Như ông diễn giải trong cuốn tự truyện của mình, “nước Mỹ đang tìm đến những cách che đậy hời hợt, những thủ đoạn để lẩn tránh, những hình thức bề ngoài, thay vì thực sự giải quyết những vấn nạn thâm căn cố đế của mình.” ông quyết định đào sâu hết mức có thể xuống dưới vẻ bề ngoài. Cuối cùng ông đi tới điều mà ông tin là nguyên nhân gốc rễ - sự phụ thuộc. Trên thực tế, những người Mỹ gốc Phi không thể hoàn toàn tự mình làm được bất cứ việc gì - họ phụ thuộc vào chính phủ, vào những quyền tự do, vào những người lãnh đạo họ, vào bất cứ ai, ngoại trừ bản thân mình. Nếu họ có thể chấm dứt sự phụ thuộc này, họ sẽ có được sức mạnh để thay đổi tất cả.

Malcolm X đã chết trước khi có thể đi xa hơn với mục đích sống của ông, nhưng phương pháp của ông vẫn còn nguyên giá trị cho mọi thời đại. Khi bạn không đi tới tận gốc rễ của một vấn đề, bạn không thể giải quyết nó theo bất cứ phương cách nào có ý nghĩa. Người đời thường thích nhìn trên bề mặt, phản ứng theo cảm xúc và làm những gì giúp họ cảm thấy dễ chịu hơn trong nhất thời nhưng không giúp được gì cho họ về lâu dài.

Đây cần phải là sức mạnh và hướng đi cho lý trí của bạn bất cứ khi nào bạn gặp phải một vấn đề - hãy tìm tòi sâu hơn, sâu hơn nữa cho tới khi bạn tìm thấy điều gì đó mang tính căn bản tại gốc rễ của nó. Đừng bao giờ hài lòng với những gì hiển hiện trước mắt bạn. Hãy tìm hiểu điều gì nằm dưới những vẻ bề ngoài đó, hấp thu chúng, rồi đào sâu thêm nữa. Luôn đặt câu hỏi tại sao sự kiện cụ thể này lại xảy ra, đâu là động cơ của những nhân vật tham dự vào nó, ai thực sự là kẻ cầm trịch, ai được hưởng lợi từ hành động đó. Thông thường, tất cả sẽ xoay quanh tiền bạc và quyền lực - những gì mà người đời thường tranh đấu để giành lấy, bất chấp vẻ phê phán bên ngoài họ dành cho chúng. Có thể bạn sẽ chẳng bao giờ tới được gốc rễ thực sự, nhưng quá trình đào sâu tìm hiểu sẽ giúp bạn tới gần nó hơn. Và hành động theo hướng này sẽ giúp biến bộ óc của bạn thành một cỗ máy phân tích mạnh mẽ.

HÃY NHÌN XA HƠN VỀ PHÍA TRƯỚC - SỰ CÂN ĐỐI

Với bản chất là những tạo vật có lý trí và ý thức, chúng ta không thể không suy nghĩ về tương lai. Nhưng phần lớn con người, vì sợ hãi, đã hạn chế tầm nhìn về tương lai của mình trong một dải hẹp - những ý nghĩ về ngày mai, vài tuần tới, hay một kế hoạch mơ hồ nào đó cho vài tháng tiếp theo. Nhìn chung chúng ta phải đương đầu với quá nhiều cuộc tranh đấu đang ở ngay trước mắt, nên sẽ Tất khó khăn cho chúng ta để rời mắt khỏi hiện tại. Tuy thế, có một nguyên tắc của quyền lực rằng chúng ta càng dự tính xa hơn và sâu hơn cho tương lai, chúng ta càng có nhiều khả năng định hình nó theo mong muốn của bản thân hơn.

Nếu bạn có một mục tiêu dài hạn cho mình, một mục tiêu mà bạn đã mừng tượng ra một cách chi tiết, khi đó bạn sẽ có nhiều cơ sở hơn để đưa ra những quyết định hợp lý cho hiện tại. Bạn biết cần phải tránh bị cuốn vào cuộc tranh đấu nào hay lâm vào tình huống nào vì chúng không giúp bạn tiến gần hơn tới mục tiêu của mình. Với tầm nhìn được đẩy xa về phía tương lai, bạn có thể tập trung vào những nguy hiểm đang xuất hiện phía chân trời và đưa ra những biện pháp chủ động để ngăn ngừa. Bạn có ý thức về sự cân xứng - nhiều khi những điều chúng ta quá bận tâm đến lúc này lại chẳng có gì quan trọng về lâu dài. Tất cả những điều trên sẽ gia tăng sức mạnh của bạn để giúp bạn đạt tới các mục tiêu đã đề ra.

Như một phần của quá trình này, hãy xem xét những vấn đề nhỏ nhặt hơn đang gây rắc rối cho bạn hay doanh nghiệp của bạn vào thời điểm hiện tại, rồi thiết lập một mối liên hệ tới tương lai, hình dung chúng sẽ dẫn tới đâu nếu trở nên trầm trọng hơn. Hãy nghĩ tới những sai lầm lớn nhất của bạn hay của những người khác. Đáng ra đã có thể lường trước được chúng bằng cách nào? Thường luôn có những dấu hiệu mà sau này nhìn lại có vẻ như rất hiển nhiên. Giờ hãy hình dung ra chính những dấu hiệu mà chắc chắn lúc này bạn đang bỏ qua.

HÃY XEM NGƯỜI KHÁC LÀM GÌ, CHỨ KHÔNG PHẢI NÓI GÌ - SỰ SẮC SẢO

Trong chiến tranh hay bất cứ trò chơi mang tính cạnh tranh nào, tất cả đều muốn thắng cuộc. Những gì bạn cần quan tâm là các thủ đoạn của người đời - những hành động của họ trong quá khứ và những gì bạn cần lường trước cho tương lai. về mặt này, bạn cần thực tế đến mức khắc nghiệt. Bạn hãy hiểu rằng để theo đuổi quyền lực, nhiều lúc người ta viện đến những trò ma mãnh. Dù bản thân bạn không cố ý bắt chước thủ đoạn của người khác, bạn cũng cần cố gắng bảo vệ mình hay tìm cách tiến thân.

Như một phần của cách tiếp cận này, bạn cần cải thiện khả năng quan sát kẻ

khác. Đó là điều không thể thực hiện được trên Internet. Nó cần được mài giũa thông qua sự tương tác của bản thân bạn. Bạn đang cố nắm bắt bản chất người đời, cố nhìn thấu họ. Chẳng hạn, bạn sẽ hiểu rằng một người tỏ ra quá thân thiện với mình sau một thời gian quá ngắn thường chẳng tử tế gì. Nếu họ phỉnh phờ bạn, thường là xuất phát từ sự ghen tức. Những cách cư xử khác biệt và cổ vẻ thái quá là một dấu hiệu. Đừng bị mắc lừa trước những cử chỉ hào sảng của người đời, hay vào bộ mặt họ trưng ra trước công chúng. Hãy quan tâm nhiều hơn tới các chi tiết, tới những điều nhỏ nhặt mà họ để lộ ra trong cuộc sống thường ngày. Những quyết định của họ nói lên nhiều điều, và bạn thường lọc ra được một khía cạnh mang tính bản chất nếu bạn quan sát họ thật cận cảnh.

Nói chung, quan sát người khác thông qua những lăng kính của cảm xúc cũng chẳng khác gì nhìn qua một màn sương mù, điều đó sẽ khiến bạn hiểu sai mọi thứ. Điều bạn muốn là một con mắt nhìn nhận sắc bén về những đồng loại của mình - một con mắt có sức xuyên thấu, khách quan, không định kiến.

TỰ ĐÁNH GIÁ LẠI MÌNH - SỰ KHÁCH QUAN

Năng lực quan sát ngày càng tăng của bạn sẽ có lúc hướng vào chính bản thân bạn. Hãy nghĩ về nó như một nghi lễ mà cứ vài tuần bạn lại tiến hành một lần - một dịp đánh giá lại mình một cách khắc nghiệt xem bạn là ai và bạn đang hướng tới đâu. Hãy nhìn vào những việc mà bạn thực hiện gần đây nhất cứ như thể đó là những động thái của người khác. Hãy hình dung xem làm thế nào bạn có thể thực hiện tất cả những việc đó tốt hơn - để tránh được những cuộc chiến không cần thiết, hay thắng thắn đối đầu với những kẻ gây trở ngại cho bạn thay vì lẩn tránh bọn họ. Mục đích ở đây không phải là để hành xác mình mà nhằm có được khả năng thích ứng và thay đổi cách hành xử của bạn bằng cách lại gần thực tế hơn.

Mục đích tối hậu của những bài thực hành như vậy là nhằm hình thành cho mình ý thức đúng đắn, độc lập khỏi bản thân bạn và cuộc sống. Không phải bạn muốn cảm thấy nó mọi lúc. Có những lúc tình thế đòi hỏi bạn phải hành động với trái tim và sự táo bạo, không chút ngờ vực hay tách biệt khỏi chính mình. Tuy thế, trong nhiều trường hợp, bạn cần có khả năng đánh giá được những gì đang diễn ra, mà không để cái tôi hay những cảm xúc của bản thân làm ảnh hưởng tới cách nhìn nhận. Việc chuyển mình tới một vị trí nội tâm bình thản hơn, tách biệt khỏi mình để nhìn nhận các sự kiện sẽ trở thành một thói quen và một điều bạn có thể trông cậy trong bất cứ cơn khủng hoảng nào. Và trong những khoảnh khắc đó của cuộc sống, khi những người khác đánh mất sự cân bằng của họ, bạn sẽ tìm lại được sự cân bằng của mình một cách tương đối dễ dàng. Là một người không để gì để các sự kiện làm mình bối rối,

bạn sẽ thu hút được sự chú ý và có được sức mạnh.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Cụm từ “người thực tế” thường bị gắn liền với những ý nghĩa tiêu cực. Những người thực tế, theo cách nhìn nhận thông thường, có thể thực dụng đến mức trở thành nhọc nhằn; những người như thế thường thiếu khả năng cảm nhận những điều cao cả, tinh tế hơn trong cuộc sống. Xét tới tận cùng, mẫu người này có thể trở nên thủ đoạn bắt chắp đạo lý, xảo quyệt và nham hiểm. Họ hoàn toàn đối lập với những người mơ mộng, những người có trí tưởng tượng phong phú tạo cảm hứng cho chúng ta với những lý tưởng của họ hay làm chúng ta vui bằng những sáng tạo tuyệt vời. Đây là một tư tưởng xuất phát từ việc nhìn nhận thế giới thông qua nỗi sợ hãi. Đã đến lúc chúng ta cần đảo ngược lại phối cảnh này để xem xét những người mơ mộng và những người thực tế theo đúng bản chất của họ. Những người mơ mộng, những người luôn nhìn nhận lệch lạc tình hình thực tế của các vấn đề và hành động dựa trên cảm xúc của họ, thường là nguồn gốc gây ra những sai lầm nghiêm trọng nhất trong lịch sử - những cuộc chiến tranh tùy tiện, những tai họa không lường trước được. Ngược lại, những người thực tế mới chính là những nhà sáng chế và cải cách thực thụ. Đó là những người đàn ông và phụ nữ có khả năng tưởng tượng, nhưng những gì họ hình dung ra luôn có liên hệ chặt chẽ với môi trường sống, với thực tiễn - họ là những nhà khoa học thực nghiệm, những nhà văn với hiểu biết sâu sắc về bản chất con người, hay những nhà lãnh đạo thân trọng dẫn dắt chúng ta vượt qua những cơn khủng hoảng. Họ đủ mạnh mẽ để nhìn nhận thế giới như nó vốn thế, bao gồm cả những khiếm khuyết của chính bản thân họ.

Chúng ta hãy cùng đi xa hơn nữa. Những gì thực sự đẹp đẽ và nên thơ trong cuộc sống đều xuất phát từ mối liên hệ khăng khít với thực tiễn về mọi khía cạnh. Thật ra chủ nghĩa thực tế chính là lý tưởng mà chúng ta cần theo đuổi, là đỉnh cao của lý trí con người.

Những người bám chặt lấy những ảo tưởng của họ thường cảm thấy khó khăn, thậm chí bất khả thi, khi phải học hỏi bất cứ thứ gì đáng học hỏi. Còn một con người hiểu được sự cần thiết phải kiến tạo bản thân sẽ xem xét mọi thứ, và hấp thu những kiến thức học hỏi được giống như cách mà những rễ cây hấp thu nước vậy.

JAMES BALDWIN

CHƯƠNG 2 HÃY TỰ MÌNH TẠO NÊN TẤT CẢ - TỰ LẬP

Khi bạn làm việc cho người khác, bạn hoàn toàn nằm trong sự khống chế của họ. Họ sở hữu mọi thứ bạn làm ra; họ sở hữu chính bản thân bạn. Tinh thần sáng tạo của bạn sẽ bị kiềm hãm. Điều khiến bạn lâm vào tình cảnh đó là nỗi sợ hãi sẽ bị chìm ngìm hay phải bơi một mình. Thay vì thế, đáng ra bạn nên lo sợ cho viễn cảnh của bản thân nếu cứ tiếp tục bị phụ thuộc vào người khác. Mục đích của bạn với mỗi việc bạn làm trong đời cần phải là sự sở hữu, là tạo dựng ra một góc độc lập cho riêng mình. Khi nó là của bạn, sự mất còn của nó cũng là của bạn - bạn sẽ có nhiều động lực hơn, sáng tạo hơn, năng động hơn. Sức mạnh tối thượng trong cuộc sống nằm ở việc hoàn toàn tự trông cậy vào bản thân, hoàn toàn là chính mình.

ĐẾ QUỐC CỦA NHỮNG KẺ NĂNG ĐỘNG

Bản chất con người vô cùng tinh táo, vì thế nó không thể trân trọng một con người bất lực, cho dù có thể thương hại anh ta; và thậm chí sự thương hại đó cũng chẳng thể kéo dài lâu nếu không có dấu hiệu nào của sức mạnh vươn lên được thể hiện.

FREDERICK DOUGLAS

Sau khi đã thụ án một thời gian ngắn, trong khuôn khổ một chương trình cải tạo của khu vực Brooklyn cho lần phạm pháp đầu tiên của mình với tội buôn bán ma túy, Curtis Jackson quay lại với những đường phố quen thuộc ở vạch xuất phát. Những món tiền anh kiếm trước đó khi còn là một tay buôn bán lẻ ma túy nơi đầu đường góc phố đều đã tiêu tan hết, còn những khách hàng trung thành trước đây đều đã tìm cho mình những mối mua hàng khác.

Một người bạn, lúc này đang điều hành một hoạt động phân phối lẻ cocain ở quy mô tương đối lớn, đề nghị Curtis làm công việc phụ trách đóng gói lẻ ma túy cho anh ta. Anh sẽ được trả một khoản tiền công hàng ngày, và đó là một khoản không tệ chút nào. Curtis đang rất cần tiền, vậy là anh chấp nhận làm công việc đó. Có thể ngoài kia trên đường phố, ông bạn này sẽ để anh được tự do hành động và anh có thể tạo dựng lại chuyện làm ăn của bản thân. Nhưng ngay từ ngày đầu tiên bắt tay vào việc, anh đã nhận ra đó là một sai lầm hoàn toàn. Anh phải làm việc cùng một nhóm những người đóng gói như mình, tất cả đều từng là những tay bán lẻ ma túy. Lúc này họ chỉ còn là những kẻ trợ thủ được thuê mướn; họ phải trình diện vào giờ quy định và quy phục quyền

lực của những người trả tiền thuê mình. Curtis đã không chỉ mất đi tiền mà cả sự tự do của anh. Vị thế mới này trái ngược hoàn toàn với mọi bài học để sống sót mà anh đã học được trong cuộc đời ngắn ngủi của mình cho tới lúc đó.

Curtis không bao giờ biết mặt cha, còn mẹ anh đã bị sát hại khi anh mới tám tuổi đầu. Anh lớn lên chủ yếu dưới sự dạy dỗ của ông bà ngoại; họ đối xử với anh đầy trù mến và tình cảm, nhưng họ phải lo cho quá nhiều trẻ con một lúc, và chẳng có nhiều thời gian để quan tâm riêng tới anh. Nếu anh muốn nhận được chỉ dẫn hay lời khuyên nào đó, anh sẽ chẳng có ai để hỏi. Cũng như vậy, nếu anh muốn thứ gì đó mới mẻ, như một bộ đồ mới chẳng hạn, anh cũng không cảm thấy thoải mái khi hỏi ông bà mình - họ vốn chẳng có nhiều tiền. Những điều này có nghĩa là trên thực tế anh hoàn toàn trợ trợ trên đời. Anh chẳng thể trông đợi ai cho mình cái gì. Anh cần phải tự xoay xở cho bản thân.

Sau đó, việc bán lẻ cocain trên đường phố bùng nổ vào giữa những năm 1980 và mọi thứ xung quanh đều thay đổi, cũng như chính bản thân anh. Trong quá khứ, các băng đảng lớn khống chế việc buôn bán và phân phối ma túy, nếu muốn nhập cuộc bạn cần phải thâm nhập được vào tổ chức của họ và phải mất nhiều năm để leo lên thứ bậc cao hơn. Nhưng thứ ma túy mới này lại quá dễ để sản xuất ra và nhu cầu thì cực kỳ lớn, tới mức bất cứ ai - cho dù còn trẻ đến đâu đi nữa - cũng có thể nhập cuộc mà thậm chí chẳng cần vốn liếng gì. Bạn có thể hoạt động độc lập và kiếm khá tiền. Với những người như Curtis, những người lớn lên với chẳng mấy kiểm soát từ cha mẹ cũng như thái độ coi khinh chính quyền, trở thành một tay bán lẻ ma túy trên góc phố là một nghề hoàn toàn phù hợp - không có trò về chính trị, cũng chẳng có ông chủ nào cưỡi đầu cưỡi cổ bạn. Vậy là anh nhanh chóng gia nhập vào đội quân bán lẻ ma túy nhanh nhạy đang tăng lên không ngừng trên những con phố của khu Southside Queens.

Khi dần sâu hơn vào cuộc chơi, anh học được một bài học cốt yếu. Luôn có vô số rắc rối và nguy hiểm mà một tay bán ma túy trên đường phố phải đối mặt - những tay cầm chày, những con nghiện, và các đối thủ cùng nghề luôn toan tính tìm cách lột sạch của bạn. Nếu bạn yếu đuối, bạn sẽ cố tìm ai đó giúp mình hay một chỗ dựa để bầu vùi, như ma túy hay rượu. Đó là con đường dẫn tới diệt vong. Cuối cùng, những kẻ được xem là bạn bè của bạn chắc chắn sẽ không ló mặt ra như đã hứa hẹn, hoặc đầu óc bạn sẽ trở nên quá mụ mẫm vì ma túy nên không thể nhìn thấy những mảnh lời lừa bịp của kẻ khác. Cách duy nhất để sống sót là thừa nhận bạn chỉ có một mình, học cách tự đưa ra quyết định cho bản thân, tin tưởng vào những suy xét của chính mình. Đừng hỏi xin những gì bạn cần mà hãy đoạt lấy chúng. Hãy chỉ trông cậy vào trí tuệ của bạn.

Dường như mỗi kẻ phân phối ma túy nhanh nhẹn, trưởng thành trong cảnh

bàn hàn ở những khu vực ngọt ngào tưng tưng, đều sở hữu một đế quốc riêng của mình. Đây không phải là một thứ hữu hình - không như góc phố nơi anh ta hoạt động hay khu vực địa bàn anh ta muốn sở hữu. Mà đó chính là thời gian, năng lượng, những ý tưởng đầy sáng tạo, khả năng của anh ta được tự do tới bất cứ đâu mình muốn. Nếu anh ta giữ được sự kiểm soát của đế quốc vô hình này, anh ta sẽ kiếm ra tiền và phát tài. Nếu anh ta nhìn quanh tìm sự giúp đỡ, nếu anh ta mắc kẹt trong trò chơi của kẻ khác, anh ta sẽ mất sạch. Trong trường hợp đó, những điều kiện tiêu cực của ngoại cảnh sẽ bị khuếch đại lên nhiều lần, và chắc chắn kết cục của anh ta sẽ là một kẻ ăn xin, một con tốt thí trong trò chơi của người khác.

Trong khi anh ngồi đó đóng gói ma túy trong ngày đầu tiên mà chúng ta đang nói tới, Curtis hiểu ra rằng chuyện này có ý nghĩa hơn nhiều chứ không chỉ là một thoáng chóng xuống trong cuộc đời, khi anh cần gấp một ít tiền. Đây là một bước ngoặt. Anh nhìn sang những kẻ cũng làm thứ việc như mình. Tất cả bọn họ đều đã phải chịu đựng những bước đi xuống trong vận may - bạo lực, tù tội, vân vân và vân vân. Bọn họ trở nên sợ sệt và mệt mỏi phải tranh đấu không ngừng. Họ muốn tìm cho mình cảm giác nhẹ nhõm, an toàn của một tấm séc trả công. Và tình trạng này sẽ trở thành kịch bản cho phần còn lại của đời họ - sợ hãi những thách thức của cuộc sống, họ trở nên phụ thuộc vào những kẻ khác để giúp đỡ mình. Có thể bọn họ sẽ tiếp tục được như vậy trong vài năm, nhưng ngày vỡ mộng rồi sẽ đến khi chẳng còn việc gì để làm nữa, còn bọn họ đã quên mất cách tự lo liệu cho chính bản thân.

Curtis thật lố bịch khi tưởng tượng rằng người đang thuê anh đóng gói ma túy đến ngày nào đó sẽ giúp anh tạo dựng một cửa hàng. Các ông chủ chẳng bao giờ làm gì đại loại như vậy, ngay cả khi họ là bạn bè của anh. Họ nghĩ cho bản thân và lợi dụng anh. Curtis cần phải thoát ra ngay, trước khi đế quốc vô hình kia tuột khỏi tay anh, khi đó anh sẽ trở thành một tay bán lẻ ma túy thất cơ lỡ vận giữa tay chờ người khác ban phát ân huệ như những kẻ còn lại. Anh nhanh chóng chuyển mình sang trạng thái hoàn toàn thực tế và phác ra con đường thoát khỏi cạm bẫy, nghĩ hướng làm ăn theo cách của mình. Sau đó, anh tự thề với bản thân sẽ không bao giờ làm việc cho người khác nữa. Thà chết còn hơn...

Nhiều năm sau, Curtis (lúc này được biết tới dưới cái tên 50 Cent) đã thành công trong việc tạo lập một sự nghiệp ca nhạc, và sau một chiến dịch ghi đĩa quảng bá mạnh mẽ trên đường phố New York, anh đã trở thành một nhân vật nổi tiếng và thu hút sự chú ý của Eminem, người đã giúp anh ký được một hợp đồng béo bở dưới nhãn hiệu của chính mình với hãng Interscope Records.

Để phát hành album khởi nghiệp của anh, *Get Rich or Die Trying* có vô số việc cần phải làm - một chiến dịch marketing, quay video, làm các ảnh bìa -

vậy là anh tới Los Angeles để làm việc với Interscope trong các dự án này. Nhưng càng trải qua nhiều thời gian trong các văn phòng nhàn hạ của họ, anh càng cảm thấy đang ở trước một bước ngoặt khác của đời mình.

Trò mà những tay điều hành hãng đĩa này muốn giở ra thật đơn giản: Họ sở hữu âm nhạc của bạn và nhiều hơn thế nữa. Họ muốn đẽo gọt nghệ sĩ theo cách của họ, và tiêu chí này điều khiển mọi quyết định then chốt trong việc thực hiện các video và phần quảng cáo âm nhạc. Đổi lại, họ sẽ trả cho bạn thật hậu, chải chuốt bạn thật bánh. Họ tạo nên một cảm giác phụ thuộc - không có bộ máy đồ sộ của họ chống lưng cho bạn, bạn sẽ trở nên bất lực khi phải đối mặt với một lĩnh vực kinh doanh đầy cạnh tranh và thủ đoạn. Nói tóm lại, bạn đang đánh đổi tự do lấy tiền. Và một khi từ bên trong bạn đã bị khuất phục trước lý lẽ và tiền bạc của họ, với bạn thế là hết. Bạn chỉ còn là một gã bán lẻ ma túy được trả hậu để làm việc.

Vậy là cũng như trước, 50 Cent lại trở về với phong cách thực tế trọn vẹn để giữ vững đế quốc của anh. Nói một cách tóm tắt, anh lên kế hoạch tự mình quay lấy video bằng tiền túi, và đưa ra những kế hoạch marketing của chính mình. Với Interscope có vẻ như anh đang tiết kiệm thời gian và tiền bạc cho họ, nhưng với 50 Cent đây là một phương cách khôn khéo để lấy lại sự kiểm soát hình ảnh của mình. Anh thiết lập một nhãn hiệu đĩa cho nhóm nghệ sĩ cộng tác với mình bên trong Interscope và sử dụng nhãn hiệu này để tự mình học lấy mọi khía cạnh của quy trình sản xuất đĩa. Anh tự thiết lập trang web của mình, nơi anh có thể thử nghiệm phương thức mới để tung âm nhạc của mình ra thị trường. Anh lật ngược lại xu hướng phụ thuộc ban đầu, sử dụng Interscope làm trường học để dạy cho anh cách làm thế nào tự mình thực hiện mọi thứ.

Tất cả những động thái này là một phần trong mục tiêu mà anh đã định ra trong đầu - anh sẽ chấm dứt hợp đồng của mình với Interscope, và thay vì thương lượng một hợp đồng mới, anh sẽ tuyên bố sự độc lập của mình và trở thành nghệ sĩ đầu tiên thiết lập nhãn hiệu đĩa riêng mà chẳng cần ai chống lưng. Từ một vị thế mạnh như vậy, anh sẽ chẳng phải làm vui lòng nhà quản lý nào, và có thể mở rộng đế chế của bản thân theo cách của riêng mình. Điều đó cũng giống như thứ tự do anh từng trải nghiệm trên đường phố, nhưng lần này ở quy mô toàn cầu.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Tôi được sinh ra một mình và sẽ chết một mình. Tôi cần phải làm những gì đúng đắn cho bản thân và không sống cuộc đời mình theo cách mà bất cứ ai khác muốn.

50 CENT

Bạn bước vào cuộc đời này với những tài sản sở hữu duy nhất thực sự có ý nghĩa - cơ thể bạn, thời gian mà bạn có để sống, năng lực của bạn, những suy nghĩ và ý tưởng độc nhất vô nhị chỉ riêng bạn có, và sự tự chủ của bạn. Nhưng khi năm tháng trôi đi, bạn có xu hướng để mất tất cả chúng. Bạn bỏ ra hết năm này tới năm khác để làm việc cho người ta - họ sở hữu bạn trong cả quãng thời gian đó. Bạn đã để bị mắc kẹt một cách vô ích trong những trò chơi và trận chiến của người đời, lãng phí năng lực và thời gian mà bạn sẽ chẳng bao giờ lấy lại được. Dần dà bạn ngày càng ít tôn trọng những ý tưởng của chính mình hơn, tuân theo các chuyên gia, chấp nhận những quan điểm phổ biến. Bạn không hề nhận ra rằng mình đã để mất đi sự độc lập, thứ giúp bạn trở thành một cá nhân sáng tạo.

Trước khi quá muộn, bạn cần đánh giá lại toàn bộ quan niệm của mình về sự sở hữu. Đó không phải là sở hữu đồ vật, tiền bạc hay danh vị. Bạn có thể thừa mứa những thứ trên; nhưng nếu bạn là một người vẫn đang trông vào người khác để tìm kiếm sự giúp đỡ và hướng dẫn, nếu bạn phụ thuộc vào tiền bạc hay nguồn lực của mình, khi đó chung cuộc bạn sẽ mất những gì mình có khi người ta bỏ rơi bạn, khi nghịch cảnh tấn công, hay khi bạn đi tới một kế hoạch rồ dại nào đó vì thiếu kiên nhẫn. Việc sở hữu thực sự chỉ có thể tới từ bên trong. Nó xuất phát từ sự coi thường bất cứ thứ gì hay bất cứ ai động chạm tới tính linh động của bạn, từ sự tự tin vào các quyết định của chính bạn, và từ việc sử dụng thời gian của bạn để không ngừng theo đuổi việc học hỏi và cải thiện chính mình.

Chỉ từ vị thế nội tại với sức mạnh và sự tự lực như thế, bạn mới có thể thực sự làm việc cho chính mình và không bao giờ quay ngược trở lại. Nếu xuất hiện những tình huống trong đó bạn cần phải chấp nhận có đối tác hay phải khếp mình vào bên trong một tổ chức khác, bạn đã chuẩn bị bản thân về mặt tâm lý cho khoảnh khắc khi bạn cần vượt qua được những khó khăn nhất thời đó. Nếu trước hết bạn không làm chủ được chính mình, bạn sẽ liên tục nằm dưới sự khống chế của người khác và hoàn cảnh, hoặc lúng túng nhìn quanh thay vì dựa vào bản thân và trí tuệ của mình.

Hãy hiểu: chúng ta đang sống qua một cuộc cách mạng kinh doanh, có thể so sánh với sự thay đổi đã tràn qua môi trường của 50 Cent trong những năm 1980, nhưng ở quy mô toàn cầu. Những trung tâm quyền lực cũ đang bị phá vỡ. Ở khắp nơi có những cá nhân muốn có nhiều sự kiểm soát hơn với vận mệnh của họ và thể hiện ít sự tôn trọng hơn trước một hệ thống quyền lực không dựa trên sự xứng đáng mà chỉ dựa vào sức mạnh. Chúng ta không còn chấp nhận những gì chúng ta đã chấp nhận trong quá khứ.

Thứ mà chúng ta đang hướng tới với tất cả những điều được nhắc ở trên là quyền và khả năng điều hành công việc kinh doanh của chính mình, dưới bất

cứ hình thức hay phương cách nào, để cảm nhận sự tự do đó. Tất cả chúng ta đều là những tay bán lẻ năng động nơi góc phố trong một môi trường kinh tế mới, và để phát lên chúng ta cần phải nuôi dưỡng thái độ tự lực đã cho phép 50 Cent vượt qua thói ỷ lại nguy hiểm đã đe dọa anh trong suốt chặng đường đời.

Với 50 Cent điều đó thật rõ ràng - anh chỉ có một mình, cả trong căn nhà nơi anh lớn lên và trên đường phố. Anh thiếu tất cả những chỗ dựa thông thường, vì thế anh đã buộc phải tự trông cậy vào bản thân. Những hậu quả từ việc phụ thuộc vào người khác cũng nghiêm trọng hơn nhiều trong trường hợp của anh - chúng sẽ trở thành nỗi thất vọng thường trực, những nhu cầu khẩn cấp không được đáp ứng. Với chúng ta, sẽ khó hơn để nhận ra chúng ta về cơ bản đều đơn độc trong thế giới này và đều cần tới những kỹ năng mà 50 Cent đã buộc phải hình thành cho mình trên đường phố. Chúng ta có những chỗ dựa dường như luôn sẵn sàng nâng chúng ta dậy. Nhưng kết cục những chỗ dựa đó đều chỉ là ảo tưởng.

Bất cứ ai trên đời cũng đều bị điều khiển bởi lợi ích cá nhân. Một cách tự nhiên, đầu tiên người ta nghĩ tới bản thân và những mối bận tâm của mình. Một thái độ quan tâm hay một cử chỉ giúp đỡ vào lúc này hay lúc khác từ những người bạn quen biết có xu hướng che mờ đi thực tế này và khiến bạn trông chờ nhiều hơn từ sự trợ giúp đó - cho tới khi bạn bị thất vọng, hết lần này tới lần khác. Bạn cô độc hơn nhiều so với hình dung của mình. Đây không nên trở thành nguồn gốc của sự sợ hãi, mà là của tự do. Nếu bạn chứng tỏ cho chính mình rằng bạn có thể tự đạt được mọi thứ, khi đó bạn sẽ nhận thấy cảm giác được giải phóng. Bạn sẽ không còn trông đợi người khác làm việc này việc kia cho bạn (một trải nghiệm vừa bức mình vừa gây thất vọng). Bạn có được sự tự tin rằng bạn có thể tự mình giải quyết bất kỳ tình huống khó khăn nào.

Hãy thử quan sát một người như Rubin “Hurricane” Carter - một võ sĩ hạng trung thành công, nhưng bị bắt giữ năm 1966 khi đang ở đỉnh cao sự nghiệp và bị buộc tội là thủ phạm của ba án mạng. Năm sau, ông bị tuyên có tội và bị kết ba án chung thân. Trong suốt thời gian đó Carter kiên quyết khẳng định sự vô tội của mình, và đến năm 1986 cuối cùng ông được giải oan và trả lại tự do. Nhưng suốt mười chín năm đó, ông đã phải chịu đựng một trong những môi trường tàn nhẫn nhất người ta từng biết đến, một môi trường được tạo ra để bẻ gãy mọi vết tích cuối cùng của sự tự chủ.

Carter biết đến lúc nào đó ông sẽ được tự do. Nhưng vào ngày được trả tự do, liệu ông có thể bước đi trên đường phố với một tinh thần đã bị nghiền nát bởi những năm tháng ngồi tù? Liệu ông có trở thành kiểu cựu tù liên tục quay trở lại môi trường cũ của anh ta vì không còn có khả năng làm gì cho mình nữa?

Ông đã quyết định rằng mình cần phải đánh bại hệ thống nhà tù - ông sẽ sử

dụng những năm tháng trong tù phát triển khả năng tự lực để khi được trả lại tự do, sự tự do đó sẽ vẫn còn ý nghĩa đối với ông. Vì mục đích này ông đã thiết lập nên chiến lược sau đây: ông sẽ hành xử như một người tự do khi bị bao quanh bởi những bức tường nhà tù. Ông sẽ không mặc đồng phục của bọn họ, không đeo biển số tù. Ông là một con người, không phải một con số. Ông sẽ không ăn cùng các tù nhân khác, không làm những công việc bị chỉ định, hay tới các buổi kiểm tra thái độ cải tạo. Ông bị biệt giam vì những biểu hiện nổi loạn này nhưng ông không hề sợ hãi các hình phạt, hay phải ở một mình, ông chỉ sợ bị mất đi phẩm giá và cảm giác làm chủ bản thân.

Cũng theo chiến lược đó, ông từ chối sự hiện diện của những hình thức giải trí thông dụng trong buồng giam của mình - ti vi, radio, tạp chí khiêu dâm. Ông biết mình có thể sẽ trở nên phụ thuộc vào những ham muốn yếu đuối này, và điều đó sẽ khiến các cai ngục có thứ gì đó để tước bỏ của ông. Hơn nữa, những hình thức giải trí này chỉ là những cách giết thời gian. Thay vì thế ông trở thành một người đọc say mê những cuốn sách có thể giúp ý chí của ông cứng rắn hơn. Ông tự tìm hiểu về luật, quyết tâm tự lật lại bản án của mình, ông giảng giải cho các tù nhân khác về những ý tưởng ông đã học được khi đọc sách. Bằng cách này, ông đã tận dụng được quãng thời gian chết trong tù vào mục đích của bản thân mình.

Khi cuối cùng được trả tự do, ông từ chối không kiện chính quyền trước tòa dân sự - hành động đó sẽ đồng nghĩa với việc thừa nhận ông đã từng bị giam trong tù và cần được bồi thường, ông không cần gì hết. Giờ ông đã là một người tự do với những kỹ năng cần thiết để có được quyền lực trong cuộc sống. Sau khi ra tù ông trở thành một luật sư thành đạt trong lĩnh vực bảo vệ quyền lợi tù nhân và được trao tặng nhiều giải thưởng tiếng tăm về luật.

Hãy nghĩ về điều chúng ta đang bàn tới như thế này: sự phụ thuộc là một thói quen rất dễ nhiễm phải. Chúng ta sống trong một nền văn hóa sẵn sàng cung cấp cho bạn đủ dạng chỗ dựa - các chuyên gia để tham khảo ý kiến, những loại thuốc cho phép làm dịu đi mọi cảm giác bất an về tâm lý, những thú vui nhẹ nhàng để giải khuây hay giết thời gian, các công việc để giúp bạn đủ sống qua ngày. Thật khó cưỡng lại. Nhưng một khi bạn đã nhiễm phải nó, tình hình sẽ như thể bạn đã bước vào một nhà tù nơi bạn không thể nào thoát ra được. Bạn liên tục nhìn quanh tìm chỗ bầu vú, và chính điều này sẽ hạn chế nghiêm trọng lựa chọn và khả năng hành động của bạn. Khi đến lúc bạn buộc phải đưa ra một quyết định quan trọng - điều tất yếu sẽ xảy ra - bạn sẽ chẳng có gì trong nội tại bản thân mình để trông cậy vào cả.

Trước khi quá muộn, bạn cần quay theo hướng ngược lại. Bạn không thể có được sức mạnh nội tại tối cần thiết này từ các cuốn sách, một ông chuyên gia hay bất kỳ loại thuốc nào. Nó chỉ có thể tới từ chính bạn. Đây là một hình thức luyện tập bạn cần thực hành hàng ngày - đoạn tuyệt với sự phụ thuộc,

lắng nghe người khác ít hơn và lắng nghe chính mình nhiều hơn, trau dồi những kỹ năng mới. Giống như những gì đã xảy đến với Carter và 50 Cent, bạn sẽ nhận thấy thái độ tự trông cậy vào bản thân trở thành một thói quen, và bất cứ điều gì dính dáng tới sự phụ thuộc vào người khác đều khiến bạn ghê sợ.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Tôi là chủ nhân sức mạnh của mình, và điều đó xảy ra khi tôi biết mình là duy nhất.

MAX STIRNER

Khi còn là trẻ con tất cả chúng ta đều đối mặt với cùng một tình thế hai mặt. Chúng ta bước vào đời đều là những sinh vật đầy tự chủ, ương ngạnh, còn cần phải được thuần hóa. Chúng ta muốn và đòi hỏi mọi thứ cho bản thân mình, và chúng ta biết làm thế nào để có được chúng từ những người lớn ở quanh chúng ta. Thế nhưng đồng thời chúng ta lại hoàn toàn phụ thuộc vào cha mẹ mình về rất nhiều điều quan trọng - tiện nghi, sự che chở, thương yêu, chỉ dẫn. Vậy là trong sâu thẳm con người chúng ta hình thành một tình trạng mâu thuẫn. Chúng ta muốn tự do và quyền lực nằm trong tay mình, thế nhưng chúng ta cũng khao khát tiện nghi và cảm giác an toàn mà chỉ người khác mới có thể đem đến cho chúng ta.

Ở tuổi vị thành niên, chúng ta nổi loạn chống lại phần phụ thuộc trong tính cách của mình - Chúng ta muốn chứng tỏ sự khác biệt của bản thân so với cha mẹ mình, muốn thể hiện rằng chúng ta có thể tự lo cho chính mình. Chúng ta đấu tranh để tạo lập nên con người của chính mình chứ không chỉ đơn giản tuân theo những giá trị của cha mẹ chúng ta. Thế nhưng khi chúng ta qua lứa tuổi này, mỗi mâu thuẫn thuở nhỏ có xu hướng quay trở lại. Đối diện với vô vàn khó khăn và cạnh tranh trong thế giới của những người trưởng thành, một phần con người chúng ta khao khát được quay trở lại vị thế phụ thuộc thời thơ ấu. Chúng ta vẫn duy trì một bộ mặt của người trưởng thành và làm việc để tìm kiếm quyền lực cho bản thân, nhưng ẩn sâu bên trong chúng ta thầm ước ao rằng bạn đời của chúng ta, hay các đối tác, bạn bè, thậm chí là các ông chủ sẽ chăm lo cho chúng ta và giải quyết giúp những rắc rối chúng ta gặp phải.

Chúng ta cần phải tuyên chiến thật dữ dội chống lại mâu thuẫn đã ám sâu cảm rẫy này, với ý thức rõ ràng về những hệ lụy có liên quan. Nhiệm vụ của chúng ta, ở vị thế của một người trưởng thành, là phải kiểm soát hoàn toàn khả năng tự quản và ý thức cá nhân đã đi kèm chúng ta lúc chào đời. Mục đích nhắm tới là đoạn tuyệt với giai đoạn phụ thuộc thời thơ ấu và đứng vững bằng chính bản thân mình. Chúng ta cần nhìn nhận mong muốn quay trở lại giai đoạn phụ

thuộc đó như một trạng thái tâm lý thù địch và nguy hiểm. Nó xuất phát từ nỗi sợ - sợ phải chịu trách nhiệm về sự thành bại của bản thân, phải tự thân vận động, phải đưa ra những quyết định khó khăn. Chúng ta thường cố tập hợp trạng thái này theo hướng ngược lại - rằng bằng cách làm việc cho người khác, tỏ ra ngoan ngoãn dễ bảo, hòa nhập, hay đặt cá tính của mình dưới sự khống chế của đám đông, chúng ta sẽ trở thành người tốt. Nhưng thực ra đó chỉ là nỗi sợ của chúng ta đang nói và lừa dối chúng ta. Nếu chúng ta để mình bị nỗi sợ hãi này dọa dẫm, khi đó chúng ta sẽ phải dành cả đời mình để nhìn quanh tìm sự cứu giúp và chẳng bao giờ tìm thấy. Chúng ta sẽ chỉ luôn red từ sự phụ thuộc này sang sự phụ thuộc khác.

Với phần lớn mọi người, trận tuyến quan trọng nhất trong cuộc chiến này chính là thế giới của công việc. Hầu như tất cả chúng ta đều bước vào cuộc sống của một người trưởng thành với những tham vọng lớn lao về cách thức mình sẽ khởi nghiệp công việc kinh doanh riêng, nhưng sự khắc nghiệt của cuộc sống dần dần làm chúng ta nản chí. Chúng ta bám lấy một công việc nào đó và dần dần buông xuôi theo ảo tưởng rằng các ông chủ quan tâm tới chúng ta cũng như tương lai của chúng ta, rằng họ dành thời gian để nghĩ ngợi về lợi ích của chúng ta. Chúng ta quên mất một sự thật cốt lõi là tất cả nhân loại đều bị điều khiển bởi lợi ích cá nhân. Các ông chủ giữ chúng ta ở quanh họ vì điều đó là cần thiết, chứ không phải vì họ quý mến chúng ta. Họ sẽ vứt bỏ chúng ta ngay khi sự cần thiết đó trở nên ít cấp bách hơn, hoặc họ tìm thấy một ai khác trẻ hơn, rẻ hơn để thay thế chúng ta. Nếu mắc bẫy của ảo tưởng đó cùng sự thoải mái của tấm séc trả lương đều đặn, chúng ta sẽ lãng quên mất việc xây dựng cho mình các kỹ năng tự lực và chỉ đang trì hoãn ngày thức tỉnh, ngày mà chúng ta bị buộc phải xoay xở cho bản thân mình.

Cuộc đời bạn cần phải là một tiến trình hướng tới sự làm chủ - đầu tiên là làm chủ về mặt tinh thần với sự độc lập của bạn, sau đó là về mặt vật chất với công việc của bạn, làm chủ những gì bạn làm ra. Hãy nghĩ tới những bước tiếp theo đây như một dạng kế hoạch về cách thức vận động theo hướng này.

BƯỚC MỘT: TẬN DỤNG THỜI GIAN CHẾT

Khi Cornelius Vanderbilt (1794 - 1877) mười hai tuổi, ông buộc phải làm việc trong công ty vận tải đường thủy quy mô nhỏ của cha mình. Đây là một công việc vô cùng cực nhọc, và ông căm ghét nó. Cornelius là một đứa trẻ bướng bỉnh đầy tham vọng, vậy là trong đầu ông đã đi tới quyết tâm: trong vài năm ông sẽ khởi đầu việc kinh doanh chở hàng đường thủy của riêng mình. Quyết định này thay đổi mọi thứ. Giờ đây cũng chính công việc đó lại trở thành một quá trình học việc cấp tốc. Ông cần phải luôn mở to mắt ra học mọi thứ về công việc kinh doanh của cha mình, kể cả làm thế nào ông có thể thực hiện

mọi việc tốt hơn. Thay vì một công việc lao động khắc nghiệt, giờ đây nó trở thành một thách thức đầy thú vị.

Năm mười sáu tuổi, ông vay 100 đô la của mẹ mình. Ông dùng khoản tiền này để mua một chiếc thuyền và bắt đầu chuyên chở hành khách qua lại giữa Manhattan và đảo Staten. Trong vòng một năm ông đã hoàn lại được khoản vay. Đến năm hai mươi một tuổi ông đã tạo dựng cho mình một gia tài nhỏ và trên đường trở thành người giàu có nhất vào thời của ông. Từ kinh nghiệm này ông đã đưa ra phương châm cho cả đời mình: “Đừng bao giờ làm kẻ a tòng, hãy luôn là ông chủ”.

Thời gian là một yếu tố quan trọng trong cuộc sống của chúng ta, là nguồn vốn quý giá nhất của chúng ta. Vấn đề khi chúng ta làm việc cho người khác là một lượng lớn vốn thời gian này trở thành thời gian chết mà chúng ta muốn trôi qua càng nhanh càng tốt, những khoảng thời gian không còn thuộc về chúng ta. Phần lớn chúng ta buộc phải khởi đầu sự nghiệp của mình bằng cách làm việc cho người khác, nhưng chúng ta luôn có khả năng chuyển lượng thời gian này từ một cái gì đó chết cứng thành sống động. Nếu chúng ta cũng có được quyết tâm như Vanderbilt - là ông chủ chứ không phải kẻ a tòng - đây sẽ là thời gian để học nhiều nhất có thể về những gì đang diễn ra quanh chúng ta: những trò chơi chính trị, những đặc tính quan trọng của một loại hình kinh doanh cụ thể, những cuộc chơi quy mô lớn hơn đang diễn ra trong thế giới kinh doanh, cách thức để thực hiện công việc tốt hơn. Chúng ta cần để ý và hấp thu càng nhiều thông tin càng tốt. Điều đó giúp chúng ta chịu đựng những công việc có vẻ như không có gì bổ ích. Theo cách này, chúng ta sẽ làm chủ thời gian và ý tưởng của mình trước khi làm chủ một doanh nghiệp.

Hãy nhớ: những ông chủ của bạn luôn thích kiểm giữ bạn ở vị thế kẻ phụ thuộc. Lợi ích của họ gắn liền với việc bạn không thể trở thành một người tự chủ được, vì thế họ thường có xu hướng bưng bít thông tin. Bạn cần bí mật nỗ lực chống lại điều này để chiếm hữu lấy những thông tin cần thiết cho mình.

BƯỚC HAI: TẠO LẬP NHỮNG ĐẾ QUỐC NHỎ

Trong khi vẫn làm việc cho người khác, mục tiêu của bạn vào thời điểm nào đó cần phải là tạo ra một khu vực nhỏ nơi bạn có thể hoạt động một cách tự chủ, tích lũy cho mình những kỹ năng điều hành kinh doanh. Việc này có nghĩa là đề nghị được tiếp quản các dự án đã bị bỏ lửng hoặc triển khai thực hiện vài ý tưởng mới mẻ của chính bạn, nhưng không phải điều gì quá lớn lao để có thể gây nghi ngờ. Điều bạn đang làm là tạo dựng thói quen tự mình thực hiện mọi việc - tự đưa ra quyết định, tự học từ những sai lầm của chính mình. Nếu các ông chủ của bạn không cho phép bạn được thực hiện một động thái

như vậy, dù ở mức độ nào, thì rõ ràng bạn đã ở sai chỗ. Nếu bạn thất bại trong thử nghiệm này, chí ít bạn cũng có được một bài học rất giá trị. Nhưng thông thường việc tự mình dấn thân vào những việc như vậy sẽ buộc bạn phải làm việc nỗ lực hơn, hiệu quả hơn. Bạn trở nên giàu sáng tạo và có động lực hơn vì ở đây bạn có nhiều thứ để đạt được hay để mất hơn; bạn trưởng thành hơn trước thách thức.

Hãy nhớ thật kỹ trong đầu điều này: điều thực sự đáng giá với bạn trong cuộc sống là quyền làm chủ, không phải tiền bạc. Nếu vào bất cứ lúc nào đó cần phải lựa chọn - nhiều tiền hơn hay nhiều trách nhiệm hơn - bạn hãy luôn chọn điều thứ hai. Một vị trí được trả lương thấp hơn nhưng lại cho bạn nhiều cơ hội để tự quyết định, và nhờ thế dần dà tạo lập được đế quốc nhỏ của bạn, sẽ tốt hơn vạn lần so với một công việc khác được trả hậu nhưng lại hạn chế khả năng hành động của bạn.

BƯỚC BA: LEO CAO HƠN TRONG CHUỖI THỨC ĂN

Vào năm 1499, Giáo hoàng Alexander VI đã thành công trong việc thiết lập một lãnh địa riêng cho Cesare Borgia, con trai ông, tại tỉnh Romagna của Italia. Đây là điều chẳng dễ dàng gì. Để giành được Romagna, Giáo hoàng đã phải khuất phục một trong hai gia tộc quyền thế nhất Italia, thiết lập một mối liên minh cùng vua Louis XII của nước Pháp, và chiêu mộ một đội quân đánh thuê.

Cesare Borgia là một người trẻ tuổi khôn ngoan. Mục tiêu của ông là vươn ra ngoài Romagna, và cuối cùng thống nhất toàn bộ Italia, biến nó trở thành một quyền lực lớn. Nhưng vị thế hiện tại của ông phụ thuộc vào nhiều thế lực bên ngoài đang nắm quyền kiểm soát vận mệnh của ông, trong đó không thế lực nào ít quan trọng hơn so với những yếu tố còn lại - quân đội ông có được là nhờ vào nhiều gia tộc quyền thế và nhờ vua nước Pháp, rồi đến bản thân Giáo hoàng cũng có thể qua đời bất cứ lúc nào và bị thay thế bằng một ai đó thù địch với gia đình Borgia. Những mối liên minh đang có cũng có thể thay đổi và quay sang chống lại ông. Ông cần phải loại bỏ dần dần những sự phụ thuộc này, từng thứ một, cho tới khi có thể tự mình đứng vững và không phải ở dưới bất cứ ai.

Bằng cách mua chuộc, ông đưa mình lên nắm quyền lãnh đạo cộng đồng các gia tộc đã liên minh với cha ông, sau đó ra tay trừ khử các đối thủ chính của nó. Ông dần dà rũ bỏ được đội quân đánh thuê và thiết lập quân đội của riêng mình. Ông lên kế hoạch thiết lập các liên minh cho phép ông chống lại được vua nước Pháp, người giờ đây nhìn nhận ông như một mối đe dọa. Ông chiếm

cứ thêm nhiều lãnh thổ. Ông đang ở ngưỡng cửa mở rộng căn cứ của mình tới mức không thể đảo ngược được thì đột ngột bị bệnh nặng vào năm 1504. Không bao lâu sau, cha ông qua đời và nhanh chóng bị thay thế bằng một Giáo hoàng quyết tâm chặn đứng Cesare Borgia lại. Khó có thể biết ông sẽ tiến xa tới đâu nếu các kế hoạch của ông không bị hủy hoại bởi những hoàn cảnh không thể nào lường trước được như vậy.

Borgia là một loại người tự lực tự cường đi trước thời đại của ông. Ông thấu hiểu con người là những tạo vật đầy toan tính, không ngừng âm mưu tính toán để đảm bảo lợi ích cho mình. Nếu bạn liên kết với họ hoặc phụ thuộc vào họ để tiến thân và bảo vệ mình, thì cũng có nghĩa bạn đang vơ lấy rắc rối cho bản thân. Hoặc đến lúc nào đó họ sẽ quay sang chống lại bạn, hoặc sẽ sử dụng bạn làm phương tiện để đạt được những gì họ muốn. Mục đích của bạn trong cuộc sống cần phải là luôn vươn lên cao hơn trong chuỗi thức ăn, nơi chỉ một mình bạn nắm quyền định hướng cho công việc bạn làm, không phải phụ thuộc vào ai khác. Vì mục đích này mang tính lý tưởng, trên thực tế bạn cần nỗ lực để tránh không bị ràng buộc vào những rắc rối hay những mối liên hệ không cần thiết. Và nếu bạn không thể tránh được việc phải có đối tác, hãy đảm bảo rằng bạn biết rõ họ đem lại gì cho bạn và làm cách nào bạn có thể tự giải thoát khỏi họ đúng thời điểm.

Bạn cần nhớ rằng khi người khác cho bạn thứ gì đó hoặc giúp đỡ bạn, điều này luôn đi cùng những ràng buộc. Họ muốn có được lại từ bạn một thứ gì khác - sự hỗ trợ, sự trung thành vô điều kiện, vân vân và vân vân. Bạn muốn giữ cho mình tránh được những bó buộc này càng nhiều càng tốt, vậy hãy tập cho mình thói quen tự giành lấy cho mình những gì bạn cần thay vì trông đợi người khác mang chúng tới cho bạn.

BƯỚC BỐN: HÃY TẠO DỰNG SỰ NGHIỆP CỦA BẠN THEO ĐÚNG CON NGƯỜI BẠN

Cả cuộc đời bạn là một quá trình học hỏi để hình thành các kỹ năng và sự tự chủ cần thiết cho việc tạo lập cơ nghiệp riêng của bạn, để trở thành người chủ của chính mình. Nhưng vẫn còn chướng ngại cuối cùng cần phải vượt qua để biến điều đó thành hiện thực. Bạn sẽ có xu hướng quan sát xem những người khác làm gì trong cùng lĩnh vực của bạn, hay làm thế nào bạn có thể lặp lại hay cạnh tranh được với thành công của họ. Bạn có thể thu được chút ít nhờ chiến lược này, nhưng nó không thể đi xa hay tồn tại lâu được.

Hãy hiểu: bạn là một kiểu người duy nhất. Những nét cá tính của bạn cũng giống như một hỗn hợp hóa học sẽ không được lặp lại ở bất cứ đâu nữa. Có những ý tưởng chỉ riêng bạn sở hữu, một góc nhìn, một nhịp độ riêng vốn

chính là sức mạnh của bạn, chứ không phải điểm yếu. Bạn không được sợ sự độc nhất vô nhị của mình, và bạn cần tập để ngày càng bạn tâm ít hơn tới những gì người khác nghĩ về bạn.

Đây chính là con đường đi của những người mạnh mẽ nhất trong lịch sử. Trong suốt cuộc đời mình, nghệ sĩ nhạc jazz vĩ đại Miles Davis luôn bị ép buộc phải điều chỉnh cách chơi nhạc của ông cho thích hợp với âm hưởng cuồng nhiệt đặc trưng của thời kỳ đó. Nhưng ông cương quyết giữ vững dấu ấn riêng của mình lên bất cứ nhạc phẩm nào ông trình tấu. Khi ông nhiều tuổi hơn, điều này càng ngày càng rõ rệt cho tới khi ông hoàn tất cuộc cách mạng trong thế giới nhạc jazz với những sáng tạo liên tục của ông trong trình diễn, ở một thời điểm nhất định, ông chỉ việc ngừng lắng nghe theo người khác. John F.Kennedy đã từ chối tiến hành một chiến dịch tranh cử giống như Franklin Delano Roosevelt hay bất kỳ chính trị gia Hoa Kỳ nào trong quá khứ. Ông đã sáng tạo nên kiểu mẫu riêng không ai bắt chước được cho riêng mình, dựa trên thời đại ông đang sống cũng như bản thân tính cách của mình. Bằng cách đi theo con đường riêng, ông đã thay đổi mãi mãi cách thức tiến hành vận động tranh cử trong chính trường.

Tính duy nhất mà bạn thể hiện không phải là thứ gì hoang dã hay quá xa lạ. Bản thân biểu hiện như thế chỉ là sự giả bộ thiếu tự nhiên. Hiếm có ai lại thực sự khác biệt đến thế. Tốt hơn hãy là chính mình, tới mức độ cao nhất có thể. Thế giới xung quanh không thể không trả lời trước sự xác thực đó.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Chúng ta có thể nghĩ tới những người độc lập, quen thuộc với sự cô độc như những người ẩn dật, cáu bẳn và khó gần. Trong nền văn hóa của mình, chúng ta có xu hướng đề cao những ai khéo mồm khéo miệng, có vẻ như quảng giao hơn, dễ hòa nhập hơn, tương thích với một số quy tắc thông thường. Những người này luôn mỉm cười và có vẻ hạnh phúc hơn. Đây là một sự đánh giá tính cách hoàn toàn hời hợt bề ngoài; nếu chúng ta lật ngược lại góc nhìn và xem xét từ quan điểm không sợ hãi, chúng ta sẽ đi tới kết luận ngược lại.

Những người biết tự trông cậy vào mình thường là những người cảm thấy thoải mái hơn với chính họ. Họ không tìm kiếm những thứ họ cần từ người khác. Thật nghịch lý, chính điều này lại khiến họ trở nên thu hút và quyến rũ hơn. Chúng ta ước mình có thể giống được như vậy, muốn được ở quanh họ, hy vọng rằng một phần sự độc lập của họ sẽ ngấm vào chúng ta. Những kẻ luôn cầu cạnh, bám dính lấy chúng ta - cũng thường là những kẻ luôn chan hòa thân thiện nhất - luôn khiến chúng ta cảm thấy muốn tránh xa một cách vô thức. Chúng ta cảm thấy nhu cầu được an ủi và thừa nhận của họ, và trong thâm tâm chúng ta muốn nói với họ: “Hãy tự mình kiếm lấy chúng - đừng tỏ

ra yếu ớt và phụ thuộc nữa”.

Những người tự chủ tìm tới người khác trên thế mạnh - xuất phát từ khao khát muốn có những mối quan hệ thú vị, được trao đổi ý tưởng. Nếu người khác không làm những gì họ muốn hay trông đợi, họ cũng không bị tổn thương hay buồn xuôi. Hạnh phúc của họ xuất phát từ chính nội tâm của bản thân, và cũng chính vì vậy mà cảm giác hạnh phúc này càng sâu sắc hơn.

Cuối cùng, đừng để sự dễ dãi đánh lừa. Các chuyên gia hay những cuốn sách dạy về sự tự lực sẽ cố thuyết phục bạn rằng có thể đạt được thứ bạn muốn bằng cách làm theo dăm ba bước đơn giản. Những thứ đến nhanh chóng và dễ dàng sẽ rời bỏ bạn cũng nhanh như vậy. Cách duy nhất để có được sự tự chủ hay bất cứ mức độ quyền lực nào là thông qua những nỗ lực lớn lao và sự thực hành. Và nỗ lực đó nhất thiết không nên bị nhìn nhận như điều gì đó tệ hại hay như biểu hiện của sự tối dạ; chính quá trình đạt được quyền lực không chế bản thân mình mới là thứ đáng hài lòng nhất, khi bạn biết rằng từng bước một bạn đang nâng mình lên cao hơn đám đông đầy phụ thuộc.

Rồi cũng đến một thời khắc trong quá trình học hỏi của mỗi người mà tại đó anh ta đi tới niềm tin rằng... bắt chước là tự sát... rằng cho dù vũ trụ rộng lớn có đầy những điều tốt đẹp, sẽ không hạt giống quý giá nào có thể tới với anh ta ngoài thông qua những giọt mồ hôi anh ta đổ xuống khoảnh đất được trao để canh tác. Sức mạnh ẩn chứa bên trong anh ta là một thứ có bản chất hoàn toàn mới mẻ, và không ai ngoài anh ta biết anh ta có thể làm gì, và anh ta cũng chỉ có thể biết sau khi đã thử.

RALPH WALDO EMERSON

CHƯƠNG 3 BIẾN RÁC RƯỜI THÀNH BÁU VẬT - TẬN DỤNG CƠ HỘI

Mọi tình huống tiêu cực đều chứa đựng khả năng cho điều gì đó tích cực, chứa đựng một cơ hội. Điều quan trọng là cách bạn nhìn nhận nó. Việc chỉ có trong tay một nguồn lực eo hẹp có thể là một lợi thế, ép buộc bạn phải trở nên sáng tạo hơn với những thứ ít ỏi đang sở hữu. Thua một cuộc đấu sức có thể cho phép bạn tạo dựng cho mình một hình ảnh đầy thiện cảm của kẻ thua thiệt. Đừng để nỗi sợ hãi khiến bạn chần chừ đợi một thời điểm tốt hơn hay trở nên bảo thủ. Nếu có những tình huống bạn không thể khống chế được, hãy làm những gì tốt nhất có thể với chúng. Đây chính là thuật giả kim tối thượng cho phép chuyển hóa mọi tình thế tiêu cực thành lợi điểm và sức mạnh.

THUẬT GIẢ KIM CỦA CUỘC SỐNG

Nếu một người liên tục sống sót qua được những gì tệ hại nhất mà cuộc sống có thể đổ lên đầu anh ta, cuối cùng anh ta sẽ không bị khống chế bởi nỗi sợ hãi những gì cuộc đời có thể đem đến.

JAMES BALDWIN

Trong hơn một năm trời 50 Cent đã tập trung làm việc chuẩn bị những nội dung dự kiến sẽ xuất hiện trong album khởi nghiệp của anh, Power of the Dollar, và cuối cùng tới mùa xuân năm 2000 album đã sẵn sàng được phát hành bởi Columbia Records. Với anh, nó thể hiện tất cả những cuộc tranh đấu anh đã trải qua trên đường phố, và anh hy vọng nó sẽ vĩnh viễn thay đổi cuộc đời anh. Tuy vậy, vào tháng Năm năm đó, chỉ vài tuần trước thời điểm phát hành, một kẻ giết thuê đã bắn viên đạn vào anh trong khi anh đang ngồi ở phía sau một chiếc xe hơi, trong đó một viên đạn đã xuyên qua xương hàm và suýt nữa đã lấy đi mạng sống của anh.

Trong nháy mắt, tất cả đã đi lên anh đã tạo dựng được bỗng chốc bị lật ngược. Columbia hủy bỏ việc phát hành đĩa và hủy hợp đồng của 50 Cent. Có quá nhiều bạo lực liên quan tới anh; điều đó không hay cho việc kinh doanh. Chỉ tìm hiểu thêm một chút là thấy rõ các nhãn hiệu đĩa khác cũng có cùng suy nghĩ - anh đã bị loại trừ khỏi nền công nghiệp âm nhạc. Một nhà quản lý đã thẳng thừng nói với anh rằng anh cần đợi ít nhất hai năm trước khi có thể nghĩ tới chuyện tái khởi động lại sự nghiệp của mình.

Vụ mưu sát là kết quả của một chuyện rắc rối cũ dính dáng tới ma túy từ

những ngày anh còn đi bán lẻ món hàng này; những kẻ sát nhân không thể chấp nhận chuyện anh thoát chết và chắc chắn sẽ tìm cách hoàn tất công việc của chúng. 50 Cent buộc phải hạn chế tối đa việc gây chú ý. Trong khi đó, anh không còn tiền và cũng không thể quay lại với công việc cũ trên đường phố. Thậm chí nhiều bạn bè, vốn hy vọng được dự phần vào thành công của anh trong sự nghiệp của một ca sĩ nhạc rap, bắt đầu lánh tránh anh.

Chỉ trong vài tuần ngắn ngủi anh đã từ vị thế đang tiệm cận với sự nổi tiếng và giàu có rơi trở lại xuống đáy. Và có vẻ như không còn cách nào để thoát ra khỏi tình thế anh đang rơi vào. Chẳng lẽ đây lại là hồi kết cho tất cả những nỗ lực của anh? Vậy thì chết luôn ngày hôm đó còn hơn phải chịu đựng cảm giác bất lực này. Nhưng trong khi anh nằm trên giường trong nhà của ông bà mình, hồi phục dần từ các vết thương, anh đã nghe radio rất nhiều, và những gì anh nghe thấy đã đem đến cho anh một cảm giác lạc quan khó tin: một ý tưởng bắt đầu định hình trong tâm trí anh, rằng vụ mưu sát thực ra lại là may mắn, và không phải ngẫu nhiên anh đã hút chết mà sống sót được.

Những thứ âm nhạc được phát trên radio đều giả dối, gượng ép. Ngay cả thứ nhạc góc cạnh nhất, thể loại gangsta rap¹, cũng thật giả dối. Những lời hát chẳng hề phản ánh được bất cứ điều gì của thực tế đường phố mà anh từng biết. Cố gắng của những tay ca sĩ nhằm khiến chúng có vẻ hiện thực và mang hơi hướng của cuộc sống đô thị làm anh bức đến mức không thể chịu nổi. Đây không phải lúc để anh sợ hãi hay suy sụp, hay ngồi im đợi vài năm cho tới khi những sự kiện bạo lực xung quanh anh lắng xuống. Anh chưa bao giờ là một kẻ đóng vai gangsta giả hiệu trong phòng thu âm, và giờ đây anh đã có trên mình chín vết thương do đạn gây ra để chứng minh cho điều đó. Đây là thời điểm để biến tất cả sự giận dữ, những cảm xúc u ám của anh thành một chiến dịch mạnh mẽ sẽ khiến toàn bộ nền tảng của thể loại hip hop bị chấn động.

Khi còn là một tay anh chị trên đường phố, 50 Cent đã học được một bài học cơ bản: với những kẻ xuất thân từ những khu nghèo khó, cơ hội tiếp cận tiền bạc và các nguồn lực khác là vô cùng hạn chế. Một kẻ khôn ngoan thực tế cần phải chuyển hóa mỗi biến cố nhỏ và mọi thứ tầm thường vật vãnh thành một mảnh lời nào đó để kiếm tiền. Kể cả những điều tồi tệ nhất xảy đến với bạn cũng có thể được chuyển hóa thành vàng nếu bạn đủ thông minh. Tất cả những yếu tố tiêu cực anh đang phải đối mặt - chẳng còn mấy tiền, không quan hệ, đang bị đặt giá cho cái đầu của mình - đều có thể được xoay chuyển theo hướng đối diện, trở thành lợi thế và cơ hội. Đó là cách anh sẽ đối mặt với những chướng ngại có vẻ như không thể vượt qua đang chặn đường mình.

Anh quyết định sẽ tạm biến mất trong vài tháng, ẩn mình tại nhà của vài người bạn; anh bắt đầu tái tạo lại bản thân cũng như sự nghiệp âm nhạc của mình. Không còn phải làm đẹp lòng và lo ngại về bất cứ nhà quản lý nào, anh

có thể đẩy ca từ cũng như những giai điệu gai góc của mình đi xa như ý muốn. Giọng của anh cũng đã thay đổi, kết quả từ những mảnh đạn vẫn còn nằm trong lưỡi - giờ đây nó có thêm âm hưởng như gió rít. Anh vẫn còn cảm thấy đau khi phải cử động khuôn miệng, vậy là anh cần phải rap chậm hơn. Thay vì cố làm ra vẻ bình thường và luyện lại giọng của mình, anh quyết định biến thương tật này trở thành một lợi điểm. Phong cách rap mới của anh sẽ chậm rãi hơn và đầy đe dọa; tiếng rít trong giọng của anh sẽ nhắc nhở người nghe về viên đạn đã xuyên qua hàm anh. Anh sẽ tận dụng tất cả chúng.

Vào mùa hè năm 2001, đúng lúc công chúng bắt đầu lãng quên anh, 50 Cent bất ngờ tung bài hát đầu tiên của mình ra các đường phố. Bài hát có tên *Fuck You*, tên gọi lẫn ca từ của nó gói gọn lại những gì anh cảm thấy về những kẻ đã mưu sát mình - cũng như tất cả những ai muốn anh phải biến mất. Chỉ riêng việc tung bài hát này ra cũng đã là một thông điệp đầy đủ - anh đang thách thức những kẻ ám sát mình một cách thẳng thừng và công khai. 50 Cent đã quay trở lại; và muốn anh im miệng, bọn họ cần phải hoàn tất công việc. Sự căm hận hiển hiện trong giọng hát của anh cũng như những âm thanh gai góc chát chúa của bài hát biến nó trở thành một sự kiện gây xúc động mạnh trên đường phố. Và cùng với nó là một kết quả song hành - bởi vì có vẻ như anh đang mời gọi thêm nhiều bạo lực hơn nữa, công chúng buộc phải vô lấy những gì anh tung ra trước khi anh bị giết, cảm giác một mất một còn được tạo ra cho một màn trình diễn đầy cuốn hút.

Giờ thì những bài hát bắt đầu tuôn trào từ anh. Anh tận dụng triệt để nỗi giận dữ trong lòng, cũng như sự ngờ vực người ta dành cho mình. Anh cũng bị thúc đẩy bởi ý thức cần phải khẩn trương - đây là cơ hội cuối cùng để anh đạt được mục đích của mình, vậy nên anh nỗ lực làm việc bất kể ngày đêm. Những băng nhạc do 50 Cent thực hiện bắt đầu ào ạt xâm nhập các đường phố.

Anh nhanh chóng nhận ra lợi thế lớn nhất anh đang có trong chiến dịch này - chính là cảm giác bản thân mình đã chạm đáy, và chẳng còn gì để mất. Anh sẽ tấn công quyết liệt vào ngành công nghiệp thu âm và chế giễu thẳng thừng sự nhút nhát của nó. Anh thậm chí dùng lại những bài hát thành công nhất trên radio, áp ca từ của mình lên chúng để tạo thành những bản nhái thật cay độc. Anh chẳng buồn bận tâm đến các hậu quả. Và anh càng đi xa hơn theo hướng này, đáp ứng từ phía công chúng càng mạnh mẽ hơn. Họ yêu thích khía cạnh phạm pháp của những bản nhạc này. Nó như thể một cuộc thập tự chinh chống lại những giai điệu giả tạo trên radio, và lắng nghe 50 Cent cũng là gia nhập vào công cuộc này.

Cứ như thế anh không ngừng tiến lên, biến tất cả những gì vốn có thể coi là tiêu cực trở thành tích cực. Để bù lại việc thiếu tiền phát hành rộng rãi các bản nhạc của mình, anh quyết định khuyến khích các tay làm đĩa lậu đánh cắp

nhạc của mình và truyền bá các bài hát của anh ra cộng đồng như một dạng virus. Với một cái giá vẫn đang treo lơ lửng trên đầu mình, anh không thể tổ chức các buổi biểu diễn hay thực hiện bất kỳ hình thức quảng bá công khai nào; nhưng anh đã tìm được cách biến ngay cả điều này thành một công cụ marketing cho mình. Nghe thấy âm nhạc của anh vang lên khắp nơi, nhưng lại không thể nhìn thấy bản thân người hát chỉ càng làm tăng thêm sự huyền bí cũng như khiến người ta để ý tới anh hơn. Những tin đồn, những lời truyền khẩu đã giúp tạo nên một kiểu huyền thoại về 50 Cent. Anh càng nấu mình kỹ lưỡng hơn để kích thích hơn nữa quá trình này.

Đà phát triển giờ đây trở nên thực sự dữ dội - bạn chẳng thể đi vài bước ở New York mà không nghe thấy giai điệu âm nhạc của anh vọng lại từ một góc phố nào đó. Không lâu sau, những bài hát do anh tự phối nhạc lọt tới tai Eminem, người đã nhận ra đây chính là tương lai của hip hop và nhanh chóng ký hợp đồng với 50 Cent vào đầu năm 2003 cho nhãn hiệu đĩa của anh ta và Dr. Dre, Shady Aftermath - điều đó cũng hoàn tất một trong những cuộc đổi vận nhanh chóng và đáng chú ý nhất của thời hiện đại.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Mỗi điều tiêu cực đều là một thứ tích cực. Bất cứ điều tồi tệ gì xảy đến với tôi, tôi đều tìm được cách biến nó thành tốt đẹp. Có nghĩa là anh không thể làm gì khiến tôi bị tổn thương.

50 CENT

Những sự kiện diễn ra trong đời sống thực ra chẳng tiêu cực mà cũng chẳng tích cực. Chúng hoàn toàn trung tính. Thế giới này chẳng hề bận tâm tới số phận của bạn; nó hoàn toàn dừng đứng với những biến cố dữ dội có thểập xuống đầu bạn, thậm chí cả khi đó là cái chết. Những biến cố đó chỉ đơn giản tìm tới bạn. Chính đầu óc bạn lựa chọn nhìn nhận chúng là tiêu cực hay tích cực. Và vì bạn luôn có một lớp trầm tích sợ hãi ẩn sâu bên trong chính mình, xu hướng tự nhiên của bạn là nhìn nhận những trở ngại nhất thời gặp phải trên đường đời như thứ gì đó nghiêm trọng hơn - thất bại hay khủng hoảng.

Với cách suy nghĩ như vậy, bạn đã phóng đại các nguy cơ lên nhiều lần. Nếu ai đó tấn công bạn và gây tổn hại cho bạn về mặt nào đó, bạn chỉ tập trung nhìn vào tiền bạc hay địa vị bạn đã bị mất trong cuộc tranh đấu, những hình ảnh tiêu cực, hay những cảm xúc nặng nề chúng khuấy động lên trong bạn. Điều đó khiến bạn trở nên thận trọng, tìm cách thoái lui, hy vọng làm thế sẽ giúp bạn không phải chịu đựng thêm những thứ tồi tệ như vậy. Bạn tự nhủ đây là lúc cần thu mình nằm im đợi cho mọi sự tốt lên; rằng bạn cần sự yên tĩnh và an toàn.

Điều bạn chẳng hề nhận ra là bạn đang làm cho tình hình tồi tệ hơn một cách vô thức. Đối thủ của bạn sẽ chỉ càng mạnh lên khi bạn lùi bước; những hình ảnh tiêu cực dần dà sẽ dính chặt lấy bạn. Xử sự một cách rụt rè e ngại khi trở thành một thói quen sẽ lây sang cả những thời điểm ít khó khăn hơn. Càng ngày sẽ càng khó để chuyển sang thế tiến công. Tựu trung lại bạn đã lựa chọn xem những biến chuyển tất yếu của vận hội trong cuộc đời như những điều khổ ải, áp lên chúng sự nặng nề không đáng có.

Những gì bạn cần phải làm, như 50 Cent đã khám phá ra, là chuyển sang cách tiếp cận trái ngược. Thay vì thoái chí và phiền muộn trước bất cứ bước thất cơ lỡ vận nào, bạn cần nhìn nhận nó như một lời hiệu triệu thức tỉnh bản thân, một thách thức mà bạn sẽ chuyển hóa thành cơ hội để tạo nên sức mạnh. Mức năng lượng của bạn sẽ được nâng lên. Bạn chuyển sang tấn công, khiến đối thủ phải bất ngờ vì sự táo bạo quả cảm của mình. Bạn không còn bận tâm nhiều tới việc người đời nghĩ sao về mình, và thật nghịch lý chính điều đó khiến họ phải ngưỡng mộ bạn - hình ảnh tiêu cực đã bị lật ngược. Bạn không chờ đợi mọi sự tốt lên - bạn nắm lấy cơ hội này để chứng tỏ bản thân. Dùng ý chí để nhìn nhận một biến cố bất lợi như một cơ hội trời cho đang ẩn mình sẽ giúp bạn dễ dàng tiến lên phía trước hơn. Đó là một dạng giả kim thuật của trí óc, biến rác rưởi thành báu vật.

Hãy hiểu: chúng ta đang sống trong một xã hội tương đối sung túc, nhưng về nhiều khía cạnh chính điều này đã khiến tinh thần của chúng ta cùn nhụt đi. Chúng ta dần dà cảm thấy đương nhiên mình xứng đáng được có những điều tốt đẹp, rằng chúng ta được sở hữu một vài đặc quyền nào đó chỉ vì chúng ta là chính chúng ta. Khi một thất bại xảy ra nó gần giống như một sự sỉ nhục hay trừng phạt. “Tại sao chuyện này lại xảy ra được chứ?”, chúng ta hỏi. Và ta trách cứ người khác hoặc trách cứ chính bản thân mình. Trong cả hai trường hợp đó, chúng ta đều lãng phí thời gian quý báu và trở nên đa cảm một cách vô ích.

Ở những nơi như những khu ổ chuột hay những môi trường sống bần hàn khác, câu trả lời trước khó khăn hoàn toàn khác. Tại đó, việc những điều tồi tệ xảy ra trở thành chuyện bình thường, một phần của cuộc sống thường nhật. Một kẻ năng động sẽ nghĩ: “Ta phải tận dụng tối đa những gì ta có, kể cả những điều tệ hại, bởi vì chẳng có gì tự nó tốt lên cả. Thật ngu ngốc nếu phí công chờ đợi; ngày mai có thể còn quẳng xuống đầu ta những thứ rác rưởi tồi tệ hơn.” Nếu 50 Cent chờ đợi như người ta đã khuyên anh, có lẽ anh cũng sẽ như bao ca sĩ nhạc rap khác, có một khoảnh khắc lóe sáng ngắn ngủi để rồi lụi tàn nhanh chóng. Môi trường khắc nghiệt chắc hẳn sẽ nuốt chửng anh.

Cách nghĩ của kẻ năng động như trên tỏ ra thực tế và hiệu quả hơn nhiều. Sự thực là bản chất cuộc sống vốn khó khăn, đầy cạnh tranh. Cho dù bạn có gom góp được bao nhiêu tiền bạc hay nguồn lực, sẽ có ai đó tìm cách giết chúng

khỏi tay bạn, hay một thay đổi không thể lường trước trên thế giới sẽ đẩy bạn tụt lùi lại sau. Chẳng hề có bất cứ nghịch cảnh nào, chỉ đơn giản là cuộc sống diễn ra như nó vốn thế. Bạn không có bất cứ giây phút nào để lãng phí cho sợ hãi và tuyệt vọng, và bạn cũng không thể đáp ứng được sự xa xỉ của chờ đợi.

Hầu như tất cả những người quyền lực mạnh mẽ nhất trong lịch sử đều bằng cách này hay cách khác thể hiện thái độ bất khuất trước hoàn cảnh bất lợi. Hãy thử nhìn vào George Washington. Ông là một chủ đất giàu có nhưng thái độ trước thời cuộc của ông đã được rèn đúc qua nhiều năm chiến đấu cho người Anh trong cuộc chiến chống lại người Pháp và người Indian, trong điều kiện khắc nghiệt của vùng biên giới Mỹ. Vào năm 1776, Washington được giao trọng trách tổng chỉ huy của quân đội Cách mạng Mỹ. Thoáng nhìn thì vị trí này có vẻ giống một lời nguyện trở thành hiện thực. Đội quân này nói cho đúng chỉ là một đám đông lộn xộn thiếu tổ chức. Nó chẳng hề được huấn luyện, binh lính chẳng được trả lương và trang bị rất tệ, còn tinh thần cũng rất thấp - phần lớn binh lính không thực sự tin họ có thể đánh bại được nước Anh hùng mạnh.

Trong suốt năm 1777, lực lượng Anh truy đuổi quân đội Mỹ nhỏ và yếu chạy lòng vòng từ Boston tới New York, cho tới cuối năm đó Washington bị buộc phải rút lui tới New Jersey. Đây là thời điểm đen tối nhất trong sự nghiệp của ông và trong cuộc chiến giành độc lập. Đội quân của Washington bị teo lại chỉ còn vài nghìn người; họ có rất ít lương thực, quần áo rất sơ sài và thiếu thốn, trong điều kiện của một trong những mùa đông khắc nghiệt nhất lịch sử. Quốc hội của các thuộc địa khởi nghĩa giành độc lập do lo sợ thảm họa cận kề đã bỏ chạy từ Philadelphia tới Baltimore.

Trước tình thế như vậy, một người lãnh đạo thận trọng có lẽ sẽ lựa chọn chờ đợi qua mùa đông, thu thập thêm lực lượng, và hy vọng vào một thay đổi nào đó về vận hội Nhưng Washington có cách nhìn khác hẳn. Theo nhận thức của ông, quân Anh chắc chắn sẽ xem đội quân của ông là quá yếu ớt để có thể gây ra nguy cơ thực sự. Nhờ nhỏ gọn, đội quân của ông có thể di chuyển mà kẻ thù không hề biết, và tung ra một cuộc tấn công đầy bất ngờ. Chuyển sang tấn công sẽ khích lệ tinh thần binh lính và tạo dựng được ít nhiều ảnh hưởng tích cực lúc này đang rất cần thiết Suy nghĩ như vậy, ông quyết định tấn công một doanh trại địch ở Trenton, và trận đánh thành công lớn. Sau đó, ông tấn công vào các đoàn tiếp tế của quân Anh tại Princeton. Những thắng lợi táo bạo này đã tạo được tiếng vang trong công chúng Mỹ. Niềm tin vào sự lãnh đạo của Washington và quân đội Mỹ, với tư cách một lực lượng chính nghĩa, được khôi phục.

Từ đó trở đi, Washington phát động một cuộc chiến tranh du kích, làm kiệt sức quân Anh với khoảng lãnh thổ rộng lớn mà chúng phải kiểm soát. Mọi thứ đều xoay chuyển - việc thiếu phương tiện và kinh nghiệm đã dẫn tới

những cách đánh sáng tạo hơn. Quy mô nhỏ của lực lượng ông chỉ huy cho phép ông khiến kẻ địch đau đầu với sự linh hoạt trên địa hình hiểm trở. Không lúc nào ông quyết định chờ đợi đến khi có nhiều quân hơn, nhiều tiền hơn, hay có hoàn cảnh thuận lợi hơn - ông liên tục tấn công với những gì có trong tay. Đó là một chiến dịch được tiến hành với sự táo bạo tột độ, trong đó mọi khía cạnh tiêu cực đều được biến thành lợi thế.

Đây là một điều thường xuyên xảy ra trong lịch sử hầu như tất cả những thắng lợi lớn trong quân sự hay chính trị đều diễn ra sau một cuộc khủng hoảng nào đó. Vì một thắng lợi thực sự có ý nghĩa chỉ có thể tới vào một thời điểm hiểm nghèo, khi bị tấn công. Không có những thời điểm như thế, những nhà lãnh đạo sẽ chẳng bao giờ bị thách thức, chẳng bao giờ phải chứng tỏ bản thân họ. Nếu con đường đi trở nên quá bằng phẳng, họ sẽ trở nên kiêu ngạo và phạm phải những sai lầm tai hại. Những kẻ không sợ hãi cần có một dạng nghịch cảnh nào đó thách thức họ để họ có thể đánh giá chính mình. Sự căng thẳng của những phút giây hiểm nghèo đó đem đến cho họ sự sáng tạo, khẩn trương, khiến họ phải vươn lên nắm lấy cơ hội và xoay chuyển chiều hướng của thời vận từ thất bại thành thắng lợi vang dội.

Bạn cần phải chọn cho mình thái độ đối nghịch với những gì phần lớn mọi người thường suy nghĩ và hành động. Khi mọi thứ trôi chảy cũng chính là lúc bạn cần tập trung và cảnh giác. Bạn biết điều đó sẽ không duy trì mãi, và như thế bạn sẽ không bị bất ngờ. Khi mọi thứ diễn ra bất lợi, đó cũng chính là lúc bạn trở nên hăng hái, bất khuất hơn bao giờ hết. Cuối cùng bạn đã có nguyên liệu cho một cú lật ngược ngoạn mục, một cơ hội để chứng tỏ mình. Chỉ qua hiểm nguy và gian khó bạn mới có thể vươn lên được. Bằng cách đón nhận những thời khắc đó như một điều tích cực và cần thiết, bạn đã chuyển hóa chúng thành những cơ hội vàng.

1

Gangsta rap: Một thể loại nhạc hip hop có nội dung phản ánh cuộc sống đầy rẫy bạo lực của một bộ phận giới trẻ đô thị. Thể loại này bắt đầu xuất hiện từ giữa những năm 1980 tại Mỹ bởi một số ca sĩ nhạc rap như Schooly D và Ice T, sau đó trở nên phổ biến từ cuối những năm 1980.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Khắp góc ngách của trái đất này đầy những kẻ đang ngồi chờ đợi, hầu như chẳng biết họ đang đợi cái gì và tất nhiên không hề ý thức được họ đang chờ đợi một cách vô ích. Đôi khi lời hiệu triệu của sự thức tỉnh - biến cố đem đến “giấy phép” để hành động - tới quá tri, khi phần tốt đẹp nhất của tuổi trẻ và sức lực đã bị lãng phí vào việc bó gối ngồi im; và nhiều người đã kinh hoàng

nhận ra khi họ cố “nhóm dậy” rằng đôi chân của họ đã ngủ quên, tinh thần của họ đã trở nên nặng trĩu. “Quá muộn rồi,” họ tự nói với mình, sau khi đã đánh mất niềm tin vào bản thân và từ đó mãi mãi trở thành vô dụng.

FRIEDRICH NIETZSCHE

Tâm thức của chúng ta ẩn chứa sức mạnh mà thậm chí chúng ta còn chưa bắt đầu thực sự khai được nguồn mạch. Những sức mạnh này xuất phát từ sự kết hợp của việc tập trung cao độ, năng lực và sự khôn khéo khi phải đối mặt với trở ngại. Mỗi chúng ta đều có khả năng tạo ra những sức mạnh này, nhưng trước hết chúng ta cần ý thức được sự tồn tại của chúng. Tuy nhiên, điều này thực sự khó khăn trong một nền văn hóa nhấn mạnh tầm quan trọng của các phương tiện vật chất - công nghệ, tiền bạc, quan hệ - như câu trả lời cho mọi thứ. Chúng ta đặt ra những giới hạn không đáng có cho những gì ý trí có thể làm được, và điều đó trở thành thực tại của chúng ta. Hãy nhìn vào cách con người đưa ra khái niệm về cơ hội và bạn sẽ hiểu nó một cách rõ ràng.

Theo cách nghĩ chính thống, một cơ hội là thứ gì đó đã tồn tại sẵn bên ngoài kia trong thế giới này; nếu nó xuất hiện trên con đường của chúng ta và chúng ta nắm lấy nó, nó sẽ đem đến cho chúng ta tiền bạc và quyền lực. Đó có thể là một công việc nhất định, phù hợp một cách hoàn hảo với chúng ta; cũng có thể là cơ hội để tạo dựng hay gia nhập một doanh nghiệp mới; cũng có thể là việc gặp đúng người phù hợp. Trong bất cứ trường hợp nào, nó đều là việc phải có mặt đúng nơi, đúng lúc, và có các kỹ năng thích hợp để tận dụng được khoảnh khắc thần diệu này. Nói chung chúng ta tin rằng chỉ có rất ít cơ hội vàng như thế trong đời, và phần lớn chúng ta đang chờ nó ghé thăm con đường đời của mình.

Khái niệm này thật chật hẹp. Nó khiến chúng ta bị phụ thuộc vào những thế lực bên ngoài. Nó xuất phát từ thái độ sợ sệt, thụ động trước cuộc sống và cực kỳ phản tác dụng. Nó bó buộc đầu óc của chúng ta trong một phạm vi khả năng nhỏ bé. Sự thật là với mọi bộ óc của con người, mọi thứ xuất hiện trên con đường của nó đều có thể trở thành những công cụ tiềm tàng để đạt tới quyền lực và sự phát triển.

Rất nhiều người trong chúng ta đã trải qua kinh nghiệm sau đây: chúng ta chợt thấy mình trong một tình thế khẩn cấp, khó khăn. Có thể là chúng ta phải hoàn tất một việc nào đó trong một khoảng thời gian ngắn đến dường như không thể, hay ai đó mà chúng ta trông cậy sẽ giúp đỡ đã không xuất hiện, hoặc chúng ta đang ở nơi đất khách quê người và đột nhiên buộc phải tự xoay xở lo cho bản thân. Trong những tình thế như vậy, áp lực cao đột nhiên ập tới.

Chúng ta cần phải hoàn tất nhiệm vụ của mình và nhận thức được vấn đề cần giải quyết một cách khẩn trương nếu không hậu quả sẽ lập tức ập xuống đầu chúng ta. Điều thường xảy ra là bộ óc của chúng ta lập tức choàng tỉnh để tập

trung. Chúng ta tìm thấy nghị lực cần thiết, bởi vì chúng ta cần phải làm vậy. Chúng ta để ý tới những chi tiết mà bình thường chúng ta bỏ qua, bởi vì rất có thể chúng sẽ tạo nên sự khác biệt giữa thành công và thất bại, sống và chết. Chúng ta ngạc nhiên nhận ra bản thân mình có thể trở nên sáng tạo đến mức nào. Chính trong những khoảnh khắc như vậy chúng ta thoáng thấy được một tia sáng của năng lượng tinh thần tiềm tàng bên trong bản thân vốn thường nằm im không được đánh thức. Giá như chúng ta luôn có được tinh thần và thái độ như thế mỗi ngày.

Thái độ này chính là điều chúng ta sẽ gọi là “khả năng tận dụng cơ hội”. Những người biết tận dụng cơ hội thực sự không đợi đến khi phải đối mặt với những tình huống khẩn cấp, căng thẳng để trở nên tỉnh táo và sáng tạo. Họ luôn hành động như vậy trong cuộc sống hàng ngày. Họ sử dụng năng lực linh hoạt của mình vào cuộc săn lùng những cơ hội để tiến triển trong mọi tình huống, dù nhỏ nhất tầm thường nhất. Mọi thứ đều trở thành những công cụ hữu ích trong tay họ, và với cái nhìn rộng mở về cơ hội như vậy, họ tạo ra nhiều cơ hội hơn cho mình trong cuộc sống và có được quyền lực mạnh mẽ hơn.

Có lẽ người tận dụng cơ hội xuất chúng nhất trong lịch sử là Napoleon Bonaparte. Không gì thoát khỏi sự quan sát của ông. Ông nắm bắt mọi chi tiết với sự tập trung cao độ đến mức tột cùng, tìm cách chuyển hóa mọi khía cạnh dù nhỏ nhất nhất trong việc tiến hành chiến tranh - tổ chức hành quân và vận chuyển hậu cần ra sao, biên chế binh lính thành các sư đoàn như thế nào - thành những phương tiện để tạo ra sức mạnh, ông triệt để tận dụng từng sai sót nhỏ nhất của các đối thủ. Ông chính là bậc thầy trong việc biến thời điểm tồi tệ nhất trong trận đánh thành cơ hội để tung ra những đợt phản kích khủng khiếp.

Tất cả đều xuất phát từ sự kiên quyết của Napoleon trong việc nhìn nhận mọi thứ xung quanh như một cơ hội. Bằng cách để tâm tìm kiếm những cơ hội đó mà ông tìm thấy chúng. Điều này trở thành một kỹ năng trí tuệ mà ông đã nâng lên mức nghệ thuật. Quyền lực này luôn rộng mở với mỗi người trong chúng ta, nếu chúng ta thực hiện bốn nguyên tắc của nghệ thuật mà chúng ta sẽ nói tới dưới đây.

HÃY TẬN DỤNG TỐI ĐA NHỮNG GÌ BẠN CÓ

Vào năm 1704, một thủy thủ Scotland có tên Alexander Selkirk chỉ còn lại một mình trên một hoang đảo cách bờ biển Chile khoảng 400 dặm. Tất cả những gì anh có trong tay là một khẩu súng trường, ít thuốc súng, một con dao, vài dụng cụ thợ mộc. Khi khám phá bên trong hòn đảo, anh chỉ trông thấy những bầy dê, mèo, chuột, và một vài con vật lạ lẫm thường phát ra

những tiếng kêu lạ lùng không kém vào ban đêm. Tóm lại đó là một môi trường không nơi trú ẩn. Anh quyết định bám trụ lại bên bờ biển, ngủ trong một cái hang, tìm được cho mình đủ thức ăn bằng cách đánh bắt cá, và dần dà chìm vào tâm trạng tuyệt vọng. Anh biết sớm muộn mình cũng sẽ cạn hết thuốc súng, con dao của anh rồi sẽ cùn mẻ, và quần áo anh đang mặc sẽ mủn nát. Anh sẽ không thể sống sót được nếu chỉ trông cậy vào lũ cá. Anh không có trong tay đủ những thứ cần thiết để có thể tự xoay sở, còn cảm giác cô độc mỗi lúc thêm nặng nề. Giá như anh mang theo nhiều thứ hơn khi rời khỏi con tàu của mình.

Thế rồi đột nhiên có rất nhiều sư tử biển xuất hiện ở khu vực bờ biển; lúc đó là mùa ghép đôi của chúng. Vậy là Selkirk bị buộc phải rút lui vào sâu trong đảo, nơi anh không thể chỉ đơn giản đi đâm cá rồi chui vào hang ủ ê sâu nào. Nhưng từ đây anh nhanh chóng nhận ra khu rừng tối tăm đó chứa đựng tất cả những gì mình cần. Anh dựng lên một loạt căn lều từ gỗ sẵn có trong rừng. Anh trồng nhiều loại cây khác nhau cho quả ăn được. Anh tự học cách săn dê. Anh cũng tìm cách thuần hóa được hàng tá mèo hoang - chúng bảo vệ anh chống lại lũ chuột và cũng đem lại sự bầu bạn mà anh đang rất cần. Anh tháo rời khẩu súng trường đã trở thành vô dụng của mình, dùng các bộ phận của nó để tạo nên các công cụ. Hồi tưởng lại những gì đã được chỉ dạy từ người cha, một thợ đóng giày, anh tự may quần áo cho mình từ những tấm da động vật sẵn được. Dường như Selkirk đột nhiên trở lại với cuộc sống, toàn bộ cảm giác tuyệt vọng biến mất. Cuối cùng anh cũng được cứu khỏi hòn đảo, nhưng những gì trải qua đã thay đổi hoàn toàn cách suy nghĩ của anh. Nhiều năm sau anh đã hồi tưởng lại quãng thời gian trên đảo như quãng đời hạnh phúc nhất của mình.

Phần lớn chúng ta đều giống như Sellkirk trong thời gian đầu anh lâm vào cảnh khó khăn - chúng ta nhìn vào nguồn lực vật chất của mình và ước gì chúng ta có nhiều hơn.

Nhưng vẫn còn một khả năng nữa để chúng ta lựa chọn - nhận thức ra rằng những nguồn bổ sung không nhất thiết phải tới từ bên ngoài, và rằng chúng ta cần sử dụng những gì sẵn có một cách hữu ích hơn. Những gì chúng ta có trong tay có thể là tư liệu nghiên cứu cho một cuốn sách nào đó, hay những người làm việc bên trong tổ chức của bạn. Nếu chúng ta trông đợi có nhiều hơn - thông tin, những người đến từ bên ngoài để giúp đỡ chúng ta - điều đó không phải lúc nào cũng đem tới điều gì tốt đẹp hơn; trên thực tế việc chờ đợi và lệ thuộc sẽ khiến chúng ta kém sáng tạo đi. Khi chúng ta buộc phải bắt tay vào việc với những gì sẵn có, chúng ta sẽ tìm thấy những phương thức mới để tận dụng chúng. Chúng ta giải quyết các khó khăn, hình thành các kỹ năng mà sau này chúng ta có thể sử dụng lại, đồng thời xây dựng niềm tin cho chính mình. Nếu chúng ta trở nên giàu có và lệ thuộc vào tiền bạc cũng như công

nghệ, đầu óc chúng ta sẽ cùn mòn đi, và sự giàu có đó sẽ chẳng thể kéo dài.

BIẾN CHUỖNG NGẠI THÀNH CỦA MỞ

Với võ sĩ quyền anh huyền thoại Joe Louis, tình trạng phân biệt chủng tộc của những năm 1930 là một trở ngại khổng lồ. Jack Johnson đã đi trước Louis với tư cách là võ sĩ da đen nổi tiếng nhất trong thời của mình. Johnson là một võ sĩ cực kỳ xuất sắc, luôn đánh bại các đối thủ da trắng của mình một cách dễ dàng, thế nhưng ông lại là một người dễ bị cảm xúc khống chế - phải đối mặt với những đám đông thù địch hô vang “Giết chết thằng nọ” chỉ khiến ông nóng nảy và giận dữ hơn. Ông liên tục gặp phải rắc rối và nhanh chóng suy kiệt bởi hận thù.

Louis cũng tài năng không kém, nhưng ông nhận ra mình không được phép tỏ ra quá há hê khi chiến thắng hay để lộ bất cứ cảm xúc nào trên võ đài - điều đó sẽ khiêu khích các khán giả da trắng đổ thêm dầu vào lửa, nuôi dưỡng thêm thành kiến về những võ sĩ da đen không biết cách làm chủ bản thân. Và như thế người võ sĩ này đã dẹp bỏ được các cảm xúc của mình, tinh thần giao đấu của ông trở nên phấn chấn hơn, và ông sử dụng nó để áp đảo đối thủ. Thay vì nổi loạn chống lại thực tế lúc đó hay bỏ cuộc, Louis đã quyết định biến nó thành lợi thế của mình, ông sẽ không biểu lộ bất cứ cảm xúc nào trên võ đài. Sau khi đã hạ đo ván đối thủ, ông chỉ bình thản quay về góc của mình. Các đối thủ và đám đông khán giả tìm cách khiêu khích để ông nổi nóng phản ứng, nhưng ông đã cưỡng lại được. Tinh thần và cả sự giận dữ của ông dồn vào giao đấu đã hình thành nên một chiếc mặt nạ bề ngoài lạnh lùng đáng sợ. Những kẻ phân biệt chủng tộc không thể công kích được nó. Ông dần được biết tới dưới biệt danh “Kẻ ướp xác”, và chỉ cần nhìn thấy khuôn mặt lạnh lùng đầy đe dọa của ông là đủ khiến đôi chân của đối thủ run rẩy khi những người này bước chân lên võ đài. Tự trọng lại, Louis đã biến cản trở ông gặp phải thành sức mạnh lớn nhất của mình.

Một người biết tận dụng cơ hội trong cuộc sống luôn nhìn nhận những trở ngại gặp phải như phương cách để tạo nên sức mạnh. Nguyên nhân thật đơn giản: những thứ tiêu cực ập đến với bạn dưới dạng này hay dạng khác là một dạng nguồn lực có thể tận dụng được - để đánh bại một đối thủ và đưa bạn tiến lên. Khi những nguồn lực kiểu này không tồn tại, sẽ chẳng có gì để phản ứng hay chống đỡ lại; như thế thúc đẩy bản thân mình sẽ khó khăn hơn nhiều. Những kẻ thù đã công khai ra tay tấn công bạn cũng đồng thời bộc lộ chính mình trước một đòn phản công mà bạn là người nắm thế chủ động về thời điểm và cường độ. Nếu một hình ảnh tiêu cực làm bạn chùn bước, hãy nghĩ đến nó như một vấn đề cần lưu tâm mà bạn có thể dễ dàng định hình lại theo mục đích của mình, dù cho vấn đề đó có phần tiêu cực. Bạn có thể theo kiểu

ăn năn hối hận hay ra vẻ nổi loạn đều được, miễn bạn cũng nâng cao vị thế của mình. Nói chung, những trở ngại buộc trí óc của bạn phải tập trung và tìm cách vượt qua chúng. Chúng nâng cao năng lực trí tuệ của bạn, do đó bạn nên đón nhận chúng một cách tích cực.

HÃY TÌM KIẾM NHỮNG BƯỚC NGOẶT

Những cơ hội luôn tồn tại trong mọi loại tình huống căng thẳng - cạnh tranh, lo lắng, những tình trạng hỗn loạn. Khi một điều gì đó quan trọng đang diễn ra và nếu bạn có khả năng xác định được nguyên nhân ẩn sâu phía dưới, bạn có thể tạo ra cho mình một cơ hội cực kỳ thuận lợi.

Hãy nhìn vào những thành công hay thất bại bất ngờ trong thế giới kinh doanh mà người ta cảm thấy khó lý giải. Chúng thường là những dấu hiệu cho thấy những biến chuyển đang ngầm ngầm diễn ra; có thể ai đó tình cờ tìm ra được một mô hình kinh doanh mới và bạn cần phải phân tích nó. Hãy xem xét những nỗi lo lắng lớn nhất của những người làm việc trong bất kỳ doanh nghiệp hay lĩnh vực sản xuất nào. Những thay đổi sâu sắc đang diễn ra thường được ghi nhận dưới dạng nỗi sợ hãi bởi những người không biết làm thế nào để thích ứng với chúng. Rất có thể bạn sẽ là người đầu tiên tận dụng được những thay đổi đó cho những mục đích tích cực.

Hãy để mắt tới bất cứ hình thức thay đổi nào về thị hiếu hay giá trị. Những người trong giới truyền thông hay của các định chế thường chóng lại những thay đổi này, nhìn nhận chúng như những dấu hiệu suy đồi đạo đức và hỗn loạn. Người ta sợ cái mới. Bạn có thể biến điều này thành một cơ hội bằng cách trở thành người đầu tiên đưa ra một ý nghĩa nào đó cho thứ tưởng như chỉ là một mớ hỗn độn này, thiết lập nó như một giá trị tích cực. Thứ bạn đang tìm kiếm không phải là những sở thích nhất thời, mà là những thay đổi mang tính bản chất trong thị hiếu của công chúng. Một cơ hội mà bạn luôn có thể trông đợi là một thế hệ trẻ trung hơn sẽ phản ứng lại những giá trị mà thế hệ già hơn xem là thiêng liêng. Nếu lớp người đi trước ưa thích sự cởi mở và các thú vui, bạn có thể chắc chắn rằng lớp người trẻ hơn sẽ mong muốn sự trật tự và các giá trị chính thống. Bằng cách tấn công vào những giá trị của thế hệ già trước bất cứ ai khác, bạn có thể thu hút được sự quan tâm rất mạnh mẽ.

HÀNH ĐỘNG TRƯỚC KHI BẠN SẴN SÀNG

Phần lớn mọi người đợi quá lâu trước khi bắt tay vào hành động, thường do sợ. Họ muốn có nhiều tiền hơn, hay hoàn cảnh thuận lợi hơn. Bạn cần đi theo hướng ngược lại và hành động trước khi bạn nghĩ mình đã sẵn sàng. Nó như

thể bạn đang khiến mọi sự trở nên khó khăn hơn một chút cho chính mình, tạo ra một cách có chủ ý những trở ngại trên con đường tiến của bạn. Nhưng quy luật của sức mạnh là năng lực của bạn sẽ luôn tăng lên theo mức độ tương ứng với thử thách. Khi bạn cảm thấy vì vẫn chưa được chuẩn bị đầy đủ nên mình cần phải làm việc nỗ lực hơn để đạt tới mục đích, bạn sẽ trở nên cảnh giác và sáng tạo hơn. Sự liêu lĩnh này cần phải thành công, và nó sẽ thành công.

Từ cổ chí kim, đây vẫn luôn là con đường đi của những con người mạnh mẽ. Khi Julius Caesar đối mặt với quyết định quan trọng nhất của đời mình - tấn công Pompey và chiêm ngòi cho một cuộc nội chiến, hay chờ đợi một thời điểm thuận lợi hơn - ông đứng trước con sông Rubicon ngăn cách xứ Gaul và Italy, trong tay chỉ có một lực lượng nhỏ. Mặc dù đối với các phó tướng đây có vẻ là một hành động mất trí thực sự, ông vẫn nhận định đã tới thời điểm thích hợp để hành động, ông sẽ được bù đắp cho thiệt thòi về quân số của mình bằng tinh thần cao của binh sĩ cũng như tài thao lược của bản thân ông. Vậy là ông vượt qua sông Rubicon, đánh úp kẻ địch, và không bao giờ thềm quay đầu lại.

Khi Barack Obama dự định tham gia tranh cử tổng thống vào năm 2009, hầu như tất cả mọi người đều khuyên ông hãy nhẫn nại đợi tới lượt mình, ông còn quá trẻ, quá ít tiếng tăm. Hillary Clinton áp đảo toàn bộ bức tranh toàn cảnh. Ông đã bỏ ngoài tai mọi lý lẽ khôn ngoan thông thường của họ và bước vào cuộc đua. Bởi vì mọi thứ và mọi người đều chống lại ông, ông cần bù đắp bằng nghị lực, bằng chiến lược xuất sắc hơn, và bằng khả năng tổ chức, ông đã vươn lên nắm lấy thời cơ bằng một chiến dịch bậc thầy cho phép biến mọi khía cạnh tiêu cực của nó trở thành các phẩm chất - sự thiếu kinh, nghiệm của ông đại diện cho sự thay đổi, vân vân và vân vân.

Hãy nhớ: như Napoleon đã nói, tầm quan trọng của yếu tố tinh thần lớn gấp ba lần so với yếu tố vật chất - có nghĩa là động lực cũng như mức tinh thần mà bạn cũng như đội quân của bạn đem theo vào trận đánh sẽ có sức mạnh gấp ba lần so với tiềm lực vật chất trong tay bạn. Với nghị lực và tinh thần cao, một người có thể vượt qua hầu như bất cứ trở ngại nào và tạo nên cơ hội từ con số 0.

ĐẢO NGƯỢC PHỔ CẢNH

Trong ngôn ngữ hiện đại, “người cơ hội” thường là một khái niệm mang tính hạ thấp giá trị để chỉ những người sẵn sàng làm bất cứ chuyện gì vì bản thân họ. Họ không có thang giá trị nào ngoài việc đạt tới nhu cầu của bản thân. Họ chẳng đóng góp gì cho xã hội. Tuy vậy, đây là một cách thức nhìn nhận hiện tượng sai lầm, và bắt nguồn từ chủ nghĩa phân biệt đẳng cấp đã thâm căn cố

để lâu đời muốn rằng các cơ hội chỉ được dành riêng như một đặc quyền cho thiểu số những kẻ mạnh. Những người xuất thân từ dưới đáy dám tìm cách tiến thân, cho dù bằng phương cách nào, đều bị nhìn nhận như những kẻ nham hiểm; trong khi những người vốn đã ở trên đỉnh cao khi áp dụng cùng chiến lược lại được xem là thông minh và có năng lực. Những cách nhìn nhận như vậy là một biểu hiện của sự sợ hãi.

Trên thực tế việc biết tận dụng cơ hội là một nghệ thuật vĩ đại đã được nghiên cứu và thực hành trong nhiều nền văn hóa cổ đại. Vị anh hùng vĩ đại nhất của người Hy Lạp cổ, Odysseus, là một người tận dụng cơ hội xuất sắc. Trong bất cứ khoảnh khắc hiểm nghèo nào của đời mình, anh đều khai thác một điểm yếu nào đó đối thủ để lộ ra để đánh lừa chúng và lật ngược tình thế. Người Hy Lạp tôn thờ anh như một người luôn làm chủ được những thay đổi khôn lường của cuộc sống. Trong hệ thống giá trị của người Hy Lạp, những người lý tưởng hóa một cách cứng nhắc và không có khả năng thích ứng, những người luôn bỏ lỡ mọi cơ hội... đều chỉ đáng để chúng ta khinh thường - bởi họ ngăn cản mọi sự tiến bộ.

Chủ nghĩa cơ hội thật ra xuất phát với một hệ thống niềm tin rất tích cực và mạnh mẽ - điều mà những nhà triết học Khắc kỷ của Rome cổ đại gọi là *amor fati*, hay tình yêu dành cho định mệnh. Theo triết lý này mọi hiện tượng đều được xem là xảy ra theo định mệnh. Khi phàn nàn và chỉ trích hoàn cảnh, bạn sẽ rơi ra ngoài trạng thái cân bằng tự nhiên của mọi vật; bạn ao ước mọi sự khác đi. Đúng ra bạn cần chấp nhận sự thật rằng không có gì xảy đến mà không có nguyên do, và bạn có khả năng để nhìn nhận nguyên do này một cách tích cực. Marcus Aurelius so sánh điều này với một ngọn lửa thiêu đốt mọi thứ nằm trên đường đi của nó - mọi hoàn cảnh sẽ bị thiêu đốt trong ngọn lửa trí tuệ của bạn và chuyển hóa thành cơ hội. Người nào tin tưởng vào điều đó sẽ không thể bị bất cứ điều gì hay bất cứ ai làm tổn thương.

Không còn nghi ngờ gì nữa, các bậc quân vương trở nên vĩ đại khi họ vượt qua được những khó khăn và chướng ngại xuất hiện trên con đường của họ. Khi số mệnh muốn ưu đãi một vị quân vương mới... nó sẽ tạo ra các kẻ thù cho ông ta, khiến chúng tấn công chống lại ông ta, buộc ông ta phải đánh bại chúng và leo lên cao hơn trên chiếc thang thách thức mà chúng đã mang tới. Do đó, nhiều người cho rằng một vị quân vương thông minh cần khôn khéo tạo ra sự thù địch bất cứ khi nào có cơ hội, vì thông qua việc nghiền nát sự thù địch đó ông ta sẽ nâng cao thêm vị thế của mình.

NICCOLÒ MACHIAVELLI

CHƯƠNG 4 LIÊN TỤC VẬN ĐỘNG - TẠO ĐÀ MỘT CÁCH CÓ TÍNH TOÁN

Thực tại luôn có sự biến chuyển liên tục và rất nhiều điều chúng ta không thể kiểm soát. Nếu bạn cố gắng kiểm soát chúng một cách chi li, thậm chí bạn sẽ mất đi khả năng kiểm soát ở tầm lớn hơn trong dài hạn. Câu trả lời là hãy để mình cùng vận động với sự hỗn độn như chính nó đang xuất hiện trước mặt bạn - từ bên trong nó, bạn sẽ tìm ra vô số cơ hội mà phần lớn người khác không nhận thấy. Đừng để người khác có cơ hội kiểm soát bạn; hãy liên tục vận động và thay đổi bề ngoài của bạn cho phù hợp với môi trường. Nếu bạn bắt gặp trước mặt mình những bức tường hay những ranh giới, hãy lách vòng qua chúng. Đừng để bất cứ thứ gì làm gián đoạn dòng vận động của bạn.

DÒNG VẬN ĐỘNG CỦA KẺ NĂNG ĐỘNG

Những nhạc sĩ già đứng im ở chỗ của họ và trở nên giống như những hiện vật trong bảo tàng dưới lồng kính, an toàn, dễ hiểu, chơi đi chơi lại thứ cũ rích nhàm chán... Bebop đang trên ngưỡng cửa của thay đổi, tiến hóa. Nó sẽ không chịu đứng im và trở nên an toàn. Nếu ai đó muốn tiếp tục sáng tạo, họ phải luôn thay đổi.

MILES DAVIS

Khi Curtis Jackson bắt đầu sự nghiệp anh chị đường phố của mình vào cuối những năm 1980, anh đã dẫn thân vào một thế giới cực kỳ hỗn loạn. Cocain đã xâm nhập vào các khu phố và đảo lộn mọi thứ. Đó là thời điểm để những tay anh chị làm ăn trên các góc phố thỏa sức tung hoành. Luôn nhắm tới bất cứ chỗ nào có thể kiếm ra tiền, thế hệ mới này của những kẻ buôn bán ma túy buộc phải chấp nhận sự hiện diện của hàng trăm đối thủ cạnh tranh, những con nghiện luôn lang thang bất định, những thủ lĩnh băng đảng kiểu cũ vẫn đang ra sức tìm cách quay lại sân chơi, rồi không thể không tính đến cảnh sát đang xuất hiện nhan nhản khắp nơi trong khu vực. Bối cảnh ở đó chẳng khác gì miền Viễn Tây hoang dã - ai vì người nấy, tự thiết lập nên những quy tắc cho bản thân mình trong khi dẫn thân vào cuộc mưu sinh.

Có một số người không thể trụ được. Họ muốn sự trật tự, muốn có ai đó cho họ biết khi nào cần thức dậy đi làm. Những kẻ như vậy chẳng thể tồn tại được lâu trong thời đại mới. Nhưng lại có những người khác phát tài giữa tình trạng vô chính phủ và tự do này. Curtis thuộc về loại người thứ hai.

Thế rồi một ngày kia mọi sự thay đổi. Một tay gangster kiểu cũ có biệt danh “Bố Già” tiến hành một động thái nhằm khống chế việc tiêu thụ ma túy ở Southside Queens và đã thành công. Tay này cài cắm con trai Jermaine của mình tới khu vực lân cận nơi ở của Curtis, và tay con trai lập tức áp đặt luật lệ - thế là gia đình Bố Già đã có mặt tại đó để thiết lập trật tự cho công việc làm ăn. Jermaine sẽ bán những viên con nhộng có nắp màu đỏ với giá cực rẻ. Không ai có thể cạnh tranh với giá của anh ta, và bất cứ tay anh chị nào định thách thức anh ta sẽ bị dẫn mặt để khuất phục. Giờ tất cả đám này đều làm việc cho Jermaine.

Curtis cảm thấy điều này thật khó chấp nhận. Anh không thích bất cứ sự kiểm soát nào. Anh tiếp tục tìm cách tránh khỏi vòng kiểm tỏa gắt gao trong khu vực của Jermaine bằng cách bán thứ hàng riêng của mình một cách khôn khéo, nhưng Jermaine cùng đám đao búa của mình không ngừng rình rập anh. Cuối cùng bọn họ đã chơi anh một võ nặng nề, vậy là anh quyết định khôn ngoan nhất nên đầu hàng - ít nhất trong thời điểm hiện tại.

Jermaine thích tinh thần độc lập của Curtis và quyết định chiêu nạp chàng thanh niên vào dưới trướng, dạy dỗ anh về công việc anh sẽ phải làm. Jermaine đã trải qua một thời gian trong tù, và tận dụng thời gian này để học về kinh doanh và kinh tế. Anh ta dự định sẽ điều phối việc bán cocain theo một mô hình lấy cảm hứng từ một số tập đoàn thành công ở nước Mỹ. Anh ta nhắm tới kiểm soát việc phân phối ma túy trong khu vực thông qua giá hạ và nắm độc quyền hoàn toàn trong công việc làm ăn này - đó là quá trình tiến hóa tất yếu của mọi doanh nghiệp thành công, cho dù là những tập đoàn mới như Microsoft. Bản thân anh ta rất ghét mọi hình thức hỗn loạn trên đường phố - tình trạng đó ảnh hưởng xấu đến việc làm ăn và khiến anh ta cảm thấy bất an.

Một ngày nọ anh ta đích thân lái chiếc Ferrari màu đỏ của mình tới rủ Curtis đi cùng một chuyến. Anh ta lái xe tới khu Baisley Project gần đó, lúc này đang nằm trong tay Pharaohs, một băng nhóm làm ăn rất mạnh trong việc phân phối ma túy và khét tiếng về cách thức bạo lực của mình. Curtis chứng kiến vón tâm trạng lo ngại mỗi lúc một tăng trong khi Jermaine giải thích cho đám đầu đảng của băng này kế hoạch của anh ta cho khu vực lân cận. Anh ta sẽ không cho phép những kẻ phân phối độc lập cũng như các băng nhóm hoạt động ở khu vực lân cận lãnh địa của mình; băng Pharaohs cũng sẽ phải tôn trọng đường ranh giới này, nhưng anh ta đã tìm ra một cách khiến điều này đem lại lợi ích cho họ.

Sự ngạo mạn của anh ta ngày càng tăng lên. Có thể sau chuyến thăm, anh ta sẽ tiến hành một vài hành động bạo lực nào đó để cho băng Pharaohs thấy anh ta sẽ thực hiện những gì anh ta nói, nhưng Curtis có cảm giác không hay từ ngay chiều hôm đó. Trong những ngày tiếp theo, anh làm tất cả những gì có

thể để tránh phải gặp gỡ Jermaine. Y như rằng, một tuần sau Jermaine bị giết bởi những phát súng bắn vào đầu tại một con hẻm trong khu. Ai cũng biết kẻ nào đã ra tay và vì sao.

Trong những tháng kế tiếp, Curtis bỏ nhiều thời gian để ngẫm nghĩ về những gì đã xảy ra. Anh có thể nhìn thấy một phần của con người mình ở Jermaine. Bản thân anh cũng có những tham vọng lớn, muốn gây dựng một dạng đế chế cho riêng mình tại khu ổ chuột này. Với tất cả những sự cạnh tranh gặp phải trên đường phố, đây sẽ không bao giờ là một nhiệm vụ đơn giản. Tất nhiên khi đó một người như Jermaine sẽ quyết định rằng con đường duy nhất để tạo dựng một đế quốc như vậy là thông qua sức mạnh và thiết lập sự độc quyền. Nhưng Jermaine đã sống trong quá khứ, với những ý tưởng được hình thành trong tù từ những năm 1970, thời hoàng kim của những ông trùm ma túy. Anh ta đã tụt hậu so với thời cuộc, và trong dòng chảy tàn nhẫn của những khu ổ chuột, anh ta đã phải trả giá bằng tính mạng của mình.

Vào năm 2003, Curtis (lúc này đã được biết tới dưới biệt danh 50 Cent) đã xâm nhập vào giới tập đoàn của nước Mỹ, hoạt động bên trong Interscope Records và cộng tác với một số lượng ngày càng tăng các doanh nghiệp muốn hợp tác với anh. Xuất thân từ đường phố và không có chút nền tảng chính thống nào về kinh doanh, nên việc anh cảm thấy bị đe dọa trong môi trường mới này là điều hoàn toàn tự nhiên. Nhưng chỉ trong vòng vài tháng anh đã nhìn nhận mọi thứ rất khác - những kỹ năng mới anh từng hình thành cho mình ở khu ổ chuột đã chứng tỏ giá trị của chúng.

Điều mà anh nhận ra ở những nhân vật điều hành các doanh nghiệp có quan hệ làm ăn với mình thực sự gây sốc: bọn họ hoạt động theo những quy luật có vẻ như chẳng ăn nhập gì với các thay đổi khó tin đang diễn ra trong môi trường kinh doanh. Chẳng hạn như ngành công nghiệp đĩa đang bị hủy hoại dần bởi nạn sao chép lậu trên mạng, nhưng giới điều hành chỉ chăm chăm nghĩ đến chuyện làm sao giữ vững độc quyền cho mình về bản quyền và phân phối; bọn họ không thể thích nghi được với những thay đổi. Họ chỉ quan hệ nội bộ trong giới của mình - chứ không phải với cộng đồng khách hàng - vì thế những ý tưởng của họ chẳng thể nào chuyển biến được. Họ vẫn đang sống với quá khứ, nơi mọi mô hình kinh doanh đều đơn giản, và dễ kiểm soát. Họ cũng có cùng một cách thức tư duy như Jermaine, và trong suy nghĩ của 50 Cent đến ngày nào đó họ cũng sẽ phải chịu số phận tương tự.

50 Cent sẽ trung thành với những chiến lược trên đường phố trước đây của mình - anh sẽ chọn cho mình những vị thế thật linh động và chuẩn bị sẵn phương án dự phòng. Có nghĩa là dấn thân vào những lĩnh vực làm ăn không quen thuộc với một ca sĩ nhạc rap - thương hiệu nước giải khát Vitamin Water, một thương hiệu sách, cùng một quan hệ hợp tác với General Motors và Pontiac. Những sự liên kết này có vẻ thật lộn xộn và tùy tiện, nhưng tất cả

đều gắn với hình ảnh đầy hấp dẫn của bản thân anh mà anh đang tiếp tục định hình. Cùng một lúc, anh tiến hành năm hoạt động kinh doanh trong các lĩnh vực khác nhau; nếu một vụ làm ăn thất bại, anh sẽ học hỏi và tiếp tục tiến lên. Thế giới kinh doanh giống như một phòng thí nghiệm mà anh sẽ sử dụng để không ngừng thử nghiệm và khám phá. Anh sẽ hòa mình tiếp cận những người làm cho anh, ở mọi cấp bậc, cũng như với khán giả của anh, cho phép họ thay đổi các ý tưởng của anh. Tâm điểm của chiến lược linh động này sẽ là Internet, một không gian ảo hỗn độn với vô số cơ hội dành cho một kẻ năng động như anh.

Anh bắt đầu thiết lập trang web của chính mình mặc dù không hề biết rõ nó sẽ đi tới đâu. Thoạt đầu đó là nơi để quảng bá các video mới và đón nhận phản hồi của công chúng. Không bao lâu sau nó bắt đầu biến thành một mạng xã hội, tập hợp người hâm mộ của anh từ khắp thế giới. Trang web này cho anh không gian vô hạn để thương mại hóa thương hiệu của mình và theo dõi những thay đổi về tâm trạng của thính giả. Trang web của anh sẽ tiếp tục biến đổi như một cơ thể sống - anh không đặt ra bất cứ giới hạn nào cho sự biến đổi của nó.

Nhiều năm trôi qua, sau khi đã vươn ra ngoài âm nhạc tới nhiều lĩnh vực đa dạng nhất mà anh thích, 50 Cent đã có thể ngoái lại nhìn tất cả những người anh bỏ xa phía sau - những người điều hành hãng đĩa, những ca sĩ nhạc rap khác, cũng như các chủ doanh nghiệp đã bị lạc lối giữa những biến đổi nhanh chóng trong những năm đầu tiên của thế kỷ này, cả một bộ sưu tập những kẻ giống như Jermaine, những kẻ không hề có sự linh động. Cho dù những thay đổi diễn biến ra sao, anh vẫn tiếp tục phát tài trong môi trường của miền Viễn Tây hoang dã mới này, cũng như anh đã từng thành công trên đường phố.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

50 Cent là một nhân vật tôi đã sáng tạo nên. Không bao lâu nữa sẽ đến lúc cần xóa tên anh ta đi và trở thành một người khác.

50 CENT

Khi còn là những đứa trẻ, chúng ta bị bao quanh bởi quá nhiều điều lạ lẫm và không thể đoán trước - mọi người hành động theo những cách thức chúng ta chẳng tài nào hiểu nổi, những sự kiện không thể nào lý giải được. Đó là nguồn gốc gây ra cảm giác lo lắng sâu sắc. Chúng ta muốn thế giới quanh ta trở nên gần gũi, quen thuộc hơn. Những gì không thể lường trước được dần dần bị đầu óc chúng ta gắn liền với bóng tối, với sự hỗn loạn, với điều gì đó đáng sợ. Từ nỗi sợ hãi này, sâu thẳm bên trong chúng ta dần hình thành khao khát làm thế nào đó có được nhiều quyền kiểm soát hơn với người khác cũng

như với các sự kiện luôn tuột khỏi tầm tay của chúng ta. Cách duy nhất mà chúng ta biết để làm điều đó là tóm lấy, giữ chặt, lôi kéo, xô đẩy, thể hiện mong muốn của mình một cách trực tiếp nhất có thể để khiến người khác làm những gì chúng ta muốn. Năm tháng qua đi, điều này có thể trở thành một cách thức ứng xử ăn sâu bám rễ suốt đời - nó có thể tệ hơn khi chúng ta trưởng thành, nhưng về bản chất thì vẫn trẻ con như cũ.

Mỗi con người chúng ta gặp trong đời đều không ai giống ai, với nghị lực, tham vọng, và quá khứ của riêng họ. Nhưng vì muốn có nhiều ảnh hưởng hơn tới người khác, động thái đầu tiên của chúng ta thường là cố dồn đẩy họ tuân theo những tâm trạng và ý tưởng của chúng ta, hành động theo những cách thức quen thuộc khiến chúng ta cảm thấy dễ chịu. Mỗi hoàn cảnh trong cuộc sống đều khác biệt, nhưng từ điều này có thể luận ra được nỗi sợ hãi sự hỗn loạn, sợ hãi những gì còn chưa biết, về mặt thực chất, chúng ta chẳng thể nào khiến cho dòng sự kiện trở nên dễ lường trước hơn; nhưng về mặt nội tại chúng ta có thể tạo nên một cảm giác có được sự kiểm soát tốt hơn, bằng việc kiên định với một vài ý tưởng và niềm tin đem lại cảm nhận về sự liên tục và trật tự.

Khao khát có được sự kiểm soát này rất thường gặp ở tất cả chúng ta và là nguồn gốc của vô số rắc rối trong cuộc sống. Việc luôn trung thành với cùng ý tưởng, cùng cách thức hành động khiến chúng ta khó thích ứng hơn với những thay đổi tất yếu sẽ diễn ra trong cuộc sống. Nếu chúng ta cố gắng khống chế một tình huống bằng một dạng hành động theo hướng công kích, điều đó sẽ trở thành lựa chọn duy nhất của chúng ta. Chúng ta không thể nhượng bộ, thích ứng, hay ẩn nhẫn chờ thời - như thế sẽ có nghĩa là để tuột mất sự kiểm soát của mình, và chúng ta sợ điều đó. Chỉ có cách lựa chọn hạn chế như vậy sẽ khiến việc giải quyết vấn đề khó khăn hơn. Ép buộc người khác làm những gì mình muốn sẽ khiến họ bực bội - và tất nhiên họ sẽ phá hoại hay thẳng thừng chống lại ý muốn của chúng ta. Chúng ta sẽ nhận ra rằng mong muốn kiểm soát một cách chi li thế giới xung quanh mình sẽ đem lại kết quả thật trái ngược - càng cố gắng khống chế những gì tồn tại ngay xung quanh, chúng ta càng có nguy cơ để mất đi sự kiểm soát về lâu dài.

Phần lớn mọi người đều có khuynh hướng xem những dạng kiểm soát trực tiếp này chính là quyền lực - một cách để thể hiện sức mạnh, sự bền vững, hay tính cách. Nhưng thực tế lại hoàn toàn trái ngược. Những dạng quyền lực đó chỉ là những tính cách trẻ con yếu đuối, bắt nguồn từ nỗi sợ hãi mọi sự thay đổi và hỗn loạn đã thâm căn cố đế. Trước khi quá muộn, bạn cần chuyển hướng sang một khái niệm toàn diện hơn, hoàn toàn không bị ám ảnh bởi nỗi sợ hãi, về quyền lực - khái niệm nhấn mạnh sự linh động.

Cuộc sống có tốc độ và nhịp điệu riêng của nó, một dòng chảy vô tận của những thay đổi kế tiếp nhau, có thể trôi đi nhanh hay chậm. Khi bạn cố gắng

chặn dòng chảy này lại, dù chỉ trong tâm thức hay bằng hành động, với việc bám riết lay các sự kiện hay những người khác, bạn sẽ tụt lại sau. Những hành động của bạn sẽ trở nên lỗi thời vì chúng không nằm trong mối liên hệ với hoàn cảnh thực tại. Điều đó cũng giống như bơi ngược dòng chảy thay vì tận dụng nó để đưa bạn tiến về phía trước.

Bước đầu tiên, và cũng quan trọng nhất, là hãy rũ bỏ khỏi bạn sự cần thiết phải kiểm soát mọi sự một cách sát sao đến như vậy. Có nghĩa là bạn không còn nhìn nhận những thay đổi, những thời điểm hỗn loạn trong cuộc sống như thứ gì đó đáng sợ, và thay vào đó xem chúng như nguồn cảm hứng hay cơ hội. Trong một tình huống mà bạn muốn có khả năng gây ảnh hưởng tới người khác, động thái đầu tiên của bạn nên là nương theo sức mạnh đầy khác biệt của họ. Bạn cứ nhìn xem nó sẽ đem lại cho bạn điều gì, thích nghi với nó, rồi sau đó tìm cách điều chỉnh sức mạnh của họ đi theo hướng bạn muốn. Bạn hãy từ bỏ cách thức hành động cũ và điều chỉnh chiến lược cho mình tương thích với thực tế không ngừng thay đổi.

Nhiều khi chính những thứ có vẻ như hỗn loạn với chúng ta lại chỉ đơn thuần là một chuỗi sự kiện mới lạ và khó nhận thức. Bạn không thể luận giải được vẻ lộn xộn bề ngoài này nếu bạn là người luôn e dè và hay phản ứng, luôn cố gắng làm cho mọi thứ trở nên phù hợp với những khuôn mẫu chỉ tồn tại trong đầu bạn. Bằng cách hấp thu nhiều hơn những khoảnh khắc hỗn loạn này với một đầu óc cởi mở, bạn có thể nhìn thấy một khuôn mẫu, một lý do giải thích tại sao chúng lại diễn ra, và làm thế nào bạn có thể tận dụng chúng.

Một phần của khái niệm mới mẻ này bao gồm cả việc bạn sẽ thay những hình tượng cứng nhắc cũ vẫn được ví von với quyền lực - tảng đá, cây sồi, vân vân - bằng hình ảnh của dòng nước, yếu tố chứa đựng sức mạnh tiềm tàng nhất trong thiên nhiên. Nước có thể thích ứng với bất cứ thứ gì xuất hiện trên đường đi của nó, chảy vòng hay vượt qua bất cứ chướng ngại nào. Theo thời gian nó có thể bào mòn cả đá. Dạng sức mạnh này không có nghĩa là bạn chỉ đơn giản buông xuôi theo những gì cuộc đời đem đến cho bạn và trôi đi. Nó có nghĩa là bạn đưa dòng chảy của sự kiện theo hướng của bạn, làm cho nó góp thêm sức mạnh vào trong hành động của bạn, đem lại cho bạn đà tiến lên mạnh mẽ. Ở những nơi như những khu ổ chuột, khái niệm về dòng chảy phát triển hơn đâu hết. Trong một môi trường như vậy, những chướng ngại xuất hiện khắp nơi. Những người sống tại đó không thể thoát ly và tìm cho mình một cuộc sống tốt bên ngoài địa giới của khu vực họ sống. Nếu họ cố tìm cách kiểm soát quá nhiều thứ và trở nên quá hung hăng, họ sẽ có xu hướng khiến cuộc sống của bản thân trở nên khó khăn hơn và ngăn ngui hơn. Bạo lực họ khuấy động lên sẽ quay trở lại tấn công chính họ mạnh mẽ không kém.

Với quá nhiều hạn chế về mặt vật chất, những kẻ năng động trong môi trường đó đã học cách hình thành sự tự do về tinh thần. Họ không thể để đầu óc mình

bị ám ảnh bởi những cản trở. Những ý nghĩ của họ cần phải liên tục vận động - tạo ra những mối làm ăn mới, những cách xoay xở mới, những phương hướng mới trong âm nhạc và thời trang. Đó là lý do tại sao các xu hướng lại thay đổi nhanh đến vậy tại những khu ổ chuột, những thay đổi này thường lại là động lực để tạo ra những trào lưu văn hóa mới. Đối với những người xung quanh, những kẻ năng động cần phải thích ứng với tất cả sự khác biệt của họ, để thay đổi mặt nạ của mình cho phù hợp với mỗi tình huống, đánh lạc hướng sự nghi ngờ của mọi người (tất cả những kẻ năng động này cũng đều là những con tắc kè hoa lão luyện). Nếu bọn họ có thể duy trì được sự linh hoạt về tinh thần và xử thế này, họ sẽ cảm thấy có được mức độ tự do vượt ra ngoài khuôn khổ ràng buộc về mặt vật chất của những khu ổ chuột.

Ngay cả chính bạn cũng đang đối mặt với một thế giới đầy chướng ngại và hạn chế - một môi trường mới nơi sự cạnh tranh khắc nghiệt hơn, phức tạp hơn, càng thẳng hơn bất cứ thời điểm nào trước đây. Giống như những kẻ năng động chúng ta vừa đề cập tới, bạn buộc phải tìm cho mình tự do thông qua sự linh hoạt trong cách nghĩ, cũng như khả năng sáng tạo không ngừng của bản thân. Nó có nghĩa là sẵn sàng hơn với việc thử nghiệm, cố gắng thể nghiệm vài ba cách làm án khác nhau mà không sợ bị thất bại ở chỗ này hay chỗ khác. Cũng có nghĩa là bạn phải liên tục quan sát để hình thành nên phong cách mới, phương hướng mới mà bạn có thể đi theo, giải thoát mình khỏi bất cứ tình trạng trì trệ nào hình thành theo năm tháng. Trong một thế giới đầy rẫy những người quá gò bó trong cách nghĩ, tôn trọng quá khứ quá mức cần thiết, một khả năng linh hoạt như vậy đương nhiên sẽ chuyển hóa thành quyền lực cũng như nhiều không gian để hành động hơn.

Những người không biết sợ trong lịch sử đều thể hiện năng lực mạnh mẽ trong việc nắm bắt sự hỗn loạn và sử dụng nó cho mục đích của họ. Không thể đưa ra ví dụ nào rõ rệt hơn trường hợp của Mao Trạch Đông. Nước Trung Quốc vào những năm 1920 là một quốc gia đang đứng trước ngưỡng cửa của những thay đổi căn bản. Trật tự quân chủ cũ từng bóp nghẹt Trung Quốc suốt nhiều thế kỷ cuối cùng đã sụp đổ tan tành. Nhưng lo sợ sự hỗn loạn sẽ lan tràn trên một quốc gia rộng lớn đến vậy, hai đảng phái đang tranh đấu giành quyền kiểm soát - Quốc Dân Đảng và Đảng Cộng Sản - đều lựa chọn cố gắng kiểm soát tình hình hết mức có thể.

Quốc Dân Đảng khoác một diện mạo mới lên trật tự quân chủ cũ. Còn Đảng Cộng sản quyết định áp dụng vào Trung Quốc mô hình của Lenin - phát động một cuộc cách mạng vô sản, tập trung vào khu vực thành thị, kiểm soát các thành phố trọng yếu của đất nước, áp đặt sự tuân thủ nghiêm ngặt đường lối của đảng trong số những người ủng hộ. Cách này đã thành công tại Liên Xô, tạo ra trật tự trong một thời gian ngắn, nhưng không hề công hiệu tại Trung Quốc; cho tới cuối thập kỷ chiến lược này đã thất bại. Trước nguy cơ bị tiêu

diệt hoàn toàn, những người cộng sản quay sang Mao, người có một quan điểm khác hẳn về những gì cần phải làm.

Mao lớn lên tại một ngôi làng nhỏ, giữa cộng đồng nông dân đông đảo của đất nước. Một phần giáo dục thiếu thời đã cho phép ông tìm hiểu sâu những nguyên lý cổ xưa của Đạo giáo, trong đó nhìn nhận thay đổi như một bản chất của tự nhiên, và thuận theo những thay đổi này chính là nguồn gốc của mọi sức mạnh. Cuối cùng, theo Đạo giáo, bạn sẽ mạnh hơn khi có được sự mềm dẻo cho phép bạn thay đổi và thích nghi. Mao không sợ hãi trước kích thích rộng lớn và dân số đông đảo của Trung Quốc. Sự hỗn loạn diễn ra tại đó sẽ chỉ đơn giản là một phần trong chiến lược của ông. Ý tưởng của ông là tận dụng sự giúp đỡ của giới nông dân, như thế những người lính cộng sản có thể dễ dàng hòa mình vào vùng nông thôn rộng lớn như cá trong nước.

Ông sẽ không tấn công các trung tâm thành phố hay cố gắng chiếm giữ bất cứ vị trí cố định nào. Thay vào đó ông sẽ liên tục luân chuyển quân đội của mình, như thế lực lượng này có thể bốc hơi, tấn công rồi mất dạng, khiến kẻ địch không bao giờ biết đòn tấn công sẽ hướng vào đâu và nhằm mục đích gì. Lực lượng du kích này sẽ liên tục vận động, khiến cho đối phương không có được nơi nào yên ổn, tạo ra cho chúng cảm giác về sự hỗn loạn.

Trong khi đó phe Quốc Dân Đảng chính là hình mẫu của trường phái hoàn toàn đối lập, mang tính quy ước đến tận cốt lõi. Khi Mao tấn công họ với hình thái chiến tranh mới này của ông, họ đã không thể thích ứng được. Họ bám giữ lấy những vị trí chủ chốt, trong khi lực lượng cộng sản bao vây họ trên toàn lãnh thổ rộng lớn của Trung Quốc. Địa bàn kiểm soát của Quốc Dân Đảng dần co hẹp lại chỉ còn vài thành phố, và không bao lâu sau họ sụp đổ hoàn toàn; đó là một trong những cuộc đảo ngược tình thế chóng vánh đáng ghi nhận nhất trong lịch sử quân sự.

Hãy hiểu: không chỉ những gì bạn làm cần có một dòng chảy linh động, mà cả cách thức bạn tiến hành những việc đó. Bản thân các chiến lược, phương pháp của bạn trong việc giải quyết các vấn đề cần phải được điều chỉnh liên tục để tương thích với hoàn cảnh. Chiến lược chính là cốt lõi cho hành động của con người - chiếc cầu nối giữa một ý tưởng và việc hiện thực hóa nó. Những chiến lược này rất hay bị đông cứng lại thành các thông lệ khi người ta nhắm mắt bắt chước theo những gì đã từng có hiệu quả trước đó. Bằng cách giữ cho chiến lược của bạn bắt nhịp với thực tại, bạn có thể trở thành nhân tố của sự thay đổi, là người phá vỡ những phương cách hành động cứng nhắc, và thông qua quá trình đó có được sức mạnh lớn lao. Phần lớn người đời đều cứng nhắc và dễ dàng đoán trước được; điều đó khiến họ trở thành các mục tiêu dễ dàng. Những chiến lược linh hoạt, không thể lường trước được của bạn sẽ khiến họ phát điên. Họ không thể đoán trước hành động tiếp theo của bạn, cũng không thể hình dung ra được bản chất của bạn. Thường như thế đã là đủ

để họ phải bỏ cuộc hay gục ngã.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Những chiến thắng một người giành được trên chiến trường không thể lặp lại. Chúng được định hình để đáp lại những biến hóa vô tận của hoàn cảnh... Có thể vì điều này với nước, vì nước thay đổi dòng chảy của nó tương ứng với địa hình.

TÔN TỬ

Tất cả chúng ta đều từng cảm nhận được một đà thúc đẩy bản thân mình vào một thời điểm nào đó của cuộc đời. Có thể chúng ta làm một việc đánh đúng vào tâm lý của người khác và từ đó được ghi nhận. Sự quan tâm tích cực này cho chúng ta tự tin hơn mức bình thường, và điều này đến lượt nó lại thu hút người khác về phía chúng ta. Một khi đã trở nên đầy tự tin, chúng ta có thể thực hiện tiếp một hành động tích cực nữa. Cho dù nó không thực sự hoàn hảo, người ta sẽ có xu hướng bỏ qua những phần còn tỳ vết. Chúng ta đang có hào quang của thành công tỏa sáng quanh mình. Rất nhiều lần trong cuộc sống, một điều tốt đẹp có vẻ như sẽ kéo theo một điều tốt đẹp khác tới.

Xu thế này sẽ còn tiếp tục cho tới khi chúng ta làm gián đoạn dòng chảy, điều tất yếu sẽ diễn ra. Có thể chúng ta đã đi quá xa với một hành động làm hỏng mất sức quyến rũ của mình, hoặc chúng ta cứ lặp đi lặp lại mãi cùng một vở diễn và công chúng trở nên nhàm chán với chúng ta, chuyển sự chú ý sang một người khác. Ngay lập tức đà cản theo hướng ngược lại sẽ ảnh hưởng lên chúng ta. Những biểu hiện thiếu tự tin của chúng ta sẽ bị phơi bày; những khiếm khuyết nhỏ trước đây chẳng ai để tâm đến giờ bỗng chốc trở thành chuyện tày đình. Chúng ta bị rơi vào một bước thất cơ lỡ vận và cảm giác trầm uất thất vọng khiến chúng ta càng trở nên trơ ỳ, thiếu sức bật.

Ở hai thái cực đối lập của bức tổng phổ đó, chúng ta nhận thức được hiện tượng, nhưng lại nhìn nhận nó như một thứ gì đó huyền bí, nằm ngoài sự kiểm soát và luận giải của lý trí. Nhưng thực ra điều này chẳng hề huyền bí như chúng ta nghĩ. Chính giữa mỗi dòng chuyển động theo đà này, thông thường chúng ta cảm thấy mình cởi mở hơn; chúng ta tự cho phép mình vận động theo dòng chảy. Sự tự tin chúng ta có khi mọi việc xuôi chèo mát mái khiến người khác phải tránh đường hay gia nhập hội cùng chúng ta, khiến cho hành động của chúng ta có thêm sức mạnh. Có những thời điểm một cảm giác khẩn cấp - chúng ta buộc phải thực hiện điều gì đó - thúc đẩy chúng ta hành động một cách đặc biệt mạnh mẽ, kiên quyết, và điều này khởi động một đà tiến thuận lợi. Đồng hành với nó thường là cảm giác chúng ta chẳng có gì nhiều để mất khi thử làm điều gì đó thật táo bạo. Có thể khi cảm thấy đang ở

trong tình thế tuyệt vọng, chúng ta thả lỏng mình ra và dám thử nghiệm.

Mỗi liên hệ gắn kết tất cả những yếu tố trên với nhau là có một sự cởi mở hình thành trong nội tại con người chúng ta, chúng ta chấp nhận dẫn bước vào một không gian vận động rộng lớn hơn. Phong cách sống của chúng ta trở nên tự do hơn, táo bạo hơn, và chúng ta vận động cùng dòng chảy của bối cảnh. Mặt khác, khi một đà vận động đã chững lại điều đó thường bắt nguồn từ một hành động của chúng ta, như kiểu tự bắn vào chân mình một cách vô thức. Chúng ta phản ứng chống lại sự thả lỏng này, xuất phát từ nỗi sợ không biết nó sẽ dẫn ta tới đâu. Chúng ta trở nên bảo thủ và dòng chảy năng lượng trong chúng ta chững lại, chậm chạp chuyển hóa thành sự tù hãm và thất vọng. Bằng nhiều cách thức, chúng ta chính là người kiểm soát hiện tượng đang xét tới, nhưng sự kiểm soát này chỉ được kích hoạt ở một cấp độ lý trí phù hợp.

Hãy hiểu: những đà thăng tiến trong cuộc sống xuất hiện cùng với sự tăng lên của mức độ linh hoạt, từ sự sẵn sàng muốn cố gắng nhiều hơn nữa, vận động theo một cách thức ít gò bó hơn. Ở nhiều cấp độ điều này rất khó diễn đạt bằng từ ngữ, nhưng thông qua việc hiểu thấu quá trình, có ý thức rõ ràng hơn về những yếu tố hiện hữu, bạn có thể chuẩn bị cho đầu óc mình luôn ở tư thế sẵn sàng, có khả năng tận dụng tốt hơn bất cứ động thái tích cực nào trong cuộc sống của mình. Hãy gọi đây là sự tạo đà một cách có tính toán. Nhằm vào mục đích này, bạn cần phải thực hành và làm chủ được bốn hình thái dòng chảy dưới đây.

DÒNG CHẢY CỦA SUY NGHĨ

Khi Leonardo da Vinci còn trẻ (vào giữa thế kỷ XV), tri thức đã bị đóng khuôn thành từng ngăn một cách cứng nhắc, ở một ngăn, chúng ta có triết học và triết học kính việ; ở một ngăn khác là các loại nghệ thuật, vốn được xem như những hiểu biết đơn giản hơn; và ở một ngăn khác nữa là khoa học, vào thời điểm đó kỳ thực vẫn chưa nghiêng nhiều về thực hành, ở ngoài rìa là tất cả các dạng tri thức đen tối - các dạng ma thuật huyền bí.

Da Vinci là con ngoài giá thú của một chưởng lý, và do địa vị xã hội hèn kém này, ông không thể được hưởng nền giáo dục chính thống; tất cả những thực tế này hóa ra lại ẩn chứa một may mắn lớn lao. Đầu óc của ông hoàn toàn tự do khỏi những định kiến và phân loại cứng nhắc về tri thức đang thăng thế vào thời kỳ đó. Ông vào học nghề tại xưởng của nghệ sĩ danh tiếng Verrocchio. Và cùng với việc ông bắt tay vào học hội họa, một quá trình cũng được khởi động dẫn tới việc hình thành nên một trong những bộ óc độc đáo nhất trong lịch sử nhân loại.

Những kiến thức có được về một lĩnh vực hiểu biết chỉ càng thổi bùng lên

trong da Vinci một khao khát vô bờ muốn học hỏi thêm điều gì đó trong các lĩnh vực có liên quan. Học hội họa dẫn tới học về tạo hình nói chung, rồi dẫn đến sự quan tâm dành cho ngành kiến trúc - từ đó ông chuyển sang học các kỹ nghệ; tạo nên các cỗ máy chiến tranh và các chiến lược; quan sát các loài động vật và cơ chế vận động có thể áp dụng được vào công nghệ; nghiên cứu các loài chim và khí động học, giải phẫu cơ thể động vật và người, mối quan hệ giữa cảm xúc và tâm lý... Dòng chảy ý tưởng không thể tin nổi này thậm chí còn xâm nhập cả vào những lĩnh vực vẫn bị xem là đen tối. Đầu óc của ông không chấp nhận bất cứ biên giới nào; ông tìm kiếm những mối liên hệ giữa tất cả các hiện tượng tự nhiên. Theo hướng này, ông là một người đi trước thời đại, là vĩ nhân thực sự đầu tiên của thời Phục hưng. Những khám phá của ông trên nhiều lĩnh vực khác nhau tạo nên một đà tiến - sức mạnh của khám phá này dẫn tới khám phá khác. Nhiều người không thể hiểu được ông và xem ông là một kẻ lập dị, thậm chí không đáng tin cậy. Nhưng những nhà bảo trợ có địa vị như vua Pháp Francois I, thậm chí cả Cesare Borgia đều nhận thức được tài năng của ông và tìm cách khai thác nó.

Ngày nay chúng ta đã thoái lui trở lại một tình cảnh giống như thời kỳ Tiền Phục hưng. Một lần nữa tri thức lại bị đóng khuôn vào những thể loại cứng nhắc, các nhà trí thức tự khép mình trong những tòa tháp ngà riêng của họ. Những người thông minh được đánh giá là nghiêm túc dựa trên mức độ họ đi sâu vào một lĩnh vực nghiên cứu, nhấn quan của họ trở nên ngày càng thiếu cận. Một người nào đó vượt qua sự phân định cứng nhắc này chắc chắn sẽ bị xem là một kẻ hời hợt. Sau trường đại học, tất cả chúng ta đều được khuyến khích chuyên môn hóa, học thật tốt một thứ và bám dính lấy nó. Cuối cùng chúng ta sẽ bóp nghẹt chính mình bởi sự chật chội trong các mối quan tâm của chúng ta. Với tất cả những hạn chế này, hiểu biết không còn một dòng chảy nào dẫn vào nó. Cuộc sống không hề chia ra thành những thể loại như vậy; đây chỉ là những quy ước mà chúng ta vẫn chấp nhận một cách vô thức.

Da Vinci vẫn luôn là biểu tượng và niềm cảm hứng cho một dạng tri thức mới. Trong dạng tri thức này, điều quan trọng là mối liên hệ giữa các sự vật chứ không phải những gì tách rời chúng. Trí óc cũng có một đà tiến riêng của bản thân nó; khi được kích thích và khám phá ra một điều mới mẻ, nó thường có xu hướng tìm ra những chủ đề khác để nghiên cứu và khai sáng cho chính mình. Tất cả những phát kiến vĩ đại nhất trong lịch sử đều bắt nguồn từ sự cởi mở với khám phá, một ý tưởng dẫn tới một ý tưởng khác nhiều khi xuất phát từ một lĩnh vực không hề có liên hệ. Bạn cần phát triển tinh thần này cũng như khao khát học hỏi cho bản thân. Điều này khởi nguồn từ việc mở rộng các lĩnh vực bạn thâm nhập vào để khám phá và quan sát, để cho bản thân bạn đồng hành với những gì bạn khám phá được. Bạn sẽ thấy mình đi tới những ý tưởng không hề trông đợi trước, loại ý tưởng thường dẫn tới những phương cách hành động mới hay cơ hội mới. Nếu lĩnh vực bạn đang làm việc đã trở

nên khô kiệt, bạn cần phải phát triển suy nghĩ của mình theo những xu hướng khác mà giờ bạn có thể khai thác. Có cách thức tư duy như vậy sẽ giúp bạn luôn nghĩ ra cách vượt qua bất cứ trở ngại nào và giữ vững đà tiến trong sự nghiệp của mình.

DÒNG CHẢY CỦA CẢM XÚC

Về bản chất chúng ta là những tạo vật có cảm xúc. Đó là cách thức tức thời để phản ứng lại các biến cố; chỉ sau đó chúng ta mới có khả năng nhận ra những phản ứng theo cảm xúc như thế có thể cực kỳ nguy hại và cần phải được kiểm soát. Bạn không thể xóa bỏ phần bản chất con người này của mình, và cũng đừng nên cố làm như thế. Nó giống như một dòng chảy sẽ tấn công bạn còn dữ dội hơn nếu bạn tìm cách ngăn cản. Điều bạn muốn là dòng cảm xúc vô tiền khoáng hậu luôn ngày đêm tấn công bạn trở nên vô hiệu, vậy đừng bao giờ lưu giữ lại bất cứ cảm xúc nào quá lâu. Bạn có khả năng cho qua bất cứ dạng cảm giác gây ám ảnh nào. Nếu ai đó nói điều gì làm bạn bận lòng, bạn sẽ tìm một cách nào đó để vượt nhanh qua cảm giác đó - hoặc bỏ qua cho họ, làm cho nó ít nghiêm trọng hơn, hay đơn giản là quên biến điều đó đi.

Quên lãng là một kỹ năng mà bạn cần hình thành cho mình để có được dòng chảy của cảm xúc. Nếu bạn không thể không cảm thấy bức bối hay ghê tởm trong một khoảnh khắc, hãy đặt dấu chấm hết ngay. Với cảm xúc này, đừng để nó lưu lại tới ngày hôm sau. Khi bạn bám lấy những cảm xúc kiểu này, sẽ chẳng khác gì tự bịt mắt mình lại. Trong suốt quãng thời gian đó, bạn chỉ nhìn thấy hay cảm thấy những gì mà cảm xúc đó áp đặt cho bạn, vậy là bạn tụt hậu lại sau so với dòng sự kiện. Đầu óc bạn sẽ chững lại trước những cảm giác thất bại, thất vọng, hay hoài nghi, và chúng đem đến cho bạn tình trạng chẳng thoải mái gì của một kẻ lạc điệu với thời điểm mình đang sống. Nếu không nhận thức được điều này, mọi chiến lược của bạn đều bị ảnh hưởng bởi các cảm xúc, khiến bạn xa rời khỏi cuộc chơi.

Để chống lại tình trạng này, bạn cần học cách lấy lại cân bằng. Khi bạn hoảng sợ, hãy buộc mình phải hành động một cách táo bạo hơn bình thường. Khi bạn cảm thấy căm ghét cực độ, hãy tìm một điều gì đó bạn yêu thích hay ngưỡng mộ cho phép bạn tập trung cao độ vào đó. Một cảm xúc mạnh có xu hướng loại bỏ đi một cảm xúc mạnh khác và giúp bạn vượt qua nó.

Thoạt trông thì những cảm xúc mãnh liệt về tình yêu, căm hận, hay giận dữ có thể được sử dụng để thúc đẩy bạn tiến tới một dự định nào đó, nhưng đây chỉ là một ảo tưởng. Những cảm xúc đại loại như vậy gây ra cho bạn một cơn bùng nổ nhất thời, nó sẽ nhanh chóng xẹp xuống và đưa bạn xuống vực thẳm theo cùng một kiểu như vừa đưa bạn lên cao. Thay vào đó, bạn muốn có một đời sống tình cảm cân bằng hơn, với ít thăng trầm hơn. Điều đó không chỉ

giúp bạn giữ được trạng thái vận động và vượt qua những trở ngại lật vật, mà nó còn tác động tới cách người khác nhìn nhận về bạn. Họ dần sẽ xem bạn như một người vẫn giữ được bình tĩnh dưới sức ép, một bàn tay kiên nghị, và họ sẽ hướng về bạn để tìm người lãnh đạo. Giữ cho mình sự vững vàng kiên định như thế sẽ giúp cho dòng chảy tích cực tiếp tục lưu chuyển.

DÒNG CHẢY XÃ HỘI

Làm việc với người khác ở bất cứ mức độ nào cũng có thể trở thành một chuyện rắc rối. Họ mang sự khác biệt của họ, cách thức tư duy của họ vào dự án chung, cũng như thời gian biểu của riêng họ. Xu hướng tự nhiên của một người lãnh đạo là kiềm hãm những khác biệt này và buộc tất cả mọi người phải theo ý mình. Dường như đây là điều mạnh mẽ nhất có thể làm được, song trên thực tế nó bắt rễ từ nỗi sợ hãi những gì không thể dự đoán trước vốn ám ảnh chúng ta từ thời thơ ấu. Và rốt cuộc nó sẽ trở nên phản tác dụng, vì những người làm việc cho bạn ngày càng ít bỏ công bỏ sức cho nhiệm vụ của họ. Sau cơn phấn khích ban đầu dành cho dự án, sự bất mãn của những người làm công có thể nhanh chóng triệt tiêu mọi đà phát triển mà bạn đã tạo nên.

Trong giai đoạn đầu sự nghiệp của mình, đạo diễn vĩ đại người Thụy Điển Ingmar Bergman đã áp dụng cách tiếp cận độc đoán này trong mối quan hệ với các diễn viên của mình; nhưng rồi ông bắt đầu không hài lòng với kết quả nó đem lại và quyết định thử nghiệm thứ gì đó khác biệt. Ông dùng các bức ký họa để thể hiện kịch bản cho một bộ phim, bỏ trống hầu như hoàn toàn phần lời thoại. Sau đó ông kêu gọi các diễn viên mang ý tưởng và kinh nghiệm của chính họ vào phần nền này, hình thành nên các lời thoại phù hợp với cảm xúc của họ. Điều đó sẽ đem lại sức sống từ bên trong cho kịch bản, và nhiều khi đòi hỏi phải viết lại một phần cốt truyện. Bằng cách làm việc với các diễn viên ở mức độ này, Bergman sẽ nắm bắt được tinh thần của họ, phản ánh lại sức sống của họ như một cách giúp họ thoải mái và cởi mở hơn. Theo đà phát triển của sự nghiệp, ông ngày càng chấp nhận xu hướng này mạnh dạn hơn, và kết quả thật đáng ngạc nhiên.

Các diễn viên dần dần đều ưa thích cách làm việc đó, cảm thấy họ thực sự là người trong cuộc và có nhiều tiếng nói hơn; họ muốn được làm việc với ông, và sự nhiệt tình của họ được chuyển tải vào diễn xuất, lần sau luôn xuất sắc hơn lần trước. Các bộ phim của ông tạo ra được âm hưởng chân thực hơn, sâu sắc hơn so với những bộ phim được định hình quanh một khung kịch bản cứng nhắc. Cách làm việc của ông ngày càng được ưa chuộng khi ông tiếp tục tiến xa hơn với quá trình hợp tác này.

Bạn cần hướng tới một mô hình tương tự trong bất kỳ công việc nào có sự tham gia của một nhóm người. Bạn đưa ra dàn ý chung dựa trên kiến thức và

kinh nghiệm của mình, nhưng đồng thời để lại khoảng trống trong dự án để những người tham gia vào nó tự định hình. Họ sẽ tích cực và sáng tạo hơn, giúp cho dự án có được sức sống và sự chuyển biến. Bạn sẽ không đi quá xa trong quy trình này; bạn thiết lập sự kiểm soát tổng thể cũng như nhịp điệu của dự án. Chỉ đơn giản là bạn đã rũ bỏ được nhu cầu đáng sợ buộc bạn phải yêu cầu người khác làm đúng rầm rập những gì bạn muốn, về lâu về dài, bạn sẽ thấy khả năng điều khiển năng lực của người khác một cách mềm mỏng theo hướng của mình sẽ cho bạn một phạm vi kiểm soát rộng lớn hơn, trên cả hình thái cũng như kết quả của dự án.

DÒNG CHẢY VĂN HÓA

Vào những năm 1940, nghệ sĩ saxophone vĩ đại Charlie Parker đã một mình tạo ra một cuộc cách mạng trong thế giới của nhạc jazz, với việc sáng tạo ra thể loại giờ đây được biết đến dưới tên bebop. Nhưng ông chứng kiến nó dần dần trở nên quen thuộc trong jazz, và chỉ trong vòng vài năm ngắn ngủi ông không còn là hình mẫu tiên phong được những người mê nhạc jazz tôn thờ nữa. Các nghệ sĩ trẻ hơn đã nâng sáng tạo của ông lên những cung bậc mới. Điều này đã tác động rất tiêu cực đến ông, và ông bắt đầu đi xuống một cách chóng mặt rồi qua đời ở độ tuổi còn khá trẻ.

Nghệ sĩ trumpet Miles Davis là một thành viên trong nhóm của Parker, và ông đã phải tận mắt chứng kiến sự suy tàn này. Davis hiểu rõ bản chất của tình hình - jazz là một thể loại âm nhạc với sự linh hoạt cực cao và luôn trải qua những thay đổi ghê gớm về phong cách chỉ trong thời gian ngắn. Bởi vì nước Mỹ không trân trọng mà cũng chẳng quan tâm nhiều đến các nhạc công da đen của mình, những ai ở vào tình cảnh bị nhấn chìm bởi một trào lưu mới sẽ phải chịu một số phận bi thảm, giống như Parker. Davis thề sẽ vượt qua xu thế đó. Giải pháp của ông là không bao giờ đứng yên ở một phong cách. Cứ sau khoảng bốn năm, ông sẽ cải biên lại phong cách của mình một cách triệt để. Thính giả của ông sẽ buộc phải bắt kịp với những thay đổi đó và thường thì họ làm đúng như vậy.

Chẳng bao lâu sau suy nghĩ mang tính tiên tri này đã được hiện thực hóa, và ông được nhìn nhận như một người luôn bắt kịp các xu hướng mới nhất, và những bản nhạc mới của ông lập tức sẽ được nghiên cứu và cạnh tranh theo. Trong chiến lược của mình, Davis luôn thuê các nghệ sĩ thuộc thế hệ trẻ nhất làm việc cho ông, tận dụng tối đa sức sáng tạo đi cùng với tuổi trẻ. Bằng cách đó, ông tạo dựng nên một động lực ổn định giúp ông vượt qua được lối mòn xuống dốc thông thường trong sự nghiệp của một nghệ sĩ nhạc jazz, ông đã duy trì được quá trình không ngừng khám phá này trong hơn ba mươi năm, một điều chưa từng có tiền lệ trong thể loại âm nhạc ông theo đuổi.

Hãy hiểu: bạn tồn tại trong một thời khắc văn hóa nhất định, với dòng chảy và phong cách riêng của nó. Khi còn trẻ bạn nhạy cảm hơn với những thay đổi về sở thích này, nhờ đó nhìn chung bạn luôn theo kịp với thực tế. Nhưng khi bạn già đi, xu thế chung là bạn sẽ trở nên bị bó chặt với một phong cách đã lỗi thời, phong cách từng gắn bó với tuổi trẻ của bạn cùng những giây phút sôi động của nó. Nếu thời gian trôi qua đủ lâu, tình trạng đông cứng về phong cách của bạn sẽ có nguy cơ trở nên lỗi bịch; trông bạn sẽ giống như một hiện vật trong bảo tàng. Động lực của bạn sẽ chững lại khi người đời đi đến chỗ xếp loại bạn vào một quãng thời gian hẹp nào đó. Thay vì vậy, bạn cần tìm ra cách để định kỳ làm mới bản thân. Không phải bạn đang tìm cách bắt chước trào lưu thời thượng nhất - điều đó chỉ càng làm cho bạn thêm lỗi bịch. Bạn chỉ đơn giản khám phá lại sự chú tâm với những gì diễn ra quanh mình mà bạn từng có thời trẻ và kết hợp vào đó những gì bạn thích trên một tinh thần mới mẻ hơn. Bạn đang khám phá niềm vui khi định hình nên chính mình, tạo dựng cho mình một diện mạo mới. Điều duy nhất mà bạn thực sự cần phải sợ là trở Thành một thứ di vật về mặt xã hội và văn hóa.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Văn hóa phương Tây thường có xu hướng gắn liền sự mạnh mẽ của tính cách với sự kiên định. Những người thay đổi quá nhiều về ý tưởng và hình ảnh bản thân có thể bị xem là không đáng tin cậy, thậm chí là thâm hiểm. Người ta trân trọng những ai trung thành với quá khứ và một số giá trị vĩnh cửu. Mặt khác, những người thách thức và thay đổi những thói quen đã thịnh hành thường bị nhìn nhận là những kẻ phá hoại, ít nhất là trong khi họ còn sống.

Tác giả nổi tiếng người Florence Niccolò Machiavelli nhìn nhận những giá trị về sự kiên định và trật tự như các sản phẩm của một nền văn hóa bị ám ảnh bởi sợ hãi, là những thứ cần bị lật ngược lại. Theo quan điểm của ông, chính bản chất cứng nhắc, xu hướng luôn khẳng khẳng bám lấy một cách thức suy nghĩ hay hành động của chúng ta là nguồn gốc dẫn tới nỗi khổ cực cũng như sự vô dụng của con người ta. Một nhà lãnh đạo có thể giành được quyền lực thông qua những hành động táo bạo, nhưng khi thời thế thay đổi và đòi hỏi một phong cách thận trọng hơn, anh ta thường sẽ vẫn tiếp tục với cách tiếp cận táo bạo của mình. Anh ta không đủ mạnh mẽ để thích ứng; anh ta đã trở thành tù nhân cho bản chất cứng nhắc của mình. Điều đã nâng anh ta lên cao hơn những người khác giờ đây trở thành nguyên nhân khiến anh ta sụp đổ.

Những nhà lãnh đạo thực thụ, theo quan niệm của Machiavelli, phải là những người có thể tự định hình nên tính cách của họ, thể hiện những phẩm chất cần thiết vào mỗi thời điểm, và biết cách thay đổi phù hợp với hoàn cảnh. Những kẻ vẫn trung thành với một vài ý tưởng hay giá trị mà không xem xét lại mình

thường lại chính là những bạo chúa tệ hại nhất trên thực tế. Họ ép buộc những người khác phải tuân theo những nguyên tắc cứng nhắc gò bó. Họ đại diện cho những thể lực tiêu cực, kiềm hãm những thay đổi cần thiết cho bất cứ nền văn hóa nào để tiến hóa và thịnh vượng.

Sau đây là cách hành động mà bạn cần thực hiện: bạn nỗ lực một cách tích cực để vượt qua được bản chất cứng nhắc chúng ta vừa đề cập đến, chủ tâm thử nghiệm một cách tiếp cận khác, một phong cách khác so với những gì bạn đã quen thuộc, để có thể cảm nhận được một khả năng khác. Bạn sẽ đi tới nhìn nhận những thời kỳ ổn định và trật tự bằng con mắt hoài nghi. Mặt khác, những khoảnh khắc của sự thay đổi và những hỗn loạn bề ngoài chính là những lúc bạn phát triển mạnh mẽ - những thời khắc như thể khiến trí tuệ và tinh thần của bạn sống dậy. Nếu bạn đạt tới mức như vậy, bạn sẽ có trong tay sức mạnh lớn lao. Bạn không có gì phải sợ những thời điểm của sự chuyển giao thay đổi nữa. Bạn chào đón, thậm chí tự mình tạo ra chúng. Bất cứ khi nào bạn cảm thấy mình bám rễ bất động một chỗ, đó chính là lúc mà bạn phải thực sự cảm thấy sợ hãi.

Người ta ao ước được ổn định; thế nhưng chỉ khi nào họ chưa ổn định, chừng đó mới còn chút hy vọng dành cho họ.

RALPH WALDO EMERSON

CHƯƠNG 5: BIẾT DỪ TÍNH ĐÚNG LÚC - KHẢ NĂNG ĐỐI ĐẦU

Bạn sẽ luôn thấy mình ở giữa những kẻ gây hấn và những kẻ phá bình gián tiếp luôn tìm cách nào đó để gây hại cho bạn. Bạn cần phải vượt qua bất cứ nỗi sợ nào khi phải đối mặt với người khác, nếu không bạn sẽ thấy vô cùng khó khăn để khẳng định mình trước mặt những người khôn ngoan và thủ đoạn hơn. Trước khi quá muộn, bạn cần làm chủ nghệ thuật đối phó với sự lừa gạt, mách khốe, bạo lực một cách thẳng thừng vào thời điểm phù hợp. Bất cứ ai cũng hành động với các chuẩn mực đạo lý rất linh động mỗi khi lợi ích của bản thân họ có liên quan trực tiếp - bạn chỉ đang thực hiện điều này một cách có ý thức và hiệu quả hơn mà thôi.

CÁCH HÀNH ĐỘNG CỦA KẺ NĂNG ĐỘNG

Trong tất cả những giờ mà hấn không ngủ, hấn sống bằng sự thực tế và hiểu biết trong tiềm thức rằng nếu có lúc nào đó hấn buông lỏng mình, nếu có lúc nào đó hấn chững lại, những kẻ đói khát kia, những con cáo, những con chồn, lũ sói và từng bầy kèn kèn ranh ma đang lượn lờ xung quanh hấn sẽ không ngần ngại biến hấn thành con mồi.

MALCOLM X

Vào mùa hè năm 1994, Curtis Jackson quay trở về Southside Queens sau khi đã trải qua một thời gian trong chương trình cải tạo do tội buôn bán ma túy. Những con phố giờ đây chật chội hơn bao giờ hết với những gã bán lẻ ma túy đang cố kiếm ít tiền từ việc phân phối cocain.

Tương lai đột nhiên trở nên thật buồn thảm, u ám. Anh đã quyết định từ nhiều tháng trước sẽ tìm ra một cách để thoát khỏi công việc bán ma túy, nhưng kế hoạch của anh phụ thuộc vào khả năng kiếm được một khoản tiền kha khá và dành riêng ra để đầu tư cho một sự nghiệp âm nhạc.

Càng suy nghĩ về tình hình, Curtis càng cảm thấy bức bối. Có vẻ như dù cho anh xoay về hướng nào, người ta cũng tìm cách cản đường anh, kiềm hãm tham vọng của anh, hay dạy bảo anh phải làm gì. Họ làm ra vẻ như đang cố gắng giữ vững trật tự, trong khi trên thực tế điều đó chỉ để nắm giữ quyền lực trong tay họ và bám chặt lấy điều đó. Theo kinh nghiệm của anh, bất cứ khi nào anh muốn điều gì đó trong cuộc sống, anh không thể chấp nhận đóng vai một kẻ tử tế ngoan ngoãn; anh cần phải chủ động và mạnh mẽ. Không có gì

ngạc nhiên về việc anh cảm thấy có phần bứt rứt khi vừa bước chân ra khỏi tù và đang phải cố gắng thiết lập trở lại cuộc sống trước đây, nhưng điều mà anh thực sự sợ là bị mắc kẹt lại mãi mãi ở kiếp sống của một kẻ lang thang kiếm ăn trên đường phố. Lúc này chính là thời điểm cần phải tấn công, tỏ ra dữ tợn, và phá vỡ hệ thống đã được thiết lập chỉ để kiềm kẹp không cho những người giống như anh được ngóc đầu dậy.

Anh nhớ lại những tay anh chị xuất chúng mà anh từng biết trong khu vực. Một trong những chiến lược thành công nhất của bọn họ là “dàn cảnh”, một kiểu biến tướng của trò thả mồi lật lọng xưa rích. Bạn khiến những kẻ khác mất tập trung bằng một thứ gì đó đánh mạnh vào cảm xúc tâm lý của bọn họ, rồi nhân lúc họ không để ý tới mình, bạn nhanh tay chớp lấy thứ bạn muốn. Anh đã tận mắt chứng kiến mảnh này được thực hiện hàng chục lần, và sau một hồi ngẫm nghĩ về nó, anh đã tìm ra và thực hiện thành công kịch bản tuyệt nhất cho một màn đánh lạc hướng hoàn hảo. Đến khi đám mua bán ma túy vờ lẽ thì đã quá muộn. Curtis đã tiến xa trên con đường mua lấy tự do cho mình.

Mấy năm sau, Curtis (lúc này đã được biết tới dưới tên 50 Cent) đã tạo dựng được một con đường tới sự nghiệp của một ca sĩ nhạc rap. Anh đã có thỏa thuận với Columbia Records, và tương lai có vẻ tương đối sáng sủa. Nhưng 50 Cent không phải là một người bị hoa mắt trước những giấc mơ thông thường. Anh nhanh chóng nhận ra chỉ có nhiều cơ hội cho những người xuất sắc nhất, những người có thể thực sự hái ra tiền nhờ vào một sự nghiệp vững chắc trong lĩnh vực kinh doanh này. Bản thân anh, cũng như những người còn lại, đang phải chiến đấu để giành giật lấy chút chú ý; những người nghệ sĩ có thể đạt được thành công nhất thời với một bài hát đứng đầu bảng vào lúc này hay lúc khác, nhưng điều đó không thể lâu bền được, và họ không có đủ sức mạnh để thay đổi guồng quay này. Còn tệ hơn thế, 50 Cent đã chuốc vè cho mình một số kẻ thù trong ngành kinh doanh ca nhạc - anh là một kẻ năng động đầy tham vọng và tài năng. Không thiếu gì người ngờ vực và sợ anh. Họ bí mật vận động hậu trường để đảm bảo rằng anh không thể đi xa được trong ngành giải trí.

Như 50 Cent đã thấu hiểu, tài năng và thiện chí là hoàn toàn không đủ ở thế giới này; bạn không được khiếm sợ và phải có chiến lược. Khi gặp phải sự dửng dưng hay thậm chí sự thù địch công khai của người đời, bạn cần phải biết đương đầu và gạt họ ra khỏi con đường tiến của bạn bằng bất cứ biện pháp nào cần thiết, và đừng băn khoăn về chuyện có người này người kia không ưa bạn. Trong trường hợp này, anh tìm kiếm bất cứ cơ hội nào để tiến hành một bước đi thật táo bạo. Và rồi vào một buổi tối, một cuộc chạm trán tình cờ đã đem đến cho anh cơ hội đó.

Trong một hộp đêm ở Manhattan, 50 Cent đang nói chuyện với một người

bạn sống gần đó thì anh trông thấy tay rapper Ja Rule đưa mắt nhìn mình chăm chăm. Vài tuần trước đó, một “đồng nghiệp” cũ của 50 Cent đã cướp mấy món đồ trang sức của Ja Rule giữa ban ngày ban mặt; 50 Cent chờ đợi Ja tới kiểm chuyện. Nhưng thay vào đó anh ta lại quay đi nhìn chỗ khác, có vẻ như quyết định lờ họ đi. Điều này thật đáng ngạc nhiên. Ja Rule là một trong những ca sĩ nhạc rap nóng tính nhất trong ngành giải trí; anh ta đã gây dựng tiếng tăm cho mình bằng xuất thân là một tay gangster từ khu Southside Queens, những ca từ của anh ta cũng thể hiện rõ hình ảnh một kẻ cứng rắn. Anh ta cùng nhãn đĩa của mình, Murder Inc., đã liên kết với Kennet “Supreme” McGriff, cựu thủ lĩnh của Supreme Team, một băng đảng từng thống trị việc buôn bán ma túy ở New York những năm 1980. Và Murder Inc. đã cho Supreme một cánh cửa dẫn vào ngành kinh doanh âm nhạc, một thứ hoàn toàn hợp pháp cho phép ông ta tách khỏi quá khứ đen tối của mình.

Không một tay bán ma túy hay một gã gangster thực thụ nào có thể làm ngơ cho kẻ đã cướp giật của mình trắng trợn như vậy. Đối với 50 Cent điều này có nghĩa Ja chỉ là một kẻ lừa bịp, ca từ và hình ảnh anh ta trưng ra đều chỉ là diễn trò để kiếm tiền. Anh ta là một gã kiêu căng nhưng dễ dao động. Trong khi suy nghĩ về chuyện này, ý tưởng về một cú dàn cảnh ngoạn mục bắt đầu hình thành trong đầu anh, nó sẽ thu hút sự chú ý của mọi người và giúp anh vượt qua tất cả những kẻ đang chặn đường mình.

Những tuần sau đó 50 Cent bắt đầu tung ra những bài hát khiêu khích nhắm vào Ja Rule, trong đó mô tả anh ta như một gã gangster rởm làm bộ trong phòng thu, kẻ hát rap về những điều hãnh hạ chưa bao giờ trải nghiệm. Ja chắc hẳn cảm thấy phiền toái không ít, nhưng vẫn không đáp trả những lời chế giễu của 50 Cent. Rõ ràng là anh ta quá lớn để bận tâm tới những thứ nhỏ nhặt. Tuy nhiên, động thái tiếp theo của 50 Cent thì không thể lờ đi được. Anh tung ra một bài hát trong đó thuật lại chi tiết những hoạt động của những thủ lĩnh băng nhóm nổi tiếng nhất (trong đó có cả Supreme) ở Southside Queens những năm 1980. Khi bài hát trở nên phổ biến trên đường phố, nó khiến Supreme có khả năng phải đối mặt với sự chú ý mà ông ta cố tránh bằng được kể từ khi chuyển sang làm ăn hợp pháp. Điều này khiến ông ta nổi giận và nghi ngờ - 50 Cent sẽ làm gì tiếp theo đây? ông ta gây sức ép với Ja Rule, buộc anh ta phải đi săn tìm và tiêu diệt tên hãnh tiến này trước khi hãnh đi quá xa.

Giờ thì Ja bị buộc phải tìm tới anh. Anh ta cố làm mọi cách có thể để buộc 50 Cent phải im miệng; anh ta lan truyền những tin đồn tệ hại về quá khứ của 50 Cent, tìm cách ngăn chặn bất cứ hợp đồng phát hành đĩa nào mà anh có thể có. Vào một lần bắt gặp 50 Cent đang ở trong cùng phòng thu nơi anh ta đang có mặt, Ja cùng đám đàn em bắt đầu gây chuyện cãi vã. Ja muốn dùng cơ bắp và tiếng tăm của mình để dẫn mặt, nhưng điều này chỉ càng làm 50 Cent tăng

nhanh tần suất tung ra các bài hát khiêu khích. Anh gọi Ja là một “wank sta” - một kẻ muốn học đòi làm gangster. Anh nhại lại phong cách hát của đối thủ, cũng như ca từ và mọi thứ ở anh ta có liên quan tới hình ảnh của một gã cứng rắn. Những bài hát này đều cực kỳ chua cay, tàn nhẫn và trào lộng.

Dần dần, Ja trở nên càng lúc càng cáu bẳn khi những bài hát đó len lỏi lên radio, còn cánh nhà báo bắt đầu bỏ bom anh ta với những câu hỏi về 50 Cent. Anh ta buộc phải chứng minh sự cứng rắn của mình, rằng anh ta không phải là kẻ học đòi làm gangster, thế nên anh ta cũng tung ra những bài hát đả kích. Tuy nhiên những bài hát này không hề có sự hóm hỉnh, chỉ có bạo lực và sự hằn học. Mặc dù Ja không hề nhận ra, nhưng anh ta dần dần trở nên thủ thế và chẳng còn thú vị nữa.

Đĩa đầu tiên của 50 Cent được tung ra hầu như cùng thời điểm với một đĩa của Ja, và doanh số bán của nó đã hoàn toàn làm lu mờ đối thủ. Giờ đây anh đã trở thành ngôi sao, còn Ja bắt đầu mờ nhạt dần. Hài lòng với vai diễn mới của mình, 50 Cent ngừng tấn công, gần như vì thương hại đối thủ cũ của anh. Ja đã phục vụ xong cho mục đích của anh, và tốt hơn hãy để yên cho anh ta chìm vào quên lãng.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Theo như cách mà tôi đã học được, đưa nhóc nào trên sân trường không muốn đánh lộn luôn phải ra về với con mắt tím bầm. Nếu bạn thể hiện ra rằng bạn sẽ làm bất cứ điều gì để tránh rắc rối, thì đó chính là lúc bạn gặp phải rắc rối.

50 CENT

Cuộc sống bao hàm những trận chiến và những cuộc đối đầu không ngừng. Điều đó xuất hiện ở hai cấp độ. Ở cấp độ thứ nhất, chúng ta có những khát khao và nhu cầu, lợi ích của chính mình mà chúng ta muốn đạt được. Trong một thế giới cạnh tranh cao độ, điều đó có nghĩa là chúng ta cần tranh đấu cho bản thân, thậm chí có lúc phải gạt người khác ra khỏi chỗ của họ để dọn đường cho mình, ở cấp độ khác, luôn có những người hung hăng hơn chúng ta. Sẽ có lúc họ đi ngang qua con đường đời của chúng ta và tìm cách ngăn cản hay làm hại chúng ta. Ở cả hai cấp độ, ở thế công lẫn thế thủ, chúng ta cần phải hóa giải được sự đối kháng và thù địch của người khác. Đây là tấn bi kịch của nhân loại từ buổi bình minh của lịch sử, và không có sự tiến bộ nào thay đổi được điều này. Thứ duy nhất thay đổi là cách chúng ta xử thế trong những khoảnh khắc va chạm không thể tránh khỏi trong cuộc đời mình.

Trong quá khứ, người ta ưa thích giao tranh hơn. Chúng ta có thể thấy những biểu hiện của điều này trong đủ dạng hành động. Chẳng hạn như trong rạp

hát, với khán giả Âu-Mỹ vào thế kỷ XIX, việc công khai thể hiện sự phản đối các diễn viên hay chính vở diễn là rất phổ biến, thông qua việc hò hét, huýt sáo, hay ném đủ thứ đồ vật lên sân khấu. Những cuộc ẩu đả thường nổ ra tại rạp hát vì khác biệt ý kiến, - đây không phải một nguyên nhân khiến người ta lo ngại mà lại là một phần không thể thiếu tạo nên sự cuốn hút của hình thức giải trí này. Trong các chiến dịch vận động chính trị, việc những người ủng hộ các đảng phái khác nhau va chạm trên đường phố vì những khác biệt về lợi ích cũng được xem là bình thường. Người ta cho rằng nền dân chủ sẽ sôi động hơn khi cho phép bày tỏ sự bất đồng một cách công khai, như một thứ van an toàn để xả bớt sự kích động của con người.

Ngày nay chúng ta thường tìm thấy điều ngược lại. Nhìn chung chúng ta trở nên rụt rè hơn mỗi khi lâm vào thế phải đối đầu. Chúng ta thường tự mình gánh chịu nếu ai đó công khai tỏ ra bất đồng với chúng ta hay thể hiện một quan điểm đối lập với quan điểm của chúng ta. Chúng ta cũng trở nên ngần ngại hơn khi phải nói ra điều gì đó có thể làm méch lòng những người xung quanh, như thể lòng tự trọng của họ là thứ cực kỳ dễ bị tổn thương. Nền tảng ứng xử ngày nay có xu hướng xem tinh thần hợp tác là mẫu hình lý tưởng của nó; việc thể hiện sự dân chủ và công bằng có nghĩa là hòa hợp cùng những người khác, tìm cách điều chỉnh mình cho vừa vặn, và không được xù lông ra. Xung đột và va chạm gần như bị xem là hiện thân của cái ác; chúng ta được cổ súy cố gắng trở nên cung kính và dễ chịu. Nhưng bất luận thế nào đi nữa, phần động vật trong mỗi con người vẫn lưu giữ lại xung lực tấn công, và kết quả là nhiều người đã biến phần năng lượng này thành một kiểu ứng xử thiên về gây hấn một cách bị động, mà điều này chỉ khiến cho mọi sự thêm phức tạp.

Trong một bối cảnh như vậy, tất cả chúng ta đều phải trả giá. Khi đến thời điểm cần bộc lộ mặt tấn công của sức mạnh, trong đó chúng ta cần phải thực hiện những hành động mạnh mẽ và cần thiết để phục vụ cho lợi ích của mình, chúng ta thường do dự và không có được sự chắc chắn cần thiết. Khi phải đối phó với những kẻ gây hấn chủ động cũng như những tay chống phá một cách gián tiếp xung quanh mình, chúng ta có thể trở nên ngại ngùng đến khó tin; chúng ta muốn tin rằng bản chất con người là ưa hòa bình, rằng ai cũng có những mong muốn giống như chúng ta. Thường chúng ta chỉ hiểu ra sự đời không phải như vậy khi đã quá muộn. Việc thiếu khả năng đối phó với những điều không thể tránh khỏi trong cuộc sống là nguyên nhân gây ra vô số phiền toái. Chúng ta nỗ lực làm mọi cách để trì hoãn hay né tránh xung đột, và khi mâu thuẫn đã leo lên tới mức không thể chơi trò thụ động được nữa, chúng ta sẽ thiếu kinh nghiệm và thói quen để đối mặt thẳng thừng với chúng.

Bước đầu tiên để vượt qua điều này là nhận thức được rằng khả năng đối phó với xung đột là hàm số đánh giá sự chênh lệch giữa sức mạnh nội tại và mức

độ sợ hãi, và chẳng có gì liên quan tới tốt hay xấu. Khi bạn cảm thấy yếu đuối và sợ sệt, bạn có cảm tưởng mình không thể xử trí được bất cứ tình huống đối đầu nào. Có thể bạn sẽ suy sụp, để mất sự kiểm soát bản thân, hay bị tổn thương. Bạn nghĩ tốt hơn hãy giữ cho mọi thứ thật trơn tru đều đặn. Mục tiêu chính của bạn khi đó là làm cho mình được ưa thích, điều sẽ giúp cho bạn có được một kiểu lá chắn để che thân. (Rất nhiều kiểu cư xử vẫn được xem là tốt hay dễ chịu thực chất chỉ phản ánh nỗi sợ hãi ẩn sâu trong lòng).

Thật ra điều bạn muốn là cảm thấy mình luôn mạnh mẽ, chắc chắn từ bên trong. Thỉnh thoảng bạn sail sàng làm mất lòng người khác và bạn luôn thoải mái khi phải đọ sức với những người chống lại lợi ích của bạn. Từ một vị thế đầy sức mạnh như vậy, bạn có thể xử trí những trường hợp va chạm một cách hiệu quả, sẵn sàng dừ tính khi cần thiết.

Tuy nhiên, sức mạnh nội tại này không đến một cách tự nhiên. Nó đòi hỏi ít nhiều kinh nghiệm. Có nghĩa là trong cuộc sống hàng ngày của mình bạn cần phải buộc bản thân mình tranh đấu nhiều hơn bình thường - bạn đối đầu thẳng thừng với kẻ gây hấn thay vì né tránh hấn ta; bạn hình thành nên chiến lược và chủ động hướng tới điều gì đó bạn muốn thay vì chờ ai đó mang nó đến cho bạn. Thường bạn sẽ nhận ra rằng sự sợ hãi bên trong con người bạn đã phóng đại các hậu quả của cách ứng xử này. Bạn chỉ đang gửi tín hiệu tới những người khác rằng bạn có những giới hạn mà họ không được phép vượt qua, rằng có những lợi ích mà bạn sẵn sàng bảo vệ hay thúc đẩy. Bạn sẽ thấy mình rũ bỏ được cảm giác lo âu luôn ám ảnh mỗi khi phải đối đầu với ai đó. Bạn không còn bị trói buộc vào vẻ dễ chịu giả tạo luôn khiến thần kinh bạn phải căng như dây đàn. Trận chiến tiếp theo sẽ dễ dàng hơn. Sự tự tin bạn có thông qua việc xử trí những khoảnh khắc va chạm như thế sẽ lớn dần lên qua mỗi cuộc xung đột.

Tại những khu ổ chuột, người ta không có được sự xa xỉ cho phép ngồi bán khoản nghĩ ngợi xem người khác có thích mình hay không. Nguồn sống rất eo hẹp; ai cũng giành giật quyền lực và cố gắng chộp lấy tất cả những gì có thể. Đây là một cuộc chơi khắc nghiệt, không có chỗ cho những kẻ ngây thơ hay ngồi chờ sung rụng. Bạn học cách đoạt lấy những gì bạn cần và không hề cảm thấy tội lỗi khi làm như thế. Nếu có ước mơ và tham vọng, bạn biết rằng để thực hiện chúng, bạn cần phải chủ động, phải tạo ra được tiếng vang, thậm chí làm sứt đầu mé trán vài người trên con đường tiến thân. Và bạn luôn lường trước người khác cũng sẽ làm như vậy. Đó là bản chất con người, và thay vì phàn nàn, bạn chỉ có thể làm tốt hơn và cố gắng chăm lo cho chính mình.

Tất cả chúng ta đều đối diện với một cuộc cạnh tranh sôi động - mọi người quanh chúng ta đang vật lộn để đoạt lấy lợi ích của họ. Nhưng bởi vì cuộc chiến của chúng ta âm thầm và tế nhị hơn, chúng ta thường có xu hướng đánh mất cái nhìn về những khía cạnh tàn khốc của cuộc chơi. Chúng ta thường tỏ

ra quá tin tưởng - vào người khác, vào một tương lai sẽ đem tới những điều tốt lành. Chúng ta cũng có thể sử dụng sự thực tế và cứng rắn mà những người trưởng thành trong các môi trường sống khắc nghiệt sở hữu. Có thể kẻ ra một lần ranh chung đơn giản - tất cả chúng ta đều có tham vọng và những mục tiêu lớn lao cho mình. Chúng ta hoặc đợi một thời điểm hoàn hảo nào đó để thực hiện chúng, hoặc bắt tay ngay vào hành động. Hành động này đòi hỏi một lượng động lực nhất định theo hướng tấn công, chuyển hóa thành những phương cách khéo léo và sự sẵn sàng làm phật ý một vài người đứng chắn đường chúng ta. Nếu chờ đợi và cam chịu với những gì đang có, thì thường chúng ta làm vậy không phải do tốt tính hoặc dễ chịu mà vì run sợ. Chúng ta cần phải rũ bỏ sự sợ hãi và cảm giác tội lỗi để có thể tranh đấu cho mình. Chúng chẳng có ích lợi gì ngoài việc níu chân chúng ta lại.

Những kẻ không biết sợ trong lịch sử thường phải đối mặt với rất nhiều sự thù địch trong cuộc đời họ, và khi làm như thế họ đều khám phá ra vai trò tối quan trọng của thái độ trong việc đánh bại những đòn tấn công của người đời. Hãy thử nhìn vào Richard Wright, nhà văn gốc Phi đầu tiên có tác phẩm được xếp vào hạng bán chạy nhất trong lịch sử nước Mỹ. Cha ông đã bỏ rơi mẹ ông không lâu sau khi Wright chào đời năm 1908, và Wright chỉ biết đến sự nghèo khổ và đói khát khi còn là một đứa trẻ. Người chú sống cùng với mẹ con ông đã bị một đám đông da trắng hành quyết một cách man rợ, và gia đình ông (Wright cùng mẹ ông và người em trai) buộc phải chạy trốn khỏi Arkansas đi lang thang khắp miền Nam. Khi mẹ ông ốm nặng và trở thành tàn phế, ông bị chuyển từ gia đình nhận nuôi này sang gia đình khác, thậm chí trải qua một thời gian trong trại trẻ mồ côi. Thành viên của những gia đình nhận nuôi ông, bản thân họ cũng trong cảnh khốn cùng tuyệt vọng, thường xuyên đánh đập cậu bé. Những người bạn học cùng lớp, cảm thấy sự khác biệt của ông (cậu bé thích đọc sách và rất nhút nhát), đã không ngớt chế giễu và tẩy chay ông. Khi đi làm, những người chủ da trắng đã buộc ông phải chịu vô số sỉ nhục, như đánh đập hay đuổi việc mà không cần bất cứ lý do nào.

Những điều phải nếm trải đã tạo nên trong con người ông những tầng sợ hãi phức tạp. Nhưng khi ông đọc nhiều hơn những cuốn sách về thế giới rộng lớn và suy nghĩ thấu đáo hơn, một tính thần hoàn toàn khác biệt trỗi dậy trong ông - sự cần thiết phải nổi dậy, không chấp nhận thực tại. Khi một người bác đe dọa đánh ông vì một việc vặt vãnh, ông quyết định rằng mình chịu đựng đã quá đủ. Mặc dù mới chỉ là một đứa trẻ, ông cầm trong hai tay hai con dao cạo và nói với ông bác rằng ông đang chuẩn bị xuống phố đi đánh nhau. Từ đó trở đi ông không bao giờ bị người bác gây rắc rối nữa. Nhận ra sức mạnh có được từ thái độ này, ông biến nó thành một động thái có toan tính và kiểm soát hơn. Khi những điều kiện ở chỗ làm trở nên không thể chịu nổi, ông sẽ từ bỏ công việc - một biểu hiện của sự láo xược với những người chủ da trắng, những người này sau đó sẽ lan truyền câu chuyện đi khắp nơi. Ông không bận tâm

nếu người đời nghĩ ông là kẻ khác người - ông tự hào về điều đó. Cảm thấy mình sẽ bị kẹt cứng ở Jackson, Mississippi trong suốt phần đời còn lại, đồng thời cũng khao khát muốn thoát lên miền Bắc, ông trở thành một tên tội phạm - lần đầu tiên và cũng là lần cuối cùng trong đời mình - khi ông lầy trộm đủ tiền của đám chủ vẫn hành hạ ông để chuồn khỏi thị trấn, ông cảm thấy hành động của mình hoàn toàn có thể biện minh được.

Tinh thần này đã thấm sâu vào cuộc đời ông cho tới đoạn kết. Khi trở thành một nhà văn thành công định cư ở Chicago, ông cảm thấy những cuốn tiểu thuyết của mình đã không được công chúng da trắng hiểu đúng - họ luôn tìm ra một cách thức để làm giảm thông điệp gay gắt của ông về những định kiến sắc tộc, để thấy thứ mà họ muốn thấy trong các tác phẩm của ông. Ông nhận ra mình đã bị chững lại khi gọt giũa câu chữ của mình để cuốn hút họ. Ông cần phải một lần nữa vượt lên trên nỗi sợ khiến mình phải tìm cách làm vừa lòng người khác, và viết một cuốn sách không ai có thể hiểu nhầm được, một cuốn sách cũng giá buốt lạnh lẽo như chính cuộc sống mà ông từng biết. Và điều đó đã tạo nên *Native Son* (Đứa con xứ sở), cuốn tiểu thuyết nổi tiếng và thành công nhất của ông.

Điều mà Wright đã khám phá ra rất đơn giản: khi bạn quy phục về mặt tinh thần trước một kẻ gây hấn, hay một tình huống bất công vô lý, bạn sẽ chẳng tìm được cho mình dù chỉ một chút bình yên thực sự. Bạn khuyến khích người khác lấn tới hơn nữa, lấy đi của bạn nhiều hơn nữa, lạm dụng bạn vì mục đích của họ. Bọn họ cảm nhận được sự thiếu tự trọng của bạn, và họ cũng cảm thấy hoàn toàn biện minh được cho mình khi ngược đãi bạn. Khi bạn khúm núm, bạn sẽ chỉ thu về được cái giá rẻ mạt của sự thấp hèn. Bạn cần hình thành cho mình thứ ngược lại - một tinh thần chiến đấu xuất phát từ bên trong và không gì lay chuyển được. Bạn sẽ buộc người ta phải kiêng nể.

Đây chính là cách mà mọi sự trên đời diễn ra với bất cứ ai: người ta sẽ tước đoạt đi của bạn những gì có thể. Nếu họ đánh hơi thấy bạn là một kẻ cam chịu nhún nhường, họ sẽ lấn tới, lấn tới mãi cho tới khi họ áp đặt được vị thế của kẻ bóc lột, lợi dụng lên bạn. Có những người sẽ làm thế một cách công khai; một số khác láu cá hơn và gây hấn theo cách gián tiếp. Bạn cần cho họ thấy có những giới hạn không được phép vượt qua; bọn họ sẽ phải trả giá nếu toan tính dồn ép bạn. Điều này xuất phát từ thái độ của bạn - không sợ hãi và luôn sẵn sàng chiến đấu. Nó sẽ bộc lộ ra ngoài và có thể

nhận thức được thông qua cách thức hành động của bạn mà bạn không cần phải nói một lời. Theo một quy luật oái oăm của bản chất con người, ít cố gắng làm vừa lòng người khác hơn có vẻ như về lâu về dài sẽ khiến họ tôn trọng và cư xử với bạn tử tế hơn.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Vì cách mà chúng ta sống khác quá xa so với cách mà đáng ra chúng ta phải sống, nên ai từ bỏ những gì đã làm để thực hiện những gì cần phải làm thường sẽ phải ngộ ra rằng anh ta đang đưa mình tới chỗ hủy diệt thay vì sự sinh tồn. Một người mong muốn làm điều tốt trong mọi việc chắc chắn sẽ gặp phải tai họa khi ở giữa vô số người không hề tốt. Vì thế một đấng quân vương muốn giữ mình cần phải học cách để trở nên không tử tế, cũng như đưa ra quyết định có sử dụng hiểu biết đó hay không, tùy theo đòi hỏi của từng hoàn cảnh.

NICCOLÒ MACHIAVELLI

Khi nói tới đạo lý, hầu như tất cả chúng ta đều nhận thấy một sự chia rẽ trong ý thức của mình. Một mặt, chúng ta hiểu rõ sự cần thiết phải tuân thủ một số nguyên tắc xử thế cơ bản đã hình thành từ nhiều thế kỷ. Chúng ta dành cố gắng hết sức để chung sống với chúng. Mặt khác, chúng ta cũng cảm nhận được thế giới đã trở nên cạnh tranh hơn rất nhiều so với những gì cha ông chúng ta từng biết. Để tiến lên được trong thế giới này chúng ta phải sẵn sàng cho việc thỉnh thoảng lách qua nguyên tắc đạo đức đó, để biết cách lợi dụng các biểu hiện bề ngoài, để tạm thời “khóa kín” sự thật và tìm cách khiến chúng ta trông có vẻ tử tế hơn, để lôi kéo, sử dụng một vài người nhằm củng cố vị trí của chúng ta. Văn hóa, nhìn theo nghĩa rộng, phản ánh chính sự chia rẽ này. Nó nhấn mạnh các giá trị theo hướng hợp tác và đứng đắn, trong khi vẫn không ngừng kích động chúng ta trên truyền thông với vô số câu chuyện về những kẻ đã leo lên đỉnh cao nhờ biết xấu xa hoặc bạo ngược. Chúng ta vừa ghê sợ vừa bị thu hút bởi những câu chuyện như vậy.

Sự chia rẽ này tạo nên sự lúng túng thụ động trong các hành động của chúng ta. Chúng ta chẳng ai là vô cùng xuất sắc khi phải tỏ ra hoàn toàn tốt hay hoàn toàn xấu. Khi chúng ta phải thực hiện những hành động có hơi hướng thủ đoạn nhưng cần thiết, chúng ta luôn thực hiện một cách miễn cưỡng và với cảm giác tội lỗi. Chúng ta không rõ phải làm thế nào theo hướng này - khi cần phải tỏ ra hung hăng hơn, hay cần phải đi xa tới mức nào.

Tác giả nổi tiếng thế kỷ XVI người Florence Niccolò Machiavelli đã nhận thấy hiện tượng tương tự vào thời của ông, dù ở một cấp độ khác. Italy đã bị chia nhỏ với nhiều thành bang liên tục mưu đồ tranh giành quyền lực. Đây là một môi trường nguy hiểm và phức tạp cho những nhà cầm quyền. Khi đối mặt với một quác gia đối thủ, một ông hoàng cần phải cực kỳ thận trọng, ông ta biết rằng những đối thủ này sẽ làm bất cứ điều gì để đạt được lợi ích cho họ, kể cả việc bội ước với người khác để cô lập và tiêu diệt ông ta. Ông ta phải sẵn sàng để thực hiện bất cứ thủ đoạn nào nhằm bảo vệ quốc gia của

mình. Cùng lúc đó ông ta lại bị ràng buộc bởi các giá trị Kitô giáo, ông ta buộc phải đổi vai liên tục giữa hai tôn chỉ hành động - một cho đời tư và một cho trò chơi quyền lực. Điều này thật rắc rối. Không ai thực sự định nghĩa rõ những khía cạnh đạo lý trong việc làm thế nào bảo vệ được quốc gia của ông ta cũng như làm cho nó thịnh vượng. Nếu ông ta tỏ ra quá hung hăng, ông ta sẽ bị nhìn nhận như một kẻ xấu xa trên sân khấu quốc tế và không tránh khỏi thiệt thòi vì điều đó. Nếu ông ta quá tử tế và hiền lành, quốc gia của ông ta có thể bị một đối thủ thôn tính, khiến dân chúng của ông ta phải chịu lầm than.

Theo Machiavelli, vấn đề ở đây không phải là chuyện một nhà cầm quyền phải điều chỉnh nguyên tắc đạo lý của ông ta thuận theo hoàn cảnh - chuyện này thì ai cũng phải làm cả. Vấn đề nằm ở chỗ ông ta đã không làm tốt được chuyện đó. Rất nhiều lần một ông hoàng xử sự một cách bạo lực trong khi ông ta cần phải khôn khéo, hay ngược lại. Ông ta sẽ không thể nhận ra kịp thời rằng một quốc gia từng là đồng minh lúc này đang âm mưu chống lại mình, và hậu quả là câu trả lời của ông ta sẽ quá cực đoan. Khi một toan tính nào đó thành công, người ta thường có xu hướng bỏ qua một vài chiến thuật không lấy gì làm sạch sẽ mà bạn buộc phải viện đến; khi một toan tính thất bại, cũng những chiến thuật đó lại bị lôi ra sấm soi chỉ trích.

Một ông hoàng hay bất cứ nhà cầm quyền nào khác, đầu tiên và trước hết, cần phải thật hiệu quả trong những hành động của mình, và để làm được thế ông ta cần làm chủ nghệ thuật biết trở nên dữ tợn vào thời điểm nào và như thế nào. Điều này đòi hỏi một mức độ gan dạ cũng như linh hoạt nhất định. Khi tình thế bắt buộc, ông ta cần phải trở thành con sư tử - hung dữ và thẳng thừng trong việc bảo vệ quốc gia của mình, hay đoạt lấy điều gì đó để đảm bảo lợi ích của nó. Vào thời điểm khác, ông ta cần phải trở thành một con cáo - tạo ra con đường đi cho mình nhờ vào những thủ đoạn tinh vi cho phép nguy trang ý đồ tấn công của ông ta. Và cũng rất thường xuyên ông ta phải diễn vai chú cừu - một tạo vật nhu mì, cung kính, nhân hậu. Ông ta dữ tợn theo cách đúng đắn, phù hợp với tình thế, và thậm chí làm cho hành động của mình có vẻ chính đáng trong mắt công chúng, dành những chiến thuật hiểm ác hơn cho việc quyết đấu ngầm ngấm trong hậu trường. Nếu ông ta làm chủ được nghệ thuật để trở nên dữ tợn đúng lúc và sử dụng nó một cách điều độ, ông ta sẽ tạo nên nhiều hòa bình và quyền lực cho các thần dân của mình hơn hẳn so với một ông hoàng hậu đậu luôn cố gắng tỏ ra quá tử tế.

Đây cũng là mô hình cho cả chúng ta nữa. Ngày nay tất cả chúng ta đều giống như những ông hoàng đang phải cạnh tranh với hàng nghìn “quốc gia” đối thủ. Chúng ta có động lực tấn công, có khao khát quyền lực của chính mình. Những động lực này rất nguy hiểm. Nếu chúng ta hành động dựa trên chúng một cách thiếu tình tảo hoặc thiếu khôn ngoan, chúng ta có thể chuốc lấy vô vàn rắc rối cho mình. Chúng ta cần phải học cách nhận ra những tình huống

đòi hỏi những hành động tấn công (nhưng phải kiểm soát được), và phương thức tấn công nào (sử tử hay cáo) là phù hợp.

Tiếp sau đây là những đối thủ và hoàn cảnh mà bạn hay gặp nhất, trong đó đòi hỏi phải có một hình thức chiến thuật nhất định để bảo vệ bản thân hay giúp bạn tiến lên.

NHỮNG KẺ HUNG HĂNG

Vào năm 1935, có một số người thuộc cánh tả ở nước Mỹ trở nên bất bình với các cải cách của tổng thống Franklin Delano Roosevelt, được biết đến dưới tên Thỏa ước Mới. Họ tin rằng những cải cách này không đem tới kết quả đủ nhanh. Họ quyết định tập hợp lại để thành lập một đảng, sau này được biết tới dưới tên Đảng Liên hiệp, để quảng bá cho sự bất bình này. Họ chuẩn bị tham gia tranh cử chống lại FDR vào năm 1936, và xuất hiện nguy cơ họ sẽ có đủ sự ủng hộ để lái kết quả bầu cử theo hướng có lợi cho phe Cộng hòa. Trong nhóm này có Huey Long, vị thượng nghị sĩ tên tuổi theo phái dân túy của bang Louisiana, và Cha Charles Coughlin, vị tu sĩ Thiên chúa giáo sở hữu một chương trình phát thanh rất được ưa chuộng. Những ý tưởng của họ mang hơi hướng xã hội mơ hồ và thu hút được rất nhiều người đang cảm thấy bị tước đoạt hết mọi thứ trong cuộc Đại Suy thoái. Những cuộc tấn công của họ nhằm vào FDR bắt đầu có hiệu quả; chỉ số ủng hộ giành cho ông giảm xuống. Cảm thấy ngày càng thêm tự tin, họ công kích quyết liệt hơn, thường xuyên hơn trong chiến dịch vận động bầu cử của mình.

Trong tình thế này, FDR hầu như chỉ giữ im lặng, cho phép họ âm ỉ khắp nơi với những lời buộc tội và đe dọa. Các cố vấn của ông hoảng hốt; họ cảm thấy ông quá thụ động. Nhưng với Roosevelt, đó là một phần của kế hoạch - ông tin chắc rằng công chúng rồi sẽ phát chán những tràng công kích điếc tai của họ khi vài tháng trôi qua; ông cảm nhận được các phe phái bên trong Đảng Liên hiệp sẽ bắt đầu đấu đá lẫn nhau khi thời điểm bầu cử tới gần. Ông ra lệnh cho những người đại diện của mình không được công kích họ.

Cùng lúc đó, ông bắt tay vào hành động phía sau hậu trường. Tại Louisiana, ông sa thải hàng loạt người ủng hộ Huey Long đang làm việc trong chính quyền và thay thế bằng những người của phe mình, ông tiến hành những cuộc điều tra tỉ mỉ về những giao dịch tài chính mờ ám của thượng nghị sĩ. Về phần Coughlin, ông tìm cách cô lập ông ta khỏi những tu sĩ Thiên chúa giáo có địa vị khác, khiến ông ta trông giống như một kẻ quá khích lạc loài, ông đưa ra đạo luật buộc Coughlin phải có giấy phép hoạt động cho chương trình phát thanh của mình; chính quyền tìm ra các lý do để từ chối yêu cầu của ông ta và tạm thời buộc ông ta phải im lặng. Tất cả những động thái này khiến các đối thủ của FDR bối rối và hoảng sợ. Đúng như ông dự tính, Đảng Liên hiệp bắt

đầu chia rẽ, còn công chúng mất dần sự quan tâm. Roosevelt chiến thắng trong cuộc bầu cử năm 1936 với mức độ chênh lệch chưa từng có.

FDR đã hiểu được nguyên tắc cơ bản khi đối phó với những kẻ tấn công trực diện và dữ dội. Nếu bạn đối đầu trực diện với bọn họ, bạn buộc phải chiến đấu theo cách họ lựa chọn. Trừ khi tình cờ bạn cũng là một kẻ hung hăng, nhìn chung bạn sẽ ở vào thế bất lợi chống lại những kẻ có những ý tưởng đơn giản kết hợp với sức tấn công dữ dội. Tốt nhất hãy quyết đấu với loại người này theo cách gián tiếp, giấu kỹ ý định của bạn và thực hiện những gì có thể một cách kín đáo sau hậu trường - khuất khỏi tầm mắt công chúng - để tạo ra các chương ngại và gieo rắc sự bối rối. Thay vì phản ứng lại, bạn hãy để cho những kẻ công kích mình có khoảng trống để đi xa hơn với những hành động gây hấn của họ, khiến họ bộc lộ sơ hở trong quá trình đó và cung cấp cho bạn vô số mục tiêu đặt giá để tấn công. Nếu bạn tỏ ra quá chủ động và mạnh mẽ trong việc đáp trả, bạn sẽ có dáng vẻ của một người đang chống đỡ. Bạn đang đóng vai chú cáo để đối phó lại với phong cách sư tử của họ - giữ vững sự bình tĩnh và toan tính, làm tất cả những gì có thể để khiến họ bối rối hơn, thả mồi nhử để chia rẽ họ thông qua chính sự háng hái bất cẩn của bọn họ.

NHỮNG KẺ CÔNG KÍCH NGẤM NGẦM

Những gã này là bậc thầy trong việc nguy trang. Bọn họ thể hiện mình như những người yếu đuối tuyệt vọng, hay vô cùng đạo đức chính trực, hay cực kỳ thân thiện và dễ gây cảm tình. Điều đó khiến người khác khó có thể nhận diện được họ từ cái nhìn đầu tiên. Họ luôn gửi đi vô số tín hiệu hỗn hợp - thay đổi giữa thân thiện, lạnh lùng và thủ địch - để tạo nên sự bối rối và những cảm xúc đối nghịch nhau. Nếu bạn tìm cách chỉ trích cách cư xử của họ, họ sẽ dùng sự bối rối đó để khiến bạn cảm thấy có lỗi, như thế bạn chính là nguồn gốc của rắc rối. Một khi đã bị lôi vào màn kịch đó, với mọi cảm xúc của bạn bị họ cho vào vòng kiểm tỏa, bạn sẽ khó lòng dứt ra được. Chìa khóa ở đây là phải nhận diện được bọn họ đúng lúc để có hành động phù hợp.

Khi Đại quận chúa Catherine (Nữ hoàng Nga Catherine Đại đế tương lai) gặp vị hôn phu của mình, Peter, bà cảm thấy ông ta về bản chất vẫn chỉ là một đứa trẻ ngây ngô. Ông ta vẫn chơi lính chì và có một tính khí nóng nảy, hay hờn dỗi và ủ ê. Ngay sau đám cưới của họ vào năm 1745, bà bắt đầu phát hiện ra một khía cạnh mới trong tính cách của ông chồng. Khi chỉ có hai người với nhau họ khá hòa hợp. Thế nhưng sau đó bà nghe được từ những người thứ ba đủ mọi chuyện tồi tệ về việc chồng bà đã hối tiếc về đám cưới của họ cũng như việc ông này thích người hầu phòng của bà hơn chính vợ mình. Vậy bà phải tin vào cái gì đây -những câu chuyện đó hay sự ân cần vui vẻ của ông ta khi họ ở cạnh nhau? Sau khi ông ta trở thành Sa hoàng Peter III, ông ta

thường vui vẻ mời Catherine đến chỗ mình vào buổi sáng, nhưng sau đó lại tâng lờ bà. Khi người làm vườn của hoàng gia ngừng mang tới cho bà những loại quả bà ưa thích, bà phát hiện ra chính chồng mình đã ra lệnh như vậy. Peter đang làm đủ cách có thể để biến cuộc sống của bà thành địa ngục và làm nhục bà bằng những cách rất tinh vi.

Thật may Catherine đã sớm nhận ra ông ta là một kẻ mảnh khỏe bậc thầy, vẻ bề ngoài trẻ con rõ ràng chỉ là cách để đánh lạc hướng sự chú ý của người khác khỏi bản chất nhỏ nhen, đầy thù hận của ông ta. Bà tin rằng mục đích của nhà vua là tìm cách khiêu khích bà tới chỗ phạm phải một hành vi thiếu suy nghĩ cho phép ông ta cô lập hay gạt bỏ bà. Bà quyết định thu mình chờ thời cơ, cố tỏ ra vui vẻ hết mức có thể, và thu phục cho mình một số đồng minh quan trọng trong triều đình và quân đội; rất nhiều người trong số này cũng đã đi đến chỗ căm ghét Sa hoàng.

Cuối cùng, khi đã tin chắc vào sự ủng hộ của các đồng minh, bà thực hiện đảo chính để rũ bỏ mãi mãi ông chồng.

Khi tình thế đã rõ ràng với quân đội đứng về phía Catherine còn mình sẽ bị bắt, Peter bắt đầu van xin cầu khẩn bà: ông ta sẽ thay đổi cách sống của mình, và họ sẽ cùng nhau cai trị. Bà không trả lời. Nhà vua gửi tới một thông điệp nữa nói rằng ông ta sẽ thoái vị, nhưng chỉ khi ông ta được phép bình yên quay về lãnh địa của mình cùng tình nhân. Bà từ chối thương lượng. Nhà vua bị bắt và không lâu sau đó bị giết bởi một trong những người tham gia đảo chính, rất có thể dưới sự phê chuẩn của nữ hoàng.

Catherine là một người không sợ hãi điển hình. Bà hiểu rằng với những kẻ công kích ngấm ngầm, ta không được phép xúc động và để mình bị lôi kéo vào những mảnh khỏe của bọn họ. Nếu đáp trả theo cách gián tiếp, với cùng kiểu công kích ngấm ngầm như họ, ta sẽ dâng lợi thế cho đối phương - họ giỏi hơn ta trong trò chơi này. Hành động ngấm ngầm hay thủ đoạn sẽ chỉ càng kích thích sự bất an ở họ, làm sâu sắc thêm bản chất hay thù hận của họ. Cách duy nhất để đối phó với hạng người này là thực hiện những hành động mạnh mẽ, không khoan nhượng khiến họ không dám bày trò bậy bạ thêm nữa hoặc gạt bỏ họ khỏi cuộc chơi. Loại người này chỉ chịu khuất phục trước quyền lực và sức mạnh. Có đồng minh ở nấc thang quyền lực cao hơn cũng là một phương thức hữu hiệu để vô hiệu hóa bọn họ. Khi họ là cáo, bạn phải là sư tử, khiến cho bọn họ phải kiêng nể bạn. Họ nhận ra sẽ có hậu quả thực sự nếu dám tiếp tục cách hành xử của mình dưới bất cứ hình thức nào.

Để nhận ra những loại người kể trên, hãy tìm kiếm manh mối từ các kiểu ứng xử thật sự khác thường mà họ thể hiện - quá tử tế, quá nịnh nọt, quá đạo hạnh chẳng hạn. Đó thường là những chiếc mặt nạ để đánh lạc hướng chú ý đối với những mối quan tâm thật sự của họ. Ngay khi những người như thế có ý muốn xâm nhập vào cuộc đời bạn, hãy chủ động áp dụng những biện pháp

phòng vệ thích đáng.

NHỮNG TÌNH HUỐNG BẤT CÔNG

Vào khoảng đầu những năm 1850, Abraham Lincoln đi đến kết luận rằng chế độ nô lệ là một vết nhơ lớn trong nền dân chủ và cần phải được loại bỏ.

Nhưng khi ông quan sát bức tranh chính trị toàn cảnh, ông không khỏi băn khoăn: những chính trị gia cánh tả quá ảm ỉ và cao đạo - trong khi sốt sắng thúc đẩy quá trình xóa bỏ chế độ nô lệ, họ sẽ làm chia rẽ đất nước và các chủ nô có thể dễ dàng tận dụng sự chia rẽ về chính trị này để duy trì lối sống của họ trong nhiều thập kỷ. Lincoln là một con người rất thực tế - nếu mục đích của bạn là chấm dứt một tình trạng bất công, bạn cần phải tập trung vào kết quả, và điều đó đòi hỏi bạn phải có toan tính chiến lược, thậm chí phải biết lừa dối. Để chấm dứt chế độ nô lệ ông sẵn sàng làm hầu như bất cứ điều gì.

Ông khẳng định bản thân mình là chính trị gia phù hợp nhất cho công cuộc này. Bước đầu tiên của ông sẽ là đưa ra một cương lĩnh tương đối trung dung trước công chúng trong cuộc vận động tranh cử năm 1860 cũng như sau khi ông trúng cử tổng thống, ông tạo ra ấn tượng rằng mục đích chính của ông là duy trì sự thống nhất của Hợp chúng quốc; và ông sẽ dần dần loại bỏ chế độ nô lệ thông qua một chính sách ngăn chặn. Khi chiến tranh trở thành không thể tránh khỏi vào năm 1861, ông quyết định bày ra một chiếc bẫy rất khôn ngoan với phe miền Nam, dụ bọn họ tấn công pháo đài Sumter, hành động buộc ông phải tuyên chiến. Điều này khiến cho miền Bắc có vẻ là nạn nhân của sự khiêu khích. Tất cả các động thái trên đã được tạo ra để giữ cho sự ủng hộ dành cho ông tại miền Bắc luôn ở thế tương đối thống nhất - chống lại ông có nghĩa là chống lại những nỗ lực của ông để đánh bại miền Nam và duy trì Hợp chúng quốc, ông khi đó vẫn đề nô lệ được nhẹ nhàng đưa vào hậu cảnh. Lập trường thống nhất quốc gia bên phía ông khiến cho kẻ thù hầu như không thể gỡ ra được bất cứ thủ đoạn chính trị nào.

Khi chiều hướng chiến tranh ngả theo hướng có lợi cho miền Bắc, ông dần dần chuyển sang những lập trường triệt để hơn (được công bố trong bản Tuyên ngôn Giải phóng và bài Diễn văn Gettysburg của ông), vì biết rõ ông đã có đủ điều kiện để bộc lộ những mục tiêu thực sự của mình và tập trung hành động vào chúng. Dẫn dắt miền Bắc tới chiến thắng trong cuộc nội chiến, ông càng ở vị thế thuận lợi hơn để tiếp tục chiến dịch. Tự trung lại, nhằm đánh bại chế độ nô lệ, Lincoln đã chuẩn bị sẵn sàng để công khai điều khiển công luận bằng cách giấu kín dự định của mình, và sẵn sàng lừa gạt một cách công nhiên trong các động thái chính trị. Điều đó đòi hỏi sự gan dạ cao độ, cũng như sự kiên nhẫn từ phía ông, vì hầu như tất cả mọi người đã hiểu sai các dự định của ông để rồi chỉ trích ông là một kẻ cơ hội (Thậm chí đến tận

ngày nay vẫn còn những người suy nghĩ như vậy).

Khi đối mặt với một tình trạng bất công, bạn có hai lựa chọn. Bạn có thể lớn tiếng tuyên bố ý định của bạn muốn đánh bại những kẻ đứng đằng sau sự bất công đó, khiến cho bản thân bạn có vẻ cao thượng và tử tế trong tiến trình thực hiện. Nhưng kết cục, điều này thường có xu hướng dẫn tới sự phân hóa công chúng (cứ thêm mỗi người ủng hộ sự nghiệp mà bạn theo đuổi, bạn sẽ tạo ra một kẻ thù không đội trời chung), và điều đó khiến cho các ý định của bạn trở nên lộ liễu. Nếu kẻ thù của bạn đủ khôn khéo, điều đó sẽ khiến bạn gần như không thể đánh bại được họ. Hoặc nếu bạn thực sự muốn đạt kết quả, thay vì làm như trên bạn phải học cách diễn vai cáo, rời bỏ chủ nghĩa đạo đức thuần túy. Bạn phải cưỡng lại sự thôi thúc khiến bạn bị cảm xúc chi phối, và hoạch định ra những động thái chiến lược nhằm thu tóm sự ủng hộ của công chúng. Bạn phải thay đổi lập trường của mình cho phù hợp với hoàn cảnh, tìm cách dụ cho đối phương thực hiện những hành động cho phép bạn thu được nhiều cảm tình hơn. Bạn phải giấu kín ý định của mình. Hãy xem đây là một cuộc chiến - ngoại trừ bạo lực không cần thiết, hãy làm bất cứ điều gì cần thiết để đánh bại kẻ thù. Sẽ chẳng có gì cao thượng nếu thất bại khi một sự bất công tiếp tục thẳng thẽ..

NHỮNG TÌNH HUỐNG TÙ Hãm

Trong bất cứ việc gì, người ta thường nhanh chóng đưa ra các quy định và nguyên tắc chung cần phải tuân theo. Điều này thường cần thiết để tạo dựng thói quen về kỷ luật và trật tự. Nhưng trong phần lớn trường hợp, những quy định và nguyên tắc này lại khá tùy tiện - chúng được dựa trên một điều gì đó từng thành công trong quá khứ nhưng rất có thể không còn phù hợp nữa với hiện tại. Nếu điều này bị duy trì quá lâu, nó sẽ trở nên lỗi bịch và bóp nghẹt bất cứ phương thức tiến bộ mới mẻ nào. Trong những trường hợp như thế, điều cần thiết là phải tiêu hủy hoàn toàn những nguyên tắc chết cứng này, tạo ra không gian cho những cái mới. Nói cách khác bạn phải là một con sư tử mạnh mẽ, hung dữ hết mức có thể.

Đây chính là cách mà một số nghệ sĩ nhạc jazz da đen nổi tiếng - như Charlie Parker, Thelonious Monk, và Dizzy Gillespie - đáp lại những nguyên tắc cứng nhắc trong âm nhạc vào đầu những năm 1940. Từ sự tự do uyển chuyển trong những ngày đầu của mình, nhạc jazz đã trở nên cứng nhắc bởi các nghệ sĩ và thính giả da trắng. Những giai điệu đã trở nên phổ biến - big band, swing - bị khống chế và đưa vào khuôn khổ. Để kiếm tiền trong ngành biểu diễn, bạn buộc phải tuân thủ các quy luật khi biểu diễn và trình tấu những thể loại được ưa chuộng đó. Nhưng kể cả các nghệ sĩ da đen chấp nhận tuân theo nguyên tắc cũng vẫn bị trả công thấp hơn đáng kể so với các đồng nghiệp da trắng.

Cách duy nhất để vượt qua tình trạng bất công này là phá hủy nó bằng một tiết tấu giai điệu hoàn toàn mới, ở đây là một thể loại sau này được biết tới dưới tên bebop. Thể loại mới này đi ngược lại tất cả nguyên tắc đương thời. Tiết tấu âm nhạc mang hơi hướng hoang dã và ngẫu hứng. Khi nó trở nên phổ biến, thể loại này cho nghệ sĩ nhiều không gian hơn để trình diễn theo phong cách riêng của họ, cũng như có được ít nhiều sự kiểm soát với sự nghiệp của chính mình. Đến lúc này tình huống tủ hãm đã bị phá vỡ và con đường lại rộng mở cho những bước tiến ngoạn mục của nhạc jazz trong những năm 1950 và 1960.

Nói chung, bạn cần phải bớt cứng nhắc hay bị ám ảnh bởi những quy luật do người khác đặt ra. Chúng không nhất thiết phù hợp với thời đại bạn đang sống hay tính khí của bạn. Và bạn sẽ có được sức mạnh lớn lao khi là người khởi xướng nên một trật tự mới.

NHỮNG TÌNH THỂ VÔ VỌNG

Có những lúc trong cuộc sống, bạn lâm vào một tình thế tiêu cực không thể nào cải thiện được cho dù bạn cố làm gì đi nữa. Bạn có thể đang làm việc cho những người tính khí không thể nào chịu đựng nổi. Cách hành xử của họ dường như chẳng có mục đích nào khác ngoài việc áp đặt quyền lực của họ và khiến bạn khổ sở. Bạn làm chuyện gì cũng sai. Hay có thể là một mối quan hệ trong đó bạn liên tục bị buộc phải cứu giúp người kia. Tình huống này thường liên quan tới những kẻ luôn thể hiện ra rằng bọn họ là những nạn nhân yếu đuối cần được quan tâm giúp đỡ. Bọn họ tạo ra vô vàn rắc rối xung quanh mình. Cho dù bạn làm thế nào đi nữa, nhu cầu được cứu giúp của bọn họ vẫn tái diễn.

Bạn có thể nhận ra tính thể này qua nhu cầu cảm tính muốn tìm ra cách nào đó giải quyết vấn đề, trộn lẫn với cảm giác thất vọng hoàn toàn vì không tìm được một câu trả lời khả dĩ. Thực ra giải pháp khả thi duy nhất là chấm dứt mối quan hệ - không lý luận, không đòi co, không nhượng bộ. Bạn rời bỏ công việc (thể nào chả có công việc khác); bạn cắt đứt với người luôn dày vò bạn một cách dứt khoát nhất. Hãy chống lại việc cảm thấy có lỗi. Bạn cần phải giữ khoảng cách càng xa càng tốt, như thể họ không thể lây những cảm giác này sang bạn. Với bạn, họ xem như đã chết, có như vậy bạn mới tiếp tục được cuộc sống của mình.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Điều rắc rối đi kèm với những khoảnh khắc bạn ở vào thế đối đầu, cũng như

lý do chúng ta lại thường tìm cách lẩn tránh chúng, nằm ở chỗ chúng gây ra rất nhiều cảm xúc khó chịu. Bản thân chúng ta cảm thấy buồn khi ai đó cố gắng gây tổn thương hay làm hại chúng ta. Điều đó khiến chúng ta băn khoăn nghi ngờ chính bản thân mình và cảm thấy chông chênh. Liệu có phải chúng ta đáng bị như vậy xét theo khía cạnh nào đó không? Nếu chúng ta trải qua một vài khoảnh khắc khó chịu như vậy, chúng ta dần dần trở nên e dè. Nhưng thực ra đây là một vấn đề về nhận thức. Trong cơn bối rối nội tâm, chúng ta có xu hướng phóng đại những ý định tiêu cực của đối phương. Nói chung chúng ta cảm nhận các tình huống xung đột một cách quá cá nhân. Người ta ai cũng có những vấn đề khó xử cũng như những tổn thương họ phải mang theo mình từ khi còn thơ ấu. Đa số trường hợp khi họ làm điều gì đó có hại hay cản trở chúng ta, thực ra hành động đó không nhằm vào bản thân chúng ta. Nó xuất phát từ một vụ làm ăn chưa hoàn tất trong quá khứ, hay từ tình trạng thiếu tự tin sâu sắc. Hoàn toàn tình cờ, chúng ta đã đi ngang qua con đường đời của họ không đúng lúc.

Điều tối cần thiết là bạn phải hình thành cho mình cách nhìn ngược lại: cuộc sống vốn dĩ bao hàm những xung đột về lợi ích; người ta ai cũng có vấn đề riêng, lịch trình riêng của họ. và họ va chạm với bạn. Thay vì nhìn nhận điều này một cách cá nhân hay bận tâm đến ý định của người khác, bạn cần bắt tay vào hành động để tự vệ và tiến thân trong cuộc chơi cạnh tranh này, một đấu trường khắc nghiệt thực sự. Hãy tập trung chú ý vào những thủ đoạn của họ và cách thức để vô hiệu hóa chúng - chẳng có gì phải cảm thấy tội lỗi cả. Cách nhìn nhận bình thản, khách quan này sẽ giúp cho việc thiết lập chiến lược lý tưởng để đánh bại sự công kích của bọn họ trở nên dễ dàng hơn. Khi những cảm xúc của bạn không bị tổn hại trong những trận chiến này, bạn sẽ trở nên quen thuộc với chúng, thậm chí còn cảm thấy thú vị khi bản thân mình giao đấu một cách xuất sắc.

Trên võ đài, đối thủ của chúng ta có thể cấu xé chúng ta bằng móng tay, húc chúng ta bằng đầu và để lại một vết bầm tím, nhưng chúng ta không chỉ trích họ vì điều đó, cũng không bực bội với họ hay từ đó trở đi nhìn nhận họ như những kẻ thô bạo. Chúng ta chỉ cần để mắt đến họ... Không phải với sự căm ghét hay nghi ngờ. Chỉ cần giữ một khoảng cách hòa hoãn. Chúng ta cần phải làm như thế cả trong những lĩnh vực khác. Chúng ta cần phải bỏ qua cho những gì mà người so găng với ta làm, và chỉ tiếp tục giữ khoảng cách - không nghi ngờ hay căm ghét

MARCUS AURELIUS

CHƯƠNG 6 LÃNH ĐẠO TỪ TUYỂN ĐẦU - THỂ HIỆN QUYỀN LỰC

Trong bất cứ nhóm người nào, người đứng đầu, cho dù vô thức hay có chủ ý, luôn là người ấn định nhịp điệu cho cả nhóm. Nếu người đứng đầu tỏ ra sợ hãi, chần chừ không dám mạo hiểm, hay quan ngại một cách công khai cho cái tôi hoặc tiếng tăm của họ, điều này chắc chắn sẽ xâm nhập vào toàn nhóm, khiến cho nhóm người đó không thể thực hiện được bất cứ hành động nào có hiệu quả. Than phiền và hô hào kêu gọi người khác làm việc nỗ lực hơn sẽ phản tác dụng. Bạn cần áp dụng phong cách ngược lại: tạo nên tinh thần đúng đắn cho những người dưới quyền thông qua những hành động của chính bạn, chứ không phải lời nói. Họ cần nhìn thấy bạn làm việc cần cù hơn bất cứ ai khác, luôn giữ vững bản thân ở cấp độ cao nhất, chấp nhận rủi ro một cách tự tin, và đưa ra những quyết định khó khăn. Điều đó sẽ khích lệ và gắn kết cả nhóm lại với nhau, ở thời đại dân chủ này, bạn cần phải làm đúng những gì mà bạn rao giảng.

ÔNG VUA NĂNG ĐỘNG

Không ai có thể chỉ huy hiệu quả một đạo quân từ phía sau. Anh ta phải có mặt trên tiền tuyến... ở chính đầu não của đạo quân. Anh ta phải để người ta trông thấy mình tại đó; tất cả sĩ quan và binh lính có mặt phải cảm nhận được hiệu quả mà năng lực và nhiệt huyết cá nhân của anh ta đem lại...

TƯỚNG WILLIAM T.SHERMAN

Vào mùa xuân năm 1991, chàng thanh niên Curtis Jackson đã chứng tỏ được mình là một trong những tay anh chị lọc lõi nhất trong vùng. Nhưng anh cũng biết chẳng có gì tốt đẹp lại kéo dài quá lâu ở khu ổ chuột. Thế rồi một tay anh chị lớn tuổi hơn có tên Wayne bắt đầu có những hành động đe dọa anh. Wayne vừa từ nhà tù quay trở lại với đường phố; anh ta quyết tâm kiếm càng nhiều tiền và càng nhanh càng tốt, sau đó khống chế giới giang hồ trong vùng. Có vẻ như Curtis là đối thủ chính của anh ta. Anh ta cố gắng dẫn mặt đối thủ trẻ tuổi của mình, cảnh cáo anh rằng tốt nhất nên dẹp ngay việc làm ăn của mình nếu không muốn phải trả giá. Curtis mặc kệ. Sau đó Wayne quyết định lên giọng: anh ta phao tin trên đường phố rằng mình sẽ tìm cách giết Curtis.

Curtis đã từng chứng kiến chuyện này xảy ra trước đó và cũng hiểu điều gì sẽ tới tiếp theo. Wayne sẽ không bao giờ tự ra tay - anh ta không đời nào mạo hiểm với nguy cơ phải quay lại nhà tù. Thay vào đó anh ta trông cậy vào việc sẽ có những gã nhóc con biết được anh ta muốn giết Curtis và sẵn sàng làm công việc bẩn thỉu này vì mong muốn thể hiện mình trên đường phố. Không

phải chờ lâu, chỉ vài ngày sau khi nghe nói tới ý định của Wayne, Curtis nhận thấy một thằng nhóc tên là Nitty luôn bám theo mình trên phố. Anh tin chắc Nitty chính là kẻ đang dự tính ra tay, và điều đó sẽ sớm xảy ra.

Đó chính là guồng xoay tuyệt vọng trong chuyện làm ăn tại các khu ổ chuột: một tay anh chị càng thành công thì càng chuốc vào mình những sự chú ý chẳng hay ho gì. Trừ khi anh ta khiến người khác phải khiếp sợ, còn không thì những đối thủ sẽ liên tục đến, tìm cách lột sạch những gì anh ta có và không ngừng đe dọa vị thế của anh ta trên đường phố. Một khi chuyện này đã bắt đầu, một tay anh chị sẽ thấy mình bị lôi vào một vòng xoay của bạo lực, ăn miếng trả miếng, và những quãng thời gian ngồi bóc lịch.

Tuy nhiên, có một số ít những tay anh chị đã tìm cách vươn lên trên vòng xoay đó. Trong môi trường của khu ổ chuột, bọn họ giống như những ông vua - chỉ cần nghe tên họ hoặc trông thấy họ trên đường phố cũng khiến bạn cảm thấy ruột gan thắt lại vì một cảm xúc pha lẫn hoảng sợ và thán phục. Điều khiến họ vươn lên cao hơn những kẻ khác là một loạt hành động trong quá khứ cho thấy họ là những kẻ không biết sợ và khôn khéo. Những hành động của họ là không thể đoán trước và vì thế lại càng đáng sợ hơn. Nếu có ai đó nghĩ đến chuyện thách thức họ, anh chàng nọ sẽ nhanh chóng nhớ ra những tay này đã làm gì trong những tình huống khác và chùn lại. Tất cả những điều này sẽ đem đến cho họ vòng hào quang của quyền lực và sự bí ẩn. Thay vì những kẻ thách thức bủa vây tứ phía, họ sẽ có những đệ tử sẵn sàng trung thành đi cùng chừng nào họ còn muốn. Nếu Curtis xem mình là một ông vua kiểu này, giờ chính là lúc để thể hiện nó trước những người khác, càng đột ngột càng tốt. Thật ra kế hoạch của Wayne có một điểm yếu trí mạng - việc tay này sợ phải tự mình ra tay. Anh ta chẳng phải là một ông vua, mà chỉ là một tay anh chị đang run sợ chỉ cố làm ra vẻ cứng cựa. Curtis sẽ tiếp cận anh ta theo một cách không thể ngờ tới và lật ngược hoàn toàn tình thế.

Không đợi thêm một giây nào nữa, anh gọi một người trong nhóm của mình có tên Tony đi cùng anh ngay chiều hôm đó. Hai người bất ngờ chộp Nitty trên phố, và trong khi Tony giữ chặt thằng oắt, Curtis dùng dao cạo rạch một đường trên mặt cậu ta. Anh rạch đủ sâu để khiến Nitty phải gào tướng lên chạy vội tới bệnh viện và phải chịu một vết sẹo không nhẹ trong một thời gian. Rồi vài giờ sau đó, anh và Tony tìm chiếc xe bỏ không của Wayne và bắn nó tan nát - một thông điệp mơ hồ, có thể được hiểu là họ hy vọng anh ta có mặt trong xe, hoặc họ đang tìm cách nhử anh ta ra tay công khai tấn công họ.

Ngày hôm sau, mọi chuyện diễn ra đúng như Curtis dự kiến. Nitty chạy đi tìm Wayne, hy vọng cả hai người sẽ cùng nhau đi bắt Curtis trả giá - dù sao đi nữa, cả Wayne cũng đã bị tấn công. Tuy nhiên, Wayne khẳng khái yêu cầu thằng nhóc ra tay một mình. Giờ Nitty có thể hiểu thấu cuộc chơi - cậu ta chỉ

là con tốt đen bị sử dụng để làm những việc bẩn thỉu, còn Wayne thực ra chẳng hề cứng rắn như anh ta làm bộ. Nitty không muốn dính dáng gì đến anh ta nữa, nhưng thẳng nhóc cũng quá sợ hãi để dám một mình tính sổ với Curtis. Cậu ta quyết định chấp nhận sống tiếp với vết sẹo của mình. Wayne giờ đây ở vào tình thế tiến thoái lưỡng nan. Nếu anh ta đề nghị ai khác thanh toán Curtis, việc đó sẽ bị nhìn nhận đúng bản chất - một kẻ quá nhát gan không dám tự mình ra tay. Tốt nhất hãy để mặc mọi chuyện trôi đi như nó vẫn diễn ra.

Trong những ngày tiếp theo, cả khu vực xôn xao với câu chuyện về những gì đã xảy ra. Anh chàng Curtis trẻ tuổi đã khéo léo và thông minh hơn đối thủ lớn tuổi của mình. Giờ thì các đối thủ sẽ phải suy tính thiệt hơn trước khi thách thức vị thế của anh - anh đã thể hiện mình là một kẻ cứng rắn và khôn ngoan. Còn những người trong nhóm của anh hoàn toàn nể phục sự bình tĩnh của anh, cũng như cách anh lật ngược tình thế. Từ lúc này họ nhìn anh bằng con mắt khác, như một người có thể đứng vững trong môi trường khắc nghiệt này, một thủ lĩnh xứng đáng để đi theo.

Curtis tiếp tục với những hành động tương tự như vậy và dần dần anh nâng mình lên cao hơn những tay anh chị khác. Lúc này những cậu thanh niên trẻ tuổi hơn đang ngược nhìn anh thán phục và chẳng bao lâu nữa sẽ trở thành nòng cốt trong đám đệ tử thân tín rất hữu ích cho anh trong bước chuyển sang âm nhạc.

Sau thành công của album đầu tay vào năm 2003, Curtis (lúc này được biết tới dưới tên 50 Cent) bắt đầu hiện thực hóa giấc mơ tạo ra một đế quốc kinh doanh. Nhưng khi điều này định hình trong những tháng và những năm sau đó, anh bắt đầu cảm thấy có điều không ổn. Hoàn toàn tự nhiên khi tin rằng với vị thế và sự nổi tiếng hiện tại của anh, những người làm việc cho anh sẽ chỉ đơn giản tuân theo sự dẫn dắt của anh và làm những gì anh muốn. Nhưng cả cuộc đời anh đã là một bài học cho điều ngược lại - người ta sẽ liên tục cướp đoạt của ta; họ ngờ vực quyền lực của ta và thách thức ta.

Ở môi trường mới, những nhà điều hành và những người quản lý không tìm cách cướp đi tiền bạc hay mạng sống của anh, thay vào đó anh có cảm tưởng họ đang bào mòn dần đi sức mạnh của anh, cố tìm cách làm mềm đi hình ảnh của anh, làm anh mất đi sự độc đáo và trở nên dễ đoán trước. Nếu anh để chuyện này tiếp tục, anh sẽ mất đi phẩm chất duy nhất làm nên sự khác biệt của mình - thiên hướng chấp nhận rủi ro và làm những điều không ai ngờ tới. Có thể anh sẽ trở thành một món đầu tư an toàn, nhưng anh sẽ không còn là một thủ lĩnh, một thế lực sáng tạo nữa. Trong thế giới này, bạn không thể buông lỏng nghỉ ngơi trên tên tuổi, thành công tạo dựng được trong quá khứ hay tước hiệu của bạn. Bạn phải tranh đấu để áp đặt sự khác biệt của mình, buộc người khác phải theo sự lãnh đạo của bạn.

Tất cả những ý nghĩ này trở nên rõ ràng với anh hơn bao giờ hết vào mùa hè năm 2007. Album thứ ba của anh, *Curtis*, dự kiến sẽ phát hành vào tháng 9 cùng năm, và tất cả có vẻ như đang ngủ yên. Hãng đĩa Interscope xử sự như thể album này sẽ đương nhiên bán chạy. Đội ngũ quản lý của anh đã thiết kế một chiến dịch marketing mà anh cảm thấy quá tẻ nhạt, thụ động và thiếu bản sắc. Họ đang cố kiểm soát quá mức. Thế rồi vào một buổi chiều tháng 8, một nhân viên của G-Unit Records (nhãn đĩa riêng của 50 Cent tại Interscope) nói với anh rằng có một đoạn video trích từ album sắp phát hành bằng cách nào đó đã bị rò rỉ trên Internet. Nếu bị phát tán rộng rãi, nó sẽ làm hỏng mất buổi giới thiệu các bài hát đã được phối âm dàn dựng chu đáo dự kiến cho tháng đó. 50 Cent là người đầu tiên nghe thấy điều này, và sau khi ngẫm nghĩ xem tiếp theo nên làm gì, anh quyết định cuối cùng đã đến lúc đánh thức trở lại động lực của bản thân, làm điều không ai lường trước được, thể hiện vị thế của một ông vua năng động.

Anh gọi đội phụ trách radio và Internet của mình tại G-Unit vào văn phòng. Thay vì tìm cách ngăn chặn sự lan truyền của đoạn video - cách đáp trả thông thường với một vấn đề thuộc dạng này và cũng là điều các nhà quản lý sẽ khuyến cáo - anh lệnh cho họ lén lút làm rò rỉ nó tới những trang chủ khác và mặc cho chuyện này lan rộng chóng mặt.

Trên nền của động thái này, họ dựng nên câu chuyện dưới đây làm quà cho công chúng: Khi 50 Cent nghe nói tới vụ rò rỉ, anh đã nổi điên thực sự. Anh ném điện thoại vào cửa sổ mạnh đến mức làm vỡ toang kính. Anh giật màn hình plasma gắn trên tường xuống rồi đập nó tan tành từng mảnh. Anh rời khỏi tòa nhà trong cơn giận dữ, và điều cuối cùng họ nghe được là những lời quát tháo của anh về chuyện sẽ mặc xác mọi sự để đi nghỉ ngơi một thời gian. Tối hôm đó, theo lệnh của 50 Cent, họ đạo diễn cho người làm nhiệm vụ sửa chữa tại tòa nhà chụp các bức ảnh về hiện trường cuộc đập phá (tất cả đều được dàn dựng nhằm mục đích này), rồi sau đó “lộ” những bức ảnh lên Internet. Họ phải giữ bí mật về chuyện này - thậm chí cả người quản lý cũng không được phép biết cả câu chuyện ầm ĩ này chỉ là một màn kịch.

Những ngày sau đó 50 Cent hài lòng ngồi quan sát trong khi câu chuyện nói trên xuất hiện khắp nơi. Interscope giật mình choàng tỉnh khỏi cơn ngủ gật của họ. Các nhà quản lý đánh tiếng rằng giờ anh sẽ là người chỉ huy - nếu anh từ chối không thực hiện thêm hoạt động quảng cáo nào nữa, như anh đã đe dọa, toàn bộ chiến dịch phát hành của họ coi như đi đời. Họ buộc phải tuân theo sự chỉ đạo của anh và chấp nhận để anh quyết định sắc thái của quảng cáo, có nghĩa là một thứ gì đó hung hăng và sống động hơn. Trong số những nhà điều hành và nhân viên của 50 Cent nhanh chóng lan truyền câu chuyện về những gì người ta cho rằng đã xảy ra - tiếng tăm về một kẻ không thể lường trước và đầy bạo lực của anh lại sống dậy. Giờ đây mỗi khi họ trông

thấy anh tại các văn phòng, họ cảm thấy một cảm giác e ngại lạnh lạnh dọc sống lưng. Tốt nhất hãy chú ý tới những gì anh muốn còn hơn hứng chịu cơn giận dữ của anh. Còn với công chúng, đây chính là thứ họ chờ đợi từ tay rapper xuất thân anh chị này. Câu chuyện thu hút mạnh mẽ sự chú ý của họ. Họ có thể cười nhạo những phản ứng mất kiểm soát của anh, mà không hề nhận ra chính 50 Cent, người đã đạo diễn màn kịch đó, mới là người cuối cùng cất tiếng cười.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Khi đạt tới đỉnh cao trong công việc, tôi điều chỉnh bản thân theo vị thế mới của mình - tôi trở nên táo bạo hơn, điềm rồ hơn trước đây. Và với những kẻ cố kéo tôi chậm lại, tôi còn ít lắng nghe họ hơn nữa.

50 CENT

Trong suốt tiến trình lịch sử chúng ta đã chứng kiến quá trình sau đây: có những người nổi bật lên khỏi đám đông nhờ vào một tài năng hay kỹ năng đặc biệt nào đó mà họ sở hữu. Có thể họ là những bậc thầy trong trò chơi chính trị, biết làm cách nào để lung lạc và tìm được những đồng minh phù hợp. Hoặc họ có những hiểu biết chuyên môn xuất chúng trong lĩnh vực của mình. Cũng có thể họ là những người khởi đầu một công việc làm ăn táo bạo nào đó mà cuối cùng đã thành công. Trong bất cứ trường hợp nào, những người này đột nhiên nhận thấy mình đang ở vị trí lãnh đạo, một tình huống mà những kinh nghiệm trong quá khứ cũng như sự giáo dục họ được hưởng chưa hề chuẩn bị cho họ.

Giờ đây họ chỉ có một mình trên đỉnh cao, mọi quyết định, mọi hành động của họ đều được nhóm của họ cũng như công chúng rộng rãi chú ý kỹ lưỡng. Áp lực có thể cực kỳ nặng nề. Và điều không thể tránh khỏi là rất nhiều người trong số họ đã gục ngã một cách vô thức trước đủ loại sợ hãi. Trong khi trước kia có thể họ đã từng táo bạo và sáng tạo, lúc này họ trở nên e dè và bảo thủ, ý thức được những mối hiểm nguy tăng dần. Ngấm ngấm sợ phải chịu hoàn toàn trách nhiệm về sự thành công của cả nhóm, họ ủy thác quá nhiều cho người khác, trưng cầu ý kiến của tất cả mọi người, hay do dự không dám đưa ra những quyết định khó khăn. Hoặc họ trở nên độc đoán quá mức, cố gắng kiểm soát mọi thứ - một dấu hiệu khác của sự yếu đuối và thiếu tự tin. Đây chính là câu chuyện của những thượng nghị sĩ xuất sắc bỗng trở thành những vị tổng thống tồi, những viên phó tướng can trường trở thành những vị thống soái kém cỏi, hay những giám đốc điều hành hạng đầu bảng trở thành những nhà quản lý bất tài.

Thế nhưng trong nhóm những người này tất nhiên vẫn có một số ít thể hiện

điều ngược lại - họ vươn lên ngang tầm với vị trí của mình, thể hiện năng lực lãnh đạo phi thường mà không ai có thể ngờ được ở họ. Chúng ta tìm thấy trong nhóm này những người như Napoleon Bonaparte, Mahatma Gandhi, và Winston Churchill. Điểm chung giữa họ không phải là một kỹ năng bí hiểm nào đó hay một hiểu biết nhất định, mà là một phẩm chất thuộc về tính cách, một tinh thần bộc lộ điều cốt yếu của nghệ thuật lãnh đạo. Họ không sợ hãi. Họ không chùn bước khi phải tự mình đưa ra những quyết định khó khăn - thay vào đó họ dường như thích thú trước các trách nhiệm này. Họ không bất thần trở nên bảo thủ hơn, mà trên thực tế vẫn thể hiện thiên hướng cho những hành động táo bạo. Họ thể hiện sức lôi cuốn kỳ diệu trong hoàn cảnh nguy nan.

Những người như thế, bằng những cách khác nhau, đã hiểu rằng người lãnh đạo có một sức mạnh độc nhất vô nhị nhưng lại thường bị bỏ qua. Bất cứ nhóm người nào cũng có xu hướng có cùng tinh thần và xung lực của người cầm đầu. Nếu người đó yếu đuối và thu động thì nhóm người này thường bị chia rẽ thành phe phái. Nếu người đó thiếu tự tin thì sự bất an của họ sẽ ảnh hưởng tới cấp dưới. Tâm trạng nóng nảy, cáu kỉnh của họ sẽ khiến tất cả căng thẳng. Nhưng vẫn luôn có khả năng ngược lại. Một người lãnh đạo táo bạo, luôn có mặt trên tuyến đầu, thiết lập sắc thái và lịch trình cho cả nhóm sẽ tạo nên mức năng lượng và tin tưởng cao hơn. Một người như thế ở vị trí lãnh đạo không cần phải quát tháo hay thúc ép những người xung quanh; những người ở dưới muốn đi theo sự lãnh đạo của người đó bởi vì nó mạnh mẽ và mẫu mực.

Trong chiến tranh, nơi các kỹ năng lãnh đạo bộc lộ nhanh chóng hơn và cực kỳ cần thiết bởi sự liên quan mật thiết với tính mạng con người, chúng ta có thể phân biệt ra hai kiểu chỉ huy - từ phía sau hoặc từ phía trước. Kiểu chỉ huy thứ nhất thích ở lại trong lều hay sở chỉ huy của mình, quát tháo ra lệnh, cảm thấy giữ khoảng cách như vậy giúp cho việc chỉ huy dễ dàng hơn. Phong cách chỉ huy này cũng có nghĩa là kéo các cấp phó của mình cũng như các vị tướng khác tham dự vào các quyết định quan trọng, lựa chọn thực hiện việc chỉ huy qua một hội đồng. Trong cả hai trường hợp, người chỉ huy đang cố gắng né tránh khỏi sự nhìn nhận của người khác, khỏi trách nhiệm và hiểm nguy. Tuy nhiên, những vị tướng xuất sắc nhất trong lịch sử đều là những người chỉ huy từ phía trước và bằng chính bản thân mình. Binh lính có thể trông thấy họ dẫn đầu quân đội, phơi mình ra trước hiểm nguy như bất cứ người lính thường nào. Công tước Wellington nói chỉ cần sự xuất hiện của Napoleon Bonaparte dẫn đầu quân đội của ông cũng tương đương với sự tăng cường thêm bốn mươi nghìn quân nữa. Một trạng thái kích thích tinh thần diễn ra trong binh lính - vị chỉ huy đang chia sẻ sự hy sinh của họ, chỉ huy bằng tấm gương của bản thân. Điều đó có ý nghĩa gần như những tín điều tôn giáo.

Chúng ta cũng tìm thấy hai phong cách này trong kinh doanh và chính trị. Những nhà quản lý chỉ đạo từ phía sau luôn cố gắng hóa trang nó thành một phẩm chất: sự cần thiết giữ bí mật, hay mong muốn của họ để trở nên công bằng và dân chủ hơn. Nhưng nó thực sự bắt nguồn từ nỗi sợ hãi và luôn dẫn tới sự thiếu tôn trọng từ phía cấp dưới. Phong cách ngược lại, chỉ đạo từ tuyến đầu và bằng tấm gương của bản thân, cũng có hiệu quả trong các văn phòng tương tự như trên chiến trường. Những lãnh đạo làm việc chuyên cần hơn bất cứ ai khác, làm những gì họ nói, không sợ phải chịu trách nhiệm về những quyết định khó khăn hay chấp nhận nguy cơ, sẽ thấy họ tạo dựng được sự tôn trọng sâu sắc, điều đem lại những tác dụng to lớn trong quá trình lãnh đạo của họ. Họ có thể yêu cầu sự hy sinh, trừng phạt những kẻ gây rắc rối, và có lúc phạm sai lầm mà không phải đối mặt với sự căm nhằn hay nghi ngờ thường gặp. Họ không cần phải quát tháo, phàn nàn, ép buộc người khác theo mình. Những người khác sẽ làm thế một cách tự nguyện.

Trong các môi trường đô thị như ở khu Southside Queens, sự vị nể là một điều cực kỳ quan trọng, ở những nơi khác, xuất thân, bằng cấp, hay bản lý lịch của bạn có thể đem đến cho bạn chút ít quyền lực hay tín nhiệm, nhưng không phải ở một khu ổ chuột. Tại đó, mọi người cùng xuất phát từ số 0. Để có được sự nể trọng từ những người ngang hàng với mình, bạn buộc phải liên tục chứng tỏ bản thân. Bạn cần thể hiện hết lần này tới lần khác rằng bạn sở hữu những gì cần thiết để phát lên và tồn tại lâu dài. Những lời tuyên bố hứa hẹn to tát chẳng có ý nghĩa gì hết; chỉ hành động mới có giá trị. Nếu bạn thực sự là một tay cứng cựa đúng như vẻ bề ngoài, bạn sẽ có được sự vị nể khiến người khác phải dè chừng không dám lấn tới, nhờ thế cuộc sống của bạn sẽ dễ dàng hơn nhiều.

Bạn cũng cần lấy đây làm cách nhìn nhận cho mình. Bạn khởi đầu trong thế giới này với hai bàn tay trắng. Bất cứ tước vị, tiền bạc, hay đặc quyền nào bạn được kế thừa thực ra đều là những cản trở. Chúng khiến bạn lầm tưởng rằng bạn đã có được sự tôn trọng. Nếu bạn tiếp tục áp đặt ý chí của mình chỉ dựa vào những đặc quyền như thế, người ta dần dà sẽ coi thường và căm ghét bạn. Họ sẽ nói cho người khác biết bạn là người như thế nào. Bạn phải hình dung ra mình đang liên tục bị thách thức để chứng tỏ rằng bạn xứng đáng với vị trí bạn đang ngồi. Trong một nền văn hóa đầy rẫy sự lừa gạt và đạo đức giả, bạn sẽ nổi bật lên như một con người đích thực, xứng đáng được tôn trọng.

Những nhà lãnh đạo vĩ đại nhất trong lịch sử đều đã học được bài học sau đây từ kinh nghiệm của bản thân: được tôn trọng và e sợ sẽ tốt hơn nhiều so với được yêu mến. Có thể dẫn ra trước tiên ví dụ của đạo diễn điện ảnh John Ford, người đứng đằng sau một số bộ phim thuộc hàng xuất sắc nhất trong lịch sử Hollywood. Công việc của các đạo diễn phim có thể đặc biệt khó khăn. Họ phải điều khiển một đoàn làm phim đông đảo, các diễn viên với cái

tôi nhạy cảm, và những nhà sản xuất độc đoán luôn muốn can thiệp vào từng bước đi; tất cả những điều đó cùng hợp nhất trong điều kiện thời gian rất gấp gáp và cũng với một lượng tiền khổng lồ đã đặt vào cuộc. Điều thường xảy ra với các đạo diễn là dần dần nhượng bộ trên vô số mặt trận mà họ phải đương đầu này - xoa dịu và phỉnh phờ các diễn viên, chấp nhận làm theo ý các nhà sản xuất vào lúc này lúc khác, cố tìm kiếm sự hợp tác bằng cách tỏ ra vui vẻ dễ tính.

Về bản chất, Ford là một người nhạy cảm và biết thông cảm, nhưng ông đã nhận ra nếu để lộ khía cạnh tính cách này của mình ra, ông sẽ nhanh chóng mất đi quyền kiểm soát với sản phẩm cuối cùng. Các diễn viên và các nhà sản xuất sẽ ngay lập tức bắt đầu yêu sách và bộ phim sẽ mất đi sự liên mạch, ông thấy rằng những đạo diễn có tiếng là tính tình dễ chịu thường không trụ được lâu - họ bị thúc ép từ mọi phía và cho ra những bộ phim tồi. Ngay từ khi bước chân vào sự nghiệp đạo diễn, ông quyết tâm tạo ra một thứ mặt nạ cho mình - bộ mặt của một người không bao giờ xiêu lòng, thậm chí còn hơi đáng sợ.

Trên phim trường, ông thể hiện rõ mình không phải là dạng đạo diễn kênh kiệu thông thường, ông luôn làm việc lâu hơn bất cứ ai khác. Nếu họ đang quay phim ở một địa điểm có điều kiện khắc nghiệt, ông luôn ngủ trong lều như những người khác, đồng thời chia sẻ khẩu phần ăn đạm bạc với họ. Trong nhiều trường hợp ông sẵn sàng ăn đả dử dội ngay trên phún trường, thường là với các diễn viên đóng vai chính, chẳng hạn như John Wayne. Những cuộc ăn đả đó không hề chỉ là màn kịch lấy lệ; đó là những cuộc thương

căng chân hạ căng tay thực sự mà ông luôn dốc hết sức bình sinh vào cuộc, buộc các diễn viên cũng phải trả đòn theo cách tương tự. Điều này sẽ tạo nên một sắc thái - một diễn viên sẽ có xu hướng cảm thấy ngại ngùng nếu giữ khư khư cách cư xử khó tính và những cơn lên gân làm mình làm mất thông thường của anh ta. Bất cứ ai cũng được đối xử như nhau. Thậm chí cả đại công tước Áo - lúc đó đang cố gắng tạo dựng sự nghiệp diễn viên ở Hollywood - cũng bị đích thân Ford quát tháo và đẩy ngã xuống mương.

Ông có một cách thức không giống ai trong việc chỉ đạo diễn viên, ông sẽ nói vài lời ngắn gọn, được lựa chọn cẩn thận, về những gì ông trông cậy ở họ. Sau đó, nếu họ làm không đúng trên trường quay, ông sẽ làm bẽ mặt họ một cách tàn tệ trước mặt tất cả mọi người. Họ nhanh chóng hiểu ra cần phải tập trung chú ý tới những lời ít ỏi ông nói, cũng như tới các cử chỉ dấu hiệu của ông trên phún trường, thường ẩn chứa nhiều chi dẫn hơn nữa. Họ buộc phải nâng cao mức độ tập trung của mình lên, hòa mình nhiều hơn vào vai diễn. Có một lần, khi nhà sản xuất nổi tiếng Samuel Goldwyn tới thăm trường quay, ông này nói với Ford chỉ muốn xem ông làm việc (một kiểu theo dõi và gây áp lực của một nhà sản xuất). Ford không nói một lời. Tuy nhiên, ngày hôm sau ông đến văn phòng của Goldwyn, yên lặng ngồi vào chiếc ghế bành

ngay cạnh bàn làm việc của ông này, rồi nhìn chăm chăm vào nhà sản xuất. Sau một hồi, Goldwyn bức bối hỏi ông đang làm gì. Ford trả lời ông chỉ muốn quan sát Goldwyn làm việc. Thế là Goldwyn không bao giờ đến gặp ông ở trường quay nữa, và cũng nhanh chóng hiểu ra cần phải để cho ông có sự tự do.

Tất cả những điều này đã tạo nên một hiệu ứng lạ lùng và trái ngược lên dàn diễn viên và đoàn làm phim. Dần dần họ trở nên yêu thích được làm việc với John Ford và sẵn sàng làm tất cả để có được một vị trí trong nhóm ít ỏi những người được ông lựa chọn dài hạn. Các tiêu chuẩn ông đặt ra đều rất cao, điều đó khiến họ phải làm việc nỗ lực hơn -ông biến họ thành các diễn viên và kỹ thuật viên đẳng cấp cao. Một cử chỉ dễ chịu hay một lời khen ngợi hiếm hoi từ phía ông thường có giá trị rất lớn, và sẽ khiến người ta nhớ suốt đời. Kết quả cuối cùng từ phong cách cứng rắn không khoan nhượng của ông là việc ông đã duy trì thành công một mức độ kiểm soát cao hơn lên sản phẩm cuối cùng của mình, so với phần lớn các đạo diễn khác, và những bộ phim của ông đều có chất lượng thuộc hàng cao nhất. Không ai dám thách thức quyền uy của ông, và ông đã trụ vững tại Hollywood như ông vua của các phim cao bồi Viễn Tây và phim hành động trong hơn bốn mươi năm - một thành tựu không có tiền lệ trong ngành công nghiệp điện ảnh.

Hãy hiểu: để trở thành một người lãnh đạo, đôi khi người ta phải đưa ra những lựa chọn cứng rắn, buộc người khác phải làm những điều họ không muốn. Nếu bạn đã lựa chọn cách lãnh đạo mềm mỏng, dễ dãi, hoặc nhân nhượng xuất phát từ nỗi sợ không có được cảm tình, bạn sẽ thấy mình ngày càng khó buộc người khác làm việc chuyên cần hơn hay chấp nhận hy sinh. Nếu bất thần bạn tỏ ra cứng rắn, họ sẽ thường cảm thấy bị tổn thương và bức tức. Họ có thể chuyển từ yêu thích sang căm ghét. Cách tiếp cận ngược lại sẽ cho kết quả ngược lại. Nếu bạn tạo dựng cho mình danh tiếng là người cứng rắn và hiệu quả, người ta có thể không bằng lòng với bạn, nhưng bạn sẽ thiết lập được nền tảng của sự tôn trọng. Bạn đang thể hiện những phẩm chất đích thực của nhà lãnh đạo một cách thuyết phục với mọi người. Khi đó cùng với thời gian và quyền lực được thiết lập vững chắc, bạn sẽ có chỗ để lùi lại và tưởng thưởng những người dưới quyền, thậm chí tỏ ra tử tế. Khi bạn làm vậy, hành động của bạn sẽ được nhìn nhận như một cử chỉ chân thành, không phải như một nỗ lực lấy lòng người khác, và điều đó sẽ làm tăng gấp đôi hiệu quả nó đem lại.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Có một quy luật chung về bản chất con người, đó là người ta luôn khinh thường ai đối tốt với họ và kiêng nể những người không khoan nhượng.

THUCYDIDES

Hàng nghìn năm trước, những tổ tiên sơ khai nhất của chúng ta tập hợp lại thành nhóm để có sức mạnh và sự bảo vệ. Nhưng khi những nhóm này lớn dần lên, họ phải đối mặt với một rắc rối thuộc về bản chất con người mà ngày nay vẫn làm chúng ta đau đầu. Mỗi cá nhân có mức độ tài năng, tham vọng và đòi hỏi khác nhau; lợi ích của các cá nhân khác nhau không nhất thiết phải tương hợp về mọi phương diện. Khi cần phải đi tới những quyết định quan trọng liên quan tới vận mệnh của cả bộ tộc, các thành viên sẽ thường nghĩ tới lợi ích cục bộ nhỏ hẹp của bản thân họ. Một nhóm người luôn ở bên bờ vực tan vỡ thành một đám hỗn loạn với những lợi ích khác biệt.

Vì thế, những người lãnh đạo được lựa chọn để đưa ra những quyết định khó khăn và chấm dứt mọi bất đồng. Nhưng các thành viên của bộ lạc chắc chắn sẽ có một cảm giác nước đôi về những người lãnh đạo của họ. Họ nhận thức được sự cần thiết của những người lãnh đạo cũng như sự tôn trọng cần có trước quyền lực của những người này, nhưng họ sợ rằng các vị thủ lĩnh, các vị vua của họ sẽ có trong tay quá nhiều quyền lực và quay sang áp bức họ. Họ thường băn khoăn tại sao một người hay một gia tộc nào đó lại xứng đáng có được vị trí cao quý như vậy. Trong nhiều nền văn hóa cổ đại, nhà vua bị đem ra hành quyết trong một nghi lễ sau vài năm tại vị để đảm bảo rằng ông ta không trở thành một kẻ áp bức. Ở những nền văn minh cổ đại tiến bộ hơn, liên tục có những cuộc nổi dậy chống lại nhà cầm quyền - ở mức độ thường xuyên và khốc liệt hơn nhiều so với những gì chúng ta biết đến ở thời hiện đại.

Trong số tất cả những nhà lãnh đạo thời cổ đại phải đối mặt với những khó khăn đó, không có ai nổi bật hơn Moses. Ông đã được Chúa lựa chọn để dẫn dắt dân Do Thái khỏi ách nô lệ ở Ai Cập tới miền Đất Hứa. Mặc dù những người Do Thái phải chịu nhiều ngược đãi ở Ai Cập, họ vẫn có sự ổn định tương đối. Moses đã lôi họ khỏi cuộc sống ổn định này và buộc họ lang thang trong bốn mươi năm qua những vùng hoang dã, nơi họ phải chịu đựng sự thiếu thốn lương thực, nơi ở, và những tiện nghi tối thiểu. Họ luôn ngờ vực Moses, thậm chí còn căm ghét ông - một số người mưu toan giết ông, giống như vị vua cần phải bị hiến tế mà chúng ta vừa nói đến ở trên. Họ xem ông là một kẻ áp bức, một gã điên. Để trợ giúp cho ông, Chúa thường xuyên tạo ra các phép màu thể hiện rằng Moses là người được lựa chọn và ban phúc, nhưng những phép màu này nhanh chóng bị lãng quên và người Do Thái vẫn không ngừng than phiền và chống đối.

Để vượt qua những chướng ngại có vẻ như không thể vượt qua nổi trên con đường đi của mình, Moses đã viện tới một giải pháp có một không hai: ông thống nhất mười hai bộ lạc luôn ở trong tình trạng chia rẽ quanh một sự nghiệp đơn giản duy nhất - một Chúa trời để tôn thờ, cũng như mục tiêu hoàn

toàn có thể đạt được là đi tới miền Đất Hứa. Ông không có mặt ở đó vì quyền lực hay vinh quang mà chỉ để dẫn dắt họ tới mục tiêu hăng ao ước này. Moses không được phép vắng mặt thậm chí một ngày, hay buông lỏng sự lãnh đạo của mình. Các bộ lạc luôn có xu hướng nghi ngờ ông và quên đi bức tranh toàn cảnh lớn hơn, nguyên nhân dẫn tới sự khổ cực của chính họ. Trong tiếng Do Thái từ “dẫn dắt” nghĩa là có mặt ở trên đầu, là định hướng, ông phải luôn có mặt ở hàng đầu, thống nhất mọi người lại quanh viễn cảnh của ông về vùng Đất Hứa. Điều đó có nghĩa là phải thẳng tay với những kẻ phá rối bên trong, phải tận diệt toàn bộ những gia đình ngăn cản con đường dẫn tới mục tiêu cao cả.

Quan trọng hơn, ở đây Moses đã học được cách thể hiện vai trò của mình trước những người Do Thái - một người nắm giữ một viễn cảnh do Chúa truyền lại, với tinh thần bất khuất và hành động vì lợi ích chung. Một thành viên bình thường trong bộ tộc hẳn sẽ tự hỏi liệu miền Đất Hứa này có phải là thứ gì đó chỉ tồn tại trong đầu Moses thôi không. Nhưng sức mạnh từ niềm tin của ông cũng như quyết tâm dẫn dắt dân tộc của mình tới vùng Đất Hứa đã khiến người khác khó lòng nghi ngờ ông. Ông phải thể hiện vai trò của mình đến cùng để thuyết phục họ vị trí lãnh đạo của mình là hợp pháp và được Chúa ban cho. Khả năng của ông trong việc lãnh đạo một cộng đồng dễ bị chia rẽ như vậy trong „ suốt bốn mươi năm đáng được xem là kiệt tác lớn nhất về nghệ thuật lãnh đạo trong lịch sử.

Những người hiện đại chúng ta tin rằng mình đã đi xa hơn nhiều so với nguồn gốc bộ tộc sơ khai của mình Nói cho cùng, chúng ta đang sống trong một thế giới thế tục đầy lý trí. Ngày nay một nhà lãnh đạo cần sở hữu những kỹ năng về công nghệ và quản lý nhất định. Nhưng ba nghìn năm văn minh vẫn không thể thay đổi được bản chất con người; và trên thực tế vô số khó khăn đang ám ảnh các nhà lãnh đạo, như từng gây rắc rối cho Moses trước đây, giờ đã trở nên cấp bách hơn. Trong khi ngày xưa chúng ta có thể nghĩ trước tiên tới bộ tộc của mình, ngày nay trên hết chúng ta nghĩ tới cá nhân mình, tới sự nghiệp của chính mình, những lợi ích nhỏ hẹp của bản thân. Lạm dụng quyền lực để thủ lợi chính là điểm tột cùng của xu hướng này.

Ngày nay chúng ta trở nên rối trí hơn bao giờ hết, với vô vàn thông tin chen nhau giành giật sự chú ý của chúng ta mỗi ngày. Điều đó khiến chúng ta mất đi sự kiên nhẫn và khả năng nhìn xa trông rộng. Chúng ta đã trở nên hoài nghi hơn nhiều đối với vấn đề quyền lực. Chúng ta vẫn có cảm giác nước đôi với những người lãnh đạo; nhưng giờ thay vì lời họ ra hiển sinh, chúng ta quáng họ vào tay báo chí và thậm thích thú trước sự gục ngã của họ. Ngày nay trở thành một nhà lãnh đạo cũng có nghĩa là phải vượt qua được những khía cạnh kể trên của bản chất con người trong khi vẫn phải ra vẻ công bằng và chính trực - một nhiệm vụ gần như bất khả thi.

Để làm chủ nghệ thuật lãnh đạo, bạn cần nhìn nhận mình như đang thể hiện những phẩm chất nhất định sẽ cho phép gây ấn tượng với thuộc cấp của mình và làm cho họ đi theo bạn với sự nhiệt tình cần thiết. Sau đây là bốn vai trò chủ đạo bạn cần học cách thể hiện.

NGƯỜI NHÌN XA TRÔNG RỘNG

Vào đầu thế kỷ XX, Thomas Alva Edison được xem là nhà phát minh và nhà khoa học hàng đầu của nước Mỹ. Các phòng thí nghiệm nghiên cứu của ông chính là nơi đã tạo nên một số đột phá công nghệ quan trọng nhất của thời đại đó. Nhưng thật ra bản thân Edison chỉ được hưởng thụ giáo dục chính thống trong có vài tháng ngắn ngủi và ông cũng không thực sự là một nhà khoa học. Thay vào đó, ông là sự kết hợp của một người biết nhìn xa trông rộng, một nhà chiến lược và một doanh nhân khôn ngoan.

Phương pháp của ông thật đơn giản: ông lùng sục khắp thế giới, tìm kiếm những tiến bộ mới nhất trong khoa học và công nghệ; với sự hiểu biết về kinh doanh và những xu hướng xã hội mới nhất, ông đã suy nghĩ rất lâu và thấu đáo về phương cách mà những tiến bộ này có thể được biến thành các sản phẩm có tính thương mại cao, những sản phẩm có thể làm thay đổi cách sống của con người - điện năng chiếu sáng các thành phố, các thiết bị điện thoại cải tiến làm thay đổi các giao dịch thương mại, điện ảnh giải trí cho đông đảo công chúng. Sau đó ông sẽ thuê những bộ óc xuất chúng nhất trong những lĩnh vực này để hiện thực hóa các ý tưởng của mình. Mỗi sản phẩm ra đời từ các phòng thí nghiệm của ông đều gắn liền với tầm nhìn đặc trưng và hơi hướng marketing của Edison.

Hãy hiểu: một nhóm người dù ở quy mô nào cũng phải có các mục đích và tiêu chí dài hạn để có thể hoạt động một cách ổn thỏa. Nhưng bản chất con người là một trở ngại to lớn cho điều này. Về bản chất, chúng ta đều bị hút vào những xung đột và vấn đề trước mắt; chúng ta luôn thấy rất khó khăn, nếu không nói là ngược đời, khi tập trung nhìn xa hơn vào tương lai. Nghĩ xa hơn về phía trước đòi hỏi một quá trình suy nghĩ đặc biệt được hình thành dần theo thực hành. Điều đó có nghĩa là nhìn thấy một điều hữu ích và có thể đạt tới được sau vài năm nữa trong tương lai, và vạch ra lộ trình làm thế nào để đạt được mục tiêu đó. Có nghĩa là cần suy nghĩ theo nhiều hướng, đi đến việc thiết lập nên những con đường khác nhau dẫn tới mục tiêu tối hậu tùy thuộc vào hoàn cảnh. Có nghĩa là dồn tâm huyết bám lấy ý tưởng này, để dù cho có cả nghìn điều bận tâm và sự gián đoạn dường như khiến bạn bị gạt ra ngoài con đường, bạn vẫn có được sức mạnh và sự kiên cường để giữ vững hướng đi.

Nếu không có một người đứng trên cao nhất để vạch ra con đường dẫn tới

mục tiêu lớn, cả nhóm sẽ mất phương hướng, bị sa đà vào những toan tính chộp giật để kiếm tiền gấp, hay bị lôi kéo theo những tham vọng chính trị hẹp hòi của cá nhân này hay cá nhân khác. Nhóm sẽ chẳng bao giờ làm được điều gì lớn lao. Với tư cách là người thủ lĩnh, bạn là chỗ dựa duy nhất để chống lại xu hướng lang thang vô định này. Bạn phải có được sức mạnh để in dấu ấn tính cách và tầm nhìn của mình lên cả nhóm, tạo dựng cho nó một trọng tâm và một sự đồng nhất. Nếu bạn để mất khả năng nhìn nhận bức tranh tổng thể, khi đó khó có chuyện gì tốt đẹp có thể đến.

Bạn cần phải thể hiện vai trò người nhìn xa trông rộng này một cách đầy cuốn hút, giống như Edison, một người trình diễn và người đề xướng hoàn hảo. Ông luôn đưa ra các ý tưởng của mình bằng những màn trình diễn gây kinh ngạc, những sự kiện sân khấu xuất hiện trên trang nhất các tờ báo. Giống như việc Moses mô tả về miền Đất Hứa, ông tạo dựng nên bức tranh huy hoàng về tương lai mà các phát minh của ông có thể góp phần tạo dựng nên. Điều đó cho phép thu hút được tiền từ các nhà đầu tư và tạo cảm hứng cho các nhà nghiên cứu của ông làm việc hăng say hơn nữa. Mức độ phấn khích và tin tưởng của bản thân bạn sẽ thuyết phục người khác rằng bạn biết mình đang đi tới đâu và họ sẽ đi theo bạn.

NGƯỜI THÔNG NHẤT

Khi Louis XIV bắt đầu cai trị nước Pháp vào năm 1661, ông thừa hưởng một tình trạng gần như không thể kiểm soát nổi. Các công tước và lãnh chúa phong kiến của nước Pháp nắm quyền kiểm soát chặt chẽ tại các lãnh địa của bọn họ. Những tế tướng nắm quyền gần nhất như Hồng y de Richelieu và Hồng y Mazarin là những người đưa ra hầu hết các quyết định quan trọng nằm ngoài tầm tay của các lãnh chúa. Nhà vua hầu như chỉ là một nhân vật làm cảnh, cai trị một quốc gia bị chia rẽ sâu sắc, nơi mà thế lực ở châu Âu đã suy giảm dần trong một thời gian dài.

Louis quyết tâm thay đổi tình trạng này, và phương pháp của ông thật mạnh mẽ và ngoạn mục. Đầu tiên, ông giữ kín các ý định của mình, sau đó đột ngột tuyên bố dứt khoát rằng ông sẽ không bổ nhiệm một tế tướng để cai trị đất nước - từ giờ trở đi đây sẽ là trách nhiệm của ông. Sau đó, ông ra lệnh cho giới quý tộc đến sống tại cung điện Versailles mà ông mới xây dựng. Họ càng sống gần ông hơn trong cung điện thì sẽ càng có nhiều ảnh hưởng hơn; nếu họ ở lại lãnh địa của mình để âm mưu chống lại ông, họ sẽ bị cô lập khỏi trung tâm quyền lực mới mà ông đã tạo ra.

Tuy nhiên, bước đi xuất sắc nhất của ông lại là bước đi tế nhị nhất, ông tạo ra một đại nghiệp để người Pháp tin vào - sự hùng mạnh và vinh quang của chính nước Pháp, với sứ mệnh trở thành trung tâm của văn minh và sự tao

nhã, hình mẫu cho cả châu Âu. Vì mục đích này, ông đã dẫn dắt quốc gia của mình vào nhiều cuộc chiến tranh để mở rộng ảnh hưởng chính trị của nước Pháp, ông trở thành nhà bảo trợ hàng đầu cho nghệ thuật, khiến cả châu Âu phải ghen tỵ với văn hóa Pháp, ông tạo ra những màn trình diễn hoành tráng để giải trí cho công chúng và đánh lạc hướng họ khỏi những toan tính quyền lực của ông. Giới quý tộc không chiến đấu vì Louis mà vì sự vĩ đại của quốc gia. Theo cách này, ông đã biến một quốc gia bị chia rẽ trầm trọng, gần như trong cảnh hỗn loạn, trở thành một siêu cường của châu Âu.

Hãy hiểu: động thái tự nhiên của bất cứ nhóm người nào là phân tách thành các bè phái. Người ta muốn bảo vệ và thúc đẩy lợi ích nhỏ hẹp của họ, vì thế họ lập ra các liên minh chính trị nội bộ. Nếu bạn buộc họ phải thống nhất lại dưới sự lãnh đạo của bạn, xóa bỏ đi các phe phái của họ có thể bạn sẽ có được sự kiểm soát, nhưng cái giá phải trả là sự thù địch sâu sắc - rất tự nhiên họ sẽ nghi ngờ rằng bạn đang lợi dụng họ để nâng cao quyền lực của mình. Nếu bạn không làm gì, bạn sẽ thấy mình bị vây quanh bởi các lãnh chúa và công tước, những kẻ sẽ khiến công việc của bạn trở nên bất khả thi.

Một nhóm người cần có một lực hướng tâm đem lại cho nó sự thống nhất và gắn kết; nhưng để có được điều đó, chỉ mình bạn và sức mạnh từ tính cách của bạn là chưa đủ. Thay vào đó nó phải là một công cuộc mà bạn đứng ra làm hiện thân một cách không e sợ. Công cuộc này có thể mang tính chính trị, đạo đức hay tiến bộ - bạn đang nỗ lực để cải thiện cuộc sống cho những người trong cộng đồng của bạn chẳng hạn. Công cuộc này sẽ nâng tầm nhóm của bạn lên trên những cộng đồng khác. Nhóm của bạn sẽ có sức lôi cuốn vô hình gần như của một tôn giáo, một cảm giác sùng bái ngưỡng mộ. Đến lúc đó, việc chống đối hay nghi ngờ bạn từ bên trong cũng đồng nghĩa với chống lại công cuộc chung và sẽ có vẻ ích kỷ. cả nhóm, đã được thấm nhuần hệ thống niềm tin này, sẽ có xu hướng tự kiểm soát và tìm ra những kẻ gây rối. Để đóng vai này một cách hiệu quả, bạn phải là một bằng chứng sống cho công cuộc đó, giống như Louis đã trở thành hiện thân cho quyền lực truyền bá văn minh của nước Pháp thông qua cách cư xử được bản thân ông cẩn thận tạo dựng nên.

NGƯỜI LÀM GƯƠNG

Bạn không thể một mình kiểm soát cả một nhóm người có quy mô lớn. Khi đó bạn sẽ trở thành một kẻ vụn vặt hay một tên độc tài, khiến cho bản thân bạn vừa kiệt sức vừa bị căm ghét. Bạn cần phải phát triển một đội ngũ trợ thủ được quán triệt về các ý tưởng, tinh thần của bạn, các giá trị của bạn. Một khi đã có trong tay một đội ngũ như vậy, bạn có thể cho họ không gian để hoạt động độc lập, tự học hỏi và mang khả năng sáng tạo của chính họ đóng góp

vào công cuộc chung.

Đây chính là hệ thống mà Napoleon Bonaparte đã khởi xướng và sau đó đã được những tướng soái nổi tiếng nhất của thời hiện đại học tập. Ông sẽ làm cho các thống chế của mình hiểu rõ các mục tiêu của một chiến dịch hay một trận đánh cụ thể, điều này về sau được biết đến dưới khái niệm “phổ biến nhiệm vụ”. Sau đó họ được trao toàn quyền tự mình hành động để đạt tới các mục tiêu đó theo cách thức riêng của mỗi người. Kết quả thu được là điều duy nhất quan trọng. Ý tưởng ẩn sau đó là những người trực tiếp có mặt trên chiến địa thường biết rõ hơn những gì cần phải làm tại mỗi thời điểm, mỗi địa điểm; họ có trong tay nhiều thông tin hơn vị chủ soái. Khi những quyết định của họ có được một mức độ tin tưởng nhất định, họ có thể hành động nhanh chóng và cảm thấy tận tâm hơn vào việc tiến hành chiến tranh. Hệ thống mang tính cách mạng này cho phép quân đội của Napoleon cơ động với tốc độ cao hơn và tạo ra một đội ngũ thống chế có kinh nghiệm và tài năng. Nó cũng đòi hỏi ở ông sự can đảm lớn lao để dám đặt niềm tin vào họ và không tìm cách kiểm soát mọi thứ trên chiến trường.

Chỉ huy thông qua việc phổ biến nhiệm vụ là một cách hữu hiệu để làm hình ảnh của bạn dễ gần hơn, cũng như che giấu phạm vi quyền lực của bạn. Bạn được nhìn nhận nhiều hơn chỉ đơn thuần là một người lãnh đạo; bạn là một hình mẫu chỉ bảo, kích thích, tạo cảm hứng cho các phó tướng của mình. Khi tạo dựng nên đội ngũ này, hãy tìm kiếm những người cùng chia sẻ các giá trị của bạn và luôn sẵn sàng học hỏi. Đừng để bị mê hoặc bởi những bản lý lịch long lanh. Bạn muốn họ ở gần bạn, tiếp thu tinh thần và cách làm việc của bạn. Một khi bạn cảm thấy họ đã lĩnh hội được những bài học cần thiết, bạn cần phải dám buông dây cương kiểm soát ra và cho họ được độc lập hơn. Tự trung lại, việc này sẽ giúp bạn tiết kiệm được nhiều sức lực và cho phép bạn tiếp tục tập trung vào bức tranh chiến lược lớn lao hơn.

NGƯỜI HIỆP SĨ CAN TRƯỜNG

Bất cứ nhóm người nào cũng có một dạng sức mạnh tập thể, và nếu dễ yên thì sức mạnh này sẽ có xu hướng trở nên trì trệ. Điều đó xuất phát từ mong ước mãnh liệt của con người muốn giữ cho mọi thứ thật tiện nghi, dễ dàng và quen thuộc. Theo thời gian, trong bất cứ nhóm người nào, các thói quen và nghi thức sẽ dần trở nên quan trọng hơn và điều khiển cách ứng xử của các thành viên trong cộng đồng. Cộng đồng càng lớn sẽ càng có xu hướng trở nên bảo thủ hơn, sức ỳ cũng lớn hơn. Nghịch lý là ở chỗ thái độ thủ thế, bị động này đã có một ảnh hưởng hết sức trì trệ lên tinh thần, cũng giống như ngồi lì một chỗ quá lâu sẽ khiến tinh thần của bạn xuống thấp.

Hầu như bạn luôn vươn lên được đỉnh cao nhờ vào sự can đảm và khao khát

tốt bậc muốn tiến lên phía trước. Bạn chấp nhận những rủi ro khiến bạn phải vươn lên xứng tầm với hoàn cảnh bằng tất cả năng lực và sự sáng tạo của mình, và tinh thần không sợ hãi này thu hút sự chú ý theo hướng tích cực. Sức ỳ của đám đông tất nhiên sẽ có xu hướng nhận chìm tất cả điều đó xuống và vô hiệu hóa nguồn sức mạnh của bạn.

Vì bạn là người lãnh đạo, bạn chính là người có thể thay đổi tình thế kể trên và tạo ra một nhịp điệu có sức sống và chủ động hơn. Bạn giữ cho mình luôn là người hiệp sĩ can trường và táo bạo. Bạn buộc bản thân phải khởi động các dự án mới, chinh phục những lĩnh vực mới; bạn thực hiện những biện pháp mang tính tiên phong chủ động để đối phó với những mối nguy hiểm đang hé lộ; bạn nắm lấy thể chủ động chống lại đối thủ. Bạn giữ cho nhóm của mình luôn vận động và ở thế tấn công. Điều đó sẽ khiến họ phấn khích và đem đến cho họ cảm giác về sự chuyển động. Bạn không chuốc lấy những rủi ro không cần thiết, mà chỉ thêm sức tấn công cho cộng đồng vốn ù lì của bạn. Họ sẽ dần quen với việc trông thấy bạn xông pha trên tuyến đầu và trở nên ưa thích sự phấn khích bạn đem đến cùng mỗi chiến dịch mới.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Chúng ta đang sống trong thời đại mà bất cứ hình thức quyền lực nào cũng bị ngờ vực. Một số xuất phát từ sự ghen tỵ với những người có trong tay quyền lực, những người đã đạt được điều gì đó đáng kể. Một phần khác của sự ngờ vực bắt nguồn từ kinh nghiệm gặp phải những người lạm dụng vị thế của họ để đạt được mục đích cá nhân. Trong bất kỳ trường hợp nào đi nữa, một sự ngờ vực như thế khiến cho việc trở thành một nhà lãnh đạo mạnh mẽ và hiệu quả ngày càng khó khăn hơn. Dưới tác động của thứ đối trọng này, bản thân bạn có thể sẽ ngã về hướng hành động ít thể hiện uy quyền hơn, cố gắng trở nên giống những người khác hơn, hoặc cố gây dựng cảm tình dành cho mình. Như thế chỉ làm cho những gì bạn phải làm thêm khó khăn. Thay vào đó bạn cần nhìn nhận toàn bộ khái niệm về uy quyền dưới một góc độ khác.

Trong tiếng Latin, từ “uy quyền” xuất phát từ gốc *autore*, có nghĩa là “tác giả” - một người tạo nên điều gì đó mới mẻ. Điều đó có thể là một tác phẩm nghệ thuật, một phương châm sống mới, hay những giá trị mới. Sự lành mạnh của bất cứ xã hội nào cũng phụ thuộc vào những người thổi vào nó những phát kiến mới như thế. Những tác phẩm hay hành động của những cá nhân đó cho phép họ tạo dựng được uy tín và có được quyền lực để làm nhiều hơn nữa. Vị danh tướng Roma Scipio Africanus Già đã phát kiến ra một phương thức tác chiến hoàn toàn mới trong chiến dịch chống lại Hannibal và thu được thành công rực rỡ trên chiến trường. Điều đó đem lại cho ông quyền tự mình chỉ huy chiến dịch, rồi sau đó tạo dựng một sự nghiệp chính trị. Với những

người Roma, nếu bạn chỉ đơn thuần hành xử như thể địa vị của bạn mặc nhiên cho phép bạn có trong tay quyền lực nhất định, bạn sẽ mất đi quyền uy của mình.

Bạn sẽ không còn là một tác giả, một người cống hiến nữa, mà chỉ là một kẻ thụ động tận dụng quyền lực.

Đây cũng chính là cách bạn phải nhìn nhận chính mình khi trở thành một thủ lĩnh. Bạn chính là tác giả sáng tạo nên một trật tự mới, viết nên một chương mới trong một vở kịch lớn. Bạn không bao giờ ngủ quên trên vinh quang hay các thành công trong quá khứ. Thay vì thế bạn không ngừng thực hiện những hành động giúp nhóm của mình tiến lên phía trước và đem về những kết quả tích cực; tự thân những kết quả sẽ nói lên mọi điều. Bất chấp tinh thần của mỗi thời đại, người ta luôn có mong muốn thâm kín được dẫn dắt bởi một bàn tay vững chãi, bởi ai đó biết họ đang đi về đâu. Luôn cảm thấy mình lạc lõng vô định là một cảm giác thật tệ hại. Các thành viên trong nhóm của bạn sẽ trao cho bạn sự tôn trọng và uy quyền bạn yêu cầu nếu bạn giành được chúng như một tác giả, một người sáng tạo. Nói cho cùng, nếu người ta nghi ngờ và chống đối lại uy quyền của bạn, bạn chỉ có thể tự trách chính mình.

Không thể có một vị chỉ huy lỗi lạc mà thiếu sự can đảm. Không một người thiếu can đảm nào có thể làm tốt được vai trò đó, vì thế chúng ta cần xem đây là điều kiện tiên quyết cho một nhà cầm quân tài ba. Tuy nhiên liệu phẩm chất này còn lại được bao nhiêu vào thời điểm anh ta vươn lên được những vị trí cao cấp là chuyện khác, sau khi quá trình huấn luyện và kinh nghiệm đã tác động lên làm thay đổi nó. Giữ nó lại được càng nhiều thì tài năng của anh ta càng lớn hơn.

CARL VON CLAUSEWITZ

CHƯƠNG 7: HIỂU RÕ MÔI TRƯỜNG CỦA BẠN TỪ TRONG RA NGOÀI - XÂY DỰNG MỐI LIÊN HỆ

Phần lớn mọi người trước hết nghĩ tới những gì họ muốn diễn đạt hay thực hiện, sau đó mới tìm kiếm thính giả cho ý tưởng của mình. Bạn cần hành động theo hướng ngược lại, trước hết nghĩ tới công chúng. Bạn cần phải tập trung nắm bắt những nhu cầu luôn thay đổi của họ, những xu hướng đang cuốn hút họ. Khởi đầu từ yêu cầu của họ, bạn sẽ cung cấp được đúng thứ được cần đến. Đừng e ngại những lời chỉ trích của người đời - nếu không có những phản hồi như thế, những gì bạn làm sẽ trở nên quá cá nhân và ảo tưởng. Bạn cần duy trì một mối quan hệ khăng khít nhất với môi trường xung quanh mình, tìm cách có được một “cảm nhận” từ bên trong với những gì đang xảy ra quanh bạn. Đừng bao giờ để lỏng mối liên hệ với cơ sở của bạn.

NỀN KINH TẾ CỦA KHU Ồ CHUỘT

Tôi biết những người sống trong những khu ổ chuột hiểu phần hồn của tôi không bao giờ rời khỏi nơi này, và về thể xác tôi chưa bao giờ rời xa nó hơn mức tôi buộc - phải làm. Tôi có một bản năng của khu ổ chuột; chẳng hạn, tôi có thể cảm nhận được nếu sự căng thẳng đã vượt quá mức bình thường trước một đám đông thính giả của khu ổ chuột. Và tôi có thể nói cũng như hiểu thứ ngôn ngữ của nơi này.

MALCOLM X -

Bắt đầu với nghề phân phối ma túy ở tuổi mười hai, Curtis Jackson đối diện với một thế giới lạ lẫm chứa đựng vô vàn nguy hiểm. Khía cạnh kinh tế của hoạt động này có thể hình dung ra được một cách tương đối dễ dàng. Chính con người, những vai diễn trong cuộc chơi - những đối thủ phân phối lẻ ma túy, những tay buôn bán ma túy thành đạt cảnh sát - mới là yếu tố đầy bất trắc. Nhưng lạ lùng và khó nắm bắt hơn cả chính là thế giới của những con nghiện những khách hàng mà công việc làm ăn của anh phụ thuộc vào. Cách ứng xử của bọn họ có thể thất thường, thậm chí thực sự khiến người ta kinh hoàng.

Với các đối thủ trong nghề cũng như cảnh sát, Curtis có thể hiểu tường tận dòng suy nghĩ của họ, vì tất cả những đối tượng này đều hành động với mức độ hợp lý nhất định. Còn những con nghiện dường như bị chi phối bởi nhu

cầu của họ, và bất cứ lúc nào họ cũng có thể trở nên thù địch hay bạo lực. Nhiều tay bán ma túy đã hình thành nên một cảm giác e sợ những con nghiện. Họ nhìn thấy ở loại người này sự yếu đuối phụ thuộc có thể xảy ra với bất cứ ai trót lâm vào cảnh nghiện ngập. Một kẻ bán ma túy trông cậy vào đầu óc sắc bén của anh ta; thậm chí chỉ đụng chạm sơ sơ vào ma túy cũng có thể hủy hoại sức mạnh đó và lôi anh ta dần dần tuột dốc xuống sự phụ thuộc. Nếu anh ta gần gũi các con nghiện quá nhiều, rất có thể anh ta cũng trở thành một kẻ nghiện ngập. Curtis hiểu điều đó và luôn giữ khoảng cách với bọn họ, nhưng khía cạnh này của công việc không khiến anh bận tâm.

Một ngày nọ anh đến tìm lời khuyên của một người có tên Dre, một tay anh chạ lớn tuổi hơn đã trụ được trên đường phố suốt một thời gian rất dài. Anh ta được xem là một người làm ăn sắc sảo (trong tù, anh ta đã tự học về kinh tế), và dường như anh ta có mối quan hệ đặc biệt hữu hảo với đám con nghiện. Dre giải thích cho Curtis theo kinh nghiệm của mình rằng có hai kiểu người trong đám bán ma túy - những người dừng lại ở phía ngoài, và những người thâm nhập vào tận bên trong. Những kẻ đứng bên ngoài không bao giờ để tâm tìm hiểu bất cứ điều gì về các khách hàng của họ. Họ chỉ dừng lại ở tiền bạc và những con số. Họ chẳng hề có khái niệm về tâm lý học hay những sắc thái trong nhu cầu và đòi hỏi của con người. Họ sợ phải tiếp cận quá gần khách hàng - điều đó có thể buộc họ phải xem xét lại các ý tưởng và phương pháp của họ. Những tay bán ma túy cao thủ hơn thâm nhập vào tận bên trong. Anh ta không e sợ những con nghiện; anh ta muốn tìm hiểu những gì đang diễn ra trong đầu bọn họ. Những người sử dụng ma túy không hề khác biệt so với bất cứ ai khác. Họ có những nỗi sợ hãi, những khoảnh khắc buồn chán và cả một đời sống nội tâm.

Bởi vì anh bạn dừng lại ở bên ngoài,” anh ta nói với Curtis, “nên anh bạn không thể thấy được những điều này và cung cách làm ăn của anh bạn hoàn toàn máy móc và chết cứng. Hãy tạo ra một hệ thống thu nhận phản hồi từ khách hàng của mình. Một khi đã thiết lập được hệ thống này, anh bạn hãy sử dụng nó để duy trì mối quan hệ với những khách hàng đáng tin cậy nhất của mình. Bọn họ sẽ cung cấp cho anh bạn những thông tin có giá trị liên quan tới bất kỳ thay đổi nào về sở thích đang diễn ra. Khi nói chuyện với họ, anh bạn sẽ có được đủ loại ý tưởng cho các hoạt động marketing cũng như những góc độ mới cho việc làm ăn. Anh bạn cảm nhận được những gì họ nghĩ. Từ vị trí ở bên trong này, toàn bộ cuộc chơi sẽ trở thành điều gì đó đầy sáng tạo và sống động với vô số khả năng.”

Curtis nhanh chóng áp dụng hệ thống này và lập tức nhận ra rằng việc hiểu biết tường tận về môi trường xung quanh đem lại cho anh cảm giác có được sức mạnh lớn lao. Sau này anh cũng áp dụng chính chiến lược này cho âm nhạc và chiến dịch quảng bá đĩa của mình trên các con phố của New York.

Khi duy trì mối liên hệ chặt chẽ với sở thích của những người hâm mộ mình, anh có thể thay đổi âm nhạc của mình theo phản hồi của họ và sáng tạo nên những giai điệu ẩn chứa sức hấp dẫn đầy bản năng, một thứ họ chưa từng được nghe.

Sau thành công đáng kể của hai album đầu tiên được thương mại hóa, Curtis (lúc này trở thành 50 Cent) đã đứng trên đỉnh của thế giới âm nhạc; nhưng đồng thời khả năng cảm nhận của anh về sự kết nối, vốn có tầm quan trọng cốt tử trên đường phố, đang dần phai nhạt đi trong môi trường mới mà anh đang sống. Anh bị bao quanh bởi những kẻ nịnh hót muốn tìm mọi cách len chân tới gần quanh anh, những nhà quản lý và những nhân vật trong ngành công nghiệp giải trí chỉ nhìn thấy ở anh một cỗ máy in tiền. Những tương tác chủ yếu của anh là với những người trong giới làm ăn và những ngôi sao khác. Anh không còn bám trụ trên đường phố hay tận mắt chứng kiến những xu hướng đang hình thành. Tất cả những điều này có nghĩa là anh đang nhắm mắt bước đi với âm nhạc của mình, không thực sự chắc liệu nó còn có được sự gắn kết với các thính giả của anh không. Họ chính là nguồn năng lượng và linh hồn của anh, nhưng khoảng cách giữa họ và anh đang lớn dần. Những ngôi sao khác có vẻ như chẳng hề bận tâm đến điều này; trên thực tế, họ thích thú tận hưởng cuộc sống trong chiếc bong bóng danh tiếng này. Họ sợ lại phải chạm chân xuống đất. 50 Cent cảm thấy điều ngược lại, nhưng có vẻ như không có lối thoát nào.

Thế rồi đến đầu năm 2007, anh quyết định khởi động trang web của riêng mình. Anh nghĩ về nó như một cách để quảng bá âm nhạc của mình và bán nó trực tiếp tới công chúng, không bị chặn đường bởi hãng thu âm của anh - một thực thể đã tỏ ra quá bất lực trong việc bắt kịp với thời đại Internet. Trang web này nhanh chóng chuyển mình thành một mạng xã hội, một dạng Facebook cho những người hâm mộ của anh; và càng bỏ công tập trung vào đó, anh càng bắt đầu cảm thấy trang web này có ý nghĩa lớn hơn nhiều so với một công cụ marketing - đây rất có thể là công cụ tối hậu để tái lập mối liên hệ với thính giả.

Thoạt tiên, anh quyết định thử nghiệm. Trong khi anh chuẩn bị tung ra một đĩa mới cùng G-Unit vào mùa hè năm 2008, anh cố tình hé lộ một bài hát trong đĩa này lên trang web vào một tối thứ Sáu, rồi hôm sau anh liên tục cập nhật trang Bình luận vài phút một lần và theo dõi phản hồi của các thành viên trang web với bài hát đó. Sau vài trăm nhận xét, đã có thể thấy rõ phán quyết là tiêu cực. Bài hát này quá mềm, các thính giả đánh giá như vậy, họ mong muốn và trông đợi thứ gì đó cứng rắn hơn từ đĩa của G-Unit. Thuộc lòng những chỉ trích của họ, anh quăng bài hát này vào xó và nhanh chóng tung ra một bài khác, tạo ra âm hưởng góc cạnh xù xì mà thính giả đòi hỏi. Lần này phản hồi vô cùng tích cực.

Kết quả này thôi thúc anh tiến hành nhiều thử nghiệm hơn nữa. Anh tung lên đĩa đơn cuối cùng do đối thủ không đội trời chung của mình, The Game, phát hành, với hy vọng nhận được những nhận xét tiêu cực từ người hâm mộ. Thật ngạc nhiên, rất nhiều người trong số họ thích bài hát. Anh đích thân tranh luận trực tuyến với họ và mở to mắt ghi nhận những thay đổi trong thị hiếu của công chúng, cũng như vì sao họ có thể dần xa lánh âm nhạc của anh. Điều này buộc anh phải suy nghĩ lại định hướng của chính mình.

Để thu hút thêm nhiều người tới trang của mình, anh quyết định rút ngắn khoảng cách từ cả hai hướng. Anh đăng các blog về những chủ đề cá nhân, sau đó trả lời các nhận xét từ người hâm mộ. Họ có thể cảm thấy được thoải mái tiếp cận anh. sử dụng những tiến bộ mới nhất trong công nghệ đàm thoại, anh đẩy tiến trình này xa hơn, để những người trong nhóm của mình quay phim anh bằng điện thoại di động ở bất cứ nơi nào anh đến; những hình ảnh này sau đó được tung lên trang web. Điều đó thổi bùng lên sự quan tâm và trao đổi sôi nổi trên mạng - những người hâm mộ buộc phải truy cập thường xuyên để chớp được những khoảnh khắc bất chợt như thế; nhiều khi chúng thu hút người xem bằng vẻ sáo rỗng, nhưng có những lúc khác chúng được đẩy lên mức kịch tính thông qua sự nhạy bén của 50 Cent trong những cuộc đối đầu. Số lượng thành viên tăng lên nhanh chóng.

Sau một quá trình biến đổi, trang web dần trở nên giống một cách kỳ lạ so với thế giới của những kẻ bán ma túy mà anh đã tạo lập cho mình trên những con phố của khu Southside Queens. Anh có thể tung ra những món hàng “dùng thử” (các bài hát thử nghiệm) dành cho người hâm mộ của mình - những người, cũng giống như những con nghiện ma túy, luôn háo hức chờ đợi những sản phẩm mới từ 50 Cent, và anh sẽ lập tức có được phản hồi của họ về chất lượng của những món hàng đó. Anh có thể tạo lập được cảm nhận về những gì họ đang tìm kiếm và cách mà anh có thể thao túng được yêu cầu của họ. Anh đã di chuyển từ bên ngoài vào bên trong; và trò chơi cũ một lần nữa lại trở nên sống động, lần này ở cấp độ toàn cầu.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Công chúng không bao giờ lầm lẫn. Khi người ta không đáp lại những gì bạn làm, họ đang lớn tiếng gửi tới bạn một thông điệp rõ ràng. Chỉ có điều bạn không lắng nghe theo mà thôi.

50 CENT

Bất cứ sinh vật sống nào cũng phải dựa vào mối quan hệ với môi trường xung quanh để sinh tồn. Nếu chúng đặc biệt nhạy cảm với một dạng thay đổi nào đó - một mối nguy hiểm hay một cơ hội - chúng sẽ có sức mạnh lớn hơn để

kiểm soát ngoại cảnh. Chim ưng không chỉ có khả năng nhìn xa hơn bất cứ sinh vật nào khác, mà chúng còn có thể nhìn thấy một cách cực kỳ chi tiết, nhận biết được những thay đổi dù nhỏ nhất trong ngoại cảnh. Đôi mắt đem lại cho chúng sự nhạy bén cao độ và khả năng săn mồi xuất sắc.

Chúng ta sống trong một môi trường gần như chỉ bao gồm những con người mà chúng ta có liên hệ hàng ngày. Những con người này xuất thân từ những nguồn gốc và nền văn hóa khác nhau. Họ là những cá thể với kinh nghiệm sống hoàn toàn riêng biệt. Việc biết rõ người khác - sự khác biệt, các sắc thái tính cách, đời sống tình cảm của họ - sẽ đem lại cho chúng ta cảm nhận sâu sắc về sự liên hệ và quyền lực. Chúng ta cần phải biết làm thế nào để tiếp cận họ, giao tiếp hiệu quả hơn, và tác động lên những hành động của họ. Nhưng rất thường xuyên chúng ta dừng lại ở bên ngoài và để mất đi sức mạnh đó. Để liên hệ với môi trường theo phương cách này có nghĩa là phải vượt ra khỏi bản thân mình, để mắt quan sát người khác; nhưng thường chúng ta ưa thích co lại sống với nội tâm của mình hơn, đắm chìm trong những ý tưởng và những giấc mơ của chính chúng ta. Chúng ta mong muốn làm cho mọi thứ trên thế giới trở nên quen thuộc và đơn giản. Chúng ta dần trở nên vô cảm trước sự khác biệt của người khác, trước những chi tiết làm nên cá tính của họ.

Cội rễ sâu xa của xu hướng khép mình lại, cắt đứt mọi mối liên hệ này chính là nỗi sợ hãi lớn lao - nỗi sợ hãi nguyên thủy nhất mà nhân loại từng biết đến, và có lẽ cũng là thứ mà chúng ta còn mơ hồ nhất. Từ thuở xa xưa, các tổ tiên thời tiền sử của chúng ta đã tập hợp lại thành nhóm để tự bảo vệ bản thân. Để tạo ra sự gắn kết, họ thiết lập đủ loại quy tắc ứng xử, những điều cấm kỵ, và cùng chia sẻ các nghi lễ tâm linh. Họ cũng tạo nên các huyền thoại trong đó bộ tộc của họ được xem như con cưng của các vị thần, được lựa chọn cho một mục đích cao cả. Trở thành thành viên của bộ lạc đồng nghĩa với việc được tẩy rửa qua các nghi lễ, được hưởng ân huệ của các vị thần. Những người thuộc về những cộng đồng khác có những nghi thức và hệ thống niềm tin xa lạ - những vị thần và những huyền thoại của riêng họ. Đó là những kẻ không sạch sẽ. Bọn họ đại diện cho thế lực Khác - một thứ gì đó tối tăm, đầy đe dọa, và một sự thách thức với cảm giác thượng đẳng của bộ lạc.

Đây là một phần tâm lý của chúng ta trong suốt hàng nghìn năm qua. Nó dần chuyển hóa thành nỗi sợ hãi to lớn đối với những nền văn hóa khác, những cách nghĩ khác - với những người Kitô giáo, điều này có nghĩa là những kẻ ngoại đạo. Và bất chấp hàng thiên niên kỷ văn minh, tâm lý đó vẫn tồn tại bên trong chúng ta tới tận ngày nay, biểu hiện dưới những quá trình tư duy trong đó chúng ta phân chia thế giới thành những gì quen thuộc và không quen thuộc, trong sạch và không trong sạch. Chúng ta hình thành nên một số ý tưởng và giá trị; chúng ta giao thiệp với những ai cùng chia sẻ những giá trị

đó, những người thuộc về nhóm thân cận, về phe phái của chúng ta. Chúng ta hình thành nên các bè phái với những tín điều cứng nhắc - thiên tả, thiên hữu, ủng hộ cái này, ủng hộ cái kia. Chúng ta sống khép kín trong đầu mình, luẩn quẩn mãi với cùng những suy nghĩ và ý tưởng cũ mèm, co mình lại trong một cái kén tách rời khỏi thế giới bên ngoài.

Khi chúng ta phải đối diện với những nhóm người hay cá nhân có những giá trị và hệ thống niềm tin khác biệt, chúng ta cảm thấy bị đe dọa. Động thái đầu tiên của chúng ta không phải là tìm cách hiểu họ mà là nhìn nhận họ như ác quỷ - cái Khác đầy u ám. Thật ra, chúng ta có thể lựa chọn nhìn nhận họ qua lăng kính các giá trị của chính mình và tin rằng họ cũng chia sẻ chúng. Chúng ta dùng lý trí chuyển hóa cái khác thành một thứ gì đó quen thuộc - “họ có thể tới từ một nền văn hóa hoàn toàn khác biệt, nhưng nói cho cùng, chắc chắn họ cũng muốn cùng những thứ như chúng ta”. Đây là sự thất bại của đầu óc chúng ta trong việc cởi mở và tìm hiểu, trong việc trở nên nhạy bén hơn để nhận biết các sắc thái đa dạng. Mọi thứ cần phải hoặc trắng hoặc đen, hoặc sạch sẽ hoặc bẩn thỉu.

Hãy hiểu: cách tiếp cận ngược lại là con đường đạt tới quyền lực trong thế giới này. Nó bắt đầu từ nền tảng cơ sở là sự không sợ hãi - bạn không cảm thấy sợ hay bị xúc phạm bởi những người có cách suy nghĩ hay hành xử khác biệt. Bạn không cảm thấy mình thượng đẳng so với những người ở bên ngoài. Trên thực tế, bạn thích thú trước sự đa dạng này. Điều đầu tiên bạn làm là mở rộng đầu óc của mình cho những khác biệt đó, tìm cách hiểu điều gì đã khiến cái Khác để lại dấu ấn, có được cảm nhận về đời sống nội tâm của những người khác, về thế giới quan của họ. Theo cách này, bạn liên tục cởi mở với ngày càng nhiều người, xây dựng nên các mối liên hệ với nhiều mạng lưới khác nhau. Nguồn gốc sức mạnh của bạn chính là sự nhạy bén và bám sát môi trường xã hội. Bạn có thể nhận thức được các xu hướng và thay đổi trong thị hiếu của công chúng sớm hơn nhiều so với những người khác.

Trong môi trường của khu ổ chuột, các điều kiện cho sự tiếp xúc xuất hiện nhiều hơn ở bất cứ đâu; những con người với đủ tâm tính khác nhau liên tục xuất hiện trước mặt bạn. Bất cứ sức mạnh nào bạn có cũng đều phụ thuộc vào khả năng thấu hiểu những gì đang diễn ra xung quanh mình, vào sự nhạy bén với thay đổi, khả năng ý thức được những cơ cấu quyền lực đang bị áp đặt từ bên ngoài cũng như ở ngay bên trong. Bạn có nhu cầu cấp thiết phải giữ vững sự liên hệ với môi trường và những con người xung quanh bạn - cuộc sống của bạn phụ thuộc vào điều đó.

Ngày nay chúng ta sống trong những điều kiện tương tự như vậy - đủ loại người với nguồn gốc văn hóa và cách suy nghĩ đa dạng đang được trộn lẫn với nhau. Nhưng vì chúng ta sống trong một xã hội có bề ngoài đầy đủ và dễ chịu hơn, chúng ta thiếu cảm nhận cấp thiết phải liên hệ với những người

khác. Điều này cực kỳ nguy hiểm, ở một nơi đầy biến động sôi sục như thế giới hiện đại, với thị hiếu của con người thay đổi ở tốc độ nhanh hơn bao giờ hết, thành công của chúng ta phụ thuộc vào khả năng bước ra ngoài bản thân mình và liên kết với các mối quan hệ xã hội khác. Bằng mọi giá, bạn cần phải liên tục buộc mình hướng ra ngoài. Bạn cần phải đạt tới cấp độ mà bất cứ cảm giác nào về việc mất đi mối liên hệ này với môi trường bạn đang sống cũng lập tức khiến bạn có cảm giác đang lâm nguy và dễ bị tổn thương.

Đi đến tận cùng, nỗi sợ từ thời tiền sử này của chúng ta chuyển hóa thành một dạng tàn tật về mặt tâm lý - sự khép kín tư duy của mình trước bất cứ ý tưởng nào mới mẻ, lạ lẫm. Những người không sợ hãi trong lịch sử đều học cách hình thành nên kiểu tư duy ngược lại: một tinh thần cởi mở, một tư duy liên tục học hỏi từ kinh nghiệm thực tiễn. Hãy nhìn vào ví dụ của nhà nghiên cứu động vật linh trưởng vĩ đại người Anh Jane Goodall - lĩnh vực bà nghiên cứu đã tạo nên một cuộc cách mạng trong hiểu biết của chúng ta về tinh tinh và các loài linh trưởng cao cấp.

Trước khi có những nghiên cứu của Goodall, các nhà khoa học đã thiết lập nên một số ý tưởng được rộng rãi thừa nhận về cách thức tiến hành nghiên cứu về một loài sinh vật như tinh tinh chẳng hạn. Trong hầu hết các trường hợp, người ta nghiên cứu chúng khi bị nhốt trong lồng, dưới những điều kiện sống bị kiểm soát chặt chẽ. Thỉnh thoảng có những nhà nghiên cứu động vật linh trưởng cũng nghiên cứu chúng trong điều kiện hoang dã; họ sẽ sử dụng những phương thức khác nhau để lôi kéo những con tinh tinh tới gần họ, trong khi bản thân những nhà nghiên cứu vẫn nấp kín sau những tấm màn bảo vệ. Họ tiến hành thí nghiệm bằng cách kích thích những con vật để ghi nhận các hành vi đáp trả của chúng. Mục đích là đi tới hiểu biết thực sự về hành vi ứng xử của loài tinh tinh. Chỉ bằng cách giữ khoảng cách với những con vật, các nhà khoa học mới có thể nghiên cứu chúng.

Goodall chưa hề được đào tạo theo cách chính thống về khoa học, khi bà tới vùng đất ngày nay là Tanzania để nghiên cứu loài tinh tinh trong điều kiện hoang dã vào năm 1960. Dù hoạt động hoàn toàn đơn độc, bà đã sáng tạo ra một phương thức nghiên cứu hoàn toàn khác biệt. Những con tinh inh sống ở những vùng xa xôi hẻo lánh nhất của khu vực và nổi tiếng nhút nhát. Bà bám theo chúng từ một . khoảng cách nhất định, kiên nhẫn tìm cách tạo dựng được niềm tin của chúng. Bà nguy trang bản thân một cách kín đáo và cẩn thận tránh nhìn thẳng vào mắt chúng. Khi bà nhận thấy chúng không thích sự có mặt của mình, bà tránh đi nơi khác, hoặc vờ hành động như mình chỉ là một con khi đầu chó tới đó bởi đất tìm sâu bọ.

Dần dà, sau nhiều tháng, bà đã có thể tiếp cận gần hơn.

Giờ đây bà đã có thể nhận diện được từng con tinh tinh mà bà thường xuyên trông thấy; bà đặt tên cho chúng, một điều chưa nhà khoa học nào từng làm -

trước đó những con vật luôn được đánh số. Với những cái tên này, bà có thể bắt đầu nắm bắt những sắc thái rất tinh tế trong cách cư xử của từng cá thể; chúng có tính cách khác nhau, giống như con người. Sau gần một năm thực hiện làm quen một cách kiên nhẫn, những con tinh tinh bắt đầu tỏ ra thoải mái trước sự có mặt của bà, chấp nhận để bà tiếp xúc với chúng, một điều trước đó chưa ai làm được trong lịch sử nghiên cứu các loài linh trưởng trong môi trường hoang dã.

Quá trình nói trên đòi hỏi sự can đảm cao độ, vì tinh tinh được xem là loài linh trưởng có tính khí thất thường nhất, thậm chí còn nguy hiểm và hung dữ hơn loài đười ươi. Khi bà tiếp xúc nhiều hơn với chúng, bà nhận thấy một sự thay đổi trong chính con người mình. “Tôi nghĩ bộ óc của tôi bắt đầu suy nghĩ như một chú tinh tinh một cách vô thức,” bà đã viết như vậy cho một người bạn. Bà cảm thấy điều đó vì bà đã hình thành cho mình khả năng kỳ lạ trong việc tìm ra chúng trong rừng già.

Lúc này, khi tiếp xúc được với chúng, bà ghi nhận một số hiện tượng đã phủ định những dữ liệu từng được thừa nhận trước đó về hành vi ứng xử của tinh tinh. Các nhà khoa học đã xếp chúng vào động vật án thực vật; bà đã chứng kiến chúng đi săn và ăn thịt khi. Chỉ có con người được xem là có khả năng chế tác và sử dụng công cụ; bà đã nhìn thấy chúng chế tạo các dụng cụ rất hữu hiệu để bắt côn trùng làm thức ăn. Bà chứng kiến chúng tham gia vào những nghi lễ nhảy múa lạ lùng trong một cơn mưa bão. Sau đó bà ghi nhận một cuộc chiến dữ dội kéo dài bốn năm giữa những bầy tinh tinh thù địch. Bà phát hiện được một vài thủ đoạn xảo quyệt khá lạ lùng của một số con đực khi tranh giành vị trí đầu đàn. Tự trung lại, bà đã khám phá ra một mức độ đa dạng trong cuộc sống tình cảm và trí tuệ của chúng, khiến cho khái niệm không những về loài tinh tinh mà cả về mọi loài linh trưởng cũng như các động vật có vú nói chung phải thay đổi.

Nhận thức này có nhiều ứng dụng quan trọng vượt khỏi phạm vi khoa học thuần túy. Thông thường khi bạn nghiên cứu một thứ gì đó, bạn bắt đầu bằng một vài ý niệm được hình thành từ trước về chủ đề mình nghiên cứu. (Bởi vì các nhà khoa học đã đi tới tin rằng tinh tinh có một phạm vi ứng xử rất hạn chế, nên đó là tất cả những gì họ thấy, và từ đó họ bỏ qua thực tế phức tạp hơn nhiều). Tư duy của bạn bắt đầu quá trình trong trạng thái đóng kín - không thực sự nhạy bén với sự khác biệt và các sắc thái đa dạng. Bạn sợ phải chứng kiến giả thiết của mình bị thách thức. Thay vì thế, giống như Goodall, bạn cần rũ bỏ đi sự cần thiết phải kiểm soát khiến cho tầm nhìn của bản thân bị co hẹp. Khi bạn nghiên cứu về một cá thể hay một cộng đồng, mục đích của bạn là thâm nhập vào bên trong suy nghĩ của họ, những trải nghiệm của họ, cách họ nhìn nhận sự vật. Để làm được như vậy, bạn cần tương tác với họ trên bình diện bình đẳng hơn. Với tinh thần cởi mở và không sợ hãi này, bạn sẽ khám

phá ra những điều chưa ai ngờ đến trước đó. Bạn sẽ có cảm nhận sâu sắc hơn về những mục tiêu mà hành động của bạn hướng tới, về công chúng mà bạn muốn tiếp cận. Và cùng với hiểu biết như vậy, bạn sẽ có trong tay sức mạnh để tác động lên họ.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Ít người có được sự khôn ngoan để lựa chọn sự chỉ trích sẽ giúp họ tiến bộ thay vì lời nguyền ca khiến họ bị lừa dối.

PRANÇOIS DE LA ROCHEFOUCAULD

Với những sản phẩm chúng ta tạo ra vì kinh doanh hay văn hóa, luôn có một khoảnh khắc có ý nghĩa - khi nó rời khỏi tay chúng ta và tới tay công chúng mà nó hướng đến. Vào khoảnh khắc đó, nó không còn là thứ gì đó chỉ tồn tại trong đầu chúng ta; nó trở thành một thực thể để những người khác đánh giá. Đôi lúc thực thể này gắn bó với công chúng một cách sâu sắc. Nó đánh đúng vào một sợi dây cảm xúc, tạo nên tiếng vang, và có sức sống. Nó đáp ứng được một nhu cầu. Có lúc khác người đời nhìn nhận nó với vẻ thờ ơ, lạnh nhạt một cách kỳ lạ - trong đầu óc mình, chúng ta đã hình dung nó sẽ tạo ra một hiệu quả khác hơn nhiều.

Quá trình này dường như có vẻ khá huyền bí. Một số người dường như có biệt tài trong việc sáng tạo nên những thứ gây được tiếng vang với công chúng. Họ là những nghệ sĩ lớn, các chính khách vĩ đại với cảm nhận về quần chúng, hay các doanh nhân không ngừng sáng tạo. Đôi lúc chính chúng ta cũng tạo ra được thứ gì đó không tồi chút nào, nhưng chúng ta không hiểu được tại sao; và một khi thiếu hiểu biết này, chúng ta không thể tái lập được thành công của chính mình.

Tuy nhiên, có một khía cạnh của hiện tượng này có thể lý giải được. Bất cứ thứ gì chúng ta sáng tạo hay sản xuất ra cũng hướng tới một đối tượng công chúng nào đó - lớn hay nhỏ, tùy thuộc vào thứ chúng ta làm ra. Nếu chúng ta thuộc kiểu người hầu như chỉ sống trong đầu mình, tưởng tượng ra những gì mà công chúng đang hướng đến sẽ thích, hoặc thậm chí chẳng buồn bận tâm đến điều đó, tinh thần này sẽ được tái hiện lại trong chính sản phẩm của chúng ta; đó là sản phẩm của một người khép kín trong bản thân mình. Nếu, ngược lại, chúng ta có liên hệ sâu sắc với công chúng, nếu chúng ta có cảm nhận thấu đáo về nhu cầu và mong muốn của họ, khi đó những gì chúng ta làm ra sẽ có cơ hội tạo được tiếng vang. Chúng ta đã đồng nhất được với cách nghĩ và cảm xúc của công chúng, và điều đó sẽ thể hiện ra trong sản phẩm.

Nhà văn Nga vĩ đại Fyodor Dostoyevsky có hai giai đoạn hầu như hoàn toàn tách biệt trong sự nghiệp của mình: trong giai đoạn thứ nhất, ông là một

người theo khuynh hướng xã hội và giao thiệp chủ yếu với các trí thức khác. Các tiểu thuyết và truyện ngắn của ông tương đối thành công. Nhưng sau đó vào năm 1849 ông bị kết án vài năm tù và bị đày đi khổ sai ở Siberia do bị nghi vấn âm mưu chống chính quyền. Tại đó, ông đột nhiên nhận ra mình không hề hiểu gì về người dân Nga. Trong tù ông bị tống vào giữa những kẻ dưới đáy xã hội. Tại ngôi làng nhỏ nơi ông lao động khổ sai, cuối cùng ông cũng hòa mình với những người nông dân Nga, vốn chiếm đa số dân cư trong nước. Sau khi được trả lại tự do, tất cả những trải nghiệm đó đã được tái hiện sâu đậm trong các tác phẩm của ông, và đột nhiên những tiểu thuyết ông sáng tác tạo được tiếng vang rộng hơn nhiều bên ngoài giới trí thức, ông đã hiểu được công chúng của mình từ bên trong, hiểu được đa số nhân dân Nga, và tác phẩm của ông trở nên rất được ưa thích.

Hãy hiểu: bạn không thể giấu giếm được thái độ của mình với công chúng. Nếu như bạn tự xem mình là một kẻ thượng đẳng, một thành viên của một thiểu số thượng lưu, điều đó sẽ biểu lộ ngay trong những gì bạn tạo ra. Nó sẽ ngấm vào giai điệu và sắc thái. Tác phẩm của bạn sẽ sặc mùi kẻ cả. Nếu bạn ít tiếp cận đối tượng công chúng bạn muốn hướng tới nhưng lại cảm thấy rằng những ý tưởng đang nằm trong đầu bạn thế nào cũng khiến họ quan tâm, khi đó hầu như chắc chắn những gì bạn tạo ra sẽ bị nhìn nhận như thứ gì đó quá cá nhân, sản phẩm của một kẻ hoàn toàn xa lạ. Trong trường hợp nào đi nữa, thứ thực sự chi phối tinh thần những tác phẩm của bạn là sự sợ hãi. Tương tác gần gũi hơn với công chúng và thu nhận phản hồi từ họ cũng có nghĩa là phải điều chỉnh những ý tưởng “xuất chúng” của bạn, những ý niệm bạn đã hình thành từ trước. Việc này có thể thách thức cách nhìn nhận ngăn nắp và trật tự của bạn về thế giới. Bạn có thể nguy trang nó bằng cách lên mặt hợm hĩnh, nhưng đây rốt cuộc vẫn chỉ là nỗi sợ hãi xa xưa về cái Khác.

Chúng ta là những tạo vật của xã hội, chúng ta tạo ra những thành quả nhằm mục đích liên lạc và kết nối với những người ở quanh chúng ta. Mục đích của bạn cần phải là xóa bỏ khoảng cách giữa bạn và công chúng của bạn, cũng chính là nền tảng ủng hộ bạn trong cuộc sống. Có khi khoảng cách này thuộc về tâm lý - nó xuất phát từ cái tôi của bạn, từ sự cần thiết phải cảm thấy mình trội hơn. Cũng có lúc nó hoàn toàn vật chất - bản chất công việc bạn đang làm có xu hướng ngăn cách bạn khỏi công chúng qua những lớp quan liêu trung gian. Trong bất cứ trường hợp nào, điều bạn đang tìm kiếm là sự tương tác tối đa, cho phép bạn cảm nhận được công chúng từ bên trong. Bạn đi tới chỗ đón chào những phản hồi và chỉ trích của họ. Nếu hành động theo hướng này, những gì bạn tạo ra không thể không tạo nên tiếng vang vì nó xuất phát từ bên trong. Mức độ tương tác sâu sắc chính là nguồn gốc để tạo nên những sản phẩm có sức ảnh hưởng và được ưa thích nhất trong văn hóa và kinh doanh, và một phong cách ngoại giao thực sự gắn bó.

Sau đây là bốn chiến lược mà bạn có thể sử dụng để đưa bản thân đến gần hơn với lý tưởng này.

XÓA TAN MỌI KHOẢNG CÁCH

Họa sĩ Henri de Toulouse-Lautrec xuất thân từ một trong những gia đình quý tộc lâu đời nhất nước Pháp, nhưng từ nhỏ ông đã cảm thấy xa lạ với gia đình mình. Điều đó một phần xuất phát từ khuyết tật của ông - đôi chân của ông đã ngừng phát triển từ năm mười bốn tuổi, khiến ông có bộ dạng của một người lùn. Một phần khác nó xuất phát từ bản chất nhạy cảm của ông. Ông tìm đến với hội họa như đam mê duy nhất trong cuộc sống; và vào năm 1882, ở tuổi mười tám, ông chuyển lên Paris để học vẽ với một nghệ sĩ nổi tiếng có xưởng vẽ ở khu Montmartre - một khu vực tương đối tàn tạ, khu của những người digan trong thành phố. Ở đó Toulouse-Lautrec phát hiện ra một thế giới hoàn toàn mới - những quán cà phê, những sàn nhảy nơi các cô gái làng chơi thường xuyên lui tới, những kẻ lừa đảo, những vũ công, những người hát rong, và tất cả những số phận tối tăm bị thu hút tới khu vực này. Có thể vì sự xa lạ của bản thân với chính gia đình mình, ông tìm thấy sự quen thuộc ở những kẻ ngoài lề đó. Và dần dà ông bắt đầu hòa mình sâu hơn vào đời sống xã hội ở Montmartre.

Ông làm quen với các cô gái điếm, thuê họ làm người mẫu, tìm cách nắm bắt những dấu ấn trong cuộc đời họ để lưu lại trên giấy vẽ. Ông thường lui tới các sàn nhảy, vừa xem vừa phác họa. Ông từng cạ chén với những kẻ tội phạm và những tay vô chính phủ lai vãng quanh khu vực. Ông hấp thụ mọi khía cạnh của thế giới quanh mình, kể cả thói quen của những người giàu có tới đó tìm thú vui và chọn sống ở khu vực tối tàn này. Những họa sĩ khác như Degas và Renou - cả hai đều sống ở Montmartre - vẽ rất nhiều tranh về những cảnh trong đời sống tại đó, nhưng luôn với một chút khoảng cách, như thể họ là những người ngoài cuộc nhìn vào. Toulouse-Lautrec là một người nhập cuộc tích cực hơn. Và khi những bức tranh của ông bắt đầu phản ánh sự đắm mình trong thực tế này, tác phẩm ông tạo ra thu hút được nhiều sự chú ý hơn từ công chúng.

Tất cả điều này thể hiện rõ rệt nhất trên những tấm áp phích ông vẽ cho sàn diễn tại Moulin Rouge, khai trương từ năm 1889. Tấm đầu tiên, và cũng nổi tiếng nhất, là một hình ảnh đầy tai tiếng của một vũ nữ đang đá chân lên cao đến mức bạn có thể nhìn thấy đồ lót của cô ta. Màu sắc sử dụng rất mạnh mẽ và chói. Nhưng lạ lùng hơn cả là dạng không gian phẳng mà ông tạo ra, cho người xem có cảm tưởng họ đang ở đó, ở ngay trên sân khấu cùng các nghệ sĩ, giữa những màn trình diễn và ánh đèn rực rỡ. Trước đó chưa có ai tạo ra được thứ gì tương tự. Khi tấm áp phích được đem đi đặt khắp nơi trong thành

phố, công chúng hoàn toàn bị mê hoặc trước hình ảnh nó thể hiện. Hình ảnh đó tràn đầy sức sống. Sau đó, thêm nhiều áp phích nữa xuất hiện, vẽ tất cả những khuôn mặt của Moulin Rouge mà ông đều đã thân quen; và một trường phái thẩm mỹ mới được hình thành nhờ vào sự hòa quyện hoàn toàn và bình đẳng của ông với những chủ đề sáng tác của mình. Những tác phẩm của ông trở nên rất được ưa chuộng.

Hãy hiểu: trong thời đại ngày nay, để tiếp cận công chúng, bạn cần phải thâm nhập được vào đời sống nội tâm của họ - những nỗi thất vọng, những khát vọng, những bức dọc của họ. Để làm được thế, bạn cần loại bỏ đi càng nhiều càng tốt khoảng cách giữa bạn và công chúng của bạn. Bạn xâm nhập vào tâm hồn họ và cảm nhận nó từ bên trong. Cách họ nhìn nhận sự vật trở thành cách quan sát của bạn; và khi bạn tái tạo nó dưới một dạng sản phẩm nào đó, nó sẽ trở nên sống động. Những gì khiến bạn sốc hay hưng phấn khi đó sẽ tạo ra cho họ cùng cảm xúc. Điều này đòi hỏi ở bạn một mức độ không sợ hãi và một tâm hồn rộng mở. Bạn không sợ phải định hình tính cách của mình theo những mối tương tác sâu sắc đó. Bạn thể hiện sự bình đẳng hoàn toàn với công chúng, nói lên những suy nghĩ và khao khát của họ. Những gì bạn tạo ra tự nhiên sẽ được liên hệ tới họ một cách sâu sắc.

MỞ RA NHỮNG KÊNH KHÔNG CHÍNH THỨC CHO SỰ PHÊ BÌNH VÀ PHẢN HỒI

Khi Eleanor Roosevelt bước vào Nhà Trắng với tư cách Đệ nhất phu nhân vào năm 1933, sự xuất hiện đó đã gây ra nhiều xáo trộn. Bà luôn coi khinh những cung cách chính trị thông thường cũng như trò bè đảng chúng gây ra. Trong tâm thức của bà, sức mạnh của chồng bà sẽ phụ thuộc vào mối liên hệ giữa ông với những người đã bầu cho ông. Để thoát khỏi cuộc Đại suy thoái, công chúng phải cảm thấy cần gắn thân vào cuộc tranh đấu, chứ không chỉ bị cuốn hút bởi những bài diễn văn và chương trình hành động. Khi quần chúng cảm thấy họ là người trong cuộc, họ sẽ đóng góp vào công cuộc đó những ý tưởng và sức lực của họ. Bà sợ rằng bản chất quan liêu của chính quyền sẽ nuốt chửng chồng mình, ông sẽ lắng nghe theo các thành viên nội các và những chuyên gia của mình; sự tiếp xúc của ông với quần chúng sẽ bị bó hẹp vào những kênh chính thức như các báo cáo, những cuộc trưng cầu, hay các nghiên cứu. Sự cô lập đó sẽ là hồi chuông báo tai họa của ông, cắt đứt ông khỏi nền tảng ủng hộ mình. Từ chối một vị trí chính thức trong bộ máy chính quyền, bà quyết định sẽ nỗ lực để tạo ra những kênh liên hệ không chính thức tới quần chúng thông qua chính bà.

Bà tới thăm khắp nơi trong nước - tới các thành phố trong nội địa, các thị trấn hẻo lánh - lắng nghe những lời phàn nàn của quần chúng cũng như những gì

họ cần. Bà đưa rất nhiều người trong số đó theo mình về gặp tổng thống để ông cảm nhận trực tiếp được những kết quả của Thỏa ước Mới. Bà khởi xướng một cột báo trên tờ *The Woman's Home Companion*, trong đó bà cho đăng ngay phía trên hàng tít chính lời yêu cầu: “Tôi muốn các bạn hãy viết cho tôi.” Bà đã sử dụng cột báo của mình như một diễn đàn thảo luận với công chúng Mỹ, khuyến khích họ hãy chia sẻ những ý kiến phê bình của mình. Trong vòng 6 tháng bà đã nhận được trên 300.000 lá thư, và cùng với các phụ tá của mình bà đã cố gắng trả lời bằng hết. Bà mở ra những kênh liên lạc khác, chẳng hạn như đưa các phụ tá của mình vào các chương trình khác nhau trong khuôn khổ Thỏa ước Mới, sau đó những người này sẽ thay mặt bà tiến hành thăm dò ý kiến trong đối tượng quần chúng chịu ảnh hưởng của những chương trình đó.

Khi hệ thống này đã được thiết lập, bà bắt đầu nhìn thấy một xu hướng từ dưới lên trên - một tâm trạng vỡ mộng ngày càng tăng với Thỏa ước Mới. Hàng ngày, bà để một bản ghi nhớ vào giỏ tài liệu của chồng, nhắc nhở ông về những lời phê phán này cũng như sự cần thiết phải đáp ứng kịp thời hơn. Và dần dần bà bắt đầu tạo dựng được ảnh hưởng lên chính sách của ông, lái ông theo hướng thiên tả - chẳng hạn việc thúc đẩy ông tạo ra các chương trình như Cục Thanh niên Quốc gia, cơ quan có nhiệm vụ thu hút lớp trẻ tích cực tham gia vào Thỏa ước Mới. Theo thời gian bà trở thành một kênh liên lạc không chính thức cho các nhóm phụ nữ và người Mỹ gốc Phi, củng cố sự ủng hộ dành cho FDR trong hai cộng đồng quan trọng này. Tất cả những việc bà làm đều đòi hỏi sự can đảm cao độ, vì bà liên tục bị chế giễu bởi cách tiếp cận như một nhà hoạt động xã hội của mình, ngay từ rất lâu trước khi có bất cứ vị đệ nhất phu nhân nào thậm chí nghĩ tới việc đóng một vai trò như vậy. Và những gì bà làm đóng vai trò quan trọng giúp FDR có khả năng duy trì hình ảnh của mình như một người của quần chúng.

Như Eleanor đã hiểu, bất cứ nhóm người nào cũng có xu hướng khép kín mình lại khỏi thế giới bên ngoài. Hành xử theo cách này sẽ dễ dàng hơn. Từ bên trong chiếc bong bóng đó, người ta sẽ tự lừa dối mình rằng họ đã hiểu thấu những gì mà thính giả của họ hay công chúng cảm nhận - họ đọc báo, những báo cáo khác nhau, những con số trưng cầu ý kiến, vân vân và vân vân. Nhưng tất cả thông tin này thường đã được cắt gọt cho tròn trịa và qua nhiều khâu chọn lọc kỹ lưỡng. Tình hình sẽ khác đi rất nhiều khi bạn tương tác trực tiếp với công chúng và lắng nghe nguyên bản những lời phê phán và phản hồi của họ. Bạn sẽ khám phá ra nguyên nhân sâu xa khiến họ không hài lòng, những sắc độ khác nhau mà điều bạn làm ảnh hưởng tới họ. Những vấn đề họ gặp phải trở nên rõ ràng, và bất cứ giải pháp nào mà bạn đưa ra cũng sẽ phù hợp hơn. Bạn tạo nên một trạng thái tương tác năng động từ hai phía, trong đó các ý tưởng, sự tham gia, và cả năng lực của họ đều có thể được khai thác cho mục đích của bạn. Nếu cần phải duy trì một khoảng cách nhất định giữa bạn

và công chúng xuất phát từ bản chất của nhóm hay doanh nghiệp bạn đang điều phối, khi đó giải pháp lý tưởng là hãy mở ra càng nhiều kênh trao đổi không chính thức càng tốt, để có được sự phản hồi trực tiếp ngay từ gốc rễ.

TÁI LẬP MỚI LIÊN HỆ VỚI CƠ SỞ CỦA BẠN

Chúng ta thường chứng kiến hiện tượng dưới đây lặp đi lặp lại: một người đã thành công khi còn trẻ vì anh ta có mối liên hệ khăng khít với một nhóm xã hội nào đó. Những gì anh ta tạo ra hay phát biểu đều xuất phát từ một địa bàn thực sự nào đó và liên kết với một cộng đồng thính giả. Sau đó dần dần anh ta mất đi mối liên hệ này. Anh ta bắt đầu dành phần lớn thời gian của mình với những người thành đạt khác. Dù cố tình hay vô ý, anh ta dần dần cảm thấy xa cách và ở vị thế cao hơn so với công chúng của mình. Sức hút trong tác phẩm của anh ta cũng mất đi, kèm theo nó là tất cả hiệu quả thực tế trên công chúng.

Theo cách của riêng mình, nhà hoạt động da đen Malcolm X đã đấu tranh với vấn đề kể trên. Khi còn trẻ, ông từng là một tay bán dạo ma túy khá lành nghề trên đường phố, kết thúc bằng việc bị tống vào tù vì tội buôn bán ma túy. Trong tù, ông khám phá đạo Hồi, theo cách mà nhóm mang tên *Đất nước Hồi giáo* thực hành, và lập tức cải đạo. Ra khỏi tù, ông trở thành một người phát ngôn thường xuyên xuất hiện nhân danh nhóm này. Cuối cùng ông tách mình khỏi *Đất nước Hồi giáo* để trở thành nhân vật nổi bật trong phong trào đòi quyền cho người da đen đang mỗi lúc một phát triển mạnh vào những năm 1960.

Trong những giai đoạn khác nhau này của cuộc đời mình, Malcolm luôn cảm thấy căm giận cao độ và thất vọng trước sự bất công với người Mỹ gốc Phi, trong đó bản thân ông đã phải tự mình nếm trải không ít. Ông biến những cảm xúc này thành những bài phát biểu đanh thép, dường như cũng chính là lời phát ngôn của niềm phẫn uất mà rất nhiều người cảm thấy trong những khu ổ chuột của nước Mỹ. Nhưng khi ông trở nên mỗi lúc một nổi tiếng hơn, ông cảm thấy bị ám ảnh bởi sự lo lắng. Những nhà lãnh đạo khác của cộng đồng da đen mà ông quen biết đã bắt đầu có được cuộc sống tương đối thoải mái; họ không tránh khỏi cảm thấy bản thân vượt trội hơn so với những người mà họ vẫn xem mình là đại diện, đồng thời cũng có ít nhiều khoảng cách - giống như một người cha chăm lo cho một đứa con vậy.

Malcolm căm ghét cảm giác phải chịu đựng kiểu chăm lo dần trở nên gia trưởng đó. Ông luôn cho rằng chỉ bản thân mỗi người mới có thể tự giúp được mình - vai trò của ông là thúc đẩy họ hành động, chứ không phải hành động nhân danh họ. Để miễn dịch cho mình khỏi xu hướng tạo nên khoảng cách trong tâm thức này, ông tăng cường những mối tương tác với những tay anh

chị trên đường phố, những kẻ chuyên gây gổ, tóm lại là loại người dưới đáy mà phần lớn các vị thủ lĩnh khác sẽ cẩn thận tránh xa. Những con người đó đến từ chính trái tim của những khu ổ chuột, cội nguồn tạo ra sức mạnh của ông, và ông cần phải tái lập mối liên hệ với họ. Ông buộc mình dành nhiều thời gian hơn với những người vừa mới phải chịu đựng những tình cảnh bất công, hòa mình vào những gì họ đã phải trải qua và cảm nhận sự uất ức của họ. Phần lớn con người ta sẽ đi theo tuổi tác - ông sẽ giữ vững sự phần nộ của mình, giữ vững những cảm xúc luôn sôi sục vốn là động lực thôi thúc ông thuở ban đầu, và cũng là thứ đem đến cho ông sức lôi cuốn.

Mục đích của việc liên hệ với công chúng không phải là để làm vừa lòng tất cả mọi người hay mở rộng phạm vi của bạn ra một lượng công chúng càng rộng rãi càng tốt. Sự truyền đạt là một sức mạnh về mặt cường độ, không phải về phạm vi lan tỏa hay số lượng. Khi cố gắng mở rộng ảnh hưởng của mình, bạn đánh đổi số lượng bằng chất lượng và sẽ phải trả một giá nhất định. Bạn có một cơ sở cho sức mạnh của mình - một nhóm người, có thể lớn hay nhỏ, cùng mang những đặc điểm như bạn. Cơ sở này cũng có ý nghĩa về tinh thần - những ý tưởng mà bạn có khi còn trẻ hơn, những ý tưởng đã gắn liền với những cảm xúc mãnh liệt và thúc đẩy bạn lựa chọn một con đường nhất định. Thời gian và sự thành công có xu hướng làm mờ đi mối liên hệ của bạn với cơ sở về vật chất và tinh thần này. Bạn sẽ bị trôi dạt đi, sức mạnh qua sự truyền đạt của bạn sẽ suy giảm. Hãy biết rõ cơ sở của bạn và nỗ lực tái lập mối liên hệ với nó. Hãy quay trở lại với cội nguồn của bạn - nguồn gốc của mọi cảm hứng và sức mạnh.

SÁNG TẠO NÊN TẤM GƯƠNG XÃ HỘI

Chỉ cần dùng tâm trí của mình, chúng ta có thể tưởng tượng rằng mình có trong tay mọi thứ quyền lực và khả năng. Cái tôi của chúng ta có thể co giãn ra theo bất cứ kích thước nào. Nhưng khi chúng ta tạo ra thứ gì đó không đạt được hiệu quả mong đợi, chúng ta bất thần phải đối diện với một giới hạn - chúng ta chẳng hề chói sáng hay giỏi giang như chúng ta vẫn tưởng. Trong trường hợp đó, chúng ta thường có xu hướng trách cứ người khác không hiểu điều chúng ta làm hay cản trở chúng ta. Cái tôi của chúng ta đã bị tổn thương và trở nên mong manh - những lời phê bình từ bên ngoài dường như là những đòn công kích cá nhân mà chúng ta không thể chịu đựng được. Chúng ta hay ngả theo hướng khép kín mình lại, và điều này khiến cho khả năng thành công trong nỗ lực tiếp theo của chúng ta trở nên khó khăn gấp bội.

Thay vì trở nên khép kín, hãy nhìn nhận sự lạnh nhạt của người khác với ý tưởng của bạn hay những lời phê bình của họ như một tấm gương họ đang chìa ra để chúng ta nhìn lại chính mình. Một tấm gương theo nghĩa đen biến

bạn thành một vật thể; bạn có thể nhìn thấy chính mình đúng như những người khác nhìn thấy bạn. Cái tôi sẽ không thể bảo vệ được bạn nữa - tấm gương không biết nói dối. Bạn sử dụng nó để sửa sang lại vẻ bề ngoài của mình, tránh trở thành trò cười. Thái độ của những người khác cũng có chức năng tương tự. Bạn nhìn thành quả công việc của mình từ bên trong, với cái nhìn bị làm méo mó đi bởi đủ loại khát vọng và sợ hãi. Người khác nhìn nó như một vật thể; họ nhìn thấy nó như nó vốn thế. Qua sự phê bình của họ, bạn sẽ đến gần hơn với cách nhìn nhận khách quan này và dần dần cải thiện được những gì bạn tạo ra (cảnh báo: hãy cảnh giác với những phản hồi từ bạn bè, vì những đánh giá của họ có thể bị làm sai lệch đi bởi cảm giác ghen tỵ hay sự cần thiết phải tâng bốc bạn).

Khi thứ bạn tạo ra không liên kết được với những người khác, hãy xem đó là lỗi của mình - bạn đã không thể hiện ý tưởng của mình đủ rõ ràng và bạn thất bại trong việc kết nối bằng cảm xúc với họ. Như thế bạn sẽ tránh được cho mình không cảm thấy cay đắng hay căm giận khi phải đón nhận những lời phê bình. Bạn chỉ đơn giản đang dần dần hoàn thiện thành quả lao động của mình thông qua tấm gương xã hội.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Khoa học và các phương pháp của nó có sức mạnh lớn lao, và việc tìm kiếm kiến thức thông qua các phương thức thực hành đã dần dần chiếm ưu thế trong cách tư duy của chúng ta trong vài thế kỷ vừa qua. Nhưng chúng cũng làm nảy sinh ra một dạng định kiến đặc trưng - rằng để hiểu thấu bất cứ điều gì, chúng ta cần nghiên cứu nó từ một khoảng cách nhất định, từ một góc độ quan sát hoàn toàn tách biệt. Ví dụ như chúng ta thường có xu hướng đánh giá một cuốn sách dày đặc những số liệu thống kê và trích dẫn từ nhiều nghiên cứu khác nhau là có giá trị cao hơn, vì dường như cuốn sách kể trên có được sự khách quan và khoảng cách tiên quyết của khoa học. Tuy nhiên, khoa học thường xem xét những chủ đề không phải là vật sống hoặc có một đời sống tình cảm không đáng kể. Nghiên cứu những thứ như vậy từ một góc nhìn tách rời là có lý và đem lại kết quả sâu sắc. Nhưng điều này không thể áp dụng để mang lại mức độ thành công tương tự khi phải xem xét tới con người và những tạo vật luôn phản ứng xuất phát từ nền tảng cảm xúc. Ở đây, nếu áp dụng cùng cách tiếp cận, chúng ta sẽ thiếu hoàn toàn hiểu biết về những gì khiến những tạo vật này tồn tại, về mặt bên trong của chúng. Nghiên cứu chúng từ bên ngoài sẽ chỉ đem đến một định kiến, thường xuất phát từ nỗi sợ hãi: tìm hiểu về những trải nghiệm và tính chủ quan của con người là một việc rắc rối và hỗn độn. Giữ khoảng cách sẽ dễ dàng và rõ rệt hơn.

Đã đến lúc đánh giá lại định kiến này và nhìn nhận sự vật từ một góc phối

cảnh ngược lại. Hiểu biết về bản chất con người và các yếu tố xã hội, những thứ thường có giá trị nhất với chúng ta, phụ thuộc vào việc hiểu rõ con người và mạng lưới liên hệ giữa họ từ bên trong, vào việc có được cảm nhận về những gì họ đang trải qua. Điều này có thể đạt được tốt nhất thông qua việc nhập cuộc một cách tích cực, qua sự tham dự; nó trái ngược với lập trường khoa học giả hiệu của những nhà trí thức quá bị ám ảnh bởi những nghiên cứu, lời trích dẫn và những con số, tất cả được tạo ra chỉ để cố sù cho những định kiến của họ. Còn thứ hiểu biết khác biệt này, được thu nhận từ chính bên trong, cần phải là thứ mà bạn đánh giá cao hơn bất cứ thứ gì khác trong các vấn đề mang tính xã hội. Đây chính là thứ đem lại cho bạn sức mạnh để tạo lập ảnh hưởng lên người khác. Càng cảm thấy mình vẫn còn khoảng cách và vẫn ở bên ngoài, bạn càng phải nhắc nhở bản thân rằng bạn vẫn chưa hiểu rõ điều bạn đang nghiên cứu hay cố gắng đạt tới - bạn đang lạc mất đích ngắm và còn nhiều việc phải làm.

Một người thực sự thông minh phải cảm được những gì mà người khác chỉ biết.

CHƯƠNG 8 TÔN TRỌNG QUÁ TRÌNH - KHẢ NĂNG LÀM CHỦ

Trong cuộc sống, những gã ngốc muốn mọi thứ thật nhanh và dễ dàng - tiền bạc, thành công, sự chú ý. Sự buồn chán là kẻ thù và nỗi sợ lớn nhất của họ. Thế nên tất cả những gì họ cố gắng đạt được đều trượt khỏi tay họ cũng nhanh như lúc chúng đến. Nhưng bạn lại muốn tồn tại lâu hơn các đối thủ của mình. Bạn sẽ xây dựng nền tảng cho thứ gì đó có thể tiếp tục mở rộng. Để hiện thực hóa điều đó, bạn sẽ phải trải qua một thời gian tập dượt. Bạn phải sớm học cách chịu đựng những giờ dài lê thê giành cho việc luyện tập và lao lực vất vả, với ý thức rằng cuối cùng công sức bạn bỏ ra sẽ chuyển hóa thành một niềm vui ở cấp độ cao hơn - làm chủ được một ngón nghề mới và làm chủ chính mình. Mục đích của bạn là đạt tới mức độ kỹ năng tối hậu - một cảm nhận trực giác về điều chắc chắn sẽ đến tiếp theo.

NHỮNG ĐỒNG TIỀN CỰC NHỌC

Hãy làm chủ nhạc cụ, làm chủ âm nhạc, sau đó hãy quên hết những thứ thô tả đó đi và chơi.

CHARLIE PARKER

Lớn lên ở khu Southside Queens, loại người duy nhất Curtis Jackson thấy có tiền bạc và sức mạnh là những kẻ bán ma túy trên đường phố. Vậy là ở tuổi mười hai, anh lựa chọn cho mình đi theo con đường đó. Tuy nhiên, hầu như ngay lập tức anh nhận ra cuộc đời của một tay anh chị chẳng hề đẹp dễ chút nào. Và trong những giờ dài chán ngắt trên phố đó, tất nhiên đầu óc Curtis bắt đầu nghĩ ngợi vẩn vơ; anh có thể chợt thấy mình ước ao tiền bạc tới nhanh hơn, dễ dàng hơn, kèm theo nhiều cảm giác thú vị hơn. Thật ra cũng có những cơ hội đem chúng đến cho các khu ổ chuột - chủ yếu dính dáng tới tội phạm hay một phi vụ làm ăn đáng ngờ. Có lúc anh đã bị cám dỗ thử làm chuyện đó, nhưng mỗi lần như vậy anh lại nhắc nhở mình về vô vàn câu chuyện liên quan tới những tay anh chị anh từng quen đã gục ngã trước cám dỗ của ảo tưởng kiếm tiền nhanh và dễ dàng - tất cả những kẻ khờ khạo đó tất yếu đều đi đến kết cục hoặc mất mạng hoặc lâm vào cảnh khốn cùng.

Có thể kể đến cậu bạn TC của anh, người đã phát chán với việc lang thang trên phố và gia nhập một băng sau đó tiến hành cướp các hiệu tạp hóa trong mùa hè, thậm chí có một lần tấn công ngân hàng. Cậu ta kiếm được khá tiền trong ba tháng đó, rồi tiêu hết sạch trong mùa thu và mùa đông kế tiếp. Mùa

hè tiếp theo cậu ta lại quay trở lại con đường cũ. Không chỉ vì tiền; đó còn là cảm giác mạnh xuất hiện khi người ta đùa giỡn với hiểm nguy. Nhưng đến mùa hè thứ hai vận may của cậu ta đã chấm dứt, và cậu ta bị bắn hạ trong một cuộc đọ súng với cảnh sát.

Hay như người bạn học Spite của Curtis, lớn hơn anh vài tuổi, chỉ mới dành dụm được ít tiền nhưng lại mơ tới việc quá to tát. Anh ta thuyết phục bản thân rằng mình có thể nhanh chóng kiếm được cả một gia tài bằng cách mua lại một đại lý kinh doanh, tuy mới mẻ với cư dân khu ổ chuột, nhưng anh ta cảm thấy chắc chắn sẽ thành công. Anh ta dồn hết tiền bạc vào vụ làm ăn này, nhưng lại quá nóng vội không dành thời gian để dân cư quanh vùng làm quen với cách sống mới của mình. Ai cũng tin rằng chuyện kinh doanh chỉ là tấm bình phong cho một vụ buôn bán ma túy nào đó. Người ta né tránh cửa hàng, và nơi này nhanh chóng trở thành chỗ ghé chân cho những kẻ bán lẻ ma túy và đám con nghiện. Vụ làm ăn thất bại thảm hại chỉ trong vòng vài tháng và anh ta đã không bao giờ hồi phục được sau vết đau đó.

Gốc rễ của vấn đề này là ở chỗ: khao khát muốn có phương cách gì đó kiếm tiền nhanh chóng hơn đã ngấm dần vào máu họ, và khi không cưỡng lại cảm dỗ, họ sẽ tạo ra một vòng xoáy mà không bao giờ họ thoát thân ra được. Nếu họ thực sự kiếm được tiền vài lần một cách chóng vánh, điều đó sẽ có tác dụng như một thứ ma túy - họ sẽ trở nên phấn khích và phung phí hết tiền kiếm được vào việc mua sắm thứ này thứ khác để gây ấn tượng với mọi người. Khi đã nhẵn túi, họ cũng có thể quay lại với việc cũ, song giờ đây việc này có vẻ như quá chậm chạp và nhàm chán. Họ sẽ lại thử tìm cách khác nhanh chóng hơn. Họ sẽ trở thành nô lệ cho sự tham lam của bản thân, và khi thời gian trôi qua, họ sẽ không thể hình thành cho mình sự nhẫn nại hay tính kỷ luật. Họ sẽ không thể thành công với nhịp sống quay cuồng này lâu. Đến khoảng hai mươi lăm hay ba mươi tuổi, họ sẽ kiệt sức và không có được chút kỹ năng hữu ích hay tiền bạc nào từ những năm kiếm ăn trước đó. số phận của họ sau đó thường chẳng thú vị gì.

Để cưỡng lại sự cám dỗ, Curtis quyết định anh sẽ ép buộc mình phải đi theo hướng ngược lại. Anh luyện cho bản thân thích nghi với nhịp độ chậm rãi. Trong những giờ dài không có gì để làm, anh sẽ suy nghĩ về tương lai, thiết lập nên những kế hoạch chi tiết mà anh sẽ hoàn tất hàng năm - kết thúc bằng việc anh đào thoát khỏi việc phải bán dạo ma túy trên đường phố. Anh sẽ chuyển sang âm nhạc, rồi kinh doanh. Để thực hiện bước đầu tiên, anh cần phải dành dụm tiền. Ý nghĩ về mục tiêu này giúp anh chịu đựng được sự tẻ nhạt thường ngày của công việc. Trong những giờ trôi qua chậm chạp này, anh cũng nghĩ ra những kế hoạch làm ăn mới, với ý tưởng phải liên tục hoàn thiện mình hơn nữa trong công việc đang làm.

Anh tập chơi quyền anh để rèn luyện cho đầu óc và cơ thể của mình. Thoạt

đầu anh chơi rất tệ, nhưng anh rất kiên cường, luyện tập miệt mài, và cuối cùng trở thành một tay đấm xuất sắc. Việc luyện tập quyền anh cũng dạy cho anh những bài học giá trị - anh có thể có được bất cứ thứ gì mình muốn thông qua sự kiên trì thay vì bạo lực hay sức mạnh; tiến lên từng bước một là cách duy nhất để thành công trong bất cứ việc gì. Đến năm hai mươi tuổi, anh thực hiện bước đột phá vào âm nhạc - tất cả đúng như kế hoạch ban đầu của anh.

Vào năm 1999, sau vài năm học nghề cùng Jam Master Jay, Curtis (lúc đó đã được biết tới dưới tên 50 Cent) ký một thỏa thuận với Columbia Records. Điều này giống như một giấc mơ trở thành hiện thực, nhưng khi anh quan sát những ca sĩ nhạc rap khác đã làm việc với hãng đĩa này lâu hơn, anh nhận ra những mối nguy hiểm rình rập quanh mình chỉ trở nên nhiều hơn. Xu hướng chung, như anh nhìn nhận, là sự thả lỏng lập tức cả về nỗ lực và sự tập trung. Các rapper sẽ cảm thấy như họ đã đi tới đích, và một cách vô thức họ không còn nỗ lực nhiều như trước và sẽ bỏ ít thời gian hơn cho việc học tập các ngón nghề. Sự thừa mứa đột ngột về tiền bạc đã tác động đến đầu óc họ; họ sẽ tưởng tượng rằng mình chạm vào cái gì cũng hóa thành vàng, rằng tiền bạc sẽ tiếp tục kéo tới như vậy. Một bài hát hay một đĩa hát trở thành đầu bảng trong danh sách được yêu thích nhất còn làm cho tình hình tồi tệ hơn. Nếu không xây dựng thứ gì đó một cách từ tốn - một sự nghiệp, một tương lai - nó sẽ sụp đổ chỉ sau vài năm, khi những rapper mới trẻ hơn, giàu đam mê nhiệt huyết hơn sẽ soán ngôi của họ. Cuộc sống của họ sẽ càng trở nên thê thảm hơn sau khi đã từng được nếm mùi vị vinh quang.

Với Curtis, giải pháp rất đơn giản: anh đang dẫn thân vào một thế giới mới. Anh cần phải kiên nhẫn bỏ thời gian ra tìm hiểu nó một cách thấu đáo. Trong môi trường biến động nhanh chóng của hip-hop, anh sẽ hãm tốc tất cả lại. Anh tránh tham gia tiệc tùng, và dành phần lớn thời gian một mình. Anh quyết định sẽ xem Columbia Records như một trường học, một cơ hội để bản thân mình học hỏi việc kinh doanh âm nhạc. Anh sẽ ghi âm các bài hát của mình vào ban đêm, và dành toàn bộ thời gian ban ngày tại các văn phòng của Columbia, trò chuyện với những người làm việc ở mọi bộ phận. Dần dần anh tự mình học hỏi nhiều hơn về marketing, về phân phối, về những điều cơ bản của công việc. Anh tìm hiểu mọi mặt của ngành sản xuất băng đĩa, những gì giúp tạo ra một bài hát đầu bảng. Anh liên tục thực hành với âm nhạc của mình. Khi hãng đĩa đưa anh cùng khoảng một tá rapper tới một khu cách ly ở phía bắc bang New York để viết bài hát, anh quay về với 36 bài, trong khi những người khác chỉ có thể sáng tác được 5 hay 6 bài.

Ngay sau khi xảy ra vụ ám sát hụt 50 Cent vào năm 2000, Columbia Records loại anh ra khỏi hãng, nhưng tới lúc đó anh đã không còn cần đến những kinh nghiệm của họ nữa. Anh đã thu thập được đủ hiểu biết và kỹ năng, cũng như làm ăn của mình theo những điều khoản do chính anh đưa ra - mỗi việc kinh

doanh sẽ được xây dựng trên cơ sở gắn bó với những công việc khác như những mắt xích trong một chuỗi. Lần này mục tiêu rất đơn giản - thiết lập một đế chế kinh doanh có thể đứng vững lâu dài. Và như trước đây, anh quyết đạt tới mục tiêu đó bằng sự kiên trì nhẫn nại của chính mình.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Hầu hết mọi người không thể kiểm soát được sự buồn tẻ. Có nghĩa là họ không thể tập trung vào một thứ cho tới tận lúc thành công với nó. Và họ luôn băn khoăn tự hỏi tại sao mình bất hạnh.

50 CENTS

Với những thủy tổ xa xưa nhất của chúng ta, cuộc sống là một cuộc đấu tranh liên tục, đòi hỏi phải nỗ lực không ngừng nghỉ để đảm bảo có được thức ăn và nơi trú ẩn. Nếu như có chút thời gian ngơi tay thì những khoảng thời gian đó thường được dành cho những nghi lễ tâm linh, điều giúp đem lại ý nghĩa cho một cuộc sống khắc nghiệt như vậy. Thế rồi, sau hàng ngàn năm văn minh hóa, cuộc sống dần dà trở nên dễ dàng hơn với nhiều người, và đồng thời người ta có ngày càng nhiều thời gian thư nhàn hơn. Trong những lúc như thế, người ta không cần phải đổ mồ hôi trên cánh đồng, hay lo lắng về kẻ thù hay thiên tai - chỉ đơn giản là những giờ thêm vào cho đủ ngày đủ tháng. Và bất chợt một cảm giác mới len lỏi vào thế giới này - sự buồn tẻ.

có thể áp dụng được tất cả chúng trong chiến dịch ghi đĩa của mình, tung ra các bài hát với một nhịp độ điên rồ và thực hiện việc marketing cho âm nhạc của mình khéo léo như bất cứ tay nhà nghề nào. Dần dần anh tiến lên, và chiến dịch của anh thu hút được sự chú ý của Eminem, người đã ký hợp đồng với anh cho nhãn đĩa của mình ở Interscope vào năm 2003.

Nhiều năm sau đó, anh xâm nhập vào thế giới của các tập đoàn giải trí và nhanh chóng nhận ra nó cũng chẳng khác gì mấy so với những con phố anh từng quen thuộc. Rất nhiều trong số những người làm kinh doanh hay điều hành việc thu âm mà anh gặp cũng sở hữu sự thiếu kiên trì tương tự. Họ chỉ có thể nhìn xa được đến vài tháng, thậm chí chỉ vài tuần. Mỗi quan hệ của họ với tiền bạc hoàn toàn cảm tính - một cách để thể hiện sự quan trọng của họ, để nuôi dưỡng cái tôi của họ. Họ thường tới gặp anh với những dự tính có vẻ như đầy hấp dẫn ở thời điểm hiện tại nhưng kỳ thực sẽ chẳng đi đến đâu cả. Họ không bắt nhịp được với những biến chuyển to lớn đang xảy ra trên thế giới để lên kế hoạch tận dụng chúng trong tương lai - điều đó đòi hỏi quá nhiều nỗ lực và thời gian.

Những kẻ làm ăn kiểu này từ khắp nơi tới tiếp cận anh với những bản cam kết giúp anh kiếm được hàng triệu một cách nhanh chóng. Họ tưởng anh cũng

giống như những tay rapper khác, luôn hăm dọa vồ vập những cơ hội như vậy. Nhưng những thỏa thuận kiểu đó chẳng thể giúp anh thiết lập được thứ gì vững chắc hay có thực. Đó chỉ là tiền ảo. Anh từ chối tất cả, lựa chọn cách tự gây dựng chuyện

Khi làm việc hay thực hiện các nghi lễ tâm linh, tâm trí con người sẽ phải bận rộn với nhiều nhiệm vụ khác nhau cần giải quyết; thế nhưng khi bạn ở một mình trong căn nhà của bạn, quãng thời gian tự do này sẽ cho phép tâm trí bạn lang thang đi đâu tùy thích. Khi có được sự tự do như vậy, đầu óc con người có xu hướng ngả dần tới những lo âu về tương lai - về những khó khăn, nguy hiểm có thể xảy ra. Những khoảnh khắc trống rỗng như thế có thể xem như những âm hưởng xa xôi từ sự trống rỗng vĩnh cửu của cái chết. Vậy là cùng với thứ cảm giác mới mẻ vừa tấn công cha ông chúng ta, cũng xuất hiện một khao khát vẫn còn ám ảnh chúng ta tới tận ngày nay - chạy trốn khỏi sự buồn tẻ bằng mọi giá, tìm cách giúp bản thân chúng ta lãng quên đi những nỗi lo âu.

Những phương cách chủ yếu để lãng quên bao gồm tất cả các hình thức giải trí công cộng, các loại chất kích thích và rượu, hay các hoạt động xã hội. Nhưng những cách lãng quên đó có một tính chất giống như ma túy - chúng mất dần đi tác dụng. Chúng ta thèm muốn những cách giải khuây mới hơn, nhanh hơn, để giúp chúng ta thoát khỏi chính bản thân mình, kéo chúng ta khỏi thực tế khắc nghiệt và cảm giác buồn tẻ đang dần dần gặm nhấm, cả một nền văn minh - thành Rome cổ đại - trên thực tế đã sụp đổ dưới sức nặng của nhu cầu, và cũng là cảm giác mới này. Nền kinh tế của họ trở nên bị gắn chặt với việc tạo ra những thứ xa xỉ, những hình thức giải trí mới khiến ý chí của các công dân quốc gia này bị hủy hoại dần; không còn mấy người sẵn sàng hy sinh khoái lạc của họ để làm những công việc nặng nhọc hay vì lợi ích cộng đồng nữa.

Đây chính là thứ hình mẫu mà sự buồn chán đã tạo nên cho con người từ lúc hình thành: chúng ta nhìn ra bên ngoài bản thân mình để tìm những trò tiêu khiển rồi trở nên phụ thuộc vào chúng. Những cuộc tiêu khiển này trôi qua nhanh hơn nhiều so với thời gian chúng ta dành cho công việc. Khi đó lao động trở thành điều gì đó thật nhàm chán - chậm rì và không ngừng lặp đi lặp lại. Bất cứ thứ gì thách thức, đòi hỏi phải nỗ lực, cũng bị nhìn nhận một cách tương tự - chúng chẳng có gì vui vẻ và thú vị; chúng không diễn ra nhanh chóng. Nếu chúng ta đi quá xa theo xu hướng này, chúng ta sẽ thấy ngày càng khó khăn hơn mỗi khi phải viện đến sự kiên nhẫn để chịu đựng việc lao động cực nhọc nhằm làm chủ được bất cứ ngành nghề nào. Dần dần việc trải qua thời gian chỉ có một mình trở nên nặng nề hơn. Cuộc sống bị chia cắt giữa những gì cần thiết (thời gian dành cho công việc) và những gì khiến ta thích thú (tiêu khiển và giải trí). Trong quá khứ, cảm giác buồn chán tột độ này chủ

yếu tấn công vào tầng lớp trên. Giờ đây nó trở thành một thứ dịch bệnh ám ảnh hầu như tất cả chúng ta.

Tuy nhiên, vẫn có thể có một mối quan hệ nữa giữa sự buồn chán và thời gian rỗi rãi, một mối quan hệ dựa trên sự không sợ hãi và sẽ cho kết quả khác hơn nhiều so với sự chán nản và thoát ly thực tế. Nó diễn ra như sau: bạn có một mục tiêu lớn mà bạn muốn đạt được trong cuộc sống, điều mà bạn tin rằng chính mình là người số phận đã lựa chọn để kiến tạo nên. Nếu bạn đạt tới mục tiêu, thành công sẽ cho bạn sự thỏa mãn lớn hơn nhiều so với những cơn phấn khích nhất thời có được từ những thú vui tiêu khiển bên ngoài. Để tới được điểm đích đó bạn sẽ cần phải học một ngành nghề - trang bị và hoàn thiện cho mình những kỹ năng cần thiết. Mọi hoạt động của con người đều đòi hỏi một quá trình học hỏi để trở nên thành thạo. Bạn phải học những bước đi, những quy trình tham gia vào hoạt động đó, phấn đấu để nâng tầm mình lên mức độ hoàn thiện mỗi lúc một cao hơn. Quá trình này đòi hỏi sự kỷ luật và kiên trì - khả năng chịu đựng việc phải lặp đi lặp lại các công việc, sự chậm chạp buồn tẻ, cũng như nỗi lo luôn đi kèm với một thách thức như vậy.

Một khi bạn đã bắt đầu theo hướng này, có hai điều sẽ xảy ra: Thứ nhất, có mục tiêu to lớn hơn sẽ giúp cho tư duy của bạn vượt ra khỏi khuôn khổ của hiện tại và giúp bạn vượt qua quá trình lao động vất vả, cực nhọc. Thứ hai, khi bạn dần trở nên tốt hơn trong công việc hay ngành nghề đang làm, khi đó làm việc sẽ ngày càng trở nên thú vị hơn. Bạn được chứng kiến sự tiến bộ của mình; bạn nhìn thấy những mối liên hệ, những khả năng mà bạn chưa từng nhận ra trước đó. Tư duy của bạn sẽ trở nên tập trung vào việc làm chủ các kỹ năng làm việc ở mức độ cao hơn nữa, và trong quá trình hấp thu này bạn sẽ quên đi những khó khăn của mình - nỗi sợ tương lai hay những trò chơi xấu của người khác. Nhưng không giống như sự tiêu khiển tới từ những nguồn bên ngoài, điều này xuất phát từ bên trong bản thân bạn. Bạn đang tạo dựng một kỹ năng cho cả đời, cùng với thứ kỷ luật cho suy nghĩ sẽ trở thành nền tảng để tạo dựng nên sức mạnh cho bạn.

Để quá trình này vận hành được, bạn cần phải chọn cho mình một sự nghiệp hay ngành nghề đem đến cho bạn sự thú vị sâu sắc theo cách nào đó. Bạn không còn phân biệt giữa công việc và đam mê nữa. Niềm vui đến với bạn trong chính quá trình làm chủ kỹ năng làm việc, cũng như sự tập trung về tinh thần mà quá trình đó đòi hỏi.

Thực ra thì công việc chúng ta đang làm thường là thứ gì đó chúng ta phải ít nhiều chịu đựng; chúng ta sống qua ngày bằng cách trông đợi tới lúc nghỉ ngơi và mơ màng về tương lai. Chúng ta không để tâm vào những công việc hàng ngày với toàn bộ năng lực tư duy của mình bởi vì nó không thú vị bằng cuộc sống bên ngoài công việc. Chúng ta ngày càng kém khả năng chịu đựng hơn với những giây phút buồn tẻ, với những công việc lặp đi lặp lại. Nếu tình

cờ chúng ta mất việc hay muốn thứ gì đó khác, đột nhiên chúng ta sẽ phải đối mặt với thực tế rằng chúng ta không có được sự kiên nhẫn cần thiết để lựa chọn sự thay đổi đúng đắn. Trước khi quá muộn, chúng ta cần tỉnh dậy và nhận thức rõ rằng sức mạnh thực sự và thành công chỉ đến thông qua việc làm chủ một quá trình nào đó, và điều này đến lượt nó lại phụ thuộc vào một nền tảng kỷ luật mà chúng ta phải không ngừng mài sắc.

Những kẻ không biết sợ trong lịch sử luôn thể hiện trong cuộc đời họ khả năng chịu đựng cao hơn phần lớn chúng ta về những công việc lặp đi lặp lại một cách tẻ nhạt. Điều đó cho phép họ trở nên xuất sắc trong lĩnh vực của họ, làm chủ được ngành nghề của họ. Một phần của điều này xuất phát từ việc sớm nhận ra rằng những kết quả vững chắc đều xuất phát từ sự nghiêm khắc và kiên nhẫn. Theo khuynh hướng này, câu chuyện về Isaac Newton là một ví dụ đặc biệt rõ ràng. Vào đầu năm 1665, ông là một sinh viên hai mươi ba tuổi tại Đại học Cambridge, chuẩn bị trải qua các kỳ thi để trở thành giảng viên môn toán, khi dịch bệnh bất ngờ bùng nổ ở London. Những ca tử vong thật khủng khiếp và tăng lên từng ngày; rất nhiều người London chạy trốn về vùng đồng quê, nơi họ tiếp tục làm dịch bệnh lan rộng và xa hơn nữa. Đến mùa hè năm đó, trường Cambridge buộc phải đóng cửa, và các sinh viên của trường phân tán đi khắp nơi vì lý do an toàn.

Với những sinh viên này, không điều gì có thể tồi tệ hơn thế. Họ buộc phải sống trong những ngôi làng vắng vẻ, phải cảm nhận nỗi sợ hãi tột độ và sự cô độc trong suốt hai mươi tháng sau đó, trong khi dịch bệnh hoành hành khắp nước Anh. Những bộ óc ưa hoạt động của họ không có gì để tư duy và nhiều người đã phát điên vì buồn chán. Tuy nhiên, với Newton những tháng xảy ra dịch bệnh lại là một khoảng thời gian hoàn toàn khác hẳn. Ông quay về nhà của mẹ mình tại Woolsthorpe, Lincolnshire. Tại Cambridge ông đang bận tâm tới một loạt vấn đề toán học đã làm đau đầu đầu không chỉ bản thân ông mà cả các giáo sư của ông. Ông quyết định sẽ sử dụng khoảng thời gian ở Woolsthorpe để nghiên cứu những vấn đề đó. Ông đã mang theo mình một lượng lớn sách toán đã gom góp được từ trước, và bắt tay vào chuyên tâm nghiên cứu chúng. Hết ngày này qua ngày khác, ông tập trung nghiên cứu những vấn đề đó, viết đầy ghi chú vào những cuốn sổ ghi chép.

Chăm chú quan sát mặt trời và những hiệu ứng quang học hành tinh này tạo ra trên mọi vật xung quanh, ông bắt đầu thực hiện những thí nghiệm của chính mình về sự chuyển động và những đặc tính của bản thân ánh sáng. Tư duy của ông tự nhiên đi từ các vấn đề hình học tới việc tất cả chúng liên quan tới sự vận động và cơ học.

Càng đi sâu vào các nghiên cứu này, ông càng phát hiện ra nhiều mối liên hệ hơn, đồng thời có những khoảnh khắc sáng suốt bất thần, ông giải quyết lần lượt từng vấn đề, sự phấn khích và đà tư duy của ông trở nên nhanh chóng

hơn rất nhiều khi ông ý thức được sức mạnh ông đã hình thành bên trong bản thân mình. Trong khi những người khác bị nỗi sợ hãi và sự buồn tẻ làm tê liệt, ông đã trải qua toàn bộ quãng thời gian hai mươi tháng mà không hề bận tâm nghĩ ngợi về dịch bệnh hay bất cứ nỗi lo lắng nào cho tương lai. Và cũng vào thời kỳ đó, ông đã tạo ra những nền tảng cơ bản cho toán học, cơ học và quang học hiện đại. Quãng thời gian đó cũng thường được nhìn nhận như thời kỳ sung mãn nhất, giàu thành quả nhất về tư duy khoa học trong lịch sử nhân loại. Tất nhiên, Isaac Newton sở hữu một trí tuệ hiếm có, nhưng tại Cambridge không ai ngờ được ông có được sức mạnh tư duy xuất chúng đến thế. Quá trình bị cô lập một cách bắt buộc và lao động trí óc lặp đi lặp lại không ngừng nghỉ này chính là bước cần thiết để biến ông thành một thiên tài.

Khi chúng ta nhìn vào những con người nổi bật trong lịch sử, chúng ta thường có xu hướng chỉ tập trung vào những thành quả của họ. Từ góc tiếp cận như vậy, chúng ta sẽ dễ dàng bị lóa mắt và nhìn nhận thành công của họ như thể xuất phát từ di truyền hay vài yếu tố xã hội nào đó. Họ là những người có tài năng bẩm sinh. Chúng ta sẽ chẳng bao giờ đạt tới được đẳng cấp của họ, hay ít nhất đó là điều chúng ta nghĩ. Nhưng chúng ta đã lựa chọn việc lờ đi giai đoạn có ý nghĩa nhất trong cuộc đời họ, thời kỳ mà mỗi người trong số họ, không có ngoại lệ, đều phải trải qua một quãng thời gian “học việc” không hề dễ dàng. Điều đã giữ cho họ tiếp tục tiến bước chính là sức mạnh họ nhanh chóng khám phá ra thông qua việc học hỏi làm chủ một số bước nhất định. Rồi đột nhiên sự khai sáng đến với họ, điều dường như là thiên tài đối với chúng ta thực ra là một phần của bất cứ quá trình học hỏi tập trung cao độ nào.

Nếu chúng ta tìm hiểu về giai đoạn học hỏi đó của cuộc đời họ thay vì chỉ để ý tới huyền thoại họ trở thành sau này, chúng ta sẽ hiểu rằng cả chúng ta nữa cũng có thể có một phần, thậm chí toàn bộ sức mạnh của họ bằng một quá trình dần dần học tập một cách kiên nhẫn trong bất cứ lĩnh vực nghiên cứu nào. Nhiều người không thể giải tỏa được cảm giác buồn tẻ quá trình này có thể tạo ra; họ sợ phải dấn bước vào một quá trình khó khăn gian khổ như vậy. Họ ưa thích quay sang với những thú vui giải trí, những giấc mơ, và những ảo tưởng, chẳng bao giờ ý thức được rằng vẫn còn những niềm vui ở cấp độ cao hơn dành cho những ai lựa chọn khổ luyện làm chủ bản thân mình và một ngành nghề nào đó.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Tất cả rắc rối của con người đều bắt nguồn từ chỗ không biết cách một mình ngồi yên trong một căn phòng.

BLAISE PASCAL

Khi còn là những đứa trẻ bi bô học nói, tất cả chúng ta đều phải trải qua cùng một quá trình. Đầu tiên chúng ta cảm thấy thất vọng vì có những khao khát và nhu cầu mà chúng ta muốn diễn tả, nhưng lại thiếu những từ cần thiết. Chúng ta dần dần tích lũy vốn từ vựng của mình, từng từ một, và được thúc đẩy bởi sự tò mò cao độ cũng khao khát tìm hiểu. Đến một thời điểm nào đó chúng ta đạt tới một mức độ thành thạo cho phép chúng ta trò chuyện đủ nhanh để bắt kịp dòng suy nghĩ. Không bao lâu sau chúng ta không còn phải nghĩ ngợi nữa - những từ ngữ đến một cách tự nhiên, và những khi chúng ta có cảm hứng thì chúng tuôn ra theo cách thức mà chính chúng ta cũng không thể lý giải được. Học một ngôn ngữ - tiếng mẹ đẻ hay tiếng nước ngoài - đều phải trải qua một quá trình không thể tránh khỏi. Không có con đường tắt nào hết.

Cách học một ngôn ngữ đã thiết lập nên con đường đi cho mọi hoạt động của con người - dù là thuần túy trí óc hay cả chân tay. Để thành thạo một nhạc cụ hay một trò chơi, chúng ta bắt đầu từ mức độ năng lực thấp nhất. Trò chơi có vẻ chán ngắt khi chúng ta phải học làm quen với các luật chơi và chơi đi chơi lại một bài duy nhất. Cũng tương tự như khi học một ngôn ngữ, chúng ta cảm thấy chán nản. Chúng ta thấy những người khác chơi thành thạo, còn mình vẫn đang bị bó chân bó tay trong quá trình thực hành khó khăn và lặp đi lặp lại. Ở một thời điểm như vậy, hoặc chúng ta để nổi thất vọng khuất phục mình và bỏ cuộc, hoặc chúng ta tiếp tục tiến lên, cảm nhận sức mạnh đang chờ đợi chúng ta sau nỗ lực. Dần dần năng lực của chúng ta tăng lên và cảm giác thất vọng giảm xuống. Chúng ta ngạc nhiên trước sự thành thạo của chính mình và những mối liên hệ chợt đến với chúng ta trong chớp mắt.

Một khi đã có được sự thành thạo nhất định, chúng ta sẽ thấy có những cấp độ cao hơn, những thách thức mới. Nếu có kỷ luật và kiên trì, chúng ta sẽ tiến bộ. Ở mỗi cấp độ cao hơn, những niềm vui mới, những sự khai sáng mới đang chờ đợi chúng ta - những điều chúng ta chưa bao giờ ngờ đến khi dẫn bước đầu tiên. Chúng ta có thể tiếp tục tiến bước theo quy trình này xa đến bất cứ mức nào chúng ta muốn - trong bất cứ hoạt động nào của con người cũng luôn có một cấp độ cao hơn mà chúng ta có thể vươn tới.

Trong hàng nghìn năm, khái niệm về sự học hỏi này là một hợp phần cơ bản của hiểu biết mang tính thực hành. Nó được xây dựng trên cơ sở làm chủ một kỹ năng. Sự sống còn của loài người đã phụ thuộc vào việc chế tạo nên các công cụ, xây dựng nhà ở, đóng tàu thuyền, và nhiều kỹ năng khác nữa. Để làm tốt những việc đó, một người cần phải học kỹ năng, bỏ ra nhiều năm cho quá trình học nghề, tiến bộ dần dần từng bước một. Với sự xuất hiện của báo in cũng như những cuốn sách có thể được phân bố rộng rãi, sự nghiêm túc và kiên nhẫn này được áp dụng vào giáo dục - để có được hiểu biết theo cách chính thống. Những người làm ra vẻ hiểu biết mà không trải qua những năm tháng tích lũy kiến thức sẽ bị xem là bịp bợm khoác lác và bị coi thường.

Tuy nhiên, ngày nay chúng ta đã tiến tới một thời khắc nguy hiểm, khi mà thứ hiểu biết cơ bản này đang bị lãng quên. Phần lớn tinh trạng này bắt nguồn từ khía cạnh mang tính hủy diệt của công nghệ. Tất cả chúng ta đều hiểu lợi ích to lớn của nó, cũng như sức mạnh công nghệ đem lại cho chúng ta. Nhưng cùng với sự nhanh chóng và dễ dàng cực độ mà chúng ta có được những gì mong muốn, một phong cách tư duy khác đã hình thành. Chúng ta vốn là những tạo vật thiếu kiên nhẫn về bản chất. Đối với chúng ta việc mong muốn điều gì đó mà không có khả năng đạt được nó luôn là một cảm giác nặng nề. Sự nhanh chóng mà công nghệ đem lại càng làm đậm nét thêm khía cạnh trẻ con này trong tính cách của chúng ta. Việc tích lũy kiến thức một cách chậm rãi dường như trở thành một việc tẻ nhạt không cần thiết. Việc học hỏi phải vui vẻ, nhanh chóng, và dễ dàng. Trên Internet chúng ta có thể có được những kết nối ngay lập tức, lướt trên không gian ảo từ chủ đề này sang chủ đề khác. Chúng ta trở nên coi trọng bề rộng của hiểu biết hơn chiều sâu, đề cao khả năng di chuyển nhanh chóng từ nơi này sang nơi khác hơn khả năng đào sâu tới tận gốc rễ của một vấn đề để tìm ra căn nguyên.

Chúng ta mất đi sự cảm nhận về quá trình. Trong một môi trường như vậy, những kẻ bịp bợm sẽ sinh sôi nảy nở nhanh như cỏ dại. Bọn họ sẵn sàng cung cấp giải pháp cho huyền thoại xưa như trái đất về sự biến hóa nhanh như chớp - con đường tắt nhanh chóng tới quyền lực, sắc đẹp, và thành công - dưới dạng sách, đĩa CD, các buổi quảng cáo, hay những “bí mật” cổ xưa mới được khám phá lại. Và những kẻ như vậy có thể dễ dàng tìm ra vô khối kẻ khờ làm con mồi.

Cách tư duy và học hỏi mới này không phải là sự tiến bộ. Nó tạo ra một hiện tượng mà chúng ta sẽ gọi là sự “đoản mạch”. Để tìm tới tận cùng của bất cứ điều gì, hoặc để làm chủ một quá trình luôn đòi hỏi thời gian, sự tập trung, và nghị lực. Khi người ta quá xao nhãng, còn đầu óc họ liên tục lang thang từ nơi này sang nơi khác, việc duy trì sự tập trung vào một điều dù chỉ trong vài giờ thôi cũng sẽ trở nên ngày càng khó khăn, chứ chưa nói tới nhiều tháng hay nhiều năm. Dưới sự ảnh hưởng này, tâm trí người ta sẽ dễ có xu hướng bị “đoản mạch”; nó sẽ không còn khả năng đi trọn con đường để hoàn tất trọn vẹn một điều gì đó. Nó sẽ muốn chuyển sang một thứ gì khác có vẻ như hấp dẫn hơn. Khó có thể làm được gì cho ra hồn khi sự tập trung đã bị phá vỡ - đó là lý do vì sao chúng ta sẽ thấy sự tăng dần theo thời gian của các sản phẩm kém chất lượng, được tạo ra với ngày càng ít sự quan tâm hơn dành cho các chi tiết.

Hãy hiểu: bí mật thực sự, công thức thực sự của sức mạnh trong thế giới này, nằm ở việc chấp nhận thực tế đáng phiến muộn rằng sự học hỏi cần một quá trình, và quá trình này đến lượt nó lại đòi hỏi sự kiên nhẫn và khả năng chịu đựng lao động vất vả. Nó không hề thú vị hay quyến rũ trong cái nhìn đầu

tiên, nhưng sự thật này lại dựa trên một nền tảng có thật và vững chắc - một chân lý tuy cổ xưa nhưng sẽ không bao giờ bị phá vỡ. Chìa khóa nằm ở mức độ khao khát của bạn. Nếu bạn thực sự muốn đạt tới quyền lực và sự hoàn thiện, thì bạn cần hấp thụ thật thấu đáo ý tưởng này, cần ghi nhớ nó thật kỹ trong tâm tưởng: không có con đường tắt nào hết. Bạn sẽ nghi ngờ bất cứ thứ gì quá nhanh chóng và dễ dàng. Bạn sẽ có khả năng chịu đựng những tháng ngày ngắt đầu tiên với những công việc nhạt nhẽo lặp đi lặp lại, vì bạn đã có một mục tiêu tối hậu. Điều này sẽ tránh cho bạn khỏi bị “đoản mạch”, biết quá nhiều thứ nhưng chẳng làm chủ một cách thấu đáo được bất cứ thứ gì. Nói cho cùng, điều bạn đang làm thật ra là làm chủ chính con người mình - làm chủ sự thiếu kiên nhẫn của bạn, cảm giác sợ hãi sự tẻ nhạt và thời gian trống trải, cũng như nhu cầu liên tục của bạn về những trò tiêu khiển.

Dưới đây là năm chiến lược cơ bản để hình thành nên mối quan hệ đúng đắn với quá trình học hỏi.

TIẾN BỘ THÔNG QUA THỬ NGHIỆM VÀ SAI LẦM

Dựa trên những cuộc đánh lộn trên đường phố ở tuổi vị thành niên của mình, Jack Johnson cảm thấy một ngày nào đó ông có thể trở thành một võ sĩ quyền anh xuất sắc. Nhưng ông là người da đen và nghèo khổ, quá nghèo để có thể thuê huấn luyện viên. Vậy là vào năm 1896, ở tuổi mười tám, ông bắt đầu một quá trình rất đáng chú ý. Ông tìm kiếm bất cứ cuộc đấu nào có thể có được để thượng đài, với bất cứ đối thủ nào. Thoạt đầu ông phải chịu vài trận đòn khùng khiếp từ những võ sĩ quyền anh sử dụng ông như bao cát tập dấm. Nhưng vì đây là hình thức học hỏi duy nhất của mình, ông nhanh chóng phải học cách tránh đòn nhiều nhất có thể, để kéo dài cuộc đấu, để ông có thể học hỏi thêm.

Vào thời đó, những trận đấu quyền anh có thể kéo dài đủ hai mươi hiệp, và mục tiêu của Johnson luôn là kéo dài chúng tối đa có thể. Trong thời gian đấu ông chăm chú nghiên cứu các đối thủ. Ông quan sát để nhận ra cách di chuyển tương tự nhau của một số đối thủ, cũng như cách một số đối thủ khác chuẩn bị cho những cú đấm tiếp theo, ông có thể xếp loại bọn họ dựa vào cái nhìn trong mắt họ, từ ngôn ngữ của cơ thể họ. Ông học được cách khiêu khích một số đối thủ nổi nóng để có thể nghiên cứu được phản ứng của họ; với số khác ông ru ngủ bằng một phong cách thật điềm đạm, cũng để quan sát hiệu quả gây nên trên đối phương.

Phương pháp học hỏi của Johnson thực sự đau đớn - nó có nghĩa là mười lăm đến hai mươi cuộc đấu mỗi năm. Ông phải chịu đựng vô số cú đòn nặng. Mặc

dù ông có thể hạ knock out hầu hết đối thủ của mình, ông thường lựa chọn cách né đòn và học hỏi về nghề của mình. Cũng có nghĩa là chấp nhận nghe vô số lời miệt thị từ công chúng, phần lớn là người da trắng, rằng ông là kẻ hèn nhát. Tuy nhiên, dần dà sự nhẫn nại của ông cũng được đền đáp. Ông đối đầu với nhiều loại đối thủ đến mức ông trở nên rất tinh thông trong việc nhận ra cách đấu của họ, ngay từ khi trận đấu bắt đầu. Ông có thể cảm nhận được những điểm yếu của họ cũng như biết được chính xác thời điểm nên ra đòn kết liễu đối phương. Ông đã rèn luyện cho mình - cả về thể chất và tinh thần - trở nên quen với nhịp điệu của một trận đấu dài, dử dọi. Ông có được sự cảm nhận nhạy bén về chính võ đài, cũng như cách dặt mũi và làm kiệt sức đối thủ trong quá trình hai mươi hiệp đấu. Nhiều đối thủ sau đó đã thú nhận rằng dường như ông có thể đọc được ý nghĩ của họ; ông luôn đi trước một bước. Theo con đường này, trong vòng vài năm ngắn ngủi, Johnson đã biến đổi chính mình thành nhà vô địch thế giới hạng nặng và võ sĩ vĩ đại nhất vào thời của ông.

Thường thì cách hiểu của chúng ta về học hỏi đồng nghĩa với việc hấp thu các ý tưởng từ sách vở, làm những gì người khác bảo chúng ta làm, hay thực hiện một vài bài tập có kiểm soát. Nhưng đây là một cách hiểu không hoàn chỉnh và đầy sợ hãi về học hỏi - hoàn toàn tách rời với học hỏi qua thực nghiệm. Chúng ta là những tạo vật sinh ra để sáng tạo nên thành quả; chúng ta không chỉ đơn thuần tưởng tượng ra chúng. Để thành thạo bất cứ quá trình nào bạn buộc phải học qua thực nghiệm và sai lầm. Bạn thử nghiệm, phải hứng chịu vài cú nặng nề, và bạn nhận ra cái gì sẽ hữu dụng, cái gì không khả thi trong thực tế. Bạn phô bày bản thân cũng như thành quả lao động của mình trước sự đánh giá của công chúng. Những thất bại gặp phải sẽ khắc sâu trong tâm khảm; bạn không muốn lặp lại chúng. Những thành công của bạn được gắn liền lập tức với thực nghiệm và dạy cho bạn nhiều hơn nữa. Bạn sẽ trở nên tôn trọng quá trình một cách sâu sắc bởi vì bạn trông thấy, bạn cảm nhận được quá trình bạn có thể thực hiện thông qua thực hành và lao động không ngừng nghỉ. Khi tiến đủ xa, bạn sẽ có cảm nhận rất nhạy bén về những gì cần thiết phải làm vì hiểu biết của bạn được gắn chặt với một thứ gì đó tự nhiên và thuộc về bản năng. Và sở hữu cảm nhận như vậy chính là mức độ tốt cùng của sự thành thạo.

LÀM CHỦ MỘT ĐIỀU GÌ ĐÓ ĐƠN GIẢN

Thường chúng ta có chung một cảm giác bất an vì chưa bao giờ chúng ta làm chủ được điều gì trong cuộc sống. Một cách vô thức chúng ta cảm thấy yếu đuối và chẳng bao giờ đủ năng lực đáp ứng được đòi hỏi. Trước khi chúng ta bắt đầu làm gì đó, chúng ta cảm thấy mình sẽ thất bại. Cách tốt nhất để vượt

qua cảm giác này một cách triệt để là tấn công trực diện vào nó và xây dựng sự tự tin cho chính mình. Và quá trình này cần được tiến hành trước hết bằng việc giải quyết một điều gì đó đơn giản và cơ bản, giúp đem lại cho chúng ta cảm giác về sức mạnh chúng ta có thể sở hữu.

Demosthenes - một trong những chính khách vĩ đại nhất của Athens cổ đại - đã đi theo con đường này, quyết tâm vượt qua nỗi sợ hãi cực độ của ông khi phải diễn thuyết trước công chúng. Khi còn là một đứa trẻ, ông rất yếu ớt và nhút nhát, ông thường nói lắp và luôn có vẻ như sắp thở không ra hơi. Và ông thường xuyên bị diều cợt. Cha ông đã qua đời khi ông còn vị thành niên, để lại cho ông một gia tài không nhỏ; nhưng những người bảo trợ đã nhanh chóng cuồn sạch tất cả. Ông quyết tâm trở thành một luật sư và cuối cùng đã có thể tự mình điều tội phạm ra tòa. Nhưng một luật sư cần phải là một người hùng biện, mà về mặt này ông thực sự thất bại thảm hại. Ông đi đến quyết định mình cần từ bỏ nghề luật - dường như nghề này quá khó khăn. Với số tiền ít ỏi còn lại, ông sẽ tạm rút lui khỏi thế giới và tìm cách vượt qua trở ngại về khả năng diễn thuyết của mình. Ít nhất khi đó ông sẽ có thể tìm cho mình một con đường tiến thân trong chính quyền.

Ông xây một căn phòng ngầm dưới đất, nơi ông có thể một mình luyện tập. Ông tự cạo trọc một nửa đầu mình đi, để đưa mình vào tình thế không thể xuất hiện ở nơi đông người nữa. Để khắc phục tật nói lắp, ông đi dọc theo bãi biển, miệng ngậm đầy sỏi, ép buộc mình nói liên tục không ngừng nghỉ, cố gắng nói to, mạnh hơn tiếng sóng vỗ. Ông viết ra những bài diễn văn, sau đó vừa tập nói lại chúng vừa chạy lên những con dốc để rèn luyện cho mình kỹ năng hô hấp tốt hơn. Ông đặt một tấm gương soi trong phòng làm việc để có thể theo dõi sát sao biểu hiện trên khuôn mặt mình trong khi diễn thuyết, ông tìm cách đàm luận với những người khách tới thăm nhà, đánh giá ảnh hưởng mà mỗi lời nói, mỗi giọng điệu tác động lên họ. Sau một năm rèn luyện miệt mài như thế, ông đã hoàn toàn loại bỏ được tật nói lắp và biến mình thành một diễn giả trên mức thông thường. Cuối cùng ông quyết định quay lại với nghề luật. Qua mỗi lần thắng lợi trong một vụ tranh tụng mới tại tòa, sự tự tin của ông lại vươn lên một tầm cao mới.

Hiểu rõ giá trị của việc rèn luyện, sau đó ông bắt tay vào cải thiện khả năng truyền đạt các bài diễn văn của mình. Dần dần ông đã khiến mình trở thành nhà hùng biện xuất sắc nhất của Athens cổ đại. Niềm tin mới thiết lập được thâm nhập vào mọi việc ông làm. Ông trở thành một nhân vật hàng đầu trong chính giới, nổi tiếng không biết sợ hãi trước mặt bất cứ đối thủ nào.

Khi bạn bỏ thời gian ra để làm chủ một quy trình đơn giản và vượt qua một cảm giác thiếu tự tin cơ bản, bạn cũng hình thành cho mình một số kỹ năng có thể áp dụng được vào bất cứ việc gì. Bạn sẽ nhận ra lập tức phần thưởng đến từ sự kiên trì, khổ luyện và kỷ luật. Bạn cảm nhận được mình có thể hầu như

giải quyết mọi vấn đề theo cách tương tự. Bạn tạo dựng cho bản thân một phong thái tự tin ngày càng tăng lên vững chắc.

HIỂU THẤU ĐÁO CÁC QUY LUẬT CỦA CUỘC CHOI

Khi còn là sinh viên luật tại đại học Howard vào đầu những năm 1930, Thurgood Marshall có thể chứng kiến vô số điều bất công mà những người da đen phải chịu đựng tại nước Mỹ nhưng điều khiến ông đau đớn nhất là sự bất bình đẳng nghiêm trọng về giáo dục. Ông đã đi khắp miền Nam trong các chuyến thực tế cho NAACP (Hiệp hội quốc gia và sự tiến bộ của người da màu - National Association for the Advancement of Colored People) và tận mắt chứng kiến chất lượng tồi tệ đến cùng cực của những trường học dành riêng cho người da đen. Và chính bản thân ông cũng từng phải cảm nhận sự bất công này. Ông đã muốn vào học Đại học Maryland, tọa lạc gần nhà ông - đại học này sở hữu một trường luật với chất lượng tuyệt hảo. Nhưng sinh viên da đen không được nhận vào học tại Maryland, cho dù học bạ của họ có ra sao đi nữa. Họ sẽ bị chuyển về những trường đại học cho người da đen như Howard, nơi có chất lượng thấp hơn hẳn vào thời kỳ đó. Marshall thề rằng đến một ngày, bằng một phương cách nào đó, ông sẽ góp phần của mình vào việc phá bỏ hệ thống bất công này.

Khi tốt nghiệp trường Howard vào năm 1933, ông đối diện với một quyết định mang tính bản lề cho tương lai của mình. Ông đã nhận được một học bổng tại Đại học Harvard để nghiên cứu lấy một bằng luật cao cấp. Đây là một cơ hội không thể tưởng tượng nổi. Ông có thể tạo lập cho mình một chỗ đứng lý tưởng trong thế giới học thuật và quảng bá các ý tưởng của mình trên nhiều tờ báo khác nhau. Thời điểm đó cũng là giai đoạn giữa cuộc Đại suy thoái, và việc làm dành cho người da đen vừa ít vừa khó khăn. Nhưng có điều gì đó đã thúc đẩy Marshall đi theo hướng ngược lại; ông quyết định bắt tay vào hành nghề tư nhân tại Baltimore và học hỏi cách thức hoạt động của hệ thống tư pháp từ nền móng đi lên. Thoạt tiên có vẻ như đây là một quyết định ngu ngốc - ông có rất ít công việc, còn các món nợ thì không ngừng chồng chất. Trong một số ít trường hợp kiếm được thân chủ, ông đều bị thua kiện và không thể lý giải được tại sao. Hệ thống tư pháp có vẻ như có những quy luật riêng, những quy ước riêng của nó, những thứ mà ông chưa hề được tiếp cận.

Marshall quyết định sử dụng một chiến lược độc nhất vô nhị để vượt qua trở ngại này. Đầu tiên, ông đảm bảo rằng những bản hồ sơ bào chữa của mình thực sự đạt tới trình độ mẫu mực về mặt nghiên cứu và chi tiết, không có sai sót hay tẩy xóa. Ông nghiêm túc đảm bảo luôn ăn mặc một cách chỉnh chu phù hợp với nghề nghiệp nhất, luôn thực hiện bào chữa với phong thái lịch thiệp

tối đa, đồng thời không bao giờ tỏ ra lúng túng hay nhượng bộ. Nói cách khác, ông không tạo ra bất cứ cơ nào dù nhỏ nhất nhất có thể gây ra những đánh giá bất lợi về mình. Bằng cách này, ông đã xóa tan dần sự ngờ vực, bắt đầu thắng một số vụ, và mở được cánh cửa dẫn vào thế giới của những luật sư da trắng, ông bắt đầu nghiên cứu về thế giới đó kỹ lưỡng hơn. Ông nhận ra tầm quan trọng của một số mối quan hệ và tình bạn, những mạng lưới quyền lực mà ông chưa từng biết đến trước đây. Ông nhận thức được với một số thẩm phán cần phải có cách cư xử tương thích, ông học cách nói bằng ngôn ngữ của họ, hòa nhập càng nhiều càng tốt vào thế giới mới. Ông khám phá ra trong phần lớn trường hợp, tốt nhất nên tranh tụng về những điểm cụ thể của một quá trình hẹp hơn là về những khái niệm rộng.

Biết cách hành động trong khuôn khổ các quy tắc và thông lệ này, ông bắt đầu thắng kiện ngày càng nhiều hơn. Vào năm 1935 ông kiện Đại học Maryland nhân danh một sinh viên da đen bị từ chối nhận vào học trường luật của đại học này, và thắng kiện. Từ đó trở đi, ông sử dụng hiểu biết của mình để tấn công vào tất cả những hình thức phân biệt đối xử trong hệ thống giáo dục, mà đỉnh điểm là thắng lợi vĩ đại nhất của ông vào năm 1954 trước Tòa án Tối cao Mỹ trong vụ kiện “Brown chống lại Hội đồng Giáo dục”. Phán quyết của tòa ngả về phía ông trên thực tế đã chấm dứt mọi hình thức phân biệt chủng tộc trong giáo dục tại Mỹ. Điều mà Marshall (người sau đó đã trở thành người Mỹ gốc Phi đầu tiên được chỉ định vào Tòa án Tối cao) đã học được bằng cách hòa mình vào hệ thống tư pháp do người da trắng kiểm soát vào thời của ông là tiến bộ xã hội cũng quan trọng không kém gì các tiến bộ trong tư pháp hay công nghệ. Đó không phải là thứ được dạy trong các trường luật, thế nhưng học hỏi nó là chìa khóa cho ông khả năng hoạt động bên trong hệ thống và thúc đẩy công cuộc mà ông tranh đấu vì nó.

Hãy hiểu: khi bạn gia nhập một nhóm người như một phần của một công việc hay sự nghiệp, luôn tồn tại đủ dạng quy tắc chi phối cách thức ứng xử - những giá trị về cái tốt và cái xấu, những mạng lưới quyền lực cần tôn trọng, những phương thức cần tuân thủ để có được thành công. Nếu bạn không kiên nhẫn quan sát và học hỏi chúng một cách chu đáo, bạn sẽ phạm phải đủ dạng sai lầm mà không biết tại sao, bằng cách nào. Hãy nhìn nhận các kỹ năng xã hội và chính trị như một nghệ thuật mà bạn cần làm chủ một cách hoàn hảo như bất cứ kỹ năng nào khác. Trong giai đoạn khởi đầu quá trình học hỏi của mình, bạn cần phải làm như Marshall đã làm và tạm thời im lặng giấu mình. Mục đích của bạn ở đây không phải là gây ấn tượng với người khác bằng sự xuất chúng của mình mà là học hỏi các thông lệ từ bên trong. Hãy để ý quan sát những sai lầm tai hại mà những người khác trong nhóm phạm phải, những điều khiến họ phải trả giá - điều đó sẽ hé lộ những điều tối kỵ trong môi trường bạn đang sống. Với hiểu biết ngày một sâu sắc về những quy tắc này, bạn có thể bắt đầu sử dụng chúng cho mục đích của mình. Nếu bạn thấy mình

phải đối mặt với một hệ thống bất công và thối nát, cách hiệu quả nhất là hãy học hỏi những quy tắc của nó từ bên trong để khám phá ra những điểm yếu. Biết được hệ thống đó vận hành ra sao, bạn có thể phá hủy nó - vì những mục đích tốt đẹp.

HÃY HÒA HỢP VỚI CÁC CHI TIẾT

Khi còn là một sinh viên mỹ thuật tại Italy cuối thế kỷ XV, Michelangelo đã phải đối mặt với một giới hạn mang tính cá nhân, ông đã có ý tưởng chung về những gì mình muốn vẽ hay điêu khắc, nhưng chưa có được những kỹ năng tiên quyết, ông quan sát những kiệt tác của các nghệ sĩ khác và muốn những tác phẩm của mình cũng có được sức hút và hiệu quả tương tự, nhưng ông hoàn toàn thất vọng trước sự nhạt nhẽo, tầm thường của những gì mình tạo ra. Michelangelo bèn tiến hành một thử nghiệm: ông bắt đầu sao chép lại những kiệt tác ưa thích tới từng nhát cọ nhỏ nhất, và ông phát hiện ra rằng những hiệu ứng ông đã luôn ngưỡng mộ đến thế được bắt nguồn từ một vài chi tiết - cách mà những nghệ sĩ này có thể làm cho các nhân vật và phong cảnh trở nên sống động bằng sự chú ý cực kỳ tỉ mỉ tới những điểm nhỏ nhất. Và từ lúc đó đã khởi đầu một quá trình học hỏi rất đáng chú ý trong sự nghiệp của Michelangelo; quá trình này diễn ra trong suốt phần đời còn lại của ông và hoàn toàn thay đổi cách ông tư duy.

Khi tạo ra các tác phẩm điêu khắc của mình, ông trở nên bị ám ảnh bởi cấu trúc của bộ xương, nhưng những cuốn sách và kỹ thuật về chủ đề này có vẻ rất thiếu thốn, ông bắt đầu xem xét tỉ mỉ rất nhiều xác chết. Điều đó cho ông một cảm nhận sâu sắc về cấu tạo giải phẫu của con người mà giờ đây ông có thể tái hiện lại trong tác phẩm của mình. Ông cũng quan tâm tìm hiểu các loại chất liệu vải vóc, cũng như cách mà mỗi loại chất liệu sẽ tạo ra những nếp uốn có đặc điểm riêng, ông cũng nghiên cứu tỉ mỉ về chi tiết như vậy với các loại động vật, cũng như cách thức di chuyển của chúng. Khi ông được đặt hàng thực hiện những tác phẩm lớn hơn, ông đã tránh được sự cám dỗ trước đây đã khiến ông bắt đầu với những ý tưởng lớn chung chung - thay vào đó ông tìm hiểu chất liệu mình sẽ sử dụng, không gian, các nhân vật cụ thể sẽ có mặt trong tác phẩm đó, và từ đó ông có thể hình dung nên bố cục và hiệu ứng toàn thể. Qua việc chú ý cao độ tới chi tiết như vậy, Michelangelo dường như đã khám phá ra bí mật làm cho những nhân vật ông tạo ra trở nên sống động ở mức độ vượt xa bất cứ nghệ sĩ nào khác vào thời của mình.

Khi khởi đầu một dự án nào đó, nhiều khi bạn khởi đầu sai chỗ. Bạn thường có xu hướng trước hết nghĩ tới những gì bạn muốn hoàn thành, mừng rỡ tưởng ra vinh quang và tiền bạc mà dự án sẽ đem đến cho bạn nếu nó thành công. Sau đó bạn sẽ xúc tiến việc biến khái niệm này thành hiện thực. Nhưng khi

tiến lên phía trước, bạn đôi lúc đánh mất kiên nhẫn, bởi vì những bước đi nhỏ dẫn tới đích không được hấp dẫn như những hình dung đầy tham vọng trong đầu bạn. Thay vì vậy, bạn phải thử nghiệm cách tiếp cận ngược lại, điều có thể dẫn tới những kết quả rất khác biệt. Bạn có một dự án muốn thực hiện, nhưng bạn bắt đầu bằng việc tìm hiểu chu đáo từng chi tiết về chủ đề hay lĩnh vực liên quan tới dự án của bạn. Bạn xem xét những nguyên vật liệu bạn sẽ phải sử dụng, thị hiếu của công chúng bạn muốn hướng tới, và những tiến bộ công nghệ mới nhất trong lĩnh vực của bạn. Bạn tìm cho mình niềm vui trong việc đi sâu vào tìm hiểu những chi tiết nhỏ này - nghĩa là việc nghiên cứu của bạn thực sự thấu đáo. Từ hiểu biết đó, bạn sẽ định hình dự án dựa trên thực tế thay vì những ý tưởng bay bổng trong đầu. Hành động theo hướng này giúp bạn hâm dòng tư duy của mình chậm lại, hình thành sự kiên nhẫn cho những công việc tỉ mỉ, một kỹ năng tối cần thiết để thành thạo bất cứ ngành nghề nào.

KHÁM PHÁ LẠI BẢN CHẤT KIÊN TRÌ CỦA BẠN

Đây là tình trạng khó xử mà tất cả chúng ta đều phải đối diện: để hoàn thành bất cứ điều gì đáng kể trong đời nói chung đều đòi hỏi một khoảng thời gian nhất định 7 thường tính bằng năm. Nhưng chúng ta là những tạo vật luôn cảm thấy khó khăn khi phải kiểm soát một quãng thời gian dài như vậy. Chúng ta đắm chìm vào những sự kiện hàng ngày; cảm xúc của chúng ta biến đổi theo từng cuộc gặp gỡ. Chúng ta luôn có những khao khát tức thời buộc chúng ta phải liên tục tìm cách thỏa mãn. Trong quãng thời gian dài cần thiết để chúng ta đạt tới một mục tiêu nào đó, chúng ta luôn bị tấn công bởi vô số chuyện khiến chúng ta xao nhãng, và những cám dỗ cũng có vẻ thú vị hơn nhiều. Chúng ta sẽ rời mắt khỏi mục tiêu của mình và cuối cùng sẽ đi vào một lối rẽ nào đó. Đây chính là nguyên nhân gây ra vô số thất bại trong cuộc đời của chúng ta.

Để buộc bản thân mình vượt qua bất cứ chướng ngại hay cám dỗ nào, bạn cần phải kiên trì. Khi còn là những đứa trẻ, tất cả chúng ta đều có được phẩm chất này bởi vì chúng ta có được sự chuyên tâm; bạn chỉ cần khám phá và hình thành trở lại nét tính cách này. Trước tiên, bạn cần hiểu vai trò của mức độ nghị lực bạn có trong việc làm chủ một quá trình và hoàn thiện một việc gì đó. Nếu bạn ôm đồm thêm những mục tiêu mới hay những công việc mới, sự tập trung của bạn sẽ bị phá vỡ và bạn sẽ không bao giờ đạt được điều mình muốn ban đầu. Bạn không thể kiên trì đi theo cùng lúc hai hay ba con đường, vậy hãy tránh xa cám dỗ đó. Thứ hai, cố gắng phân chia việc thực hiện bất cứ điều gì thành từng quãng thời gian nhỏ hơn. Bạn có một mục tiêu lớn, nhưng

trên con đường dẫn tới đó còn có nhiều giai đoạn, và trong mỗi giai đoạn lại có những bước nhỏ hơn. Những bước trung gian này tương đương với từng tháng thay vì nhiều năm. Đạt được những mục tiêu nhỏ cho bạn cảm giác có được thành quả và sự tiến bộ vững chắc. Điều này sẽ giúp bạn chống lại dễ dàng hơn những cám dỗ dọc đường, thẳng tiến tới đích không chút sợ hãi. Hãy nhớ: bất cứ điều gì rồi cũng phải nhường bước trước sự tấn công kiên cường không mệt mỏi từ phía bạn.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Nói chung, chúng ta cho rằng sự buồn chán là điều gì đó thật khổ sở và cần tránh bằng mọi giá. Từ thuở còn thơ, chúng ta đã hình thành nên thói quen lập tức tìm kiếm một hoạt động nào đó để dập tắt cảm giác này. Nhưng hoạt động này, nếu lặp lại quá thường xuyên, cũng sẽ trở nên nhàm chán. Và thế là trong suốt cuộc đời, chúng ta phải không ngừng tìm kiếm những thú vui mới - những người bạn mới, những xu hướng mới để bám theo, những tôn giáo hay công cuộc mới để đặt niềm tin vào. Sự tìm kiếm này có thể dẫn chúng ta tới chỗ thay đổi sự nghiệp của mình, và đặt chúng ta vào một con đường lang thang vô định để tìm kiếm thứ gì đó nhằm trốn tránh sự buồn chán. Nhưng trong tất cả những trường hợp kể trên, gốc rễ của vấn đề không phải từ chính sự buồn chán mà từ mối quan hệ của chúng ta với nó.

Hãy cố gắng nhìn nhận sự buồn chán theo góc ngược lại - nó như một lời kêu gọi chúng ta hãy giảm tốc, hãy chấm dứt việc liên tục tìm kiếm trò tiêu khiển. Điều này có thể đồng nghĩa với việc buộc bản thân bạn trải qua những khoảng thời gian nhất định một mình, tìm cách vượt qua tính cách trẻ con khiến bạn không thể ngồi yên một chỗ. Khi bạn vượt qua được cảm giác buồn chán tự tạo ra cho mình như vậy, bạn sẽ thấy tư duy của bạn bừng sáng - những ý tưởng mới và không hề ngờ tới sẽ đến với bạn để lấp đầy khoảng trống. Để có được cảm hứng, nhất thiết trước hết bạn phải nếm trải một khoảnh khắc trống rỗng. Hãy tận dụng những khoảng thời gian vốn chỉ để qua ngày đoạn tháng này để nhìn lại xem bạn đang hướng tới đâu. Sẽ thật nhẹ nhõm khi không còn cảm thấy nhu cầu thường trực với những thú vui tiêu khiển từ bên ngoài.

Tại một mức độ cao hơn của quá trình luyện tập lại này, bạn có thể chọn một cuốn sách để vượt qua cảm giác buồn chán; nhưng thay vì đọc sách như một quá trình giải trí bị động, bạn hãy tích cực dùng tư duy của mình tương tác hay thảo luận với tác giả, hãy khiến cho cuốn sách sống dậy trong đầu bạn. Ở một bước xa hơn nữa, bạn hãy tham gia vào một hoạt động bên lề - văn hóa hay thể chất - đòi hỏi phải làm chủ những quá trình lặp đi lặp lại. Bạn khám phá ra hiệu quả làm dịu bản thân trong chính yếu tố lặp đi lặp lại đó. Theo cách này, buồn chán trở thành một đồng minh lớn của bạn. Nó giúp bạn làm

chậm mọi thứ xuống, hình thành nên sự kiên trì và kỷ luật cho bản thân mình. Thông qua quá trình này bạn sẽ có khả năng chịu đựng những giây phút trống rỗng không thể tránh khỏi trong cuộc sống và biến chúng thành những giây phút riêng tư đầy niềm vui cho bản thân.

Có những người thà chết còn hơn làm việc mà không tìm thấy thú vui trong việc họ làm; họ là những kẻ khó chiều... và không quen với sự tưởng thưởng dỗi dằn nếu như bản thân công việc không phải là một sự tưởng thưởng... Họ không sợ sự buồn chán bằng làm việc mà không có niềm vui; thực ra, họ cần có thật nhiều buồn chán nếu nó cần để công việc của họ thành công. Với tất cả những tâm hồn đầy sáng tạo, buồn chán chính là “khoảng nghỉ ngơi” khó chịu của tâm hồn để báo trước một chuyến đi vui tươi và hứng khởi.

CHƯƠNG 9 HÃY VƯỢT LÊN TRÊN GIỚI HẠN CỦA BẢN THÂN - SỰ TỰ TIN

Ý thức của bạn về chính bản thân mình sẽ quyết định các hành động của bạn cũng như việc bạn sẽ trở thành người như thế nào trong cuộc sống. Nếu bạn xem năng lực của mình là hạn chế, rằng bạn hầu như hoàn toàn bất lực trước quá nhiều khó khăn, rằng tốt nhất hãy đặt ra cho mình tham vọng khiêm tốn thôi, khi đó bạn sẽ chỉ nhận được phần nhỏ nhoi mà bạn trông đợi. Hiểu rõ tiến trình này, bạn cần rèn luyện cho mình theo hướng ngược lại - đòi hỏi nhiều hơn, đặt ra đích đến cao hơn, và tin rằng bạn được sinh ra để làm nên điều gì đó lớn lao. Cảm nhận về giá trị của chính mình chỉ có thể xuất phát từ bản thân bạn - không bao giờ từ quan điểm của những người khác. Với sự tin tưởng ngày càng tăng vào năng lực của bản thân, bạn sẽ dám tiến hành những bước đi táo bạo cho phép nâng cao cơ hội thành công của bạn. Người đời luôn đi theo những ai biết rõ mình đang đi đâu, vậy hãy tạo lập cho bản thân phong thái tự tin và can đảm.

THAM VỌNG CỦA MỘT NGƯỜI NĂNG ĐỘNG

Hãy cho phép tôi chỉ ra cho các vị thấy tự do không phải là thứ mà người ta có thể được ban cho; tự do là một thứ người ta nắm lấy, và con người sẽ tự do tương xứng với mức độ họ mong muốn.

JAMES BALDWIN

Sabrina, người mẹ của Curtis Jackson, có một tham vọng cháy bỏng trong cuộc đời mình - bằng cách nào đó kiếm đủ tiền để bản thân cô và con trai có thể rời xa khu ổ chuột. Cô có Curtis khi mới mười lăm tuổi, và lối thoát có vẻ khả dĩ nhất để kiếm được khá tiền vào tuổi đó là dính dáng đến việc bán ma túy. Cuộc sống của một phụ nữ bán ma túy đặc biệt nguy hiểm, bởi vậy cô đã tạo lập cho mình dáng vẻ đáng sợ để bảo vệ bản thân. Cô còn cứng rắn và gan lì hơn nhiều tay bán ma túy là nam giới. Điểm yếu duy nhất của cô là đứa con trai - cô muốn con trai mình có một số phận khác chứ không phải đi bán ma túy. Để tránh cho cậu bé cách xa cuộc sống cô phải dấn thân vào, cô để con trai sống với cha mẹ đẻ của mình tại Southside Queens. Cô cố gắng đến thăm con càng nhiều càng tốt, đem theo quà cho cậu bé và để mắt trông nom cậu. Một ngày không xa nữa họ sẽ chuyển tới một nơi tốt hơn.

Như một phần tất yếu của sự khắc nghiệt trong buôn bán ma túy, Sabrina bị sát hại ở tuổi hai mươi ba; và từ lúc đó trở đi, có vẻ như số phận của Curtis

trên trái đất này đã bị định đoạt. Giờ đây anh hoàn toàn đơn độc - không có họ hàng thân thích hay người bảo trợ thực sự có thể chỉ đường dẫn lối cho anh. Gần như chắc chắn rằng kịch bản dưới đây sẽ xảy ra: anh sẽ bị cuốn về phía cuộc sống trên đường phố. Để chứng tỏ sự cứng cỏi của mình, anh rất cuộc sẽ phải vận đến bạo lực và tội ác. Anh rồi sẽ tìm đường đến với nhà tù, và hẳn sẽ thường xuyên quay trở lại. Cuộc sống của anh về cơ bản sẽ bị đóng khuôn trong môi trường của khu ổ chuột, và khi lớn lên anh sẽ tìm tới ma túy hay rượu để qua ngày, hay khá lắm cũng chỉ có được một chuỗi những công việc khốn khổ. Mọi con số thống kê về những đứa trẻ mồ côi lớn lên trong một môi trường như vậy đều chỉ ra một tương lai rất hạn chế và ảm đạm.

Thế nhưng trong đầu óc anh một điều hoàn toàn khác biệt đang hình thành. Giờ đây khi người mẹ đã ra đi, anh dành ngày càng nhiều thời gian hơn một mình và bắt đầu cho phép mình đắm chìm vào những suy tưởng đem anh đi thật xa, vượt ra khỏi môi trường xung quanh. Anh nhìn thấy mình trở thành một dạng thủ lĩnh nào đó, có thể trong kinh doanh hay chiến trận. Anh mường tượng ra một cách chi tiết về những nơi anh sẽ sống, những chiếc xe hơi anh sẽ lái, thế giới bên ngoài mà một ngày nào đó anh sẽ khám phá. Đó là một cuộc sống đầy tự do và cơ hội. Nhưng đó không hoàn toàn chỉ là tưởng tượng - chúng hoàn toàn có thật, là những điều mà số phận đã quyết định sẽ trở thành hiện thực. Anh có thể nhìn thấy chúng một cách rõ ràng. Quan trọng hơn, anh cảm thấy mẹ đang dõi theo mình - nghị lực và tham vọng của bà giờ đây đang nằm trong chính con người anh.

Cũng thật lạ lùng, anh đã tiếp bước mẹ mình theo một kế hoạch tương tự - đi bán ma túy rồi thoát ra khỏi trò chơi này. Để tránh gặp phải số phận như của mẹ mình, anh tạo lập cho bản thân niềm tin mãnh liệt rằng không gì có thể ngăn bước anh - cho dù đó là những phát súng, những mưu mô của những tay anh chị khác, hay cảnh sát. Những con phố này sẽ không thể giam cầm được anh.

Sau vụ Curtis (lúc này đã được biết đến dưới tên 50 Cent) bị ám sát hụt vào tháng 5 năm 2000, hãng Columbia Records đã hủy bỏ album và loại anh khỏi nhãn hiệu đĩa của họ. Anh buộc phải làm lại từ đầu. Trong những tháng tiếp theo, khi nằm trên giường bệnh để hồi phục các vết thương, anh bắt đầu tái cấu trúc lại mình về mặt tâm lý, như cách anh từng làm sau khi mẹ anh bị sát hại. Anh nhìn thấy trong tâm trí mình con đường giờ đây anh sẽ đi theo, với những chi tiết tươi mới hơn bao giờ hết. Anh sẽ chinh phục thế giới nhạc rap với một chiến dịch ghi đĩa, một hiện tượng chưa từng thấy. Chiến dịch này sẽ xuất phát từ nhiệt huyết cháy bỏng, từ sự kiên cường của anh, từ những giai điệu còn gai góc hơn trước đây mà anh chủ định tạo ra, cùng với hình ảnh của một kẻ không gì hủy diệt được mà anh đang hướng tới.

Trong vòng một năm sau vụ ám sát, anh đã tiến sát tới việc biến mục tiêu này

thành hiện thực. Những bài hát đầu tiên của anh len lỏi vào những con phố và tạo nên ấn tượng mạnh. Tuy nhiên, khi tiến lên theo con đường này, anh nhìn thấy một chướng ngại lớn lao vẫn đang chặn đường mình: những kẻ giết thuê vẫn đang tìm cách hoàn tất công việc của chúng và có thể xuất hiện bất cứ lúc nào. 50 Cent buộc phải lẩn tránh, nhưng cảm giác bị săn đuổi này thật không thể chịu đựng nổi. Anh không thể sống như thế, vậy là anh quyết định thứ mình cần là một nhóm đệ tử trung thành luôn theo sát bảo vệ anh, giúp anh vượt qua cảm giác cô độc.

Để hiện thực hóa điều này, anh nhờ những người bạn thân nhất tổ chức một cuộc gặp mặt tại ngôi nhà của ông bà ngoại anh tại Southside Queens. Họ có nhiệm vụ mời những người hâm mộ nhiệt thành nhất của anh tới khu vực lân cận - những cậu thanh niên mà họ biết là trung thành và có thể tin cậy được. Tất cả họ sẽ đều mang súng theo để giúp đảm bảo an toàn trên phố trước khi 50 Cent xuất hiện.

Cuối cùng, khi 50 Cent bước vào căn phòng khách trong ngôi nhà của ông bà ngoại anh vào ngày diễn ra cuộc gặp mặt, anh có thể cảm nhận thấy sự nhiệt tình và phấn khích. Đứng chật căn phòng là khoảng hai mươi cậu thanh niên, tất cả sẵn sàng tuân lệnh anh. Anh bắt đầu mô tả cho họ dự kiến chính xác cho tương lai của anh. Âm nhạc của anh lúc này đã rất nóng bỏng, nhưng không bao lâu nữa sẽ còn sục sôi hơn nhiều. Trong vòng hai năm nữa, anh tin chắc sẽ có được một hợp đồng ghi đĩa quan trọng. Trong đầu mình, anh thậm chí đã có thể cảm nhận được giai điệu những bài hát trong đĩa đầu tiên của mình đang vang lên, hình dung ra hình bìa cũng như toàn bộ kết cấu của nó - đây sẽ là câu chuyện về cuộc đời anh. Đĩa nhạc đó, anh cam đoan với những người có mặt, sẽ là một thành công vang dội, bởi lẽ anh đã tìm ra một phương thức để sản xuất và tung ra thị trường những bài hát ăn khách. Anh giải thích với họ rằng anh không phải là một ngôi sao nhạc rap thông thường. Anh không có mặt trong thế giới rap để nhận lấy một ánh hào quang thoáng qua hay tạo nên sự chú ý, mà để giành lấy quyền lực. Anh sẽ lấy tiền thu được từ bán đĩa để thiết lập công cuộc kinh doanh riêng của mình. Đây là định mệnh - mọi thứ trong cuộc đời anh đều đã được định trước sẽ diễn ra như chúng đã diễn ra, bao gồm cả vụ ám sát hụt, thậm chí cả buổi gặp gỡ vào chiều hôm đó.

Anh sẽ thiết lập nên một đế chế kinh doanh và anh muốn tất cả họ cùng sát cánh với mình. Nếu bất cứ ai trong số họ muốn bất cứ thứ gì, anh sẽ cung cấp, chừng nào họ chứng tỏ mình có thể trông cậy được và cùng chia sẻ mục tiêu với anh. Họ có thể trở thành rapper cho nhãn hiệu đĩa mà anh sẽ thiết lập hay trở thành những nhà điều hành cho các chuyến lưu diễn của anh; hay họ có thể tới trường đại học kiếm cho mình một bằng cấp - anh sẽ đài thọ tất cả. “Các bạn giống như bầy sói của tôi,” anh giải thích, nhưng sẽ chẳng có điều gì trong tất cả những điều trên trở thành hiện thực được nếu con sói đầu đàn

bị giết. Thứ anh yêu cầu là sự giúp đỡ của họ - bằng cách đảm bảo an ninh, giúp anh nắm bắt được những gì đang diễn ra trên đường phố, cũng như tham gia vào việc quảng bá và phân phối đĩa nhạc của anh. Anh cần những người phụ tá, và anh đã chọn họ.

Hầu như tất cả họ đồng ý với lời đề nghị, và trong những năm sau đó, rất nhiều trong số họ trụ lại và nắm giữ những vị trí quan trọng bên trong đế quốc đang không ngừng mở rộng của anh. Và nếu như có lúc nào họ chợt hồi tưởng lại thời điểm ban đầu đó, họ sẽ cảm thấy thật kỳ diệu khi tương lai quả thực đã diễn ra không khác là bao so với những gì anh đã tiên liệu nhiều năm trước.

Đến năm 2007, sau thành công vang dội của hai đĩa nhạc đầu tiên, 50 Cent bắt đầu cảm thấy một rắc rối đang lộ dạng. Anh đã tạo nên một hình ảnh về mình cho công chúng, một huyền thoại về 50 Cent tập trung vào dáng vẻ cứng rắn, đầy đe dọa và không gì hủy diệt nổi của mình. Thông điệp này được thể hiện trên các đoạn video, các cuộc phỏng vấn, cũng như những bức ảnh của anh với cái nhìn giận dữ và các hình xăm. Phần lớn chúng đều chân thực, nhưng tất cả đều được tô đậm thêm để tạo nên kịch tính. Hình ảnh này đã đem đến cho anh sự chú ý rộng rãi, nhưng giờ đây nó đang dần trở thành một cái bẫy khó thoát ra được. Để chứng minh cho những người hâm mộ anh vẫn là 50 Cent như trước, anh sẽ phải không ngừng nâng cao cường độ của hình ảnh đã tạo dựng được, không ngừng dấn thân vào những trò quá khích mới. Anh không được phép tỏ ra đang mềm yếu đi. Nhưng đến lúc này phong thái đó không còn chân thật với *chính bản thân anh* nữa. Anh đã chuyển qua một đời sống khác, và nếu tiếp tục bám lấy hình ảnh của mình trong quá khứ thì đây sẽ là giới hạn tận cùng anh có thể đạt đến. Anh sẽ bị mắc kẹt trong quá khứ của mình, trở thành tù nhân của chính hình tượng anh tạo ra. Hình ảnh của anh sẽ trở nên nhàm chán và làn sóng hâm mộ cũng nhanh chóng phai nhạt theo.

Trong mỗi giai đoạn của cuộc đời mình, anh đều phải đối diện với một trở ngại dường như không thể vượt qua nổi nào đó - sống sót trên đường phố trong khi không có ai thân thích chỉ lối dẫn đường, thoát khỏi bạo lực và tù tội, qua mặt những kẻ giết thuê đang bám theo mình sát gót, và còn nhiều nữa. Nếu vào bất cứ thời điểm nào anh nghi ngờ chính mình hay chấp nhận những giới hạn thông thường cho khả năng linh hoạt của mình, anh hẳn đã chết hay trở thành một kẻ yếu đuối, một tình thế cũng tồi tệ chẳng kém gì cái chết trong suy nghĩ của anh. Điều đã cứu thoát anh chính là tham vọng cao độ và niềm tin vào chính mình.

Lúc này không phải là thời khắc để ngủ quên, thỏa mãn với chính mình hay bản khoăn ngờ vực về tương lai. Anh sẽ lại biến đổi mình lần nữa. Anh sẽ xóa sạch các hình xăm đã tạo nên dấu ấn của mình trước đây; cũng có thể anh sẽ

đổi nghề danh lần nữa. Anh sẽ sáng tạo ra một hình ảnh mới, một huyền thoại món cho phù hợp với giai đoạn hiện tại của cuộc đời mình - vừa là một ông trùm kinh doanh, vừa là một nhân vật đầy ảnh hưởng, từ từ rút lui khỏi con mắt công chúng và thu lại cơ bắp của mình vào sau cánh gà. Điều này sẽ khiến công chúng ngạc nhiên, và giúp loại bỏ thêm một chướng ngại nữa khỏi con đường tự do của anh. Làm mới lại bản thân theo cách này cũng chính là cú lật ngược tối hậu với số phận dường như đã chờ đợi anh sau cái chết của người mẹ.

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Thái độ của bạn về chính mình sẽ trở thành thực tế của bạn. Nếu bạn có đủ thứ ngờ vực thì sẽ chẳng ai tin bạn, rồi mọi thứ sẽ trở nên tồi tệ. Còn nếu bạn nghĩ theo hướng ngược lại, điều ngược lại sẽ đến. Chỉ đơn giản vậy thôi.

50 CENT

Khi chào đời, bạn bước vào thế giới này mà không hề có bất cứ cá tính hay cái tôi nào. Bạn chỉ là một khối hỗn độn những cảm xúc thôi thúc và mong ước. Nhưng dần dần bạn sở hữu một tính cách mà bạn đã ít nhiều tạo dựng nên theo năm tháng. Bạn cởi mở hay e dè, can đảm hay do dự - một hỗn hợp những nét nhân cách đa dạng làm nên bản thân bạn. Bạn có khuynh hướng chấp nhận tính cách này như thứ gì đó hoàn toàn có thật và đã được thiết lập chắc chắn. Nhưng phần lớn tính cách này lại được định hình và xây dựng nên do các yếu tố bên ngoài - quan điểm và nhận định của hàng trăm người khác đã từng đi qua con đường đời của bạn suốt nhiều năm.

Quá trình này bắt đầu từ cha mẹ của bạn. Khi còn là một đứa trẻ, bạn chú ý rất kỹ lưỡng tới những gì họ nói về bạn, điều chỉnh cách cư xử của bạn sao cho chiếm được sự tán thưởng và tình yêu của họ. Bạn theo dõi sát sao thái độ của họ để tìm hiểu những gì họ thích và không thích. Điều này có ảnh hưởng rất lớn lao tới quá trình biến đổi bản thân. Chẳng hạn, nếu họ bình phẩm về sự e dè của bạn, điều đó có thể dễ dàng làm gia tăng xu hướng bạn đang có. Bạn đột nhiên ý thức được sự vụng về của bản thân và điều đó bám chặt lấy nội tâm của bạn. Nếu như thay vì thế họ nói điều gì đó khác đi, cố gắng động viên kỹ năng ứng xử của bạn, cố gắng giúp bạn cởi mở hơn, thái độ đó có thể sẽ tạo nên hiệu quả khác hẳn. Dù thế nào đi nữa, e dè là một đặc tính dễ biến đổi - nó dao động tương ứng với tình thế và những con người đang bao quanh bạn. Không bao giờ nên nhìn nhận nó như một nét tính cách cá nhân. Thế nhưng những đánh giá từ cha mẹ, bạn bè, thầy cô giáo đều có sức nặng bất thường và dần dà ngấm sâu vào bên trong bản thân bạn.

Không ít trong số những lời phê bình và quan điểm đó chẳng hề khách quan chút nào. Người ta muốn nhìn thấy ở bạn những phẩm chất nhất định. Họ nhìn nhận bạn dựa trên chính sự sợ hãi của họ cũng như những gì họ tưởng

tượng ra. Họ muốn bạn phải vừa khít vào một khuôn mẫu thông dụng; người ta thường cảm thấy thất vọng, thậm chí kinh hoàng trước ý nghĩ họ không thể hiểu rõ được ai đó. Những hành động bị xem là bất bình thường hay khác người, cho dù rất có thể xuất phát từ đâu đó nằm sâu bên trong nội tâm của bạn, đều bị phản đối kịch liệt. Sự ghen tỵ cũng đóng một vai trò tại đây - nếu bạn quá giỏi trong chuyện gì đó, rất có thể người ta sẽ làm cho bạn phải cảm thấy mình là kẻ lạ lùng hay không được hoan nghênh. Thậm chí cả những lời tán dương của người khác cũng thường được toan tính để áp bạn vào một vài khuôn mẫu nào đó mà họ muốn nhìn thấy. Tất cả những điều kể trên đã để gọt tính cách hạn chế phạm vi hành động của bạn, và dần trở thành một tấm mặt nạ cứng nhắc dính chặt lên khuôn mặt bạn.

Hãy hiểu: thật ra bạn vốn là một bí ẩn với chính mình. Bạn bắt đầu cuộc sống như một thực thể độc nhất vô nhị - một hỗn hợp những đặc tính sẽ không bao giờ lặp lại nữa trong cả lịch sử của vũ trụ. Trong những năm đầu đời, bạn là một khối những cảm xúc và ham muốn xung đột nhau. Thế rồi một điều gì đó xa lạ với bạn được đề lên trên thực tế này. So với cái tính cách bề ngoài đó, việc bạn là ai là một vấn đề khó nắm bắt và nhiều biến động hơn hẳn; bạn ẩn chứa vô vàn tiềm năng và năng lực chưa được đánh thức.

Khi còn là một đứa trẻ, bạn không có trong tay sức mạnh thực sự nào để cưỡng lại quá trình này; nhưng khi trưởng thành, bạn có thể dễ dàng vùng lên và khám phá lại cá nhân mình. Bạn có thể chấm dứt việc tìm kiếm tính cách và giá trị của mình từ người khác. Bạn có thể thử nghiệm và vượt qua những giới hạn người khác áp đặt lên bạn. Bạn có thể hành động hoàn toàn khác với cách họ chờ đợi. Nhưng làm như thế sẽ kéo theo một nguy cơ. Bạn đang trở nên bất thường, có thể hơi lạ đời dưới con mắt của những ai quen biết bạn. Bạn có thể thất bại trong thử nghiệm của mình và bị chế giễu. Tuân theo những gì người khác trông đợi sẽ an toàn và dễ chịu hơn nhiều, thậm chí cho dù làm như thế khiến bạn cảm thấy bức bối khổ sở. Tự trung lại, bạn sợ hãi chính mình, sợ hãi chính người mà bạn có thể trở thành.

Vẫn còn một con đường khác, con đường không sợ hãi để tiếp cận cuộc sống của bạn. Nó khởi đầu bằng việc giải phóng bản thân khỏi mối ràng buộc với quan điểm của những người khác. Điều này không hề dễ dàng. Bạn đang phá vỡ một thói quen đã đi cùng bạn suốt cuộc đời, đó là việc liên tục viện đến người khác khi xem xét giá trị của chính mình. Bạn cần thử nghiệm, chấp nhận cảm giác không còn bản khoăn về những gì người khác nghĩ về bạn hay trông chờ ở bạn. Bạn không tiến lên hay lui xuống khi mang trong đầu quan điểm của họ. Bạn bỏ qua những gì họ nói, vốn thường biến thành sự ngờ vực bên trong bản thân bạn. Thay cho việc chăm chăm nhìn vào những giới hạn mà bạn đã thuộc lòng, hãy nghĩ tới tiềm năng bạn sở hữu để có được phương cách hành xử mới hơn, khác biệt hơn. Tính cách của bạn có thể được thay đổi

và định hình thông qua quyết định làm như vậy một cách có ý thức.

Chúng ta hầu như chưa hiểu gì về vai trò của sức mạnh lý trí trong các hành động chúng ta thực hiện. Khi bạn có sự đánh giá cao hơn về bản thân, về những gì bạn có thể làm được bằng khả năng của mình, điều đó sẽ có ảnh hưởng quyết định lên những gì bạn làm. Chẳng hạn, bạn cảm thấy thoải mái hơn khi chấp nhận một mức độ mạo hiểm nhất định nếu biết rõ mình luôn có thể đứng dậy được trong trường hợp thất bại.

Chấp nhận mạo hiểm như vậy sau đó sẽ làm mức độ nghị lực của bạn tăng lên - bạn buộc phải đối mặt với thách thức hoặc thoái lui, và bạn sẽ tìm thấy nguồn dự trữ cho khả năng sáng tạo vẫn còn chưa được huy động đến trong chính bản thân mình. Công chúng luôn bị cuốn hút lại gần những ai dám hành động một cách táo bạo, và sự chú ý cùng như niềm tin của họ dành cho bạn sẽ giúp sự tự tin của bạn được củng cố hơn nữa. Cảm thấy ít bị nhưng mỗi ngày vực kiểm hãm hơn, bạn sẽ cho phép bản chất của cá nhân mình được thể hiện tự do hơn, và điều này sẽ giúp mọi thứ bạn làm trở nên hiệu quả hơn. Động thái hướng tới sự tự tin này là một phẩm chất giúp bản thân bạn hoàn thiện hơn, và không ai có thể chối từ.

Hướng tới sự tự tin không có nghĩa là tách rời bản thân khỏi những người khác cũng như quan điểm của họ về những hành động của bạn. Bạn cần liên tục đánh giá cách công chúng tiếp nhận sản phẩm bạn tạo ra, và tận dụng tối đa những phản hồi nhận được từ họ (xem chương 7). Nhưng quá trình này phải được bắt đầu từ một vị trí dựa trên sức mạnh nội tại. Nếu bạn phụ thuộc vào phán xét của người khác để cảm nhận giá trị của chính mình, khi đó cái tôi của bạn sẽ luôn mong manh yếu ớt. Bạn sẽ không có được tâm điểm hay cảm nhận về sự cân bằng. Bạn sẽ ủ rũ trước những lời chỉ trích hay mơ mộng quá bay bổng khi nhận được bất cứ lời ngợi khen nào. Những ý kiến của họ chỉ đơn thuần giúp bạn định hình cho thành quả bạn muốn tạo ra, chứ không phải hình ảnh của chính bạn. Nếu bạn phạm sai lầm, nếu công chúng đánh giá bạn tiêu cực, bạn luôn có một nội tâm vững chãi có thể chấp nhận những phán xét như vậy, nhưng bạn vẫn luôn tin tưởng vào giá trị của chính mình.

Trong những môi trường sống bần hàn như ở khu ổ chuột, ý thức của con người về bản thân họ, về những gì họ xứng đáng được hưởng liên tục nằm dưới sự đe dọa. Những người ở bên ngoài hay có xu hướng phán xét họ dựa vào nơi họ xuất thân - và xem họ là những kẻ bạo lực, nguy hiểm, không đáng tin cậy - như thể sự tình cờ đã định đoạt nơi ra đời của họ cũng quyết định luôn việc họ là ai. Họ thường có xu hướng tiếp thu rất nhiều trong số những phán xét này và cũng có thể trong sâu thẳm nội tâm của chính mình, họ cũng cảm thấy bản thân không đáng được hưởng nhiều những gì được coi là tốt đẹp trên thế giới. Những người xuất thân từ khu ổ chuột muốn vượt qua định kiến này của thế giới bên ngoài buộc phải tranh đấu với nghị lực và sự quyết liệt

gấp bội. Họ trước hết phải thuyết phục bản thân rằng họ đáng giá nhiều hơn thế và có thể vươn lên xa đúng như họ muốn, nhờ vào sức mạnh nghị lực. Mức độ mãnh liệt từ những tham vọng của họ sẽ trở thành yếu tố quyết định. Nó phải được đẩy lên cao tột cùng. Đó là lý do tại sao những nhân vật giàu tham vọng và tự tin nhất trong lịch sử thường xuất hiện từ những hoàn cảnh bần hàn hay gian khổ nhất.

Với những ai trong chúng ta sống bên ngoài những môi trường như vậy, “tham vọng” gần như trở thành một từ xấu xa. Nó gắn liền với những nhân vật lịch sử như Richard in hay Richard Nixon. Dường như danh từ này sặc mùi bất trắc cũng như những thủ đoạn nham hiểm để leo lên đỉnh cao. Những ai bị ám ảnh bởi quyền lực tới mức như vậy hẳn phải là những kẻ có vấn đề về tâm thần, hay ít nhất đó cũng là điều chúng ta nghĩ. Phần lớn thói giả bộ đơan chính này của xã hội xung quanh vấn đề quyền lực và tham vọng xuất phát từ một khao khát và cảm giác tội lỗi một cách vô thức muốn kiềm giữ không cho người khác ngoi đầu lên được. Với những người nắm giữ một vị trí có đặc quyền, tham vọng của những người ở phía dưới có vẻ như là một điều gì đó đầy đe dọa.

Nếu bạn xuất thân từ hoàn cảnh tương đối sung túc, hầu như chắc chắn bạn sẽ nhiễm phải không ít thì nhiều định kiến này và cần phải gạt bỏ nó đi càng nhiều càng tốt. Nếu bạn tin tham vọng là xấu xa và cần phải được che giấu hay dẹp bỏ, bạn sẽ phải cư xử dè dặt trước những người khác, diễn trò khiêm tốn giả tạo, một lúc phải phân tâm làm hai việc mỗi khi bạn dự kiến làm điều gì đó cần thiết cho quyền lực của mình. Nếu bạn nhìn nhận nó như một thứ tốt đẹp, là động lực ẩn chứa sau mọi thành tựu lớn lao của con người, khi đó bạn sẽ không hề có cảm giác tội lỗi khi nâng tầm tham vọng của mình lên đúng mức bạn mong muốn và gạt sang bên những ai ngáng trở con đường tiến lên của bạn.

Một trong những người can đảm nhất trong lịch sử hẳn phải là nhà hoạt động bãi nô vĩ đại của thế kỷ XIX Frederick Douglass. Ông ra đời trong hệ thống tàn nhẫn nhất loài người từng biết tới - chế độ nô lệ. Chế độ này được thiết kế tới từng chi tiết để hủy diệt tinh thần con người. Nó thực hiện điều đó thông qua việc chia rẽ mỗi người khỏi gia đình họ, khiến cho họ không còn mối liên hệ tình cảm nào với chính cuộc sống của mình nữa. Chế độ nô lệ liên tục sử dụng những biện pháp đe dọa và nỗi sợ hãi để hủy diệt mọi ý thức về tự do, đồng thời còn kiểm tỏa những người nô lệ trong cảnh mù chữ thất học. Họ chỉ được phép nhìn nhận mình với những quan niệm thấp kém nhất. Bản thân Douglass cũng phải chịu đựng số phận này khi còn là một đứa trẻ, nhưng bằng cách nào đó ngay từ những năm đầu đời ông đã tin tưởng rằng mình xứng đáng được nhiều hơn thế, rằng một thứ gì đó rất mạnh mẽ dù từng bị giày xéo nhưng vẫn có thể hồi sinh trở lại. Là một đứa trẻ, ông mừng tượng

ra một ngày mình sẽ thoát khỏi kiếp nô lệ, và nuôi dưỡng niềm tin cho mình bằng giấc mơ đó.

Đến năm 1828, khi lên mười tuổi, Douglass bị ông chủ bán tới làm việc tại nhà một người con rể ở Baltimore, bang Maryland. Douglass xem đây là một sự ưu ái của định mệnh dành cho mình. Điều đó có nghĩa là ông sẽ thoát khỏi cảnh lao động cực nhọc tại đồn điền và có nhiều thời gian hơn để suy nghĩ, ở Baltimore, bà chủ nhà hầu như lúc nào cũng đọc Kinh thánh, và một ngày ông hỏi bà chủ liệu có thể dạy mình học đọc được không. Người phụ nữ vui vẻ chấp thuận và ông học đọc rất nhanh, ông chủ nhà đã nghe thấy chuyện đó và quở trách vợ mình nặng nề - một nô lệ không bao giờ được phép học đọc học viết, ông cấm vợ tiếp tục việc dạy đọc. Tuy nhiên, đến lúc này Douglass đã có thể tự xoay sở được, khéo léo tìm cách kiếm cho mình sách và tự điển, ông nhớ kỹ những câu nói nổi tiếng mà ông có thể lặp đi lặp lại trong đầu nhiều lần trong ngày, ông thấy mình trở thành một nhà hùng biện lừng danh, tấn công chống lại sự tàn bạo của chế độ nô lệ.

Với hiểu biết ngày một tăng về thế giới bên ngoài, ông mỗi lúc một căm ghét sâu sắc hơn cuộc sống mà ông bị ép buộc phải chịu đựng, cảm xúc này ảnh hưởng đến thái độ của ông, và những người chủ của ông có thể cảm nhận được điều đó. Năm mười lăm tuổi, ông bị bán cho một trang trại thuộc quyền của một ông chủ mang họ Covey, người có niềm đam mê duy nhất trong đời là nghiền nát tinh thần của nô lệ nổi loạn.

Tuy nhiên, Covey không thu được thành công. Douglass đã tạo lập cho mình một bản thể khác hẳn những gì Covey muốn áp đặt lên ông. Hình ảnh về những giá trị cao cả của chính ông, được ông tin tưởng với tất cả nghị lực của mình, rồi sẽ trở thành hiện thực, ông luôn duy trì sự tự do nội tại và sự tỉnh táo của mình, ông biến những trận đòn roi và những hình thức ngược đãi thành động lực để ông bỏ trốn lên miền Bắc; chúng cho ông thừa trải nghiệm để một ngày nào đó chia sẻ với thế giới về sự tàn bạo của chế độ nô lệ. Mấy năm sau, Douglass thoát được lên tới miền Bắc. Tại đây ông trở thành một nhân vật đi đầu trong phong trào bãi nô, và cuối cùng lập ra tờ báo của chính mình trong khi luôn luôn vượt qua những giới hạn mà người đời muốn áp đặt lên mình.

Hãy hiểu: người ta sẽ liên tục công kích bạn trong cuộc sống. Một trong những vũ khí chủ chốt của họ sẽ là khuấy động lên trong bạn những mối nghi ngờ về chính mình - giá trị của bạn, năng lực của bạn, tiềm năng của bạn. Họ thường sẽ ngụy trang điều đó dưới dạng những đánh giá khách quan, nhưng lúc nào nó cũng mang theo một toan tính nào đó - họ muốn chìm bạn xuống. Bạn liên tục bị dồn đẩy tới chỗ tin vào những quan điểm này, đặc biệt nếu nhận thức của bạn về chính mình quá mong manh. Vào bất cứ khoảnh khắc nào của cuộc sống, bạn cũng có thể thách thức, từ chối không cho người khác

quyền áp đặt đó. Bạn làm được như vậy bằng cách duy trì ý thức về mục đích sống của mình, về một vận mệnh cao cả mà bạn đang hoàn tất. Từ một vị thế như vậy, những đòn công kích của người đời sẽ không thể làm bạn tổn thương; chúng chỉ khiến bạn phẫn nộ và quyết tâm hơn. Càng nhìn nhận về bản thân mình cao hơn, bạn sẽ càng ít chấp nhận những lời phản xét và tác động của người khác. Thái độ này giúp giảm bớt số lượng chướng ngại vật bạn gặp phải trên con đường đời của mình. Nếu một người như Douglass có thể rèn đúc cho mình thái độ này giữa những hoàn cảnh mất tự do nhất từng tồn tại, thì chúng ta chắc chắn sẽ tìm ra cách riêng của mình để có được sức mạnh nội tại như vậy.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Sự tự do, những khao khát không bị cản trở, cũng như những ý thích bất chợt của mỗi con người... Tất cả chúng chính là những thứ không thể xếp vào bất cứ kiểu phân loại nào, và cũng chính chúng liên tục phá tan tành mọi hệ thống hay học thuyết. Mà từ đâu những nhà thông thái của chúng ta kiếm được ý tưởng rằng con người buộc phải có những khao khát bình thường, đoán chính vậy nhỉ? Điều duy nhất người ta cần chỉ là được ao ước một cách độc lập, cho dù sự độc lập ấy phải trả bằng giá nào đi nữa, dù cho nó có dẫn ta tới đâu đi nữa.

FYODOR DOSTOYEVSKY

Trong thế giới ngày nay ý tưởng của chúng ta về tự do hầu như xoay quanh khả năng thỏa mãn một số nhu cầu và ham muốn. Chúng ta cảm thấy tự do nếu chúng ta có thể kiếm được việc làm chúng ta ao ước, mua được những thứ chúng ta thích, và có thể thoải mái ứng xử theo những phương cách đa dạng, chừng nào điều đó không tổn hại đến ai. Theo khái niệm này, tự do là một thứ có bản chất thụ động.

Thế nhưng vẫn còn một khái niệm hoàn toàn khác biệt về tự do. Tự do không phải là thứ gì đó người khác ban phát cho chúng ta như một ân huệ hay quyền lợi. Đó là một trạng thái tinh thần mà chúng ta cần cố gắng hành động để đạt tới và giữ lấy - với không ít nỗ lực phải bỏ ra. Tự do là thứ gì đó chủ động chứ không bị động. Trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta, rất nhiều hành động chúng ta thực hiện không hề tự do hay độc lập. Nói chung chúng ta hành động theo thói quen, hầu như không để tâm suy nghĩ nhiều tại sao chúng ta làm việc này hay việc kia. Còn khi hành động một cách tự do, chúng ta bước ra khỏi cách thức thường ngày của mình.

Hãy đơn cử rằng chúng ta có một sự nghiệp đem đến cho bản thân đủ tiền để sống thoải mái và có một tương lai chấp nhận được. Nhưng công việc này

không thực sự làm ta thỏa mãn; nó không dẫn chúng ta tới nơi chúng ta muốn tới. Cũng có thể chúng ta phải chịu đựng một bà sếp khó tính và độc đoán. Những nỗi sợ hãi của chúng ta về tương lai, những thói quen gắn liền với tiện nghi, cũng như cảm giác ổn thỏa trong thực tại sẽ níu chân chúng ta dừng lại. Tất cả chúng ta đều là các yếu tố khiến chúng ta bị hạn chế, bị trói buộc. Nhưng vào bất cứ lúc nào chúng ta cũng có thể rũ bỏ sự sợ hãi và từ bỏ công việc đó, dù không biết chắc chúng ta đang đi đâu nhưng hoàn toàn tin tưởng chúng ta có thể làm tốt hơn. Vào thời điểm đó chúng ta đã thể hiện ý chí tự do của mình. Nó bắt nguồn từ chính những ước mơ và nhu cầu sâu kín nhất của chúng ta. Một khi đã ra đi, ý chí của chúng ta cần vươn lên đối diện với thử thách. Để tiếp tục trên con đường này, chúng ta cần phải hành động độc lập hơn nữa, bởi vì chúng ta không thể dựa vào thói quen hay bạn bè để chỉ dẫn cho mình. Hành động một cách tự do sẽ tự tạo nên động lực cho chính nó.

Nhiều người sẽ phản bác rằng về cơ bản ý tưởng về sự tự do chủ động chỉ là ảo tưởng. Chúng ta là những sản phẩm do môi trường xung quanh mình tạo nên, họ lý luận như vậy. Nếu ai đó thành công, thì nguyên nhân là vì họ được hưởng lợi từ một số điều kiện xã hội thuận lợi - họ có mặt đúng chỗ vào đúng thời điểm; họ có được nền giáo dục và sự bảo trợ cần thiết. Tất nhiên sức mạnh ý chí của họ cũng có vai trò, nhưng chỉ là một vai trò rất nhỏ. Nếu hoàn cảnh khác đi, lý luận này tiếp tục, cũng vẫn những kẻ đó sẽ không thể thành công như họ đã đạt được, cho dù ý chí của họ có mạnh mẽ đến đâu đi nữa.

Đủ loại con số thống kê và nghiên cứu có thể được viện ra để minh chứng cho lý luận trên, nhưng rốt cuộc khái niệm này chỉ đơn thuần là một sản phẩm tạo ra bởi thời đại của chúng ta cũng như sự nhấn mạnh tới thứ tự do bị động. Lý luận này tập trung vào hoàn cảnh và môi trường, như thể những hành động tự do một cách ngoại lệ của Frederick Douglass cũng có thể được lý giải bởi đặc điểm sinh lý học của ông hay vận may được học đọc. Nói cho cùng, triết lý này muốn chối bỏ thứ tự do cơ bản mà tất cả chúng ta đều sở hữu trong việc đưa ra một lựa chọn cho bản thân hoàn toàn độc lập với những tác động từ bên ngoài. Nó muốn hạ thấp bản thể cá nhân - chúng ta chỉ đơn thuần là những sản phẩm của tiến trình xã hội, họ ngụ ý như vậy.

Hãy hiểu: vào bất cứ lúc nào bạn cũng có thể vứt bỏ triết lý này cũng như những ý tưởng của nó vào sọt rác bằng cách làm điều gì đó bất thường và không ai ngờ tới, trái ngược hoàn toàn với những gì bạn từng làm trong quá khứ, một hành động không thể được lý giải bởi cách thức bạn được dạy dỗ hay hệ thần kinh của bạn. Điều ngăn cản bạn thực hiện một hành động như thế không phải là cha mẹ bạn hay xã hội, mà là những nỗi sợ hãi của chính bạn. Về cơ bản bạn hoàn toàn được tự do vượt qua những giới hạn người khác đã áp đặt lên bạn, tự tái tạo lại mình với mức độ sâu sắc như bạn mong muốn.

Nếu bạn đã từng có một trải nghiệm cực kỳ cay đắng trong quá khứ, bạn có

thể lựa chọn để mặc cho nỗi đau nọ tồn tại rồi dần dần nhận chìm mình trong đó. Hoặc ngược lại, bạn có thể quyết định biến nó thành sự phẫn nộ, một lý do để xông tới, hay một dạng hành động nào khác. Hoặc bạn cũng có thể đơn giản vứt bỏ nỗi đau đó đi và tiếp tục tiến lên, cảm nhận sự tự do và sức mạnh nó mang đến cho bạn. Không ai có thể tước đi những lựa chọn này hay áp đặt cách phản ứng cho bạn. Tất cả chỉ phụ thuộc vào bạn.

Hướng tới dạng tự do chủ động hơn này không có nghĩa là bạn buông thả mình theo những hành động bột phát thiếu cân nhắc. Chẳng hạn, khi bạn quyết định thay đổi con đường sự nghiệp, điều đó cần dựa trên những đánh giá thận trọng về năng lực, những mơ ước sâu kín nhất và tương lai mà bạn muốn đạt tới. Quyết định đó xuất phát từ việc tự thân suy nghĩ thấu đáo và không chấp nhận những gì người khác nghĩ về bạn. Những sự mạo hiểm mà bạn chấp nhận không hề xuất phát từ cảm hứng để có được cảm giác mạnh; tất cả đều được tính toán chu đáo. Sự cần thiết phải hòa nhập và làm vừa lòng người khác sẽ luôn có một vai trò trong những hành động của chúng ta, một cách có ý thức hay vô thức. Trở nên hoàn toàn tự do là điều không thể, và cũng chẳng hề đáng ao ước. Bạn chỉ đơn thuần khám phá một khoảng không gian hành động tự do hơn cho cuộc đời mình, cũng như sức mạnh nó có thể đem đến cho bạn.

Điều cản trở chúng ta hành động theo hướng này chính là những áp lực buộc chúng ta phải khẹp mình vào khuôn khổ là những nếp nghĩ hoặc thói quen cứng nhắc, những nghi ngờ về bản thân mình cũng như những nỗi sợ hãi của bản thân. Dưới đây là năm chiến lược giúp bạn đẩy lùi những giới hạn đó.

THÁCH THỨC MỌI GIỚI HẠN

Khi còn là một cô gái trẻ lớn lên ở vùng Kansas trong những năm đầu thế kỷ XX, Amelia Earhart cảm thấy lạc lõng lạ lẫm. Cô thích làm mọi thứ theo cách của mình - chơi những trò chơi cơ bắp với đám con trai, bỏ ra hàng giờ một mình ngồi đọc sách, hay đi ra ngoài, biến mất trong những cuộc đi chơi dài bằng xe đạp. Cô luôn có cách cư xử bị người khác xem là lạ lẫm và không đứng đắn - ở trường nội trú cô bị đuổi học vì đi trên nóc nhà trong khi chỉ mặc áo ngủ. Khi lớn lên cô cảm nhận được sức ép đè nặng lên mình, thúc ép cô phải ổn định lại và cư xử cho giống những cô gái khác. Tuy nhiên, Earhart lại ghét cay ghét đắng hôn nhân cũng như những trói buộc mà nó đại diện cho những người phụ nữ, vậy là cô tìm kiếm cho mình một sự nghiệp, cố gắng thử qua đủ dạng công việc. Nhưng cô luôn khao khát phiêu lưu và thách thức, còn những công việc sẵn có cho cô đều là những công việc phục vụ chân tay.

Thế rồi đến một ngày vào năm 1920, cô được tham gia một chuyến bay ngắn,

và đột nhiên cô nhận thấy đã tìm ra điều mình muốn. Cô đăng ký theo học và trở thành phi công. Trên không trung cô cảm nhận được sự tự do mà cô luôn tìm kiếm. Lái một chiếc máy bay là một thách thức liên tục - về cả thể chất và tinh thần. Cô có thể biểu lộ được nét tính cách táo bạo của mình, tình yêu của cô dành cho những cuộc phiêu lưu, cũng như niềm yêu thích cô dành cho việc điều khiển máy bay.

Các phi công nữ vào thời kỳ đó không được nhìn nhận một cách nghiêm túc. Nam giới chính là những người thiết lập nên những kỷ lục, vạch ra những con đường mới. Để tranh đấu với thực tế này, Earhart cần phải đẩy lùi các giới hạn xa hết mức có thể, lập nên những kỳ tích về hàng không xứng đáng được đăng trên trang nhất và cống hiến một điều gì đó cho nghề phi công. Vào năm 1932, cô trở thành người phụ nữ đầu tiên một mình lái máy bay vượt Đại Tây Dương, cuộc hành trình này trở thành chuyến bay mạo hiểm và căng thẳng nhất của cô. Vào năm 1935, cô dự định thực hiện một chuyến bay qua vịnh Mexico. Một trong những nam phi công nổi tiếng nhất thời đó nói với cô rằng chuyến bay quá nguy hiểm và không đáng để liều lĩnh, cảm nhận được thách thức trong đó, cô quyết định thử thực hiện chuyến bay bất chấp tất cả và thành công một cách tương đối dễ dàng, chứng minh được cho những người khác thấy cô có thể thực hiện nó ra sao.

Nếu như vào thời điểm nào đó trong cuộc đời, cô gục ngã trước áp lực như những người khác, chắc hẳn cô đã mất đi khả năng kỳ diệu mà giờ đây dường như luôn đồng hành khi cô hành động theo hướng riêng của mình. Cô quyết định sẽ tiếp tục là chính mình, cho dù kết quả có ra sao đi nữa. Cô ăn mặc theo phong cách trái với thông lệ, cho dù điều đó bị xem là không lịch sự. Khi nhà quảng cáo và tài trợ nổi tiếng George Putnam cầu hôn cô, Earhart chấp nhận với điều kiện ông ký một hợp đồng cam kết sẽ tôn trọng khao khát được tự do tối đa của cô trong khuôn khổ mối quan hệ của họ.

Bất cứ ai từng gặp cô đều nhận xét cô không thực sự cổ vẻ nam tính hay nữ tính, hay thậm chí pha trộn giữa hai giới tính, nhưng lại hoàn toàn là chính mình, một sự kết hợp độc nhất vô nhị của các tính cách. Đây chính là phần con người cô khiến người khác ngưỡng mộ và giữ cho cô luôn nổi bật. Vào năm 1937, cô thử thực hiện chuyến bay mạo hiểm nhất trong sự nghiệp của mình - vòng quanh thế giới theo đường xích đạo, bao gồm một chặng dừng trên một hòn đảo nhỏ giữa Thái Bình Dương. Cô đã mất tích đâu đó gần hòn đảo này và không bao giờ được tìm thấy, một điều đã góp thêm vào huyền thoại của Earhart như một người dám chấp nhận mạo hiểm và luôn làm mọi thứ theo cách của mình.

Hãy hiểu: ngày bạn chào đời cũng là ngày bạn can dự vào một cuộc tranh đấu mà cho đến lúc này vẫn đang tiếp tục, và nó sẽ quyết định sự thành bại của bạn trong cuộc sống. Bạn là một cá thể, với những ý tưởng và kỹ năng khiến

cho bạn trở thành duy nhất. Nhưng người đời luôn cố tìm cách gò ép bạn vào những phạm trù chật hẹp khiến cho bạn dễ lờng trước hơn, dễ bị thao túng hơn. Họ muốn trông thấy bạn như người dè dặt hay thoải mái, nhạy cảm hay cứng rắn. Nếu bạn gục ngã dưới áp lực này, khi đó có thể bạn nhận được thêm ít nhiều sự chấp nhận từ xã hội, nhưng bạn sẽ mất đi những phần độc đáo trong tính cách, vốn là nguồn gốc tạo nên sự độc nhất vô nhị và sức mạnh của bạn. Bạn cần kháng cự lại quá trình đó bằng bất cứ giá nào, nhìn nhận những phán xét gọn gàng và ngán nấp của người khác như một thứ tù túng. Nhiệm vụ của bạn là giữ lại hay khám phá trở lại những khía cạnh trong tính cách của bạn có xu hướng thách thức sự xếp loại cứng nhắc, và dành cho chúng vai trò thậm chí quan trọng hơn. Luôn giữ vững sự độc đáo của mình, bạn sẽ tạo ra điều gì đó độc nhất vô nhị và tạo nên sự tôn trọng mà bạn không bao giờ nhận được khi ngoan ngoãn gò mình theo khuôn phép.

KHÔNG NGỪNG LÀM MỚI BẢN THÂN

Khi còn là một cậu bé, vị tổng thống tương lai John F. Kennedy rất yếu ớt và hay ốm đau. Ông trải qua phần lớn thời gian trong những bệnh viện khác nhau, và lớn lên với vẻ bề ngoài trông yếu đuối, ẻo lả. Từ những trải nghiệm đó, ông dần hình thành nên sự ghê sợ bất cứ thứ gì khiến ông cảm thấy mình không có sự kiểm soát nào lên cuộc sống của bản thân. Và có một dạng định kiến đặc biệt làm ông khó chịu - sự phán xét của người khác về ông dựa trên vẻ bên ngoài. Họ sẽ nhìn nhận ông như một kẻ yếu ớt, dễ tổn thương, đánh giá thấp sức mạnh của tính cách ẩn chứa bên trong. Thế là ông bắt đầu một quá trình kéo dài suốt cuộc đời để giành giật lại quyền kiểm soát này từ tay người khác, liên tục làm mới bản thân và tạo dựng nên hình ảnh ông muốn người khác nhìn thấy ở mình.

Khi còn trẻ, ông bị xem là một gã con trai ham vui của một ông bố quyền thế, vậy là khi Thế chiến thứ hai bùng nổ, bất chấp những hạn chế về thể lực, ông gia nhập hải quân, quyết tâm thể hiện những khía cạnh khác của con người mình. Khi ông là trung úy của một tàu phóng lôi trên Thái Bình Dương, một ngày nọ tàu của ông bị một chiếc khu trục hạm của Nhật đâm gãy đôi. Ông đã thành công trong việc cứu người của mình tới nơi an toàn với cách thức hành động khiến ông được tặng thưởng một loạt huân chương vì lòng dũng cảm. Trong sự kiện này, ông đã thể hiện tinh thần bất khuất, hầu như không hề lo lắng đến tính mạng của mình, có lẽ trong một nỗ lực để vĩnh viễn khẳng định nam tính mạnh mẽ của bản thân. Vào năm 1946, ông quyết định chạy đua vào Quốc hội, và sử dụng thành tích trong chiến tranh của mình để tạo nên hình ảnh của một người đàn ông trẻ tuổi biết tranh đấu với sự can đảm tương tự cho quyền lợi của những cử tri.

Ít năm sau, khi đã trở thành Thượng nghị sĩ, ông nhận ra một bộ phận công chúng nhìn nhận mình như một nhân vật nhẹ cân - trẻ và chưa chứng tỏ được bản thân. Thế nhưng lại một lần nữa, ông lựa chọn làm mới mình, lần này bằng việc viết một cuốn sách (đồng tác giả với Theodore Sorenson, người chuyên viết diễn văn cho ông) có tên *Profiles in Courage (Những hình bóng can trường)*, tập hợp lại những câu chuyện về các thượng nghị sĩ từng thách thức quy ước thông thường và làm nên những điều lớn lao. Cuốn sách đoạt một giải Pulitzer, và quan trọng hơn, nó đã hoàn toàn thay đổi cách thức công chúng nhìn nhận về Kennedy. Giờ đây ông được nhìn nhận như một người có suy nghĩ thiu đáo và độc lập, đang cố gắng đi theo con đường của những thượng nghị sĩ ông đã nhắc tới trong cuốn sách của mình rõ ràng là một thành qui đã được dự liệu trước.

Năm 1960, khi Kennedy tham gia tranh cử tổng thống, một lần nữa người ta lại đánh giá thấp ông. Họ nhìn thấy ở ông một thượng nghị sĩ Công giáo theo chủ nghĩa tự do.

Một người khó có thể thu hút được đa số người Mỹ. Lần này ông quyết định biến mình thành một nhà tiên tri tạo cảm hứng sẽ dẫn dắt đất nước ra khỏi tình trạng trì trệ của thời kỳ Eisenhower, đưa nước Mỹ trở về với những cội rễ của nó, tạo nên ý thức về một công cuộc thống nhất. Đây là một hình ảnh về sự cường tráng và sức trẻ (đối lập với thể trạng vắn hạn chế của ông) và hình ảnh đó đã chứng tỏ đủ sức thu hút công chúng để giúp ông thắng cử.

Hãy hiểu: người ta đánh giá bạn qua vẻ bề ngoài, đánh giá về những dự án của bạn thông qua những hành động, lời nói, phong thái của bạn. Nếu bạn không kiểm soát được quá trình này, khi đó người ta sẽ nhìn nhận và định nghĩa bạn theo cách họ muốn, và cũng thường có hại cho bạn. Bạn có thể nghĩ rằng trung thành với hình ảnh này sẽ khiến người khác tôn trọng và tin cậy bạn, nhưng thực tế thì ngược lại - theo thời gian bạn dường như dễ đoán trước và yếu đuối. Sự trung thành này dù sao đi nữa cũng chỉ là một ảo tưởng - mỗi ngày trôi qua đều đem đến những thay đổi bên trong bạn. Bạn không được sợ hãi việc thể hiện những biến đổi này. Những người mạnh mẽ học được rất sớm trong đời rằng họ có trong tay sự tự do để tạo lập nên hình ảnh của chính mình, phù hợp với các yêu cầu và trạng thái của mỗi thời điểm. Theo cách này, họ khiến người khác bất ngờ và duy trì được vẻ bí ẩn của mình. Bạn cần đi theo con đường này và tìm ra cho mình thú vui lớn lao trong việc tái tạo lại bản thân, như thể bạn đang là tác giả viết nên chính vở kịch của đời mình.

PHÁ VỠ NHỮNG NGUYÊN TẮC CỦA CHÍNH BẠN

Động vật trông cậy vào bản năng và thói quen để sống sót. Nhân loại chúng ta dựa vào ý thức, suy nghĩ có lý trí, điều cho phép chúng ta có sự tự do lớn hơn trong hành động, khả năng thay đổi phương thức ứng xử cho phù hợp với hoàn cảnh. Thế nhưng phần động vật trong bản chất của chúng ta, phần thôi thúc khiến chúng ta lặp lại cùng một thứ, lại có xu hướng khống chế cách tư duy của chúng ta. Chúng ta rơi vào những lối mòn tư duy, điều khiến chúng ta lặp đi lặp lại những hành động của mình. Đây chính là vấn đề đã ám ảnh kiến trúc sư vĩ đại Frank Lloyd Wright, và ông đã đi đến một giải pháp mạnh mẽ.

Khi còn là một kiến trúc sư trẻ vào những năm 1890, Wright không hiểu nổi tại sao phần lớn đồng nghiệp của mình lại chọn cách thiết kế các tòa nhà dựa trên những khuôn mẫu sẵn có. Những ngôi nhà buộc phải tuân theo một mô hình nhất định, được xác định bởi vật liệu và giá thành. Một phong cách trở nên thông dụng, thế là người ta thi nhau sao chép lại nó. sống trong một ngôi nhà như thế, hay làm việc trong một văn phòng kiểu đó sẽ khiến người ta cảm thấy như đánh mất đi tâm hồn, như thể họ chỉ còn là những bánh răng trong một cỗ máy. Trong thiên nhiên, không bao giờ có hai thân cây giống hệt nhau. Một khu rừng được hình thành một cách ngẫu nhiên và đây chính là điều làm nên vẻ đẹp của nó. Wright quyết định sẽ noi theo mô hình hữu cơ này thay vì những hình mẫu sản xuất hàng loạt của thời đại cơ khí. Bất chấp cái giá phải trả và công sức bỏ ra, ông quyết định rằng sẽ không có hai ngôi nhà nào ông xây lại giống hệt nhau về bất cứ phương diện nào. Ông sẽ áp dụng nguyên tắc này sang cả phong cách ứng xử của mình cũng như trong các mối liên hệ tương tác với người khác - ông tìm thấy thú vui trong việc thay đổi bản thân một cách đột ngột, trong việc đi ngược lại những gì các đồng nghiệp và khách hàng chờ đợi từ ông. Phong cách làm việc độc đáo này đã dẫn tới sự sáng tạo nên những phong cách thiết kế mới mẻ giúp ông trở thành kiến trúc sư nổi tiếng nhất thời đại của mình.

Năm 1934, ông được Edgar Kaufmann, ông trùm sở hữu các cửa hàng bách hóa của Pittsburg, thuê thiết kế một ngôi nhà nghỉ đối diện với thác nước Bear Creek ở vùng đồng quê Pennsylvania. Wright quyết định sẽ hình dung ra thiết kế của ngôi nhà trong đầu mình trước khi thể hiện nó lên giấy; thế nhưng với dự án này chẳng ý tưởng nào tìm đến với ông cả, vậy là ông chuyển sang chơi một trò chơi với chính mình. Ông chỉ đơn giản là lờ đi hoàn toàn công việc được thuê. Nhiều tháng trôi qua. Cuối cùng Kaufmann đã hết kiên nhẫn và gọi điện thoại cho Wright - ông ta yêu cầu được xem bản thiết kế. Wright giải thích rằng nó đã hoàn tất. Kaufmann nói sau hai tiếng đồng hồ nữa ông ta sẽ có mặt để tận mắt nhìn thấy bản vẽ.

Các cộng sự của Wright phát hoảng - ông thậm chí còn chưa phác thảo lấy một nét chì. Trong tình thế lúng túng với một dòng cảm hứng sáng tạo ủa đến, ông bắt đầu phác thảo ngôi nhà. Nó sẽ không đối diện thác nước, nhưng nằm

trên đó và gắn kết với thác nước. Ngôi nhà sau đó được gọi là Fallingwater (Nước Đổ), và vẫn được xem như tác phẩm tuyệt mỹ nhất của Wright. Tự trung lai. Wright đã buộc trí tuệ của mình đối diện với vấn đề mà không hề có nghiên cứu hay dự định gì trước, hoàn toàn bất ngờ trong khoảnh khắc đó. Đây chính là bài thử nghiệm để giải thoát ông khỏi những thói quen trước đó và tạo ra điều hoàn toàn mới mẻ.

Điều thường ngăn trở chúng ta sử dụng sự linh hoạt và tự do về trí tuệ mà chúng ta vốn sở hữu một cách tự nhiên chính là những thực tế thường nhật trong cuộc sống của chúng ta. Chúng ta nhìn thấy những người cũ, làm những việc cũ, và tư duy của chúng ta đi theo những khuôn mẫu đó. Vậy thì giải pháp ở đây là phải phá vỡ tình trạng này. Chẳng hạn, chúng ta có thể cố ý chấp nhận một mức độ ngẫu nhiên nhất định, thậm chí cả những hành động phi lý, có thể trái ngược hoàn toàn với những gì chúng ta vẫn làm thông thường trong cuộc sống hàng ngày. Bằng cách thực hiện một hành động chúng ta chưa từng làm trước đó, chúng ta đưa mình vào một vị thế lạ lẫm I đầu óc của chúng ta đương nhiên sẽ bình tĩnh trước tình hình mới. Theo một mạch hành động như vậy, chúng ta có thể buộc bản thân phải đi theo những con đường khác nhau, tới thăm những nơi mới lạ, gặp gỡ những mẫu người khác biệt, thức giấc vào những giờ không quen, hay đọc những cuốn sách thách thức tri tuệ của chúng ta thay vì làm cho chúng cùn nhạt đi. Chúng ta cần thực hành điều này mỗi khi cảm thấy bí tắc kẹt, không tìm ra được cảm hứng sáng tạo. Trong những thời khắc như thế, tốt nhất hãy tỏ ra tàn nhẫn với bản thân cũng như những khuôn mẫu của bạn.

SÁNG TẠO NÊN Ý THỨC VỀ VẬN MỆNH

Vào năm 1428, binh lính đồn trú tại trại lính của thành phố Vaucouleurs tại Pháp bắt đầu thấy một cô gái mười sáu tuổi có tên Jeanne d'Arc đến gặp họ. Cô là con gái của những người nông dân thấp kém sống trong một ngôi làng nghèo khó gần đó, và cô gái không ngừng lặp đi lặp lại với những người lính cùng một thông điệp: cô đã được Chúa lựa chọn để giải cứu nước Pháp khỏi tình cảnh tuyệt vọng lúc đó. Chỉ trong vài năm trước, quốc gia này đã bị những kẻ xâm lược Anh khuất phục, bọn họ lúc này đang giam giữ vua Pháp làm con tin tại Anh. Người Anh sắp sửa chiếm được thành phố quan trọng Orleans của Pháp. Thái tử, người thừa kế ngai vàng nước Pháp, đang sống lay lắt trong một lâu đài ở vùng đồng quê hẻo lánh, lựa chọn không làm gì hết. Jeanne đã nằm mơ thấy nhiều vị thánh khác nhau đến gặp và giải thích với cô chính xác những gì cô phải làm - thuyết phục thái tử giao quân đội cho cô chỉ huy để tiến tới Orleans, đánh bại người Anh tại đó, rồi sau đó hộ tống thái tử tới Reims, nơi ông sẽ được làm lễ đăng quang để trở thành vị vua mới của

nước Pháp, được biết đến trong lịch sử dưới tên Charles vn.

Rất nhiều người tại Pháp vào thời gian đó cũng có những giấc mơ tương tự, và những người lính lắng nghe câu chuyện của Jeanne không khỏi cảm thấy ngỡ vực. Nhưng Jeanne hoàn toàn khác những người kia. Bất chấp sự thờ ơ của những người lính, cô vẫn tiếp tục quay trở lại với thông điệp quen thuộc của mình. Không gì có thể khiến cô ngã lòng.

Cô không hề biết sợ, một mình xuất hiện giữa đám binh lính thô bạo. Cô nói chuyện một cách mộc mạc, như bất cứ cô gái nông dân nào khác, nhưng không hề có chút ngỡ vực nào trong giọng nói của cô, còn đôi mắt cô tràn đầy tin tưởng. Cô tin chắc vào những giấc mơ của mình và không thể dừng lại cho tới khi đã hoàn thành vận mệnh. Những gì cô giải thích về nhiệm vụ cô phải làm chi tiết đến mức dường như nó đã mang trong mình sức nặng của thực tế.

Vậy là những người lính bắt đầu tin cô nói thật, từ đó tạo ra một chuỗi sự kiện. Họ thuyết phục viên tổng trấn địa phương chấp nhận để họ đưa cô gái đến gặp thái tử. Thái tử rất cuộc cũng tin vào câu chuyện của cô và cung cấp cho cô quân đội mà cô yêu cầu. Những người dân thành phố Orleans, hoàn toàn bị thuyết phục rằng cô được tiên định để trở thành cứu tinh của họ, tập hợp lại quanh cô gái và giúp cô đánh bại người Anh. Động lực cô đem đến cho phía Pháp tiếp tục trong vòng hơn một năm nữa, cho tới khi cô bị bắt và bán cho người Anh, rồi bị thiêu trên giàn hỏa như một phù thủy sau một vụ xử án kéo dài.

Câu chuyện về Jeanne d'Arc thể hiện một nguyên lý đơn giản: niềm tin vào bản thân của bạn càng cao, bạn càng có nhiều sức mạnh để biến đổi thực tế. Có trong tay sự tin tưởng tốt độ sẽ khiến bạn trở nên can đảm và kiên cường, cho phép bạn vượt qua các trở ngại vốn khiến phần lớn người khác phải dừng bước. Nó cũng khiến những người khác tin tưởng vào bạn. Và mức độ cao nhất của sự tin tưởng vào bản thân là cảm thấy một ý thức về vận mệnh thúc đẩy bạn tiến lên phía trước. Vận mệnh này có thể tới từ những nguồn gốc thế tục khác, hoặc từ chính bản thân bạn. Hãy nghĩ về điều đó như sau: bạn sở hữu một tập hợp kỹ năng và kinh nghiệm khiến bạn trở thành duy nhất. Chúng hướng tới một mục đích nào đó trong cuộc sống mà bạn sẽ là người hoàn thành. Bạn nhìn thấy những dấu hiệu của điều đó từ những gì bạn yêu thích thời tuổi trẻ, một số kỹ năng mà bạn ngả tới một cách tự nhiên. Việc tin tưởng rằng bạn được định mệnh lựa chọn để hoàn tất một điều gì đó không làm cho bạn bị động hay bị trói buộc, mà ngược lại. Bạn được giải phóng khỏi những ngỡ vực thông thường và những bối rối luôn ám ảnh bản thân. Bạn có ý thức về mục đích sống dẫn dắt bạn, nhưng không hề trói buộc bạn vào một cách thức hành động nào đó. Và khi sức mạnh ý chí của bạn đã nhập cuộc sâu đến vậy, nó sẽ giúp bạn vượt qua bất cứ giới hạn hay hiểm nguy nào.

HÃY ĐẶT CƯỢC VÀO CHÍNH MÌNH

Thật dễ dàng biện hộ cho những mối ngờ vực và những bản năng bảo thủ của chính mình, đặc biệt khi hoàn cảnh trở nên khó khăn. Bạn sẽ thuyết phục bản thân mình rằng chấp nhận bất cứ mạo hiểm nào cũng là chuyện điên rồ, rằng tốt hơn hãy chờ đến khi hoàn cảnh thuận lợi hơn. Nhưng đây là một trạng thái tinh thần cực kỳ nguy hiểm. Nó thể hiện sự thiếu tự tin nghiêm trọng vào bản thân bạn, rồi sẽ lấn sang cả những thời kỳ tốt đẹp hơn. Bạn sẽ thấy rất khó khăn khi phải vươn lên khỏi dáng bộ thủ thế của mình. Sự thật là những phát minh vĩ đại nhất, cũng như những bước tiến trong công nghệ và kinh doanh thường xuất hiện trong những thời kỳ đen tối, bởi vì những thời kỳ như thế tạo ra sự cấp thiết lớn hơn cho những ý tưởng sáng tạo và những giải pháp triệt để nhằm đoạn tuyệt với quá khứ. Đây là những khoảnh khắc ẩn chứa đầy cơ hội. Trong khi những người khác co mình lại thủ thế và tháo lui, bạn phải nghĩ tới việc chấp nhận mạo hiểm, thử những điều mới mẻ, và nhìn về phía tương lai sẽ tới sau khủng hoảng hiện tại.

Bạn cần luôn luôn chuẩn bị sẵn sàng để đặt cược vào chính mình, vào tương lai của mình, bằng cách tiến theo một phương hướng mà dường như những người khác e sợ. > Điều này có nghĩa là bạn tin tưởng rằng nếu bạn thất bại, bạn vẫn có nguồn lực nội tại để phục hồi. Niềm tin này có tác dụng như một chiếc phao an toàn về tinh thần. Khi bạn bước lên phía trước, dẫn thân vào một sự nghiệp hay một hướng đi mới, đầu óc bạn sẽ trở nên tập trung, nghị lực của bạn sẽ được hội tụ và trở nên mạnh mẽ. Bằng cách làm cho bản thân cảm nhận được sự cần thiết phải trở nên sáng tạo, trí tuệ của bạn sẽ vươn lên để nắm lấy cơ hội.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Với phần lớn chúng ta, những từ “cái tôi” và “đề cao cái tôi” thể hiện điều gì đó tiêu cực. Những người đề cao cái tôi của họ có đánh giá quá cao về bản thân họ. Thay vì nghĩ xem điều gì quan trọng cho xã hội, cộng đồng, hay gia đình, họ nghĩ trước tiên và trên hết về bản thân mình, và hành động dựa trên nền tảng đó. Tầm nhìn của họ bị bó hẹp lại đến mức nhìn nhận mọi thứ trong mối liên hệ với nhu cầu và mong ước của họ. Nhưng vẫn còn một phương cách khác để nhìn nhận điều này: tất cả chúng ta đều có một cái tôi, một ý thức về bản thân. Và cái tôi này, hay mối quan hệ với chính mình, có thể mạnh hay yếu.

Những người có cái tôi yếu ớt không có được sự tin tưởng chắc chắn về giá trị hay tiềm năng của họ. Họ để tâm quá mức tới quan điểm của người khác. Họ

có thể nhìn nhận bất cứ điều gì như một hành vi công kích cá nhân hay xúc phạm. Họ luôn luôn cần sự quan tâm và trấn an từ người khác. Để bù lại và che giấu sự yếu đuối này, họ thường tạo cho mình một vỏ ngoài kiêu ngạo, thách thức. Dạng cái tôi căn cỗi, phụ thuộc, bị ám ảnh bởi chính mình này là thứ khiến chúng ta cảm thấy bức bối và khó chịu.

Tuy nhiên, một cái tôi mạnh mẽ lại là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Những người có ý thức vững chắc về giá trị của bản thân và cảm thấy tự tin vào chính mình sở hữu khả năng nhìn nhận thế giới với mức độ khách quan cao hơn. Họ có thể trở nên thận trọng và chín chắn hơn bởi vì họ có thể thoát ra ngoài bản thân mình. Những người có cái tôi mạnh mẽ thiết lập nên các giới hạn - ý thức về danh dự của họ không cho phép họ chấp nhận thủ đoạn hay những cách ứng xử tồi tệ. Chúng ta thường muốn được ở quanh những người như vậy. Sự tự tin và sức mạnh của họ có sức lan tỏa mạnh mẽ. Có được cái tôi mạnh mẽ như vậy là điều lý tưởng với tất cả chúng ta.

Rất nhiều người đạt tới đỉnh cao về quyền lực trong nền văn hóa này - những người nổi tiếng chẳng hạn - buộc phải trình diễn một bộ mặt nhún nhường và khiêm tốn giả tạo, như thể họ đã đi xa được như vậy chỉ là do tình cờ chứ không phải do cái tôi hay tham vọng. Họ muốn hành động như thể họ không có gì khác biệt so với những người kia, và gần như bối rối với quyền lực và thành công đạt được. Tất cả những điều kể trên đều là dấu hiệu của một cái tôi yếu ớt. Là một người đề cao cái tôi một cách mạnh mẽ, bạn công khai thể hiện cá nhân mình và cảm thấy tự hào cao độ trước những thành quả mình đạt được. Nếu những người khác không chấp nhận điều đó, hay xem bạn là kiêu ngạo, đó là chuyện của họ, chẳng phải của bạn.

Chúng ta tự do khi những gì chúng ta làm xuất phát từ toàn bộ nhân cách của chúng ta, thể hiện nhân cách đó, bộc lộ sự tương đồng khó định nghĩa mà có lúc chúng ta tìm thấy giữa một nghệ sĩ và tác phẩm của anh ấy.

HENRY BERGSON

CHƯƠNG 10 ĐỐI DIỆN VỚI CÁI CHẾT CỦA CHÍNH BẠN - CÁI TỐI HẬU

Khi đối diện cái chết không thể tránh khỏi của mình, chúng ta có thể làm một trong hai thứ. Chúng ta có thể cố gắng né tránh nghĩ về nó bằng mọi giá, bám giữ lấy ảo tưởng rằng chúng ta vẫn còn vô khối thời gian trên thế gian này. Hoặc chúng ta có thể đối diện với thực tế, chấp nhận và thậm chí đón nhận nó, chuyển hóa ý thức của chúng ta về cái chết thành điều tích cực và chủ động. Bằng cách tiếp nhận một triết lý can đảm như vậy, chúng ta có được cảm nhận hợp lý, trở nên có khả năng tách riêng những điều vật vãnh vô nghĩa với những gì thực sự quan trọng. Biết rằng thời gian của mình là hữu hạn, chúng ta có ý thức về sự khẩn trương và mục đích. Chúng ta có thể trân trọng cuộc sống hơn vì sự hữu hạn của nó. Nếu chúng ta cố thể vượt qua nỗi sợ hãi cái chết, khi đó sẽ chẳng còn gì đáng sợ nữa.

SỰ LỘT XÁC CỦA KẺ NĂNG ĐỘNG

Tôi đã đạt tới điểm mà tại đó tôi không sợ phải chết. Tinh thần đó khiến tôi trở thành một người tự do trên thực tế, trong khi về hình thức tôi vẫn còn là nô lệ.

FREDERICK DOUGLASS

Từ giữa những năm 1990, Curtis Jackson đã chán ngán cực độ cuộc sống của kẻ bán ma túy. Con đường duy nhất để vươn lên thoát ra ngoài mà anh có thể nhìn thấy là âm nhạc. Anh cũng có tài năng nhất định của một rapper, nhưng chỉ thế thôi sẽ chẳng giúp anh đi được xa trong thế giới này. Anh cảm thấy bối rối không biết làm cách nào để đột phá vào giới kinh doanh, và anh nóng lòng muốn bắt đầu quá trình này. Thế rồi vào một buổi tối năm 1996, tất cả đã thay đổi: tại một hộp đêm ở Manhattan, Curtis (lúc này đã mang tên 50 Cent) gặp gỡ Jam Master Jay, một rapper, đồng thời cũng là nhà sản xuất nổi tiếng. Anh có thể cảm nhận được đây chính là cơ hội của mình, và anh sẽ tận dụng tối đa cơ hội này. Anh đề nghị Jay cho phép mình tới phòng thu của anh ta vào ngày hôm sau để nghe mình chơi nhạc. Sau đó anh thành công trong việc gây ấn tượng với nhà sản xuất này, đủ để khiến Jay đồng ý làm người bảo trợ cho anh. Dường như bây giờ mọi thứ sẽ đầu vào đấy.

50 Cent đã dành dụm tiền để tạm tồn tại trong khi chuyển sang sự nghiệp mới, nhưng số tiền đó không thể kéo dài mãi mãi. Jay giới thiệu anh cho một số ban nhạc nhỏ, nhưng bọn họ không trả tiền. Trên những con phố gần nhà,

anh có thể thấy những bạn bè quen bán ma túy đang làm ăn ngon lành, trong khi vốn của anh đang nhanh chóng cạn kiệt. Liệu anh có thể làm gì khi hết tiền? Anh đã phải bán đi xe hơi và những món trang sức của mình. Anh vừa mới có một đứa con trai cùng người bạn gái và cần tiền để chăm lo cho đứa trẻ. Anh bắt đầu cảm thấy bồn chồn hơn bao giờ hết. Sau rất nhiều nỗ lực kiên trì anh đã thuyết phục được một người tại Columbia Records lắng nghe âm nhạc của mình, và rồi hãng đĩa này trở nên quan tâm và ký hợp đồng với anh. Nhưng để giải phóng hợp đồng anh đã ký với Jay, anh đã phải đưa cho tay này hầu như toàn bộ khoản tiền ứng trước nhận được từ Columbia. Điều tồi tệ hơn nữa là giờ đây tại Columbia anh cảm thấy mình mất phương hướng giữa vô số những rapper khác đã ký hợp đồng với hãng đĩa này. Tương lai của anh xem ra có vẻ chông chênh hơn bao giờ hết.

Với khoản tiền dành dụm gần như đã hết nhẵn, lúc này anh buộc phải quay về bán ma túy trên đường phố, và điều này khiến anh cảm thấy cay đắng. Những đồng nghiệp cũ chẳng vui vẻ gì khi lại nhìn thấy mặt anh. Cảm thấy phải có tiền thật nhanh, anh trở nên nóng nảy hơn bình thường và gây thù chuốc oán với một vài đối thủ trên đường phố, những người này bắt đầu đe dọa anh. Anh đã phải chia sẻ thời gian của mình giữa phòng thu và việc bán ma túy; còn album đầu tiên của anh tại Columbia sắp được phát hành, nhưng hãng đĩa đã chẳng làm gì để quảng bá cho nó. Mọi thứ trong cuộc sống của anh có vẻ như đang tan vỡ cùng một lúc.

Thế rồi một buổi chiều tháng Năm năm 2000, khi anh ngồi xuống băng ghế sau trong chiếc xe hơi của một người bạn, một thanh niên bất ngờ xuất hiện bên khung cửa sổ của chiếc xe, rút súng ngắn ra và bắt đầu bắn liên hồi vào anh ở cự ly gần. Đạn bắn vung vãi khắp nơi, chúi viên trong số đó xuyên qua người anh, bao gồm một viên tạo ra một lỗ thủng lớn bên hàm. Tên sát nhân sau đó vội vàng leo lên một chiếc xe đang đợi sẵn, tin chắc rằng hắn đã hoàn tất công việc với phát đạn vào đầu 50 Cent. Những người bạn của 50 Cent nhanh chóng đưa anh tới bệnh viện gần nhất. Khi tất cả chuyện này diễn ra, bản thân sự kiện có vẻ như không hề có thật đối với anh. Nó giống như một bộ phim, một điều gì đó anh từng chứng kiến xảy ra với người khác. Nhưng đến một thời điểm, trong khi anh đang được phẫu thuật, anh ý thức được mình đang cận kề cái chết, và đột nhiên mọi thứ trở nên rất thực. Một luồng sáng chói lòa tràn ngập đôi mắt anh, rồi trong vài giây một bóng đen bao phủ lên chúng, trong khi mọi thứ khác bỗng dừng hẳn lại. Đó là một khoảnh khắc bình lặng lạ lùng; rồi nó trôi qua.

Trong những tháng sau đó anh phải ở lại trong ngôi nhà của ông bà ngoại, dần dần hồi phục từ những vết thương chí tử phải chịu đựng. Khi đã bình phục, anh có thể gần như phá lên cười khi nghĩ lại toàn bộ biến cố. Anh đã qua mặt cái chết. Tất nhiên, với những tay anh chị ở khu ổ chuột chuyện này chẳng có

gì quan trọng và sẽ chẳng có ai thấy động tâm vì anh. Anh buộc phải tiếp tục tiến lên mà không ngoái lại phía sau, trong khi vẫn cần dè chừng những kẻ sát nhân hãn đang tìm cách kết thúc công việc của chúng. Ngay sau khi vụ ám sát diễn ra, Columbia đã hủy bỏ album của anh và thải anh khỏi nhãn đĩa của họ - xung quanh anh có quá nhiều bạo lực. 50 Cent rồi sẽ thực hiện đòn báo thù của anh - anh sẽ thực hiện chiến dịch ghi đĩa và phát hành trên đường phố giúp anh trở nên nổi tiếng và cũng chính những nhà phát hành đã xua đuổi anh buộc phải quay trở lại, năn nỉ anh ký hợp đồng với họ.

Tuy nhiên, từ khi bắt tay vào hành động, anh nhận thấy có điều gì đó đã thay đổi trong chính bản thân mình. Anh nhận ra mình dậy sớm hơn thường lệ vào buổi sáng và ngồi viết bài hát muộn hơn đến tận đêm, hoàn toàn đắm mình trong công việc. Đến khi thực hiện phát hành các bài hát của anh trên đường phố, anh không hề để tâm đến việc kiếm tiền vào lúc này - anh cũng chẳng bận tâm nhiều tới quần áo, trang sức, hay những thú vui về đêm. Kiếm được đồng nào anh đều tung trở lại vào chiến dịch đang tiến hành. Anh không quan tâm đến những cuộc tranh cãi lặt vặt mà người ta cố tìm cách lôi anh vào. Toàn bộ tâm trí anh đều tập trung vào một thứ duy nhất, và không có gì khác làm anh quan tâm. Có những ngày anh làm việc với một cường độ khiến cho chính bản thân mình cũng phải ngạc nhiên. Anh dồn mọi thứ mình có vào cú mạo hiểm duy nhất này để thành công - không hề có kế hoạch dự phòng nào hết.

Trong sâu thẳm tâm trí mình, anh biết rõ khoảnh khắc cận kề cái chết đó đã thay đổi mình mãi mãi. Anh vẫn còn có thể cảm nhận được cảm giác kỳ lạ đó trong cơ thể mình, luồng sáng và tấm màn đen, và cảm giác đó thôi thúc anh khẩn trương hơn với mức độ anh chưa từng biết đến trước đó, như thể cái chết đang ở sát ngay sau gót chân anh. Trong những tháng ngay trước vụ ám sát, mọi thứ đã dần tan rã; nhưng lúc này tất cả đều trở lại đúng chỗ, như một định mệnh.

Nhiều năm sau, khi anh đang mở rộng đế quốc kinh doanh của mình, 50 Cent bắt đầu va chạm ngày càng nhiều hơn với những người giở ra những trò chơi quyền lực lạ lẫm. Một công ty vốn là đối tác của anh bỗng đột nhiên muốn thương lượng lại hợp đồng của họ hay trở nên dè dặt và cân nhắc tới chuyện rút lui - họ hành động như thể họ mới vừa phát hiện ra quá khứ bất hảo của anh. Có thể đó chỉ là một thủ đoạn để ép buộc anh phải chấp nhận những điều khoản có lợi hơn cho họ. Rồi có những người ngay tại công ty thu âm của anh ngày càng tỏ ra thiếu tôn trọng anh hơn, cung cấp cho anh những khoản tiền dành cho quảng cáo hay marketing mỗi lúc một còm cõi, như thể một ân huệ “thích thì cầm lấy, không thì thôi”. Cuối cùng có những người đã làm việc cho anh từ lúc khởi nghiệp, nhưng lúc này, đánh hơi thấy mùi tiền từ thành công của anh, bắt đầu đưa ra những yêu sách không thể chấp nhận được.

Một số thứ cổ tầm quan trọng lớn hơn đối với anh - duy trì sự linh hoạt lâu dài cho bản thân, làm việc với những người thực sự đam mê và tâm huyết chứ không chỉ đơn thuần là lính đánh thuê, kiểm soát hình ảnh của bản thân, không vì muốn nhanh chóng mà làm hỏng đi hình tượng về mình. Ý nghĩa của chúng trên thực tế thật đơn giản: anh sẽ sử dụng quyền lực của mình để rời khỏi bất cứ tình huống nào hay bất cứ ai gây phương hại tới những giá trị kể trên. Anh sẽ nói thẳng với công ty muốn thương lượng lại các điều khoản hợp đồng rằng anh không còn hứng thú làm việc với họ. Với công ty thu âm, anh sẽ mặc kệ món ân huệ mời nhử và dùng tiền túi để quảng bá cho album của mình, đồng thời hình thành ý tưởng cần sớm rời khỏi bọn họ và tự mình tranh đấu. Anh sẽ cắt đứt quan hệ với những người từng là bạn mà không băn khoăn suy nghĩ lần thứ hai.

Theo kinh nghiệm của chính mình, bất cứ khi nào anh cảm thấy có quá nhiều điều để mất và cố bám víu lấy người khác, hay nhượng bộ vì sợ hãi phải lựa chọn phương án thay thế, kết cục anh còn mất nhiều hơn. Anh nhận ra chìa khóa trong cuộc sống chính là luôn sẵn sàng ra đi. Anh thường cảm thấy ngạc nhiên vì mỗi khi làm như vậy hay cảm nhận theo hướng đó, người ta luôn quay lại với anh theo đúng những điều khoản của anh, do sợ hãi về những gì họ có thể mất nếu không có anh. Còn nếu họ không quay trở lại, thì càng rảnh nợ.

Nếu có lúc nào đó anh suy nghĩ về điều này, hẳn anh nhận ra ngay việc quay lưng lại theo cách đó là một thái độ, một triết lý đã được đúc kết lại trong tâm thức anh vào buổi chiều xảy ra vụ ám sát, khi cái chết đã áp sát vào người anh. Bám chặt lấy người khác hay những hoàn cảnh định do sợ hãi cũng giống như cố đấm ăn xôi bám lấy cuộc sống, cho dù với những điều kiện tồi tệ nhất; nhưng giờ đây anh đã vượt xa khỏi mức độ đó. Anh không còn sợ cái chết, vậy thì giờ đây anh còn phải sợ thứ gì nữa chứ?

CÁCH TIẾP CẬN KHÔNG SỢ HÃI

Người ta nói về việc tôi bị bắn như thể việc đó biểu lộ điều gì đặc biệt. Họ cư xử như thể họ không phải đối diện với điều tương tự. Nhưng một ngày nào đó bất cứ ai cũng phải đối diện với một viên đạn dành cho họ.

50 CENT

Với những kỹ năng ngôn ngữ mà các tổ tiên sơ khai của chúng ta đã phát triển nên, nhân loại chúng ta trở thành những tạo vật có lý trí, có được khả năng lường trước tương lai và làm chủ môi trường xung quanh. Nhưng đi cùng với lợi thế này là một điều tai hại đã gây cho chúng ta muôn vàn khổ sở - không giống như bất cứ sinh vật nào khác, chúng ta ý thức rõ về cái chết của mình.

Đây chính là nguồn gốc cho mọi nỗi sợ hãi của chúng ta. Ý thức về cái chết chính là một suy nghĩ về tương lai đang chờ đợi chúng ta, nhưng ý nghĩ này đi kèm với nỗi đau khôn cùng và sự chia ly. Nó tới cùng một ý nghĩ đi kèm khác vốn thỉnh thoảng lại ám ảnh chúng ta - có ích gì khi cứ làm việc cực nhọc như thế, trì hoãn những thú vui trước mắt để gom góp tiền bạc và quyền lực, nếu một ngày nào đó, thậm chí chỉ là ngày mai thôi chúng ta sẽ chết? Cái chết dường như làm tiêu tan mọi nỗ lực của chúng ta và khiến cho mọi thứ trở thành vô nghĩa.

Nếu như chúng ta để mình bị cuốn vào hai dòng suy nghĩ đó - sự đau khổ và sự vô nghĩa - chúng ta sẽ hầu như bị tê liệt hoàn toàn, rơi vào trạng thái trì trệ, hay đưa chúng ta tới chỗ tự sát. Nhưng cả vô tình và hữu ý, chúng ta đã tạo ra hai giải pháp cho thứ nhận thức không được hoan nghênh này. Giải pháp nguyên thủy nhất là sáng tạo ra khái niệm về một sự sống sau cái chết giúp giải tỏa nỗi sợ hãi của chúng ta và đem lại cho những hành động hiện tại của chúng ta rất nhiều ý nghĩa. Giải pháp thứ hai - giải pháp đã xuất hiện để khống chế suy nghĩ tức thời của chúng ta - là cố gắng quên đi cái chết của chúng ta và vùi đầu vào khoảnh khắc hiện tại. Điều này có nghĩa là chủ động đẩy lùi bất cứ ý nghĩ nào về chính cái chết. Để giúp cho hiệu quả tăng lên, chúng ta làm đầu óc mình lãng quên đi bằng những toan tính thường ngày nhỏ nhặt. Đôi khi chúng ta chợt nhớ tới nỗi sợ hãi của mình khi có ai đó gần gũi với chúng ta qua đời, nhưng nói chung chúng ta đã hình thành nên thói quen nhận chìm nó xuống bằng những mối bận tâm thường nhật.

Tuy nhiên, điều rắc rối nằm ở chỗ cách trấn áp này không thực sự hiệu quả. Chúng ta thường trở nên có ý thức về cái chết của mình lúc bốn hay năm tuổi. Vào thời kỳ đó, một ý nghĩ như vậy có tác động sâu sắc đến tâm lý của chúng ta. Chúng ta liên kết nó với những cảm giác khi phải xa lìa những người chúng ta yêu quý, với bất kỳ dạng bóng tối hay sự hỗn loạn nào, với cái chúng ta chưa biết. Và ý nghĩ đó khiến chúng ta cực kỳ bất an. Nỗi sợ hãi này đã cắm rễ bên trong chúng ta kể từ lúc đó. Không thể nào hoàn toàn loại bỏ nó đi, hay tránh né một ý nghĩ luôn ám ảnh dữ dội như thế; nó sẽ lại len lỏi vào tâm trí của chúng ta bằng cách này hay cách khác, lan tỏa vào cách ứng xử hàng ngày của chúng ta theo cách mà chúng ta còn chưa thể tưởng tượng ra được.

Cái chết đại diện cho thực tế tối hậu - một giới hạn cho thời gian và nỗ lực của chúng ta theo một phương thức xác định. Chúng ta buộc phải đối diện với nó một mình, để lại phía sau tất cả những gì chúng ta biết và yêu mến - một sự chia lìa hoàn toàn. Nó gắn liền với những nỗi đau về thể xác và tinh thần. Để dẹp bỏ ý nghĩ này đi, chúng ta buộc phải tránh bất cứ thứ gì nhắc nhở chúng ta về nó. Thế là chúng ta ôm lấy đủ thứ ảo tưởng huyễn hoặc, cố gắng tìm mọi cách để giữ cho đầu óc chúng ta tránh xa bất cứ dạng thực tế tất yếu

và khắc nghiệt nào. Chúng ta bám lấy công việc, những mối quan hệ, và những địa vị dễ chịu, tất cả để xóa đi cảm giác về sự chia lìa. Chúng ta trở nên bảo thủ thái quá bởi bất cứ hình thức mạo hiểm nào cũng có thể gây ra nghịch cảnh, thất bại, hay nỗi đau. Chúng ta luôn cố giữ người khác ở quanh mình để giải thoát bản thân khỏi ý nghĩ về sự cô độc thường xuyên của mình. Có thể chúng ta không thực sự ý thức được điều này, nhưng rốt cuộc chúng ta đã phải bỏ ra một lượng lớn năng lực tinh thần của mình vào những cuộc trấn áp đó. Nỗi sợ hãi cái chết chẳng hề chịu bỏ đi; nó cứ quay trở lại dưới dạng những lo lắng nhỏ hơn cũng như những thói quen khiến niềm vui sống của chúng ta giảm đi không ít.

Tuy thế, vẫn còn một con đường thứ ba, hoàn toàn không sợ hãi, để đối diện với cái chết. Từ lúc ra đời, chúng ta đã mang cái chết của bản thân trong chính con người mình. Không phải một biến cố bên ngoài nào đó chấm dứt cuộc đời của chúng ta mà là một điều gì đó ở bên trong. Chúng ta chỉ có từng đó ngày để sống. Lượng thời gian này là thứ độc nhất với chúng ta; nó chỉ của riêng chúng ta, là thứ duy nhất chúng ta thực sự sở hữu. Nếu chạy trốn khỏi thực tế này bằng việc né tránh nghĩ tới cái chết, thực ra chúng ta đang chạy trốn khỏi chính mình, đang chối bỏ thứ duy nhất không được phép chối bỏ, đang sống trong sự dối trá. Cách tiếp cận không sợ hãi đòi hỏi bạn chấp nhận thực tế rằng bạn chỉ có một thời gian hữu hạn để sống, và bản thân cuộc đời đó không tránh khỏi bao hàm một mức độ đau khổ và chia lìa nhất định. Bằng cách đón nhận nó, bạn đón nhận chính cuộc sống và chấp nhận mọi thứ thuộc về nó. Dựa dẫm vào niềm tin về một cuộc sống sau cái chết hay tìm quên lãng cho mình trong thực tại để né tránh đau khổ chính là coi thường thực tế, cũng có nghĩa là coi thường chính sự sống.

Khi bạn lựa chọn chấp nhận cuộc sống bằng cách đối diện với cái chết của chính mình, mọi thứ sẽ thay đổi. Giờ đây điều quan trọng với bạn là sống sao cho thật tốt những ngày mình có, trọn vẹn hết mức có thể. Bạn có thể lựa chọn làm như vậy bằng cách theo đuổi những thú vui bất tận; nhưng thật ra không có gì trở nên nhàm chán nhanh hơn cảnh phải liên tục tìm kiếm cách giải khuây mới. Nếu việc đạt được những mục tiêu nhất định trở thành nguồn vui lớn nhất của bạn, khi đó từng ngày của bạn đều trở nên có ý nghĩa, có phương hướng rõ ràng, và bất cứ khi nào cái chết xuất hiện, bạn cũng không có gì phải hối tiếc. Bạn không bị rơi vào những ý nghĩ kiểu chủ nghĩa hư vô, xem tất cả là vô nghĩa, bởi đó sẽ là sự lãng phí tột cùng khoảng thời gian quý báu đã được trao cho bạn. Giờ đây bạn đã có cách để đo lường xem điều gì đáng giá trong cuộc sống - khi so sánh với sự ngăn ngùi của cuộc đời bạn, những bon chen lo lắng nhỏ mọn đều trở nên vô nghĩa. Bạn có ý thức cần phải khẩn trương và tận tụy - cho dù làm gì, bạn cần phải làm cho thật tốt, với tất cả năng lực và nhiệt huyết, không phải với một đầu óc bị phân tán ra cả trăm hướng cùng một lúc.

Để đạt được điều này thật ra rất đơn giản. Điều quan trọng ở đây là nhìn vào nội tâm mình và xem cái chết như một thứ bạn mang theo bên trong bản thân bạn. Đó là một phần của chính bạn, không thể nào gạt bỏ được. Như thế không có nghĩa là bạn suốt ngày ủ ê nghĩ ngợi về nó, mà có nghĩa là bạn luôn ý thức được thực tế mà mình đang đón nhận. Bạn chuyển hóa mỗi quan hệ vốn khiến người ta khiếp sợ và cố chối bỏ bằng mọi giá với cái chết thành điều gì đó chủ động và tích cực - cuối cùng bạn đã được giải thoát khỏi những điều vật vãnh, những nỗi lo lắng vô ích, những sự đáp trả dè dặt đầy sợ sệt.

Con đường thứ ba không sợ hãi để tiếp cận cái chết này đã hình thành từ thế giới cổ đại, với trường phái triết học được biết đến dưới tên Chủ nghĩa khắc kỷ. cốt lõi của nó là học được cách chết như thế nào, thật nghịch lý bởi điều này lại dạy bạn cần phải sống ra sao. Và có lẽ tác gia lớn nhất của Chủ nghĩa khắc kỷ trong thế giới cổ đại là Seneca, sinh vào khoảng năm thứ 4 trước công nguyên. Khi còn trẻ, Seneca là một nhà hùng biện cực kỳ xuất chúng, điều đó dẫn ông tới một sự nghiệp chính trị đầy hứa hẹn. Thế nhưng tài năng này tạo ra sự đổ kỵ ở những kẻ tự cảm thấy mình kém cỏi hơn, như một phần của một khuôn mẫu sẽ tiếp tục trong suốt cuộc đời ông.

Vào năm 41 sau công nguyên, vì một loạt lời cáo buộc từ một triều thần ghen tỵ với ông, hoàng đế Claudius đã trục xuất Seneca tới đảo Corse, nơi ông sống lay lắt hầu như chỉ đơn độc một mình trong tám năm đặng đặng. Seneca trước đó đã biết đến triết lý khắc kỷ, nhưng lúc này, trên một hòn đảo dân cư thưa thớt, ông mới buộc phải thực hành nó trên thực tế. Việc này không hề dễ dàng, ông thấy mình chìm đắm vào đủ thứ ảo giác và rơi vào tình trạng tuyệt vọng. Đó là một cuộc đấu tranh liên tục, được phản ánh qua nhiều bức thư gửi cho những người bạn tại Rome. Nhưng dần dần ông đã khuất phục được mọi nỗi sợ hãi của mình bằng cách trước hết vượt qua nỗi sợ hãi cái chết.

Ông thực hành đủ dạng rèn luyện tinh thần, tưởng tượng ra những cách thức chết cực kỳ đau đớn, cũng như những kết cục bi thảm có thể xảy ra. Ông làm cho chúng trở thành quen thuộc và không còn đáng ghê sợ nữa. Ông sử dụng một cảm giác hổ thẹn - sợ hãi cái chết của chính mình cũng có nghĩa là ông căm ghét chính bản thân thiên nhiên, vốn đã phán quyết rằng mọi sinh vật sống rồi cũng đều phải chết, và điều đó cũng có nghĩa là ông còn kém cỏi hơn những con vật bé nhỏ nhất chấp nhận cái chết đến với chúng mà không hề than vãn. Dần dần ông đoạn tuyệt được triệt để với nỗi sợ hãi đó và cảm nhận được sự giải thoát. Cho rằng bản thân có nhiệm vụ truyền lại sức mạnh mới khám phá được trong chính con người mình cho thế giới, ông viết thư cho bạn bè của mình với nhịp độ khủng khiếp.

Đến năm 49, cuối cùng ông được bãi án và triệu về Rome, rồi được cử giữ chức pháp quan đầy quyền lực, đồng thời là thầy dạy cho cậu bé mười hai tuổi Lucius Domitius Ahenobarbus (không lâu sau đã trở thành hoàng đế

Nero). Trong năm năm cai trị đầu tiên của Nero, Seneca trên thực tế là người nắm quyền lực tại Đế quốc Rome, trong khi vị hoàng đế trẻ tuổi đắm mình trong những khoái lạc sau này sẽ khống chế cả cuộc đời ông ta. Seneca buộc phải tranh đấu liên tục để kiểm soát một số khuynh hướng bạo lực của Nero, nhưng nhìn chung những năm đó là một thời kỳ phồn vinh, và đế quốc được cai trị một cách khôn khéo. Sau đó sự ghen ty lại xuất hiện, các triều thần của Nero bắt đầu lan truyền những tin đồn rằng Seneca đang lạm dụng nhà nước để làm giàu cho bản thân. Đến năm 62, Seneca có thể nhìn thấy rõ ràng kết cục không thể tránh khỏi của mình, ông bèn rút khỏi chính sự để lui về sống tại tư dinh ở vùng đồng quê, trao lại phần lớn tài sản của mình cho Nero. Năm 65, ông bị liên đới vào một âm mưu nhằm ám sát hoàng đế, và theo nghị thức của Rome, một viên sĩ quan được cử tới để ra lệnh cho Seneca tự kết liễu đời mình.

Ông bình thản yêu cầu được xem lại di chúc của mình. Yêu cầu bị từ chối, ông quay về phía các bạn hữu đang có mặt và nói: “Do bị ngăn cấm không được phép thể hiện sự biết ơn đối với những gì mọi người đã làm cho tôi, tôi để lại cho các bạn thứ duy nhất tôi còn sở hữu và cũng là thứ tuyệt vời nhất: phong cách sống của đời tôi”. Lúc này ông sẽ thực hiện đúng những gì ông đã thề luyện tập trong đầu mình nhiều năm trước. Việc tự sát tiếp theo đó của ông được thực hiện thật khủng khiếp - ông cắt tĩnh mạch ở cánh tay và mắt cá chân, ngồi trong một bồn tắm đổ đầy nước nóng để máu chảy ra nhanh hơn, thậm chí còn uống cả thuốc độc. Cái chết đến thật chậm rãi và cực kỳ đau đớn, nhưng ông vẫn giữ vững sự bình thản đến cùng, quyết tâm để mọi người thấy cái chết của ông tương xứng với cuộc sống và triết lý của ông.

Như Seneca đã hiểu, để giải thoát chính mình khỏi sự sợ hãi, bạn cần phải lui trở lại sau. Bạn khởi đầu bằng ý nghĩ về cái chết của mình. Bạn chấp thuận và đón nhận thực tế này. Bạn suy nghĩ về tương lai, tới khoảnh khắc không thể tránh khỏi khi cái chết của chính bạn diễn ra, và quyết định đối diện với nó bằng tất cả can đảm có được. Càng chiêm nghiệm nhiều về cái chết của chính mình, bạn càng ít thấy sợ nó hơn - nó trở thành một thực tế mà bạn không còn tìm cách rũ bỏ nữa. Bằng cách đi theo con đường này, bạn sẽ biết cách chết một cách đàng hoàng, như thế cũng có nghĩa là giờ đây bạn có thể giáo dục bản thân mình sống sao cho tốt. Bạn sẽ không sa đà vào những thứ vô nghĩa nữa. Bạn có được sự nhẹ nhõm luôn đến khi người ta ý thức được cái gì đáng bận tâm - bạn có thể cười nhạo những gì mà người khác xem là nghiêm trọng. Niềm vui có được trong thực tại càng được nhân lên bởi bạn biết chúng sẽ không tồn tại vĩnh hằng, vì vậy bạn sẽ tận dụng triệt để chúng. Và đến khi bạn phải từ giã thế giới này, điều tất yếu phải tới một ngày nào đó, bạn sẽ không quy lụy cầu xin có thêm thời gian, bởi vì bạn đã sống tốt và không có gì hối tiếc.

CHÌA KHÓA ĐỂ KHÔNG SỢ HÃI

Dường như đâu đó trong phần tăm tối của mọi cuộc đời đang lơ lửng... là một yếu tố vô đích, vô biên, vô tận của nỗi sợ hãi nguyên thủy và sự kinh hoàng, có lẽ hình thành từ khi chúng ta chào đời... Một nỗi sợ hãi và kinh hoàng có ảnh hưởng nặng nề tới cuộc sống của chúng ta... Và với mong muốn tìm ra một cái tên phù hợp hơn đồng hành cùng nỗi sợ hãi nguyên thủy này là một sự thúc đẩy mạnh mẽ khiến người ta tìm tới sự mê hoặc, sự quy phục hoàn toàn, và niềm tin.

RICHARD WRIGHT

Trong quá khứ, mối quan hệ của chúng ta với cái chết từng mật thiết và trực tiếp hơn nhiều. Chúng ta nhìn thấy những con vật bị giết hàng ngày trước mắt mình - để làm thức ăn hay hiến tế. Trong những thời kỳ xảy ra dịch bệnh hay các thảm họa tự nhiên, chúng ta phải chứng kiến vô vàn cái chết. Nghĩa trang không bị giấu đi ngoài tầm mắt mà nằm giữa trung tâm các thành phố hay kế bên các nhà thờ. Người ta thường qua đời tại nhà, với người thân trong gia đình và bạn bè vây quanh bên mình. Sự gần gũi của cái chết làm tăng lên nỗi sợ hãi dành cho nó nhưng cũng làm cho cái chết trở nên tự nhiên hơn, gắn liền với cuộc sống hơn. Để điều hòa nỗi sợ hãi này, tôn giáo đóng một vai trò mạnh mẽ và quan trọng.

Tuy nhiên, nỗi sợ hãi cái chết vẫn luôn sâu đậm, và khi uy lực của tôn giáo trong việc làm dịu những lo lắng của chúng ta mờ nhạt dần, chúng ta nhận ra cần phải thiết lập một giải pháp hiện đại cho vấn đề này - chúng ta hầu như trục xuất hoàn toàn sự hiện hữu của cái chết. Giờ đây các nghĩa trang được dời ra những vùng ngoại vi hẻo lánh và không còn là một phần trong ý thức thường trực của chúng ta nữa. Trong các bệnh viện, những người hấp hối được tách khỏi tầm nhìn, mọi thứ được làm cho trở nên sạch sẽ nhất có thể. Việc chúng ta không ý thức được hiện tượng này là một dấu hiệu cho thấy một cuộc bài trừ triệt để đã diễn ra.

Chúng ta nhìn thấy vô vàn hình ảnh về cái chết trên phim ảnh và phương tiện truyền thông, nhưng điều đó lại gây ra một hiệu quả trái ngược. Cái chết bị biến thành điều gì đó dường như mơ hồ và trừu tượng, không gì khác ngoài một cảnh trên màn hình. Nó trở thành một thứ gì đó kỳ lạ và thu hút sự chú ý của thị giác, chứ không phải một sự kiện hoàn toàn cá nhân đang chờ đợi chúng ta. Ta có thể bị ám ảnh bởi cái chết trong bộ phim mình đang theo dõi, nhưng điều đó chỉ khiến cho việc đối diện với cái chết của chính mình càng khó khăn hơn.

Bị loại trừ khỏi ý thức thường trực của chúng ta, cái chết ám ảnh phần vô thức của chúng ta dưới dạng những cảm giác sợ hãi, nhưng nó cũng thâm nhập vào

tâm trí chúng ta dưới dạng một điều Siêu phàm. Từ “siêu phàm” xuất phát từ tiếng Latin, có nghĩa là đạt tới ngưỡng, hay ngưỡng cửa. Đó là một ý nghĩ, hay một trải nghiệm đã đưa chúng ta tới tận ngưỡng cửa của cái chết, cho chúng ta một cảm nhận gần gũi về mặt vật chất với bí ẩn tối thượng này một điều gì đó quá lớn, quá bao la, vượt quá khả năng mô tả của chúng ta. Đó chính là sự phản ánh của cái chết trong cuộc sống, nhưng nó đến dưới dạng một điều gì đó kích thích sự kính sợ. Sợ hãi và né tránh cái chết của mình chỉ làm cho con người ta suy nhược thêm; cảm nhận nó thông qua cái Siêu phàm chính là phương thuốc điều trị triệt để.

Những đứa trẻ trải qua sự gặp gỡ với cái Siêu phàm này khá thường xuyên, đặc biệt khi phải đối diện với điều gì đó quá lớn, quá phức tạp với hiểu biết của chúng - bóng tối, bầu trời đêm, ý tưởng về sự vô tận, ý thức về khoảng thời gian hàng triệu năm, một cảm nhận lạ lùng về sự thu hút của một con vật nào đó với mình, và còn nữa. Chính chúng ta cũng từng có những giây phút như thế dưới dạng một trải nghiệm mãnh liệt cực độ, khó có thể mô tả bằng lời. Điều đó có thể đến với chúng ta vào những khoảnh khắc kiệt quệ hay nỗ lực cao độ, khi cơ thể chúng ta đã bị đẩy đến giới hạn tột cùng, khi đặt chân tới một nơi nào đó bất thường, hay khi cảm nhận một tác phẩm nghệ thuật trong đó ẩn chứa những ý tưởng hay hình ảnh buộc chúng ta phải lý giải bằng lý trí. Người Pháp gọi một cơn cực khoái là “cái chết nhỏ”, và cái Siêu phàm chính là một dạng cực khoái về tinh thần, khi đầu óc bạn bị tràn ngập bởi một thứ gì đó quá lớn hay quá khác biệt. Đây chính là bóng của cái chết lướt qua trên ý thức của chúng ta, nhưng lại làm bừng dậy ý thức về một điều gì đó sống còn, thậm chí đầy mê hoặc.

Hãy hiểu: để giữ cho cái chết không xâm nhập vào đầu óc mình, chúng ta nhồi nhét vào đó đủ thứ nhỏ nhặt tầm phào; chúng ta tạo nên ảo tưởng rằng nó không còn ở quanh chúng ta dù dưới hình thức nào. Điều này cho chúng ta một khoảnh khắc bình lặng, nhưng chúng ta mất mọi ý thức về mối liên hệ với thứ gì đó còn to lớn hơn, với chính cuộc sống.

Bạn không thực sự đang sống, cho tới khi bạn dàn xếp được với cái chết của mình. Ý thức được về cái Siêu phàm xung quanh chúng ta là một cách để chuyển hóa những nỗi sợ hãi của chúng ta thành thứ gì đó có ý nghĩa và chủ động, để chống đỡ lại những thứ mang tính trấn áp từ nền văn hóa của chúng ta. Cái Siêu phàm dưới bất cứ dạng nào luôn có xu hướng gợi nên ý thức về sự kính ngưỡng và quyền lực. Thông qua việc nhận thức được bản chất của hiện tượng này, chúng ta có thể rộng mở trí tuệ của mình hướng tới trải nghiệm đó và tích cực tìm kiếm nó. Dưới đây là bốn cảm nhận hình thành trong một khoảnh khắc tối hậu và cách thức để khơi gợi chúng.

CẢM GIÁC ĐƯỢC TÁI SINH

Lớn lên ở vùng ngoại ô Chicago vào đầu thế kỷ XX, Ernest Hemingway cảm thấy vô cùng ngột ngạt với sự xu thời và tẻ nhạt của cuộc sống tại đó. Nó khiến ông cảm thấy như nội tâm mình đã chết, ông khao khát muốn khám phá thế giới rộng lớn hơn, vậy là đến năm 1917, ở tuổi mười tám, ông tình nguyện trở thành lái xe cứu thương cho tổ chức Chữ Thập Đỏ tại Italy, ở một trong các mặt trận. Tại đó ông cảm thấy mình bị cuốn hút lạ lùng về phía cái chết và hiểm nguy. Có một lần ông suýt chết vì mảnh đạn pháo, và trải nghiệm đó đã thay đổi mãi mãi cách nghĩ của ông. “Lúc đó tôi đã chết...Tôi cảm thấy linh hồn mình hay cái gì đó rời khỏi cơ thể, như thể bạn cầm một góc để lòi một chiếc khăn tay bằng lụa ra khỏi túi vậy.” cảm giác này đọng lại trong tâm trí ông trong nhiều tháng, thậm chí nhiều năm sau, và nó khiến ông cảm thấy hưng phấn lạ lùng. Vượt qua cái chết theo cách này khiến ông cảm thấy mình như được tái sinh về nội tại. Giờ đây ông có thể viết về những trải nghiệm của bản thân và khiến cho tác phẩm của mình tràn đầy âm hưởng của cảm xúc.

Tuy nhiên, cảm giác này rồi sẽ mờ nhạt dần. Ông rồi sẽ lại bị gò ép vào một công việc tẻ nhạt nào đó của một nhà báo hay những lo toan vật vãnh của cuộc sống hôn nhân. Cảm giác chết dần chết mòn trong nội tâm quay trở lại, và cảm hứng sáng tác của ông sẽ bị ảnh hưởng, ông cần phải có trở lại cảm giác cận kề cái chết đó. Để làm vậy, ông sẽ phơi mình ra trước những hiểm nguy mới. Đó là việc làm phóng viên chiến trường trong cuộc Nội chiến Tây Ban Nha, rồi sau đó đưa tin về những trận chiến đẫm máu nhất tại Pháp trong Thế chiến thứ hai 1 trong cả hai dịp đó, ông đều đi quá giới hạn đưa tin đơn thuần và đích thân tham gia vào chiến đấu. Ông đấu bò tót, đánh cá trên đại dương, và tham gia những cuộc đi săn thú hoang lớn. Ông phải chịu đựng vô số tai nạn xe hơi và máy bay, nhưng điều đó chỉ càng thúc đẩy sự cần thiết trải nghiệm mạo hiểm của ông xa hơn. Từ mỗi trải nghiệm, cảm nhận được quay về với cuộc sống lại tái hiện, và ông có thể tìm thấy con đường dẫn tới một cuốn tiểu thuyết mới.

Cảm nhận rằng linh hồn của mình đang rời khỏi thể xác như một chiếc khăn tay chính là điểm cốt yếu của một ý niệm siêu phàm. Với Hemingway điều đó chỉ được tạo ra bởi một tình thế mãnh liệt tột độ, khi bản thân cái chết lướt qua bên cạnh. Tuy nhiên, chúng ta có thể cảm nhận được điều này cũng như những lợi ích từ cảm giác tái sinh nó tạo ra ở mức kích thích nhỏ hơn nhiều. Bất cứ khi nào cuộc sống có vẻ như quá tẻ nhạt hay gò bó, chúng ta có thể buộc bản thân mình phải rời khỏi những môi trường đã quen thuộc. Có thể là du lịch tới một địa điểm đặc biệt kỳ thú nào đó, thử làm điều gì đó vốn là một thách thức về thể chất (một chuyến đi biển hay leo núi), hay chỉ đơn giản là bắt tay vào làm điều gì đó mà chúng ta chưa chắc chắn sẽ thành công. Trong mỗi trường hợp chúng ta đều trải nghiệm một khoảnh khắc bất lực khi phải đối diện Với điều gì đó rộng lớn, hùng vĩ. cảm giác khi khả năng kiểm soát tuột khỏi tay chúng ta, cho dù ngăn ngủi và thoáng qua đến đâu, cũng chính là

một lần lướt qua bên cái chết. Chúng ta có thể không làm được điều đó; chúng ta buộc phải nâng mức độ nỗ lực của mình lên hơn nữa. Trong quá trình đó, tư duy của chúng ta không ngừng va chạm với những cảm nhận mới. Khi chúng ta hoàn tất cuộc hành trình hay công việc để quay trở lại vị trí an toàn, chúng ta cảm thấy dường như mình vừa được sinh ra lần nữa. Chúng ta đã cảm nhận chiếc khăn tay được nhắc lên; giờ đây chúng ta trân trọng cuộc sống hơn nhiều và khao khát được sống trọn vẹn hơn.

CẢM GIÁC VỀ SỰ MONG MANH VÀ KHẨN CẤP

Nửa đầu thế kỷ XIV tại Nhật Bản là một thời kỳ vô cùng hỗn loạn - những cuộc đảo chính cung đình và nội chiến làm rung chuyển cả đất nước. Những người thuộc các tầng lớp có học thức cảm thấy đặc biệt bối rối trước tình thế nhiều nhưng này. Giữa bối cảnh loạn lạc, một thi sĩ cung đình thân phận thấp kém sau này được biết đến dưới tên Kenko quyết định quy y trở thành một nhà sư. Nhưng thay vì lui vào ẩn dật trong một thiền viện, ông ở lại thủ đô Kyoto, lặng lẽ quan sát cuộc sống xung quanh mình trong khi đất nước có vẻ đang bị vỡ tan thành từng mảnh.

Ông viết một loạt bài tiểu luận ngắn, tất cả đều không được công bố khi ông còn sống, nhưng đến thời sau đã được sưu tập lại và xuất bản dưới tên *Viết lúc buồn tình*. Mức độ nổi tiếng của tác phẩm ngày càng tăng theo thời gian. Rất nhiều chiêm nghiệm của ông tập trung quanh cái chết, một thứ hiện diện quá thường xuyên vào thời kỳ đó. Nhưng những ý nghĩ của ông về cái chết hoàn toàn trái ngược với xu hướng buồn thảm yếu đuối, ông tìm thấy ở chúng điều gì đó đem đến niềm vui, thậm chí sự mê hoặc. Chẳng hạn, ông ngẫm nghĩ về sự mong manh của những vẻ đẹp như những bông hoa anh đào nở rộ hay chính tuổi trẻ. “Nếu như con người ta không bao giờ nhạt nhòa dần đi giống như những giọt sương tại đền Adashino, không bao giờ tan biến như làn khói phủ trên núi Toribeyama, mà mãi mãi lưu lại trên cõi đời này, hẳn mọi thứ sẽ mất đi sức mạnh khiến chúng ta rung động! Thứ quý giá nhất của cuộc sống chính là sự không chắc chắn của nó”. Suy tưởng này khiến ông nghĩ tới những loài côn trùng chỉ sống một ngày hay một tuần, nhưng một khoảng thời gian ngắn ngủi đến vậy cũng có thể đầy biến chuyển. Chính bóng dáng của cái chết đã khiến cho mọi thứ trở nên sâu sắc và đầy ý nghĩa với chúng ta.

Kenko tiếp tục khám phá những phương cách mới để hình dung sự vô tận của thời gian, khi nó trải dài đến vĩnh cửu. Một ngày nọ, một người đã khuất được an táng tại nghĩa trang có thể nhìn thấy từ nơi ở của Kenko tại Kyoto, vây quanh bia mộ là những thành viên đang đau khổ của tang quyến. Khi năm tháng trôi qua, ông viết, họ đến viếng mộ ngày càng thưa hơn, cảm giác đau

khổ của họ cũng dần dà nguôi ngoai. Sau một khoảng thời gian tất cả họ rồi sẽ chết hết, và cùng với họ là hoài niệm về người mà họ đã chôn cất. Tăm bia mộ cũng chìm dần dưới cỏ mọc. Những người đi ngang qua đó hàng thế kỷ sau sẽ chỉ nhìn thấy ở đó một sự kết hợp lạ lùng giữa đá và thiên nhiên. Cuối cùng tất cả hoàn toàn mất dạng, tan biến vào lòng đất. Đối diện với thực tế không thể chối bỏ này, với tiến trình vĩnh cửu này, làm sao chúng ta lại không cảm thấy sự quý báu của hiện tại? Được sống, dù chỉ thêm một ngày nữa thôi, cũng đã là một phép nhiệm màu.

Có hai loại thời gian chúng ta có thể trải nghiệm được - kiểu tầm thường và kiểu siêu phàm. Thời gian theo kiểu tầm thường có phạm vi rất hạn chế. Nó bao gồm thời điểm hiện tại và kéo dài thêm vài tuần về phía trước, hiếm khi xa hơn. Bị khóa chặt trong kiểu thời gian tầm thường này, chúng ta có xu hướng nhìn nhận các sự kiện một cách méo mó - chúng ta xem một số thứ quan trọng hơn nhiều so với giá trị thực sự của chúng, không hề ý thức được rằng chỉ sau vài tuần hay một năm nữa thôi, những gì khiến tất cả chúng ta phải nháy dựng cả lên đó sẽ chẳng còn ý nghĩa gì nữa. Thời gian siêu phàm chính là sự phóng theo thực tế về tính vô tận của thời gian cũng như những thay đổi đang liên tục diễn ra. Nó đòi hỏi chúng ta phải ngược nhìn xa hơn khoảnh khắc hiện tại, dẫn thân vào những suy ngẫm đã từng ám ảnh Kenko. Chúng ta hình dung ra những thế kỷ tương lai từ bây giờ, hay những gì đã diễn ra ở đúng nơi này hàng triệu năm về trước. Chúng ta trở nên ý thức được rằng mọi thứ đều nằm trong một dòng chảy không ngừng; không có gì là vĩnh cửu.

Chiêm nghiệm thời gian siêu phàm đem đến rất nhiều lợi ích - nó giúp chúng ta ý thức được sự khẩn trương cần phải hoàn tất những gì cần làm ngay bây giờ, cho chúng ta có được đánh giá chính xác hơn về những gì thực sự quan trọng, và trân trọng hơn từng khoảnh khắc đang trôi qua, trân trọng ý nghĩa và vẻ đẹp của mọi thứ đang phai nhạt đi.

CẢM GIÁC VỀ SỰ KÍNH NGƯỠNG

Chúng ta là những tạo vật sống trong ngôn ngữ. Mọi điều chúng ta suy nghĩ hay cảm nhận đều được hình thành bằng từ ngữ - phương thức chưa bao giờ thực sự diễn tả được thực tế. Chúng chỉ đơn thuần là những biểu tượng. Trong tiến trình lịch sử, con người đã kinh qua đủ dạng trải nghiệm độc nhất vô nhị, trong đó họ chứng kiến một điều vượt quá khả năng mô tả bằng từ ngữ, và điều này làm nảy sinh cảm giác kính ngưỡng. Vào năm 1915, nhà thám hiểm vĩ đại Ernest Shackleton cùng đoàn của ông bị mắc kẹt lại trên một tảng băng trôi gần lục địa Nam Cực. Trong nhiều tháng liền họ trôi nổi trên tảng băng hoang vắng này, trước khi tìm được cách thoát thân thành công vào năm sau.

Trong suốt thời gian bị cầm tù trên tảng băng, Shackleton cảm thấy như thể ông đang khám phá hành tinh này trước khi nhân loại xuất hiện - nhờ tận mắt nhìn thấy thứ gì đó đã tồn tại không hề thay đổi suốt hàng triệu năm; và bất chấp cái chết đang đe dọa trong hoàn cảnh này, ông vẫn cảm thấy phấn chấn kỳ lạ.

Vào những năm 1960 nhà thần kinh học Oliver Sacks nghiên cứu về những bệnh nhân đã bị hôn mê từ những năm 1920, nạn nhân của dịch bệnh ngủ diễn ra vào thời kỳ đó. Nhờ có một loại thuốc mới, họ đã tỉnh dậy khỏi cơn hôn mê, và ông đã ghi nhận lại những ý nghĩ của họ. Ông nhận ra rằng họ nhìn nhận thực tế theo cách rất khác biệt so với bất cứ ai khác, điều khiến ông không khỏi băn khoăn về cách nhìn nhận thế giới của chính chúng ta - có thể chúng ta chỉ nhìn thấy một phần những gì diễn ra xung quanh mình vì sức mạnh tinh thần của chúng ta được quyết định bởi các thói quen và thông lệ. Có thể chúng ta đã bỏ qua một thực tế nào đó. Trong những quá trình suy tưởng như vậy ông đã rơi vào một kiểu ý thức về cái Siêu phàm.

Vào những năm 1570, một mục sư Tin Lành có tên Jean de Léry trở thành một trong những người phương Tây đầu tiên sống giữa những bộ lạc thổ dân Brazil ở vịnh Rio. Ông chứng kiến đủ dạng nghi thức khiến ông kinh hoàng vì sự man rợ của chúng, nhưng sau đó vào một buổi tối khi nghe thấy những thành viên của bộ lạc này ca hát theo một cách thật lạ lùng và huyền ảo, ông hoàn toàn bị choáng ngợp bởi một cảm giác kính ngưỡng bất thần ủa tới. “Tôi đứng đó, hoàn toàn bị cuốn vào một cảm giác khoan khoái,” sau này ông viết lại. “Mỗi khi nhớ lại điều đó, trái tim tôi đều run rẩy, và dường như giọng hát của họ vẫn còn văng vẳng trong tai tôi”

Cảm giác kính ngưỡng này có thể nảy sinh từ một thứ gì đó rộng lớn và lạ lẫm - phong cảnh bao la bất tận (biển hay sa mạc), những công trình đồ sộ nhìn từ xa (như các kim tự tháp Ai Cập), những phong tục lạ lùng của các dân tộc sống tại các vùng đất xa xôi. Nó cũng có thể được thổi bùng lên bởi những điều xảy ra trong cuộc sống hàng ngày - chẳng hạn như qua việc để tâm tới sự đa dạng đáng kinh ngạc của các loại động thực vật xung quanh chúng ta, những dạng thức sống đã phải mất hàng triệu năm để tiến hóa thành hình dạng hiện tại (Triết gia Immanuel Kant, người đã viết về cái Siêu phàm, cảm nhận được về nó khi giữ một con chim én trong tay và nhìn thẳng vào đôi mắt của nó, cảm nhận được một mối liên hệ lạ lùng giữa ông và con vật.) Nó có thể được tạo ra bởi việc rèn luyện đặc biệt về suy nghĩ.

Chẳng hạn, hãy tưởng tượng rằng bạn vốn luôn bị mù và đột nhiên có được thị lực. Mọi thứ bạn nhìn thấy quanh mình sẽ đều có vẻ lạ lùng mới mẻ m những thân cây hình thù kỳ dị, những sắc thái sắc sỡ của màu xanh cây lá. Hoặc hãy cố gắng tưởng tượng về trái đất trong sự bé nhỏ thực sự của nó, chỉ là một chấm đen trong vũ trụ bao la. Cái Siêu phàm ở mức độ này chỉ đơn

giản là một cách nhìn nhận mọi thứ trong toàn bộ sự lạ lùng thực sự của chúng. Điều đó giải phóng bạn khỏi sự tù hãm của ngôn ngữ và thói thường, của thế giới giả tạo nơi chúng ta vẫn sống, cảm nhận được sự kính ngưỡng này ở bất cứ mức độ nào cũng giống như một khoảnh khắc lóe sáng của sự thật - một cách thức trị bệnh và một nguồn cảm hứng.

CẢM GIÁC VỀ BIÊN CẢ, MỐI LIÊN HỆ GIỮA MỌI CUỘC ĐỜI

Khi không dám đối diện với cái chết của mình, chúng ta thường có xu hướng nuôi dưỡng một ảo tưởng nào đó về cái chết. Chúng ta tin rằng có những cái chết quan trọng và có ý nghĩa hơn những cái chết khác chẳng hạn như cái chết của một nhân vật nổi tiếng hay một chính trị gia lỗi lạc. Chúng ta cảm thấy một số cái chết có vẻ như bi kịch hơn khi đến quá sớm hay do một tai nạn nào đó. Thế nhưng sự thật là cái chết không hề có kiểu phân biệt như vậy. Nó chính là thứ đem đến sự công bằng tối thượng. Nó đến với cả người giàu lẫn người nghèo. Với tất cả, dường như nó luôn đến quá sớm và có thể bị xem là bi kịch. Hiểu rõ thực tế này sẽ có hiệu quả tích cực cho tất cả chúng ta. Chúng ta cùng chia sẻ một số phận như bất cứ ai khác; tất cả chúng ta đều đáng được hưởng cùng mức độ cảm thông. Đây chính là thứ rất cuộc sẽ liên hệ tất cả chúng ta với nhau; và khi chúng ta nhìn vào những người xung quanh mình, chúng ta cũng cần nhìn nhận cả cái chết của họ.

Điều này có thể được mở rộng xa hơn nữa, tới cái Siêu phàm - cái chết chính là thứ gắn kết chúng ta với mọi sinh vật sống khác. Một cơ thể phải chết để một cơ thể khác có thể sống. Đây là một quá trình bất tận mà chúng ta là một phần trong đó. Đây chính là điều được gọi là cảm giác về biên cả - ý thức rằng chúng ta không tách rời khỏi thế giới bên ngoài mà là một phần của sự sống với tất cả dạng thức của nó.

Cảm nhận được điều này vào một vài khoảnh khắc sẽ tạo cảm hứng cho một phản ứng đầy đam mê, sự đối nghịch hoàn toàn so với kiểu phản ánh không lành mạnh về cái chết.

ĐẢO NGƯỢC PHỐI CẢNH

Trong góc nhìn thông thường của mình, chúng ta nhìn nhận cái chết như điều gì đó hoàn toàn đối lập với sự sống, một sự chia ly đánh dấu chấm hết cho cuộc đời của chúng ta. Như thế, đây là một ý nghĩ mà chúng ta phải kiêng dè, né tránh, và triệt tiêu. Nhưng đây là một sai lầm, một ý tưởng thật ra xuất phát từ nỗi sợ hãi của chúng ta. Sự sống và cái chết luôn gắn kết mật thiết với

nhau, không thể tách rời; cái này không thể tồn tại thiếu cái kia. Từ thời điểm chúng ta chào đời, chúng ta mang cái chết của mình trong chính bản thân như một khả năng luôn có thể xảy ra. Nếu chúng ta cố gắng né tránh hay triệt tiêu ý nghĩ này, giữ cái chết ở ngoài tâm thức, chúng ta cũng đang tách rời mình khỏi chính cuộc sống. Nếu chúng ta sợ hãi cái chết, cũng có nghĩa là chúng ta đang sợ hãi cuộc sống. Chúng ta cần đảo ngược phối cảnh này lại và đối diện với thực tế từ bên trong, tìm ra một phương cách để chấp thuận và đón nhận cái chết như một phần của sự sống. Chỉ từ một vị thế như vậy chúng ta mới có thể vượt qua nỗi sợ hãi về cái chết của chính mình, rồi sau đó là tất cả những nỗi sợ hãi nhỏ hơn đang ám ảnh cuộc sống của chúng ta.

Khi tôi cận kề cái chết, điều đó khiến tôi suy nghĩ: điều này có thể xảy ra lần nữa bất cứ lúc nào. Tốt hơn tôi nên khẩn trương lên và làm những gì tôi muốn. Tôi bắt đầu sống như thể tôi chưa từng sống trước đó. Khi nỗi sợ hãi cái chết đã biến mất, sẽ không còn điều gì, không còn ai có thể ngăn cản ta.

50 CENT

LỜI CẢM ƠN

Cuốn sách này là dành cho NANA của tôi, người phụ nữ đầy sức mạnh, uy lực và sự quyết đoán. Cô ấy đã giúp tôi thấm nhuần tri thức. Và chẳng có thứ tri thức nào lại không phải là Sức mạnh.

50 CENT

Trước tiên và hơn hết, những lời cảm ơn của tôi xin gửi tới Anna Biller vì sự ủng hộ đầy tình cảm, cùng quá trình biên tập chu đáo cho *Nguyên tắc 50*, cũng như những đóng góp không thể kể hết của cô dành cho cuốn sách này.

Để *Nguyên tắc 50* có thể ra đời, không thể không nhắc tới Marc Gerald, đại diện văn học của 50 Cent, ông đã đưa 50 Cent và tôi đến gặp gỡ nhau và khéo léo dẫn dắt dự án này từ lúc hình thành cho tới khi hoàn tất. Tôi cũng muốn bày tỏ lòng biết ơn của mình với người đại diện của tôi, Michael Carlisle, tại Inkwell Management, về những đóng góp cũng quý báu không kém của ông; với Ethan Bassoff, phụ tá của ông tại Inkwell; và với Robert Miller, người phụ trách xuất bản kiệt xuất của HarperStudio, người đã đóng vai trò quan trọng trong việc định hình nên cấu trúc của cuốn sách. Cũng tại HarperStudio, tôi xin cảm ơn Debbie Stier, Sarah Burningham, Katie Salisbury, Kim Lewis, và Nikki Cutler; cũng như Leah Carslon-Stanisic và Mary Schuck vì những đóng góp của họ trong việc trang trí cho cuốn sách.

Tôi muốn cảm ơn Ryan Holiday vì sự giúp đỡ của anh trong nghiên cứu tìm kiếm tư liệu; Dov Charney vì sự ủng hộ và cảm hứng anh đem đến; người bạn tốt Lamont Jones vì những cuộc tranh luận của chúng tôi về chủ đề cuốn sách; và Jeffrey Beneker, phó giáo sư tại Khoa cổ điển danh giá của Đại học Wisconsin tại Madison, vì những lời khuyên học thuật của ông.

Về phía 50 Cent, nhóm điều hành của anh, Violator, đã đem đến cho tôi sự giúp đỡ to lớn trong dự án này. Vì điều đó, trước tiên và hơn hết, tôi cần phải cảm ơn Chris Lighty, CEO của Violator, người nắm quyền điều hành trong hậu trường. Cũng đóng góp thời gian một cách hào phóng còn có Theo Sedlmayr, người ủy quyền và điều hành kinh doanh của 50 Cent; Laurie Dobbins, chủ tịch của Violator; Barry Williams, người phụ trách quản lý thương hiệu; Anthony Butler (được biết đến nhiều hơn dưới tên AB); Bubba; và Hov. Tôi cũng muốn đặc biệt nhắc đến Joey p (đồng sáng lập của Brand Asset Digital) và Nikki Martin, chủ tịch của G-Unit Record, vì những hiểu biết quý báu của bà về 50 Cent từ những ngày đầu tiên anh bước vào nghiệp kinh doanh.

Tôi cũng muốn dành những lời cảm ơn cho Tony Yayo, Busta Rhymes, Paul

Rosenberg (chủ tịch của Shady Records và người điều hành của Eminem), tiểu thuyết gia Nikkl Turner, Quincy Jones III, cũng như Kevin và Tiffany Chiles tại DonDiva.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đặc biệt tới George “June” Bishop vì đã dẫn tôi khám phá khu Southside và giúp tôi hiểu được thế giới giàu có của những tay bán ma túy.

Cuối cùng, vì những lời động viên không kể xiết của họ trong suốt quá trình viết nên cuốn sách này, tôi muốn cảm ơn mẹ tôi, Laurette; em gái tôi Leslie; và, như mọi khi, chú mèo Brutus của tôi.

ROBERT GREENE